

Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Mr Dylan J. Williams
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	NOTICE OF MEETING
PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO	GOVERNANCE AND AUDIT COMMITTEE
DYDD IAU, 27 GORFFENNAF 2023 am 2.00 y. p.	THURSDAY, 27 JULY 2023 at 2:00 p.m.
YSTAFELL BWYLLGOR 1, SWYDDFEYDD Y CYNGOR AC YN RHITHOL DRWY ZOOM	COMMITTEE ROOM 1, COUNCIL OFFICES AND VIRTUALLY VIA ZOOM
Swyddog Pwyllgor	Ann Holmes 01248 752518 Committee Officer

AELODAU / MEMBERS

Cynghorwyr / Councillors:-

PLAID CYMRU / THE PARTY OF WALES

Geraint Bebb, Trefor Lloyd Hughes, MBE, Dyfed Wyn Jones, Euryrn Morris (*Diprwy Gadeirydd*), Margaret M. Roberts

Y GRWP ANNIBYNNOL / THE INDEPENDENT GROUP

Ieuan Williams

LLAFUR CYMRU/WELSH LABOUR

Keith Roberts

ANNIBYNNWYR MÔN / ANGLESEY INDEPENDENTS

Liz Wood

AELODAU LLEYG / LAY MEMBERS

Dilwyn Evans (*Cadeirydd*), William Parry, Sharon Warnes, Michael Wilson

Nodwch os gwelwch yn dda fod cyfarfodydd y Pwyllgor yn cael eu ffrydio ar gyfer eu darlledu'n fyw a'u darlledu ar wefan y Cyngor. Mae'r Awdurdod yn Rheolydd Data dan y Ddeddf Diogelu Data a bydd data a gesglir yn ystod y ffrydio byw yn cael ei gadw'n unol â pholisi cyhoeddus yr Awdurdod

R H A G L E N

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan unrhyw Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem o fusnes.

2 COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL (Tudalennau 1 - 10)

Cyflwyno cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a gynhaliwyd ar 29 Mehefin, 2023.

3 ARCHWILIO ALLANOL: CYNGOR SIR YNYS MÔN - CYNLLUN ARCHWILIO MANWL 2023 (Tudalennau 11 - 32)

Cyflwyno adroddiad Archwilio Cymru.

4 DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL DRAFFT 2022/23 (Tudalennau 33 - 46)

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid.

5 DATGANIAD O'R CYFRIFON DRAFFT 2022/23 (Tudalennau 47 - 162)

Cyflwyno adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

6 ADOLYGIAD O'R BLAEN RAGLEN WAITH (Tudalennau 163 - 168)

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg.

PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Cofnodion y cyfarfod hybrid a gynhaliwyd 29 Mehefin, 2023

YN BRESENNOL:	Mr Dilwyn Evans (Aelod Lleyg) (Cadeirydd) Y Cynghorwr Euryrn Morris (Dirprwy Gadeirydd) (yn bresennol ar gyfer rhan o'r cyfarfod) Y Cynghorwyr Geraint Bebb, Trefor Lloyd Hughes, MBE, Keith Roberts, Margaret M. Roberts, Aelodau Lleyg: Sharon Warnes, Michael Wilson
WRTH LAW	Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 Pennaeth Archwilio a Risg Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid Prif Archwilydd (NW) Rheolwr Yswiriant a Risg (JJ) Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad (ar gyfer eitemau 3 a 4) Rheolwr Newid Hinsawdd (ar gyfer eitem 3) Swyddog Pwyllgor (ATH) Swyddog Gwe ddarlledu (FT)
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorwyr Dyfed Wyn Jones, Ieuan Williams
HEFYD YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Robin Williams (Aelod Portffolio Cyllid), Councillor Neville Evans (Aelod Portffolio Hamdden, Twristiaeth ac Arforol), Yvonne Thomas (Rheolwr Archwilio Ariannol – Archwilio Cymru), Bethan H. Owen (Rheolwr Gwasanaethau Cyfrifeg), Andrew Lewis (Uwch Archwilydd), Bryn Owen (Uwch Archwilydd)

Croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes, MBE i'r cyfarfod fel aelod newydd o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac estynnodd groeso hefyd i'r Cynghorydd Ieuan Williams fel aelod newydd arall nad oedd yn gallu bod yn bresennol oherwydd ymrwymiad personol ymlaen llaw.

1. DATGAN DIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2. COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfodydd blaenorol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a gynhaliwyd ar y dyddiadau canlynol a'u cadarnhau fel rhai cywir –

- 18 Ebrill, 2023
- 23 Mai, 2023

Yn codi o gofnodion cyfarfod 23 Mai, 2023 - eglurodd Mr Mike Wilson ei fod wedi mynychu'r cyfarfod ar sail o bell ond ei fod wedi cael problemau gyda chysylltiad Zoom.

3. DIWEDDARIAD NEWID HINSAWDD

Rhoddodd y Rheolwr Newid Hinsawdd a'r Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad ddiweddariad ar gynnydd y Cyngor tuag at gyflawni ei darged sero net yn dilyn cyflwyno dogfennau gan Archwilio Cymru a Zurich Municipal ar yr ymateb i'r newid yn yr hinsawdd i gyfarfod Rhagfyr 2022 y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Adroddwyd bryd hynny mai un o flaenoriaethau'r Cyngor oedd creu gwaelodlin allyriadau carbon i ddeall sefyllfa bresennol y Cyngor ynghyd â dangosfwrdd i roi darlun gweledol o'r cynnydd sy'n cael ei wneud y gellir ei ddiweddarau a'i fonitro yn unol â hynny.

Dangoswyd copi gweledol i'r Pwyllgor o'r dangosfwrdd allyriadau carbon sy'n seiliedig ar ddata y mae'r Cyngor yn ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn fel rhan o ofynion adrodd y sector cyhoeddus. Rhannwyd yr adroddiad yn dri chwmpas gyda Chwmpas 1 yn cynnwys allyriadau y mae'r sefydliad adrodd yn eu gwneud yn uniongyrchol, Chwmpas 2 - yr allyriadau sy'n cael eu gwneud yn anuniongyrchol a Chwmpas 3 - yr holl allyriadau anuniongyrchol nad ydynt wedi'u cynnwys yng Nghwmpas 2. Ar gyfer rhan gyntaf y prosiect mae'r Cyngor wedi edrych ar Gwmpas 1 a 2. Crëwyd dangosfwrdd sy'n cysylltu'n uniongyrchol â'r data, yna caiff y data ei brosesu gan Power BI i roi crynodeb yn seiliedig ar y meini prawf adrodd a nodwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae hyn yn rhoi darlun gweledol o'r sefyllfa fewnol bresennol er mwyn dadansoddi ymhellach, gofyn cwestiynau a sicrhau camau gweithredu ystyrlon. Mae'r dangosfwrdd yn canolbwyntio ar yr allyriadau carbon a gynhyrchir gan y tanwydd a losgwyd yng nghyfleusterau'r Cyngor o safbwynt trydan, nwy, LPG ac olew am y tair blynedd rhwng 2019/20 a 2021/22. Mae'r data'n dangos mai ysgolion cynradd y Cyngor yw'r defnyddwyr ynni mwyaf, ac yna ysgolion uwchradd, canolfannau hamdden a phrif swyddfeydd y Cyngor. Mae hefyd wedi bod yn bosibl dangos gostyngiad mewn allyriadau carbon yn sgil y defnydd o gerbydau yn ystod y blynyddoedd hynny ynghyd ag effaith y pandemig. Hefyd, gellir dadansoddi'r data i edrych ar ddadansoddiad o'r allyriadau yn sgil y defnydd o ynni mewn sefydliadau unigol. Mae angen datblygu'r broses hon ymhellach i ddiweddarau'r set ddata yn rheolaidd, a'r nod yw paratoi diweddariadau chwarterol i'r Tîm Arweinyddiaeth a chynnal astudiaethau achos. Mae hefyd yn fwriad yn y flwyddyn nesaf i integreiddio Cwmpas 3 i'r dangosfwrdd sy'n cynnwys ffynonellau allyriadau anuniongyrchol gan gynnwys cadwyni cyflenwi, teithiau gan staff i'r gwaith a theithiau busnes yn ogystal ag archwilio ffynonellau data gyda'r bwriad o awtomeiddio'r broses casglu data a thrwy hynny ei gwneud yn dasg llai beichus.

Diolchodd y Pwyllgor i'r Swyddogion am y diweddariad a chododd y pwyntiau canlynol yn sgil y wybodaeth a gyflwynwyd –

- Sut y gellir defnyddio'r data allyriadau carbon yn ystyrlon mewn perthynas ag adeiladau unigol. Cyfeiriwyd at y stoc bresennol o adeiladau ysgolion sy'n cynnwys ysgolion newydd sy'n defnyddio ynni'n effeithlon, yn ogystal ag ysgolion a adeiladwyd yn y ganrif ddiwethaf sy'n perfformio'n waeth o ran effeithlonrwydd ynni ac sy'n gostus i'w cynnal sy'n golygu ei bod yn anodd cymharu.

Dywedwyd wrth y Pwyllgor fod allyriadau o bob adeilad, boed yn ysgolion, cartrefi neu swyddfeydd yn dibynnu ar faint o ynni sy'n cael ei ddefnyddio a rhoddwyd amlinelliad byr i'r aelodau o'r fethodoleg a ddefnyddir i gyfrifo allyriadau yn seiliedig ar y defnydd o ynni. Y nod yw gallu dangos tystiolaeth o'r gwahaniaeth y mae adeiladau ynni-effeithlon fel yr estyniad newydd i Ysgol y Graig (sy'n golygu mai hon yw'r ysgol garbon sero-net weithredol gyntaf ar Ynys Môn), yn ei wneud i leihau a/neu ddileu allyriadau carbon. Mae'r ffaith bod data da ar gael yn golygu y gellir gofyn cwestiynau a gwneud

cymariaethau mewn ffordd nad oedd yn bosibl o'r blaen ac mae'n adnodd hanfodol i'n galluogi i fesur y cynnydd a wneir i leihau allyriadau carbon.

- Effaith mesurau effeithlonrwydd ynni, megis gosod paneli solar, ar y defnydd o ynni ac yna ar y data allyriadau.

Dywedwyd wrth y Pwyllgor y bydd ynni a gynhyrchir gan baneli solar yn cael ei adlewyrchu yn y data ond bydd angen mireinio'r system er mwyn gallu dangos faint yn union o ynni a gynhyrchir gan y ffynhonnell hon er mwyn dangos effaith paneli solar ar ddefnydd yr adeilad o ynni. Wrth i adroddiadau chwarterol ddod yn drefn arferol, rhagwelir y bydd modd cael y dystiolaeth i ddangos manteision ynni solar a mesurau eraill o'r fath i leihau'r defnydd o ynni ac allyriadau carbon.

- P'un a yw adeiladau newydd y Cyngor yn sero-net ac os felly, sut mae eu heffeithiolrwydd yn cael ei fesur.

Rhoddwyd gwybod i'r Pwyllgor y bydd estyniad newydd Ysgol y Graig yn adeilad sero-net gweithredol ac felly ni fydd yn cynhyrchu unrhyw allyriadau carbon pan fydd yn cael ei ddefnyddio. Bydd hyn yn cael ei ddangos drwy fesur y defnydd o ynni a faint o allyriadau carbon sy'n cael eu tynnu o'r atmosffer o ganlyniad i'r adeilad. Mae'r dechnoleg sy'n rhan o'r adeilad yn sicrhau'r defnydd ynni isaf posibl o'r grid. Mae datblygiadau tai newydd gan y Gwasanaeth Tai yn cael eu hadeiladu i safonau EPCA a/neu Passive House ac asesir eu heffeithiolrwydd gan ddarlleniadau mesurydd ar sail y defnydd gan yr adeiladau.

- Cadarnhawyd y byddai'r Pwyllgor yn cael diweddariadau blynyddol ar y cynnydd tuag at sero net fel y gellir dangos i'r Aelodau effeithiau cadarnhaol y buddsoddiadau a wnaed a'r datblygiadau sydd wedi digwydd yn y cyfnod hwnnw.

Penderfynwyd nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.

4. ADRODDIAD HUNANASESIAD CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid yn cynnwys Hunanasesiad Corfforaethol 2022/23 i'w ystyried gan y Pwyllgor.

Cyflwynodd y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid yr adroddiad fel yr ail hunanasesiad a gynhaliwyd gan y Cyngor ar ôl mabwysiadu ei gyntaf ym mis Medi, 2022 yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae'r adroddiad yn dangos allbwn fframwaith cynllunio corfforaethol a rheoli perfformiad y Cyngor ac mae'n ddiwedd proses sy'n dod â sawl agwedd wahanol at ei gilydd. Yn ystod ei drafodaeth ar weithredu camau gwella'r hunanasesiad ar gyfer 2022, cefnogodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol y cynnig y dylid cynnwys rhai camau gwella nad oeddent wedi'u cwblhau yn ystod y flwyddyn yn adroddiad drafft 2022/23. Yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 23 Mai, 2023 mabwysiadodd y Cyngor Llawn yr adroddiad fel y'i cyflwynwyd fel drafft gweithredol.

Dywedodd y Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad fod yr adroddiad yn sail dystiolaeth o sut mae'r Cyngor wedi perfformio yn 2022/23 gan ddefnyddio'r adnoddau sydd ar gael iddo wrth reoli a lliniaru risgiau cysylltiedig. Yn seiliedig ar y dystiolaeth a ddarparwyd gan adolygiadau perfformiad gwasanaeth, adroddiadau perfformiad, adolygiadau allanol, ymgysylltu â rhanddeiliaid a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, mae'r Cyngor yn asesu ei berfformiad cyffredinol, y defnydd o adnoddau a rheoli risg fel Da. Hefyd darperir Datganiad Sefyllfa Gwasanaeth y Cyngor 2023 sy'n adlewyrchu ymateb pob gwasanaeth yn erbyn categorïau dystiolaeth ar gyfer 2022/23 fel y nodwyd.

Er bod yr asesiad yn nodi bod perfformiad y Cyngor yn 'dda', mae'n cydnabod bod meysydd lle gall wneud yn well ac mae'r rheini wedi'u nodi a'u rhestru yn y ddogfen. Disgwylir i'r holl gamau gwella gael eu cwblhau erbyn diwedd mis Mawrth 2024.

Wrth ystyried yr adroddiad hunanasesiad, gwnaeth y Pwyllgor y sylwadau a'r awgrymiadau canlynol –

- Cynnwys gwybodaeth gymharol am berfformiad y flwyddyn flaenorol e.e. os yw gwasanaeth yn y datganiad sefyllfa wedi asesu ei berfformiad fel Digonol yn erbyn categori penodol - ydi hynny'n cynrychioli dirywiad mewn perfformiad o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol? Byddai cymharu perfformiad eleni â pherfformiad y flwyddyn flaenorol yn helpu i dynnu sylw at unrhyw faterion a/neu duedd mewn perfformiad.
- Darparu enghreifftiau i gefnogi a dangos honiadau am berfformiad e.e. lle nodir bod y Cyngor yn gallu dangos bod profiad y cwsmer yn gwella ar draws amryw o wasanaethau byddai enghraifft neu sylw/dyfyniad i ddangos y gwelliant mewn ymarfer yn ddefnyddiol.
- Cynnwys dyddiadau yn adroddiadau rheoleiddwyr.
- Rhoi esboniad o'r holl acronymau
- Cynnwys data mwy meintiol lle byddai hynny'n helpu i ddeall e.e. lle mae'n dweud bod lefelau presenoldeb staff wedi'u meincnodi i fod ymhlith y gorau ar gyfer awdurdodau lleol, byddai ffigur/canran yn dangos pa mor dda yw'r lefel presenoldeb o'i gymharu ag awdurdodau eraill.
- Gofynnodd y Pwyllgor hefyd am sicrwydd bod elfennau'r datganiad sefyllfa gwasanaeth a hunanaseswyd fel "Digonol" yn cael eu cynnwys yn y rhestr o gamau gwella i'w gweithredu yn 2023/24

Mewn ymholiad ar wahân, gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad o'r trefniadau y mae'r Cyngor wedi'u rhoi ar waith i helpu i recriwtio staff.

Cadarnhaodd y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid fod y Cyngor yn parhau i fod ar flaen y gad o ran presenoldeb staff o blith y 18 awdurdod sydd wedi adrodd hyd yma. Dywedodd ymhellach fod capasiti ychwanegol wedi'i sefydlu i ganolbwyntio ar recriwtio. Mae'r buddion y gall y Cyngor eu cynnig i weithwyr hefyd wedi cael eu hystyried i weld a ydynt yn cael eu marchnata'n ddigon clir. Ystyrir bod y gwaith a wnaed yn dechrau arwain at ganlyniadau. Mae'r gyfradd cadw yn 8% o'i gymharu â 10% y flwyddyn flaenorol a'r gyfradd gyfartalog o 14% ar gyfer llywodraeth leol. Gwnaed buddsoddiad sylweddol mewn hyfforddiaethau yn ystod y llynedd ar draws nifer o wasanaethau'r Cyngor ac mae'r Cyngor yn parhau i farchnata'r rhaglen "Denu Talent" y bwriedir ei chynnal eto'r flwyddyn nesaf. Mae'r rhaglen yn cynnig 12 wythnos o brofiad gwaith yn y Cyngor i'r rhai sy'n gadael yr ysgol ac mae'n gynllun sydd wedi denu diddordeb ymhellach i ffwrdd. Bydd y Cyngor yn parhau i fod yn effro i heriau recriwtio a bydd yn ceisio sicrhau ei fod yn parhau'n gystal cyflogwr ag y gall fod o fewn cyfyngiadau adnoddau llywodraeth leol.

Cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad y byddai sylwadau'r Pwyllgor yn cael eu cyflwyno gydag adroddiad drafft yr Hunanasesiad i'r Cyngor Llawn i'w gymeradwyo ym mis Medi, 2023 ac os caiff ei gymeradwyo, bydd yn cael ei gynnwys yn y ddogfen derfynol.

Ar ôl adolygu'r Hunanasesiad drafft, penderfynwyd bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cytuno â chynnwys adroddiad hunanasesiad 2022/23 yn amodol ar ystyried y sylwadau a'r awgrymiadau a wnaed fel yr amlinellwyd.

5. ARCHWILIO ALLANOL: CYNGOR SIR YNYS MÔN: CYNLLUN ARCHWILIO AMLINELLOL 2023

Cyflwynwyd adroddiad Archwilio Cymru yn cynnwys Cynllun Archwilio Amlinellol 2023 ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn i'w ystyried gan y Pwyllgor.

Rhoddodd Yvonne Thomas, Rheolwr Archwilio Ariannol Archwilio Cymru drosolwg o'r Cynllun Amlinellol a dywedodd y byddai cynllun archwilio manwl fel arfer yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ar yr adeg yma ond oherwydd newidiadau i waith o ganlyniad i ddiwygio ISA 315 sydd wedi dod yn weithredol ar gyfer archwilio datganiadau ariannol o 2022/23 ymlaen, nid yw wedi bod yn bosibl ar gyfer y cyfarfod hwn. Mae'r newidiadau i ISA315 yn golygu bod gofyn i archwilwyr wneud llawer mwy o waith mewn perthynas ag asesu risg wrth gynnal yr archwiliad cyn adrodd i'r Pwyllgor. Felly, eleni bydd Archwilio Cymru yn cyhoeddi cynllun archwilio amlinellol sy'n egluro cyfrifoldebau statudol yr Archwilwyr, manylion y tîm archwilio a'r llinell amser archwilio yn ogystal â chrynodeb o'r newidiadau allweddol i ISA315 a'r effaith bosibl ar y Cyngor, sef yr adroddiad a gyflwynwyd i'r cyfarfod hwn. Ym mis Gorffennaf cyflwynir cynllun manwl yn cadarnhau'r ffoedd archwilio ac yn nodi'r meysydd risg a amlinellwyd a'r dull archwilio yn ogystal ag unrhyw faterion eraill sy'n deillio o gynllunio'r gwaith archwilio i'r Pwyllgor ar ôl cwblhau'r gwaith cynllunio. Y nod yw cwblhau'r archwiliad o'r datganiadau ariannol o fis Awst ymlaen ac adrodd barn yr archwiliad i'r Pwyllgor ddiwedd mis Tachwedd, 2023. Mae'r llinell amser yn heriol a bydd y Pwyllgor yn cael gwybod am unrhyw newidiadau os byddant yn codi.

Mae'r gwaith Archwilio Perfformiad yn cynnwys pedair ffrwd waith mewn perthynas â'r sicrwydd blynyddol a'r asesiad risg, dau adolygiad thematig, y naill ar gomisiynu a rheoli contractau a'r llall ar gynaliadwyedd ariannol llywodraeth leol a phrosiect lleol yn dilyn i fyny ar SATC 2018. Bydd briffiau'r prosiect ar gyfer yr adolygiadau thematig a gwaith dilynol ar SATC yn cael eu paratoi eleni gyda rhagor o fanylion i ddilyn. Bydd y gwaith na wnaed o Raglen Archwilio Perfformiad 2022/23 yn cael ei gwblhau cyn i'r gwaith ar y pedwar prosiect archwilio ddechrau ym mis Medi, 2023.

Cyfeiriodd y Pwyllgor at oblygiadau'r newidiadau i ISA315 a nododd, wrth asesu risg camddatganiadau sylweddol, bod archwilwyr yn debygol o ddod ar draws cryn dipyn o gamddatganiadau amherthnasol a fydd yn ychwanegu at y llwyth gwaith. Holodd y Pwyllgor sut y byddai hyn yn cael ei reoli o ran amser ac adnoddau staff.

Mewn ymateb, dywedodd Yvonne Thomas fod y ffocws yn parhau ar gamddatganiadau sylweddol. Mae effeithiau'r newidiadau yn golygu y bydd llawer mwy o waith yn cael ei wneud mewn perthynas â gweithdrefnau asesu risg ond er mwyn nodi'r risg o gamddatganiadau sylweddol, bydd yn rhaid i archwilwyr fynd drwy'r broses o nodi'r hyn sy'n amherthnasol a chofnodi pam y cafodd ei asesu felly. Er y bydd yn rhaid asesu materion a adroddwyd yn archwiliad 2021/22 hefyd i weld a ydynt yn effeithio ar gyfrifon 2022/23, rhoddir ystyriaeth i'r mesurau lliniaru y mae'r Cyngor wedi'u rhoi ar waith i fynd i'r afael â'r materion hynny ar gyfer cyfrifon 2022/23. Rhaid i'r asesiad risg p'un a yw'n uchel, yn ganolog neu'n isel gael ei gefnogi gan ddogfennau. Felly, mae'r newidiadau i ISA315 yn gofyn am fwy o fewnbwn gan yr archwilwyr i gofnodi'r asesiad risg ac unrhyw effaith ddilynol ar y cyfrifon. Felly, efallai y bydd y Cyngor yn cael ei effeithio gan nifer yr ymholiadau a wneir gan yr archwilwyr yn y cam cynllunio. Pe bai'r risgiau yn cael eu hasesu fel rhai 'isel', yna gallai hynny olygu llai o brofi nag o'r blaen. Os asesir bod y risgiau'n 'uchel' yna bydd angen profi'n ehangach. Bydd lefel y profi ar gyfer y gwaith cyfrifon ond yn dod i'r amlwg ar ôl i'r asesiad risg gael ei gwblhau. Mae cynllun staff newydd wedi'i baratoi i ddiwallu'r angen ac mae wedi'i gyllido'n llawn, hefyd cynhaliwyd proses recriwtio ac mae staff ychwanegol wedi'u recriwtio ar gyfer clwstwr Gogledd Cymru. Hefyd, bydd adnoddau'n cael eu hail-gydbwyso rhwng y clystyrau i sicrhau bod archwiliadau'n cael eu cwblhau'n brydlon.

Penderfynwyd nodi'r Cynllun Archwilio Amlinellol a diolch i'r Rheolwr Archwilio Ariannol am yr adroddiad.

6. ARCHWILIO ALLANOL: DIWEDDARIAD CHWARTEROL AR RAGLEN WAITH AC AMSERLEN ARCHWILIO CYMRU

Cyflwynwyd adroddiad Archwilio Cymru yn cynnwys y diweddariad chwarterol ar 31 Mawrth, 2023 ar gynnydd rhaglen waith ac amserlen Archwilio Cymru i'w hystyried gan y Pwyllgor. Hefyd mae'r diweddariad ar statws gwaith Estyn ac Arolygiaeth Gofal Cymru wedi'i gynnwys yn yr adroddiad.

Cyfeiriodd Yvonne Thomas, Rheolwr Archwilio Ariannol yn benodol at ardystio cais grant Cymhorthdal Budd-dal Tai ar gyfer 2020/21 sydd wedi bod yn ffocws i waith diweddar. Mae'r Cyngor wrthi'n cwblhau'r gwaith sy'n ofynnol gan yr Archwilwyr a'r nod yw cwblhau'r archwiliad erbyn diwedd Gorffennaf ac ardystio'r ffurflen wedyn. O ran hawliad Cymhorthdal Budd-dal Tai 2021/22, cwblhawyd dwy ran o dair o'r gwaith profi cychwynnol ac ar ôl hynny cynhelir profion manwl ar wallau a nodwyd o hawliad 2020/21 a byddant yn dechrau unwaith y bydd hawliad 2020/21 wedi'i gwblhau a'i ardystio. Efallai y bydd rhywfaint o oedi cyn symud ymlaen â'r gwaith ardystio grant wrth i'r ffocws droi at archwilio datganiadau ariannol 2022/23 ond os yw'r gwaith yn mynd rhagddo yn ôl y bwriad, dylai'r gwaith archwilio hawliad grant cymhorthdal Budd-dal Tai 2020/21 gael ei gwblhau ddiwedd mis Gorffennaf. Cyfeiriodd at y gwaith archwilio perfformiad a rhoddodd y wybodaeth ddiweddaraf am statws prosiectau mewn perthynas â sicrwydd ac asesu risg, adolygiad o reoli datblygu a gorfodaeth cynllunio yn ogystal ag adolygiadau thematig ynghylch gofal heb ei drefnu a dull y cyngor ynghylch y maes digidol.

Mewn ymateb i ymholiad gan y Pwyllgor ynghylch y gwaith o ardystio hawliadau grant cymhorthdal Budd-dal Tai oedd heb ei wneud, rhoddodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 drosolwg o'r sefyllfa a dywedodd mai'r nod, yn amodol fod yr adnoddau ar gael, yw cwblhau hawliad grant cymhorthdal Budd-dal Tai 2021/22 erbyn diwedd y flwyddyn. Byddai hynny wedyn yn golygu bod y Cyngor yn nes at yr amserlen a nodwyd. Fel arfer, dylid cwblhau hawliad grant cymhorthdal Budd-dal Tai 2022/23 erbyn mis Tachwedd yn ôl yr amserlen ond mae'n annhebygol y bydd yr amserlen honno yn cael ei chyflawni. Mae'r Gwasanaeth Cyllid yn ystyried ailstrwythuro a rhoi adnoddau ychwanegol yn nhîm gwaith a chymhorthdal Budd-dal Tai, i geisio cryfhau'r tîm yn ogystal â hwyluso hunan-archwilio lle bydd y Gwasanaeth yn cynnal gwiriadau ar yr hawliad cymhorthdal drwy gydol y flwyddyn i leihau nifer y gwallau sy'n codi a thrwy hynny leihau lefel y profi angenrheidiol y flwyddyn ganlynol. Bydd hynny'n helpu i wneud yr archwiliad yn broses sy'n cymryd llai o amser.

Penderfynwyd nodi diweddariad Rhaglen Waith ac Amserlen Archwilio Cymru.

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL ARCHWILIO MEWNOL 2022/23

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg yn cynnwys Adroddiad Blynyddol y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2022/23 i'w ystyried gan y Pwyllgor. Roedd yr adroddiad yn rhoi barn gyffredinol y Pennaeth Archwilio a Risg ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y Cyngor yn ystod y flwyddyn.

Adroddodd y Pennaeth Archwilio a Risg fod yr Adroddiad Blynyddol yn cael ei gyflwyno o dan Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r "prif weithredwr archwilio" h.y. y Pennaeth Archwilio a Risg yn achos y Cyngor gyflwyno barn archwilio mewnol flynyddol y gall y sefydliad ei defnyddio fel sail i'w Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol. Rhaid i'r farn flynyddol gynnwys barn ar ddigonolrwydd cyffredinol ac effeithiolrwydd prosesau rheoli, rheolaeth a llywodraethu risg y sefydliad; unrhyw amodau

i'r farn honno a'r rhesymau dros yr amodau; crynodeb o'r gwaith archwilio y mae'r farn yn deillio ohono, gan gynnwys dibyniaeth a roddir ar gyrrff sicrwydd eraill; unrhyw faterion, sydd ym marn y prif weithredwr archwilio, yn berthnasol wrth baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol; crynodeb o berfformiad y swyddogaeth archwilio mewnol yn erbyn ei fesurau perfformiad, sylwadau ar gydymffurfio â'r PSIAS a chanlyniadau'r rhaglen sicrhau ansawdd Archwilio Mewnol ynghyd â Datganiad o Annibyniaeth.

Cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio a Risg, yn ei barn hi, fel "Prif Weithredwr Archwilio" Cyngor Sir Ynys Môn, am y 12 mis yn diweddu ar 31 Mawrth 2023, fod gan y sefydliad fframwaith digonol ac effeithiol ar gyfer rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol. Er nad yw'r Pennaeth Archwilio a Risg yn ystyried bod unrhyw feysydd o bryder sylweddol, mae rhai meysydd yn gofyn am gyflwyno neu wella rheolaethau mewnol i sicrhau bod amcanion yn cael eu cyflawni, ac mae'r rhain yn destun monitro. Nid oes unrhyw amodau i'r farn hon.

Daethpwyd i'r farn uchod ar sail y gwaith a'r gweithgareddau a gynhaliwyd gan Archwilio Mewnol yn ystod y flwyddyn fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad ac mae'n deillio'n sylweddol o bennu cynllun gwaith sy'n seiliedig ar risg y mae'r rheolwyr wedi cyfrannu ato ac a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio newydd ym mis Mehefin, 2022. Dylai ddarparu lefel resymol o sicrwydd, yn amodol ar y cyfyngiadau cynhenid fel y nodir yn yr adroddiad. Elfennau allweddol i allu cael sicrwydd digonol i lywio'r farn oedd ystyried yr adolygiadau archwilio mewnol o'r risgiau strategol a'r gwaith archwilio arall a'r graddfeydd sicrwydd a ddarparwyd yn yr adroddiad.

Nid oes unrhyw effaith neu faterion risg uchel sy'n haeddu cael eu cynnwys yn y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol. Yn ystod 2022/23 canfu Archwilio Mewnol fod uwch reolwyr yn y Cyngor yn gefnogol ac yn ymatebol i'r materion a godwyd. Wrth gyflawni'r strategaeth archwilio sy'n seiliedig ar risg, mae'r Pennaeth Archwilio a Risg a gefnogir gan y Tîm Arweinyddiaeth wedi gwneud pob ymdrech i wneud y defnydd gorau o'r adnoddau archwilio mewnol sydd ar gael yn ystod y flwyddyn ac mae'r gwasanaeth wedi ceisio ychwanegu gwerth lle bynnag y bo modd. Mae Archwilio Mewnol wedi sefydlu rhaglen sicrhau ansawdd a gwella er mwyn sicrhau bod y gwasanaeth yn gwella'n barhaus. Mae'r Gwasanaeth wedi perfformio'n dda yn ystod y flwyddyn yn erbyn y targedau y cytunwyd arnynt gyda'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel rhan o'r Strategaeth ar gyfer 2022/23 gyda 3 allan o'r 4 dangosydd yn cyrraedd eu targedau. Yn hanfodol, mae'r targed o adolygu 80% o'r risgiau gweddilliol coch ac ambr yn y Gofrestr Risg Strategol wedi'i chyflawni'n gyfforddus ac felly'n rhoi digon o sicrwydd i ganiatáu i'r Pennaeth Archwilio a Risg ddarparu'r Farn Archwilio Flynyddol. Mae'r unig darged a fethwyd yn ymwneud â chadw pum aelod staff cyfwerth ag amser llawn yn ystod y flwyddyn. Penodwyd uwch archwilydd ac ymunodd â'r tîm ym mis Ebrill, 2023 ac mae arbenigedd allanol yn cael ei ddefnyddio i lenwi unrhyw fylchau tra bod secondiad yn parhau. Mae'r trefniant hwn wedi bod mor llwyddiannus fel y penderfynwyd cadw'r swydd wag ar secondiad heb ei llenwi er mwyn parhau i ddarparu'r cyllid ar gyfer yr arbenigedd allanol. Mae gan bob aelod presennol o'r tîm Archwilio Mewnol gymwysterau proffesiynol ac mae'r gwasanaeth wedi buddsoddi'n sylweddol i sicrhau eu bod yn parhau â'u datblygiad proffesiynol ac yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am risgiau a datblygiadau sy'n dod i'r amlwg yn y sector. O dan Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus mae'n ofynnol i wasanaethau archwilio mewnol gael asesiad ansawdd allanol a gynhelir gan asesydd annibynnol cymwys neu dîm asesu o'r tu allan i'r sefydliad unwaith bob pum mlynedd. Cynhaliwyd asesiad allanol o Wasanaeth Archwilio Mewnol Ynys Môn gan Gyngor Sir y Fflint ym mis Medi 2022 a daeth i ben ym mis Mai 2023. Mae canlyniad yr asesiad yn destun adroddiad ar wahân i'r cyfarfod hwn.

Mewn ymateb i gwestiynau gan y Pwyllgor ynghylch y camau gweithredu sy'n weddill yn ymwneud â system archebu'r Gwasanaeth Hamdden sy'n dyddio'n ôl i 2018/19 ac ynghylch rhoi sicrwydd am iechyd corfforaethol y Cyngor fel endid o ran tueddiadau a chyfeiriad, cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio a Risg fod y weithred sy'n weddill yn y Gwasanaeth

Hamdden yn cael ei raddio'n gymedrol (melyn) ac nad yw'n achos pryder penodol ac mae'r gwaith i fynd i'r afael ag ef yn rhan o weithredu'r system Hwb Hamdden newydd. Mae problemau technegol gyda'r cyflenwr meddalwedd wedi achosi oedi cyn cytuno ar ddyddiad i'r system fynd yn fyw ac mae'r tîm TG yn cysylltu â'r cyflenwr i gytuno ar ddatrysiaid. O ran gwerthuso'r Cyngor fel sefydliad, o safbwynt Archwilio Mewnol, mae'r wybodaeth yn Atodiad B yn dangos yr adolygiadau o risgiau gweddilliol coch ac ambr yn y gofrestr risg strategol dros sawl blwyddyn archwilio a gellid ehangu arnynt i ddangos unrhyw ddirywiad neu welliant mewn perfformiad wrth reoli'r risgiau hynny. Hefyd, mae'r hunanasesiad corfforaethol yn cyflawni'r swyddogaeth hon i raddau helaeth o ran adolygu perfformiad y Cyngor a pha mor dda y mae'n cyflawni ei swyddogaethau, yn defnyddio ei adnoddau, ac yn gweithredu trefniadau llywodraethu sy'n effeithiol ar gyfer cyflawni'r ddau amcan hynny ac mae'n darparu adolygiad systematig o gynnydd y Cyngor i gyflawni ei ddyletswyddau dros y flwyddyn. O ran iechyd ariannol yn benodol, awgrymodd adolygiad Archwilio Mewnol o wytnwch ariannol a gyflwynwyd i'r Pwyllgor ym mis Rhagfyr 2022 y gellid cymhwyso pum dangosydd CIPFA o wytnwch ariannol y sector cyhoeddus i hwyluso'r dasg o asesu wytnwch ariannol hirdymor y Cyngor a ph'un ai a yw'n gwella neu'n dirywio.

Penderfynwyd nodi Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2022/23 ynghyd â barn y Pennaeth Archwilio a Risg fod gan y Cyngor, ar gyfer y 12 mis yn dod i ben 31 Mawrth 2023, fframwaith digonol ac effeithiol ar gyfer rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol yn amodol ar gyflwyno a/neu wella rheolaethau mewnol mewn rhai meysydd.

8. ADRODDIAD YSWIRIANT BLYNYDDOL

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg sy'n cynnwys Adroddiad Yswiriant Blynyddol ar gyfer 2022/23 i'w ystyried gan y Pwyllgor. Roedd yr adroddiad yn manylu ar y trefniadau yswirio a hanes y colledion diweddar ar gyfer y prif feysydd risg lle mae yswiriant.

Rhoddodd y Rheolwr Risg ac Yswiriant drosolwg o'r adroddiad a oedd yn cynnwys amlinelliad o'r polisiâu yswirio sydd gan y Cyngor ar waith, crynodeb o'r hawliadau sy'n cynnwys y cyfnod rhwng mis Ebrill, 2017 a 31 Mawrth, 2023 a'r costau cysylltiedig, y tueddiadau ar gyfer pob categori o hawliadau a'r heriau wrth symud ymlaen. Er bod profiadau'r Cyngor yn dangos bod hawliadau'n cynyddu o ran nifer, cymhlethdod a chost cadarnhaodd fod hwn yn batrwm sy'n cael ei ailadrodd yn genedlaethol. Cafodd y contract gyda Zurich Municipal, yswiriwr y Cyngor ei ymestyn am ddwy flynedd yn 2022 a bydd nawr yn dod i ben ar 30 Medi, 2024. Roedd premiymau allanol a dalwyd yn 2022/23 oddeutu £784k gan gynnwys treth premiwm sy'n cynrychioli cynnydd o 9.1% yn y rhanbarth ers 2021/22 ac sy'n debygol o gynyddu ymhellach. Mae hyn yn rhoi cymhelliant i'r Cyngor ddelio â risgiau'n fwy effeithiol ac i adolygu ei drefniadau yswiriant a wneir yn 2024.

Penderfynwyd nodi cynnwys yr Adroddiad Yswiriant Blynyddol 2022/23.

9. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO 2022/23

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg sy'n cynnwys adroddiad Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gyfer 2022/23 i'w ystyried gan y Pwyllgor. Mae'r adroddiad blynyddol yn cofnodi sut mae'r Pwyllgor wedi cyflawni ei gyfrifoldebau yn 2022/23 er mwyn adrodd i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu h.y. y Cyngor Sir.

Gwnaeth Aelodau'r Pwyllgor sylwadau ar y canlynol –

- Anghysondeb rhwng fersiynau Cymraeg a Saesneg yr adroddiad mewn perthynas â'u disgrifiad o gyfansoddiad y Pwyllgor, gyda'r fersiwn Gymraeg yn adlewyrchu'r cyfansoddiad blaenorol cyn y newidiadau a ddaeth yn sgil Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a ddaeth i rym ym mis Mai, 2022 yn lle'r cyfansoddiad

presennol gyda'r newidiadau hynny. Cytunwyd y dylid diwygio'r fersiwn Gymraeg yn unol â hynny.

- Y trefniadau i'r Pwyllgor gynnal hunanasesiad o'i berfformiad.

Dywedodd y Pennaeth Archwilio a Risg fod CIPFA wedi'i gomisiynu i gynorthwyo gyda hunanasesiad y Pwyllgor o'i effeithiolrwydd a bydd hyn yn cychwyn yn fuan gyda'r bwriad o'i gwblhau erbyn Medi 2023. Cadarnhaodd y byddai'r Pwyllgor yn cynnal yr hunanasesiad ac y byddai CIPFA yn ymgymryd â rôl hwylusydd annibynnol.

Penderfynwyd cymeradwyo Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gyfer 2022/23 yn amodol ar ddiweddaru'r fersiwn Gymraeg fel y cytunwyd cyn ei gyflwyno i gyfarfod y Cyngor Sir ar 12 Medi, 2023.

10. ASESIAID ANSAWDD ALLANOL O GYDYMFFURFIAETH Â SAFONAU ARCHWILIO MEWNOL Y SECTOR CYHOEDDUS

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg ar ganlyniad yr asesiad ansawdd allanol pum mlynedd ar gydymffurfiaeth gwasanaethau archwilio mewnol y Cyngor gyda Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, a gynhaliwyd gan Gyngor Sir y Fflint er gwybodaeth i'r Pwyllgor.

Adroddodd y Pennaeth Archwilio a Risg fod PSIAS yn mynnu bod asesiad allanol o'r holl wasanaethau archwilio mewnol yn cael ei gynnal o leiaf unwaith bob pum mlynedd gan adolygydd annibynnol cymwys o'r tu allan i'r sefydliad. Mae'r ddau dull posibl o asesu allanol a amlinellir yn y PSIAS yn cynnwys naill ai asesiad allanol llawn neu hunanasesiad mewnol sydd wedyn yn cael ei ddilysu gan adolygydd allanol. Mae aelodau Grŵp Prif Archwilydd Cymru wedi dewis cymryd y dull hunanasesu gydag aelod arall o'r Grŵp yn ei ddilysu. Mae hunanasesiad PSIAS yn cynnwys 304 o gwestiynau arfer gorau. Bu i dîm o Gyngor Sir y Fflint, gan gynnwys y prif weithredwr archwilio a gefnogwyd gan y Prif Archwilydd, gwblhau'r dilysiad. Penderfynodd fod gwasanaeth archwilio mewnol Cyngor Sir Ynys Môn "yn cydymffurfio'n gyffredinol" â'r gofynion. Mae hyn yn adlewyrchu'r lefel uchaf o gydymffurfiaeth yn dilyn asesiad allanol.

Gwnaed un argymhelliad ar gyfer gwella ynghyd â phedwar awgrym arfer gorau fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad a rhoddodd y Pennaeth Archwilio a Risg fanylion pellach ynghylch sut y rhoddir sylw i'r rheini.

Penderfynwyd nodi'r sicrwydd a ddarparwyd gan ganlyniad yr asesiad ansawdd allanol o gydymffurfiaeth y Cyngor â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus a gynhaliwyd gan Gyngor Sir y Fflint.

11. BLAEN RAGLEN WAITH

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg sy'n cynnwys Blaen Raglen Waith a rhaglen hyfforddiant y Pwyllgor ar gyfer 2023/24 i'w hystyried a'u hadolygu.

Nodwyd bod dyddiad ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor ym mis Tachwedd, 2023 i ystyried y Datganiad Cyfrifon terfynol a Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23 i'w gadarnhau a bod sesiwn hyfforddi ar wrth-dwyll wedi'i chynllunio yn ddiweddarach yn y flwyddyn fel rhan o raglen hyfforddiant aelodau'r Pwyllgor.

Penderfynwyd derbyn y Rhaglen Gwaith i'r dyfodol fel y'i cyflwynwyd a'i bod yn cyflawni cyfrifoldebau'r Pwyllgor yn unol â'i gylch gorchwyl.

**Mr Dilwyn Evans
Cadeirydd**

DRAFFET

Cyngor Sir Ynys Môn – Cynllun Archwilio Manwl 2023

Blwyddyn archwilio: 2022-23

Dyddiad cyhoeddi: Gorffennaf 2023

Cyfeirnod y ddogfen: 3675A2023

Fersiwn ddrafft yw'r ddogfen hon tra bod trafodaethau pellach â'r corff a archwilir ac a arolygir yn yr arfaeth. Mae'n bosibl nad yw'r wybodaeth wedi'i dilysu'n llawn eto ac ni ddylid ei dosbarthu'n helaeth.

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o'r gwaith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol. Ceir rhagor o wybodaeth yn ein [Datganiad o Gyfrifoldebau](#).

Archwilio Cymru yw'r enw cyfunol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol ac nid oes ganddi unrhyw swyddogaethau.

Ni dderbynnir unrhyw gyfrifoldeb gan yr Archwilydd Cyffredinol, staff Swyddfa Archwilio Cymru na, pan fo hynny'n gymwys, yr archwilydd penodedig mewn cysylltiad ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu weithiwr arall yn eu rhinwedd unigol nac i unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. Mewn cysylltiad â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru a, phan fo hynny'n berthnasol, yr archwilydd penodedig yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Ynglŷn ag Archwilio Cymru

Ein nodau a'n huchelgeisiau

Rhoi Sicrwydd

i bobl Cymru bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda

Egluro

sut mae arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio a sut mae'n diwallu anghenion pobl

Ysbrydoli

a grymuso'r sector cyhoeddus yng Nghymru i wella

Manteisio'n llawn ar ein persbectif, ein harbenigedd a'n dyfnder mewnwelediad unigryw

Cryfhau ein sefyllfa fel llais awdurdodol, dibynadwy ac annibynnol

Cynyddu ein gwelededd, ein dylanwad a'n perthnasedd

Bod yn sefydliad enghreifftiol ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt

Cynnwys

Cyflwyniad	5
Cipolwg ar eich archwiliad	8
Perthnasedd datganiadau ariannol	9
Risgiau sylweddol i ddatganiadau ariannol	10
Meysydd eraill y canolbwyntir arnynt	11
Amserlen archwilio datganiadau ariannol	13
Gwaith archwilio perfformiad arfaethedig	14
Ardystio hawliadau am grantiau a ffurflenni grant	15
Swyddogaethau archwilio statudol	15
Ffi a'r tîm archwilio	16
Ansawdd archwilio	18
Atodiadau	
Atodiad 1 – newidiadau allweddol i Safon Ryngwladol ar Archwilio 315 a'u heffaith	19

Cyflwyniad

Rwyf bellach wedi cwblhau fy ngwaith cynllunio i raddau helaeth.

Mae'r Cynllun Archwilio Manwl hwn yn nodi fy nghyfrifoldebau statudol fel eich archwilydd allanol ac i gyflawni fy rhwymedigaethau o dan y Cod Ymarfer Archwilio.

Mae'n nodi'r gwaith y mae fy nhîm yn bwriadu ei wneud i fynd i'r afael â'r risgiau archwilio a nodwyd a meysydd allweddol eraill y canolbwyntir arnynt yn ystod 2023.

Mae hefyd yn nodi fy ffi archwilio amcangyfrifedig, manylion fy nhîm archwilio a dyddiadau allweddol ar gyfer cyflawni gweithgareddau ac allbynnau arfaethedig fy nhîm archwilio.

Adrian Crompton
Archwilydd
Cyffredinol Cymru

Fy nghyfrifoldebau archwilio

Rwyf yn cwblhau gwaith bob blwyddyn er mwyn cyflawni'r dyletswyddau canlynol:

- Rwyf yn archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ynys Môn i sicrhau y rhoddir cyfrif priodol am arian cyhoeddus.
- Rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn roi trefniadau ar waith i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, ac mae'n rhaid imi fod wedi fy modloni ei fod wedi gwneud hyn.
- Mae angen i Gyngor Sir Ynys Môn gydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu a chymryd camau i gyflawni ei amcanion llesiant. Mae'n rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y mae'n gwneud hyn.

Archwiliad o'r datganiadau ariannol

Mae'n ofynnol imi gyflwyno tystysgrif ac adrodd ar eich datganiadau ariannol sy'n cynnwys barn ar eu 'gwirionedd a'u tegwch' ac asesiad ynghylch a yw'r Adroddiad Naratif a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cael ei baratoi yn unol â Chod y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a'r canllawiau perthnasol ac yn gyson â'ch datganiadau ariannol a'm gwybodaeth am yr Awdurdod.

Yn ychwanegol at fy nghyfrifoldebau dros archwilio datganiadau ariannol y Cyngor, rwyf hefyd yn gyfrifol am:

- ardystio ffurflen i Lywodraeth Cymru sy'n darparu gwybodaeth am Gyngor Sir Ynys Môn i gefnogi'r gwaith o baratoi Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan;
- ymateb i gwestiynau a gwrthwynebiadau ynghylch y cyfrifon oddi wrth etholwyr lleol (codir ffoedd ychwanegol am y gwaith hwn, os bydd angen);
- ardystio nifer o hawliadau am grantiau a ffurflenni grant fel y cytunwyd gyda'r cyrff cyllido.

Nid wyf yn ceisio cael sicrwydd llwyr ynghylch gwirionedd a thegwch y datganiadau ariannol a'r nodiadau cysylltiedig ond rwy'n mabwysiadu cysyniad perthnasedd. Fy nod yw nodi camdatganiadau perthnasol, hynny yw, y rhai a allai beri i'r sawl sy'n darllen y cyfrifon gael ei gamarwain. Nodir y lefelau pan fyddaf yn barnu camdatganiadau o'r fath i fod yn berthnasol yn ddiweddarach yn y cynllun hwn.

Byddaf hefyd yn cyflwyno adroddiad drwy eithriad ar nifer o faterion a nodir yn fanylach yn ein [Datganiad o Gyfrifoldebau](#).

Ni orfodwyd unrhyw gyfyngiadau arnaf o ran cynllunio cwrmpas yr archwiliad hwn.

Gwaith archwilio perfformiad

Rwyf yn cynnal rhaglen o waith archwilio perfformiad i gyflawni fy nyletswyddau¹ fel Archwilydd Cyffredinol mewn cysylltiad â gwerth am arian a datblygu cynaliadwy.

Bydd fy rhaglen archwilio perfformiad lleol yn parhau i gael ei darparu drwy gyfuniad o Brosiect Asesu Sicrwydd a Risg, prosiectau lleol pwrpasol a phrosiectau thematig sy'n archwilio'r risgiau sy'n gyffredin i bob cyngor.

Cynhelir y rhan fwyaf o'm gwaith archwilio perfformiad gan ddefnyddio safonau archwilio Sefydliad Rhyngwladol Sefydliadau Archwilio Goruchaf (INTOSAI). Sefydliad ambarél byd-eang ar gyfer y gymuned archwilio perfformiad yw Sefydliad Rhyngwladol Sefydliadau Archwilio Goruchaf. Sefydliad anllywodraethol yw ef sydd â statws ymgynghorol arbennig gyda Chyngor Economaidd a Chymdeithasol y Cenhedloedd Unedig.

¹ Pan fyddwn yn ymgymryd â gwaith archwilio o dan ein pwerau a'n dyletswyddau statudol, mae'n bosibl y byddwn yn casglu gwybodaeth gan gyrrff cyhoeddus sy'n cynnwys rhywfaint o ddata personol. Mae ein hysbysiad prosesu teg archwilio cyffredinol yn esbonio'r hyn a wnawn â data personol, a sut y gallwch gysylltu â'n Swyddog Diogelu Data.

Cipolwg ar eich archwiliad

Bydd fy archwiliad o ddatganiadau ariannol yn canolbwyntio ar eich risgiau a meysydd pwyslais eraill

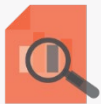
Mae fy nghynllun archwilio wedi nodi'r risgiau canlynol:

Risg sylweddol i ddatganiadau ariannol

- Gwrth-wneud gan y Rheolwyr

Meysydd eraill y bydd y gwaith archwilio yn canolbwyntio arnynt

- Prisio tir ac adeiladau
- Gwarged cronfa bensiw
- Materion yr adroddwyd arnynt yn yr Adroddiad ar yr Archwiliad o Gyfrifon 2021-22

Bydd fy archwiliad o berfformiad yn cynnwys:

- Asesu Sicrwydd a Risg
- Adolygiadau thematig:
 - Comisiynu a Rheoli Contractau
 - Cynaliadwyedd Ariannol mewn Llywodraeth Leol
- Adroddiad Lleol
 - Gwaith dilynol ar Safonau Ansawdd Tai Cymru 2018

Perthnasedd

Perthnasedd

£2.845 miliwn

Trothwy adrodd

£142,000

Perthnasedd datganiadau ariannol

Perthnasedd £2.845 miliwn

Fy nod yw nodi a chywiro camddatganiadau perthnasol, hynny yw, y rhai a allai achosi i'r sawl sy'n defnyddio'r cyfrifon gael ei gamarwain fel arall.

Cyfrifir perthnasedd gan ddefnyddio:

- Gwariant gros 2021-22 sef £284.4 miliwn
- Canran perthnasedd o 1%

Rwyf yn adrodd unrhyw gamddatganiad sy'n fwy na lefel ddibwys (a bennir ar berthnasedd o 5%) i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu.

Meysydd o ddiddordeb penodol

Ceir rhai meysydd o'r cyfrifon a allai fod yn bwysicach i ddefnyddiwr y cyfrifon ac rydym wedi pennu lefel perthnasedd is ar gyfer y rhain:

- Cydnabyddiaeth uwch-swyddogion £1,000
- Datgeliadau Partïon Cysylltiedig – £10,000 (Unigolion), £2.845 miliwn (Cyrrff Eraill)

Risgiau sylweddol i ddatganiadau ariannol

Nodir risgiau sylweddol o gamddatganiad perthnasol y mae'r asesiad o risg cynhenid ar eu cyfer yn agos at ben uchaf y sbectrwm risg cynhenid neu'r rhai sydd i'w trin fel risg sylweddol yn unol â gofynion Safonau Rhyngwladol ar Archwilio eraill. Mae'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn gofyn i ni roi mwy o sylw ar y risgiau sylweddol hyn.

Arddangosyn 1: risgiau sylweddol i ddatganiadau ariannol

Risg sylweddol	Ein hymateb arfaethedig
<p>Gwrth-wneud gan y Rheolwyr</p> <p>Mae'r risg o wrth-wneud rheolaethau gan y rheolwyr yn bresennol ym mhob endid. Oherwydd y ffordd anrhagweladwy y gallai gwrth-wneud o'r fath ddigwydd, ystyrir ei fod yn risg sylweddol [Safon Ryngwladol ar Archwilio 240.32-33].</p>	<p>Bydd y tîm archwilio yn:</p> <ul style="list-style-type: none">• profi priodoldeb cofnodion cyfnodolion ac addasiadau eraill a wnaed wrth baratoi'r datganiadau ariannol;• adolygu amcangyfrifon cyfrifyddu ar gyfer rhagfarn;• gwerthuso'r rhesymeg dros unrhyw drafodiadau arwyddocaol y tu allan i gwrs busnes arferol.
<p>Gwargedion Cynllun Pensiwn</p> <p>Yn dilyn y prisiad ariannu teirblwydd o gronfeydd pensiwn LGPS ar 31 Mawrth 2022, mae Rhestr Ganlyniadau Safon Ryngwladol ar Archwilio 19 y Cyngor gan yr Actiwari yn dangos gwarged.</p> <p>Mae cydnabod gwargedion cronfeydd pensiwn yn gymhleth. Mae angen ystyried y buddiannau economaidd sydd ar gael yn y dyfodol o ran ad-daliadau o'r cynllun, neu ostyngiadau mewn cyfraniadau i'r cynllun yn y dyfodol, yn ogystal ag unrhyw rai o reolau'r cynllun sy'n ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr wneud isafswm taliadau ariannu i'r cynllun.</p>	<p>Bydd y tîm archwilio yn:</p> <ul style="list-style-type: none">• deall proses yr actiwari ar gyfer cyfrifo'r gwarged sy'n cael ei gydnabod ar 31 Mawrth 2023;• ystyried a ellir cydnabod y gwarged o dan IFRIC 14.

Nid yw'r tîm archwilio wedi cwblhau pob rhan o'r asesiad risg eto. Os bydd unrhyw risgiau ariannol sylweddol pellach yn codi ar ôl cwblhau'r gwaith hwn, byddwn yn hysbysu'r swyddog A151 a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio drwy ei gadeirydd ac yn ailgyhoeddi fy Nghynllun Archwilio Manwl os bydd angen.

Meysydd eraill y canolbwyntir arnynt

Cyflwynaf risgiau eraill o gamddatganiad perthnasol a nodwyd. Er na phenderfynwyd eu bod yn risgiau sylweddol fel yr uchod, hoffwn eu dwyn i'ch sylw.

Arddangosyn 2: meysydd eraill y canolbwyntir arnynt

Risg archwilio	Ein hymateb arfaethedig
<p>Prisio tir ac adeiladau</p> <p>Mae gwerth tir ac adeiladau a adlewyrchir yn y fantolen a'r nodiadau i'r cyfrifon yn amcangyfrifon perthnasol. Mae'n ofynnol i dir ac adeiladau gael eu dal ar sail brisio sy'n dibynnu ar natur yr asedau a'r defnydd a wneir ohonynt. Mae'r amcangyfrif hwn yn ddarostyngedig i gryn dipyn o oddrychedd yn dibynnu ar y tybiaethau arbenigol a rheoli a fabwysiedir a gall newidiadau yn y tybiaethau hyn arwain at newidiadau perthnasol i brisiadau. Mae'n ofynnol i asedau gael eu hailbrisio bob pum mlynedd, ond gall gwerthoedd newid hefyd o flwyddyn i flwyddyn ac mae risg y gallai gwerth cario ymlaen asedau a adlewyrchir yn y cyfrifon fod yn wahanol iawn i werth cyfredol asedau ar 31 Mawrth 2023.</p> <p>Mae'r Cyngor yn ailbrisio ei asedau ar raglen dreigl pum mlynedd a chaiff asedau sydd â gwerth cario ymlaen o fwy na £500,000 eu hailbrisio bob blwyddyn er mwyn sicrhau bod gwerthoedd cario ymlaen yn parhau i fod yn berthnasol gywir.</p> <p>NEU</p> <p>Prisio tir ac adeiladau</p> <p>Mae rhoi cyfrif am Eiddo, Offer a Chyfarpar ac Asedau Anniriaethol yn faes heriol o'r cyfrifon. Yn sgil ansicrwydd ynghylch gwerthoedd asedau yn y farchnad ers dechrau'r pandemig a chynnydd mewn costau adeiladu, mae risg y gallai gwerth cario ymlaen asedau a nodir yn y cyfrifon fod yn wahanol iawn i werth cyfredol asedau ar 31 Mawrth 2023. Yn benodol, gallai</p>	<p>Bydd y tîm archwilio yn:</p> <ul style="list-style-type: none">• adolygu'r broses a gynhaliwyd gan y Cyngor i sicrhau bod prisiadau asedau yn berthnasol gywir;• adolygu'r wybodaeth a roddwyd i'r prisiwr i asesu ar gyfer cyflawnder;• gwerthuso cymhwystra, galluoedd a gwrthrychedd y prisiwr proffesiynol;• profi sampl o asedau a ailbrisiwyd yn y flwyddyn i sicrhau bod y sail brisio, data allweddol a thybiaethau a ddefnyddiwyd yn y broses brisio yn rhesymol, a bod yr ailbrisiadau wedi cael eu hadlewyrchu'n gywir yn y datganiadau ariannol;• profi'r cysoni rhwng y cyfriflyfr ariannol a'r gofrestr asedau. <p>Bydd y tîm archwilio yn:</p> <ul style="list-style-type: none">• adolygu'r broses a gynhaliwyd gan y Cyngor i sicrhau bod prisiadau asedau yn berthnasol gywir.• profi sampl o asedau a ailbrisiwyd yn y flwyddyn i sicrhau bod y sail brisio, data allweddol a thybiaethau a ddefnyddiwyd yn y broses brisio yn rhesymol, a bod yr ailbrisiadau wedi cael eu hadlewyrchu'n gywir yn y datganiadau ariannol;

hyn fod yn wir lle mae asedau wedi cael eu priso ar sail dreigl ac nid ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Mae'r Cyngor yn ailbriso ei asedau ar raglen dreigl pum mlynedd a chaiff asedau sydd â gwerth cario ymlaen o fwy na £500.000 eu hailbriso bob blwyddyn er mwyn sicrhau bod gwerthoedd cario ymlaen yn parhau i fod yn berthnasol gywir.

- cadarnhau nad yw prisiadau a gynhaliwyd yn gynharach na 31 Mawrth 2023 yn wahanol iawn i werth cyfredol asedau ar ddiwedd y flwyddyn.

Materion yr adroddwyd arnynt yn yr Adroddiad ar yr Archwiliad o Gyfrifon 2021-22

Roedd angen gwneud nifer o gywiriadau i Ddatganiad o Gyfrifon y Cyngor ar gyfer 2021-22 fel y nodwyd yn yr Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Gyfrifon. Roedd y rhain yn ymwneud yn bennaf â'r canlynol:

- Eiddo, offer a chyfarpar; trefniadau asiantaeth
- Y ffordd yr ymdriniwyd â thrafodiadau Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru o ran cyfrifyddu
- Cydnabyddiaeth Swyddogion
- Partïon Cysylltiedig;
- Rhwymedigaethau Ariannol.

Bydd y tîm archwilio yn adolygu'r mesurau a gymerwyd gan y Cyngor i sicrhau bod cyn lleied o'r cyfryw gamddatganiadau yn digwydd eto, ac felly i wella ansawdd Datganiad o Gyfrifon drafft 2022-23 a gyflwynir i'w archwilio.

Amserlen archwilio datganiadau ariannol

Nodaf isod ddyddiadau allweddol ar gyfer cyflawni fy ngwaith archwilio cyfrifon ac allbynnau arfaethedig.

Arddangosyn 3: dyddiadau allweddol ar gyfer cyflawni allbynnau arfaethedig

Allbwn arfaethedig	Gwaith a wnaed	Adroddiad wedi'i gwblhau
Cynllun Archwilio Amlinellol 2023	Mawrth 2023	Mai 2023
Cynllun Archwilio Manwl 2023	Mis Ebrill i fis Gorffennaf 2023	Gorffennaf 2023
Gwaith archwilio datganiadau ariannol <ul style="list-style-type: none">Adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau AriannolBarn ar y Datganiadau Ariannol	Mis Awst i fis Tachwedd 2023	Tachwedd 2023

Gwaith archwilio perfformiad arfaethedig

Nodaf isod fanylion am fy ngwaith archwilio perfformiad a dyddiadau allweddol ar gyfer cyflawni allbynnau arfaethedig.

Arddangosyn 4: dyddiadau allweddol ar gyfer cyflawni allbynnau arfaethedig

Asesu sicrwydd a risg	Prosiect i nodi lefel y sicrwydd archwilio a/neu lle y gall fod angen gwaith archwilio pellach yn y blynyddoedd i ddod mewn perthynas â risgiau i'r Cyngor wrth roi trefniadau cywir ar waith i sicrhau gwerth am arian o ran defnyddio adnoddau a gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.	Mis Medi 2023 i fis Ionawr 2024
Adolygiad thematig – cynaliadwyedd ariannol llywodraeth leol	Adolygiad o gynaliadwyedd ariannol cyngorau gan gynnwys ffocws ar gamau gweithredu, cynlluniau a threfniadau i bontio bylchau ariannu a mynd i'r afael â phwysau ariannol dros y tymor canolig.	Byddwn yn trafod yr amserlenni ar gyfer prosiectau unigol gyda'r Cyngor ac yn rhoi diweddariadau yn ein hadroddiadau chwarterol ar y Rhaglen Waith a'r Amserlen
Adolygiad thematig – comisiynu a rheoli contractau	Adolygiad sy'n canolbwyntio ar sut mae trefniadau cyngorau ar gyfer comisiynu a rheoli contractau yn cymhwyso ystyriaethau gwerth am arian a'r egwyddor datblygu cynaliadwy.	Byddwn yn trafod yr amserlenni ar gyfer prosiectau unigol gyda'r Cyngor ac yn rhoi diweddariadau yn ein hadroddiadau chwarterol ar y Rhaglen Waith a'r Amserlen
Gwaith dilynol ar Safonau Ansawdd Tai Cymru 2018	Adolygiad dilynol o'r canfyddiadau yn ein hadroddiad 'Safbwynt Defnyddwyr Gwasanaethau – Safon Ansawdd Tai Cymru – Cyngor Sir Ynys Môn', a gyhoeddwyd yn 2018.	Byddwn yn trafod yr amserlenni ar gyfer prosiectau unigol gyda'r Cyngor ac yn rhoi diweddariadau yn ein hadroddiadau chwarterol ar y Rhaglen Waith a'r Amserlen

Byddwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y rhaglen archwilio perfformiad drwy ein diweddariadau rheolaidd i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu.

Ardystio hawliadau am grantiau a ffurflenni grant, a swyddogaethau archwilio statudol

Ardystio hawliadau am grantiau a ffurflenni grant

Gofynnwyd i mi hefyd gynnal gwaith ardystio ar hawliadau grant Cyngor Sir Ynys Môn a fydd, rwy'n rhagweld, yn cynnwys Budd-daliadau Tai, Pensiynau Athrawon ac Ardrethi Annomestig.

Swyddogaethau archwilio statudol

Yn ogystal ag archwilio'r cyfrifon, mae gennyf gyfrifoldebau statudol am gael cwestiynau ynghylch y cyfrifon a gwrthwynebiadau iddynt gan etholwyr lleol. Nodir y cyfrifoldebau hyn yn Neddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004:

- Adran 30 Archwilio dogfennau a chwestiynau yn ystod archwiliad;
- Adran 31 Yr hawl i wneud gwrthwynebiadau yn ystod archwiliad.

Gan fod y gwaith hwn yn adweithiol, nid wyf wedi ei gymryd i ystyriaeth yn y tabl ffioedd isod. Os byddaf yn cael cwestiynau neu wrthwynebiadau, byddaf yn trafod ffioedd archwilio posibl ar y pryd.

Ffi a'r tîm archwilio

Ym mis Ionawr 2023, cyhoeddais y cynllun ffioedd ar gyfer blwyddyn 2023-24 fel y cymeradwywyd gan Bwyllgor Cyllid y Senedd. Mae cynnydd o 4.8% yn fy nghyfraddau ffioedd ar gyfer 2023-24, ar gyfer pwysau chwyddiant. Hefyd, mae cynnydd ychwanegol o 10.2% yn fy ffi archwilio ariannol ar gyfer effaith safon archwilio ddiwygiedig Safon Ryngwladol ar Archwilio 315 ar fy null archwilio ariannol. Nodir rhagor o fanylion am y safon archwilio ddiwygiedig a'r hyn y mae'n ei olygu i'r archwiliad yr ymgymeraf ag ef yn **Atodiad 1**.

Rwyf yn amcangyfrif mai cyfanswm eich ffi archwilio fydd **XXXX**.

Arddangosyn 5: ffi archwilio

Mae'r tabl hwn yn nodi'r ffi archwilio arfaethedig ar gyfer 2023, yn ôl maes o fewn gwaith archwilio, ochr yn ochr â'r ffi archwilio [amcangyfrifedig/gwirioneddol] ar gyfer y llynedd.

Maes archwilio	Ffi arfaethedig (£) ²	Ffi wirioneddol y llynedd (£)
Archwilio cyfrifon ³	228,683	199,087
Gwaith archwilio perfformiad ⁴	108,535	103,908
Gwaith ardystio grantiau ⁵	[x]	65,000-75,000
Cyfanswm y ffi	[x]	367,390

Bydd y broses gynllunio yn un barhaus, ac efallai y bydd angen newid fy rhaglen o waith archwilio, ac felly fy ffi, os bydd unrhyw risgiau newydd allweddol yn dod i'r amlwg. Ni fyddaf yn gwneud unrhyw newidiadau heb eu trafod â'r Cyngor yn gyntaf.

Mae ein ffi archwilio ariannol yn seiliedig ar y rhagdybiaethau canlynol:

- Mae'r canlyniadau archwilio y cytunwyd arnynt yn nodi'r gofynion papur gwaith disgwylidiedig i gefnogi'r datganiadau ariannol ac maent yn cynnwys amserlenni a chyfrifoldebau.
- Ni nodir unrhyw faterion arwyddocaol yn ystod yr archwiliad, heblaw yr hyn a grynoir yn y cynllun hwn.

Caiff prif aelodau fy nhîm, ynghyd â'u manylion cyswllt, eu crynhoi yn **Arddangosyn 6**.

² Nodiadau: Nid yw'r ffioedd a ddangosir yn y ddogfen hon yn cynnwys TAW, nad yw'n cael ei chodi arnoch.

³ Yn daladwy o fis Tachwedd 2022 hyd fis Hydref 2023.

⁴ Yn daladwy o fis Ebrill 2023 hyd fis Mawrth 2024.

⁵ Yn daladwy wrth i'r gwaith gael ei wneud.

Arddangosyn 6: fy nhîm archwilio lleol

Enw	Rôl	Rhif cyswllt	Cyfeiriad e-bost
Derwyn Owen	Cyfarwyddwr Ymgysylltu ac Archwilio	029 20 320 566	derwyn.owen@archwilio.cymru
Yvonne Thomas	Rheolwr Archwilio (Archwilio Ariannol)	029 22 677 830	yvonne.thomas@archwilio.cymru
Carwyn Rees	Rheolwr Archwilio (Archwilio Perfformiad)	029 20 829 375	carwyn.rees@archwilio.cymru
Sabel Wiliam	Arweinydd Archwilio (Archwilio Ariannol)	029 20 829 358	sabel.wiliam@archwilio.cymru
Alan Hughes	Arweinydd Archwilio (Archwilio Perfformiad)	029 20 829 349	alan.hughes@archwilio.cymru

Mae a wnelo'r unig fgygythiad i annibyniaeth y gwyddys amdano y mae angen i mi ei ddwyn i'ch sylw â'r Rheolwr Archwilio (Archwilio Ariannol) gan fod ffrind agos iddi yn cael ei gyflogi gan y Cyngor. O ganlyniad, ni fydd hi'n ymwneud ag unrhyw waith mewn perthynas â'r gwasanaeth perthnasol.

Ansawdd archwilio

Mae ein hymrwymiad i ansawdd archwilio yn Archwilio Cymru yn absoliwt. Credwn fod ansawdd archwilio yn ymwneud â gwneud pethau'n iawn y tro cyntaf.

Defnyddiwn fodel tair llinell sicrwydd i ddangos sut yr ydym yn cyflawni hyn. Rydym wedi sefydlu Pwyllgor Ansawdd Archwilio i gydgyssylltu a goruchwyllo'r trefniadau hynny. Gwnawn ein gwaith yn ddarostyngedig i graffu annibynnol gan yr Adran Sicrhau Ansawdd* ac mae ein Cadeirydd yn gweithredu fel cyswllt ar ansawdd archwilio i'n Bwrdd. Am fwy o wybodaeth gweler ein [Hadroddiad Ansawdd Archwilio 2022](#).

Ein Pobl

Ffurfir y llinell sicrwydd gyntaf gan ein staff a'n rheolwyr sy'n gyfrifol yn unigol ac ar y cyd am gyflawni'r safonau o ansawdd archwilio yr ydym yn dyheu amdanynt.

- Dewis y tîm cywir
- Defnyddio arbenigwyr
- Goruchwyllo ac adolygu

Trefniadau ar gyfer sicrhau ansawdd archwilio

Ffurfir yr ail linell sicrwydd gan y polisïau, yr offer, y ddysg a'r datblygiad, y canllawiau, a'r arweinyddiaeth a ddarparwn i'n staff i'w cefnogi i gyrraedd y safonau ansawdd archwilio hynny.

- Rhaglen archwilio
- Moeseg
- Canllawiau
- Diwylliant
- Dysgu a datblygu
- Arweinyddiaeth
- Cymorth technegol

Sicrwydd annibynnol

Ffurfir y drydedd linell sicrwydd gan y gweithgareddau hynny sy'n rhoi sicrwydd annibynnol dros effeithiolrwydd y ddwy linell sicrwydd gyntaf.

- Adolygiadau Rheoli Ansawdd Ymgysylltu
- Adolygiadau â thema
- Adolygiadau oer
- Dadansoddi'r achos sylfaenol
- Adolygiad gan gymheiriaid
- Y Pwyllgor Ansawdd Archwilio
- Monitro allanol

*Cangen monitro ansawdd Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr yw'r Adran Sicrhau Ansawdd.

Atodiad 1

Newidiadau allweddol i Safon Ryngwladol ar Archwilio 315 a'r effaith bosibl ar eich sefydliad

Newid allweddol	Effaith bosibl ar eich sefydliad
Gweithdrefnau adnabod ac asesu risg manylach a mwy helaeth	<p>Efallai y bydd eich tîm cyllid ac eraill yn eich sefydliad yn cael nifer fwy o ymholiadau gan ein timau archwilio yn ystod y broses o gynllunio'r archwiliad. Gallai ceisiadau am wybodaeth gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none">• gwybodaeth am fodel busnes eich sefydliad a sut mae'n integreiddio'r defnydd o dechnoleg gwybodaeth (TG);• gwybodaeth am broses asesu risgiau eich sefydliad a sut mae eich sefydliad yn monitro'r system rheoli mewnol;• gwybodaeth fanylach am sut y caiff trafodiadau eu dechrau, eu cofnodi, eu prosesu, a'u hadrodd. Gallai hyn gynnwys y gallu i gael gafael ar ddogfennaeth ategol fel llawlyfrau polisïau a gweithdrefnau;• trafodaethau manylach â'ch sefydliad i gefnogi asesiad o risg cynhenid y tîm archwilio.
Cael gwell dealltwriaeth o amgylchedd eich sefydliad, yn enwedig mewn cysylltiad â TG	<p>Efallai y bydd eich sefydliad yn cael mwy o ymholiadau i gynorthwyo'r tîm archwilio i ddeall yr amgylchedd TG. Gallai hyn gynnwys gwybodaeth am:</p> <ul style="list-style-type: none">• cymwysiaid TG sy'n berthnasol i adrodd ariannol;• y seilwaith TG ategol (e.e. y rhwydwaith, cronfeydd data);• prosesau TG (e.e. rheoli newidiadau i raglenni, gweithrediadau TG);• y personél TG sy'n ymwneud â'r prosesau TG. <p>Efallai y bydd angen i dimau archwilio brofi'r rheolaethau TG cyffredinol a gallai hyn ei gwneud yn ofynnol cael tystiolaeth archwilio fanylach ar weithredu rheolaethau TG yn eich sefydliad.</p> <p>Ar rai archwiliadau, gallai ein timau archwilio gynnwys arbenigwyr archwilio TG i'w cynorthwyo i wneud eu gwaith. Efallai y bydd angen i'n harchwilwyr TG ymgysylltu ag aelodau o'ch tîm TG nad ydynt wedi bod yn rhan o'r broses archwilio o'r blaen.</p>

Newid allweddol	Effaith bosibl ar eich sefydliad
<p>Gofynion uwch yn ymwneud ag arfer amheuaeth broffesiynol</p>	<p>Gallai ein timau archwilio wneud ymholiadau ychwanegol os ydynt yn nodi gwybodaeth yr ymddengys ei bod yn gwrth-ddweud yr hyn y maent eisoes wedi ei ddysgu yn yr archwiliad.</p>
<p>Mae asesiadau risg yn gallu ehangu'n gyflym, gan ddibynnu ar natur a chymhlethdod y corff a archwilir</p>	<p>Bydd disgwyliadau'r tîm archwilio ynghylch ffurfioldeb polisïau, gweithdrefnau, prosesau, a systemau eich sefydliad yn dibynnu ar gymhlethdod eich sefydliad.</p>
<p>Gallai timau archwilio wneud mwy o ddefnydd o dechnoleg wrth gynnal eu harchwiliad</p>	<p>Gallai ein timau archwilio wneud defnydd o offer awtomataidd a thechnegau megis dadansoddi data wrth gynnal eu harchwiliad. Gallai ein timau ofyn am wybodaeth wahanol neu wybodaeth mewn fformat gwahanol i'r archwiliadau blaenorol fel y gallant gyflawni eu gweithdrefnau archwilio.</p>

Drwy ein gwaith Arfer Da, rydym yn rhannu arferion sy'n dod i'r amlwg a mewnwelediadau o'n gwaith archwilio i gefnogi ein hamcanion i sicrhau, esbonio ac ysbrydoli.

Mae ein cylchlythyr yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ichi yn rheolaidd ar ein gwaith archwilio gwasanaethau cyhoeddus, arferion da a digwyddiadau, y gellir eu haddasu i'ch dewisiadau.

I gael rhagor o wybodaeth am ein gwaith Arfer Da cliciwch [yma](#).

Cofrestrwch i dderbyn ein cylchlythyr [yma](#).

Archwilio Cymru
1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd CF10 4BZ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	27 Gorffennaf 2023
Pwnc / Testun:	Drafft Datganiad Llywodraethu Blynyddol (AGS)
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Carys Edwards Pennaeth Proffesiwn AD a Trawsnewid 01248 752502 CarysEdwards@ynysmon.gov.uk
Awdur yr Adroddiad:	Gethin Morgan Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Perfformiad 01248 752511 GethinMorgan@ynysmon.gov.uk
<p>Natur a Rheswm dros Adrodd: Pwrpas y Datganiad Llywodraethu Blynyddol (AGS) yw rhoi sicrwydd ynghylch trefniadau llywodraethu'r Cyngor.</p> <p>Cyfrifoldeb y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yw cymeradwyo AGS y Cyngor bob blwyddyn.</p>	

Cyflwyniad

1. Er mwyn arddangos Llywodraethu da, rhaid i'r Awdurdod ddangos ei fod yn cydymffurfio â'r egwyddorion craidd (ac ategol) sydd yn y 'Framework for Delivering Good Governance in Local Government' (CIPFA / Solace, 2016). Mae'r datganiad hwn wedi'i baratoi yn unol â'r egwyddorion hynny.
2. Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei weithredu'n unol â'r gyfraith a'r safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a'i gyfrif amdano'n briodol, a'i fod yn cael ei ddefnyddio'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol.
3. Mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am roi yn eu lle drefniadau priodol ar gyfer llywodraethu ei faterion, gan hwyluso gweithrediad effeithiol ei swyddogaethau, ac mae hynny'n cynnwys trefniadau i reoli risg, a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

Argymhelliad

4. Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn adolygu ac yn cymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft a fydd yn rhan o Ddatganiad Cyfrifon 2022/23

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23

Tudalen 34

Paratowyd gan: Gwasanaeth Trawsnewid

Dyddiad cyhoeddi: Mehefin 2023

This document is available in English / Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg

Cynnwys

Sgôp y Cyfrifoldeb.....	3
Y Fframwaith Llywodraethu	3
Adolygu Effeithiolrwydd	4
Adolygiad Blynyddol o Effeithiolrwydd Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor.....	5
Casgliad yr Asesiad	5
Datganiadau'r Swyddogion Statudol	6
Côd Rheolaeth Ariannol CIPFA (2019).....	12
Materion Llywodraethu Sylweddol.....	13
Materion Llywodraethiant a nodwyd.....	8
Cynnydd mewn perthynas â'r Materion Llywodraethiant a Nodwyd Llynedd	8
Materion Llywodraethiant a Nodwyd yn 2022/23	9
Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol	11

Sgôp y Cyfrifoldeb

Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei weithredu'n unol â'r gyfraith a'r safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a'i gyfrif amdano'n briodol, a sut mae'n cael ei ddefnyddio.

Hefyd mae dyletswydd ar y Cyngor dan y Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 i wneud trefniadau i sicrhau bod gwelliant parhaus o ran y modd y mae'n gweithredu ei swyddogaethau, gan ystyried cyfuniad o economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am roi yn eu lle drefniadau priodol ar gyfer llywodraethu ei faterion, gan hwyluso gweithrediad effeithiol ei swyddogaethau, ac mae hynny'n cynnwys trefniadau i reoli risg, a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

Cymeradwyodd a mabwysiadodd y Cyngor [cod llywodraethu corfforaethol lleol](#) diwygiedig ym mis Mawrth 2022, sy'n gyson ag egwyddorion Fframwaith CIPFA/SOLACE 'Delivering Good Governance in Local Government'.

Mae'r datganiad hwn yn egluro sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio a'r cod ac yn ateb gofynion ymarfer priodol anstatudol sy'n annog cyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Hefyd, mae'n diwallu gofynion rheoliad 5 Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 mewn perthynas â chyhoeddi datganiad ar reolaeth fewnol.

Y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y systemau a'r prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd, sy'n rhoi cyfeiriad i ac sy'n rheoli'r awdurdod a'i weithgareddau, a thrwy'r rheiny mae'n atebol i'r gymuned, yn ymgysylltu â'r gymuned ac yn ei harwain. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro pa mor dda y mae'n cyflawni ei amcanion strategol ac ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol, cost-effeithiol.

Mae'r system o reolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith honno, ac wedi'i llunio i reoli risg hyd at lefel resymol. Does dim modd iddi gael gwared â phob risg o fethu cyflawni polisiau, nodau ac amcanion a dim ond sicrwydd rhesymol, nid sicrwydd llwyr, y gellir ei rhoi o ran effeithiolrwydd. Dilynwch y linc yma am ragor o wybodaeth am y [pwyllgorau](#).

Yn ei gyfarfod ar 9 Mawrth 2023 penderfynodd Cyngor Sir Ynys Môn newid y Cyfansoddiad er mwyn caniatáu i fwy nag un aelod rannu'r swydd arweinydd, dirprwy arweinydd ac aelod portffolio ar y Pwyllgor Gwaith. Yn dilyn y penderfyniad hwn fe newidiodd y Pwyllgor Gwaith ei strwythur ac mae'r wybodaeth ddiweddaraf ar gael [yma](#).

Cafodd Marc Berw Hughes ei benodi'n Gyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc ym mis Medi 2022. Cafodd Dyfan Sion hefyd ei benodi i'r swydd statudol Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ym mis Ionawr 2023. Dilynwch y ddolen hon am ragor o wybodaeth am y [Tîm Arweinyddiaeth a'r Tîm Rheoli Corfforaethol](#).

Adolygu Effeithlonrwydd

Mae gan Gyngor Sir Ynys Môn gyfrifoldeb am gynnal, o leiaf yn flynyddol, adolygiad o effeithlonrwydd ei fframwaith llywodraethu gan gynnwys y drefn rheolaeth fewnol. Mae'r adolygiad o effeithlonrwydd wedi ei siapio gan waith rheolwyr o fewn yr awdurdod sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, gan adroddiad blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol, a hefyd gan sylwadau a wnaed gan archwilwyr allanol ac asiantaethau arolygu ac archwilio eraill.

Mae effeithlonrwydd y fframwaith llywodraethu wedi ei werthuso trwy gyfuniad o:-

- canlyniadau adolygiadau a monitro cyson yn ystod y flwyddyn gan swyddogion a phwyllgorau;
- adolygiad o ddogfennau perthnasol a baratowyd yn ystod y flwyddyn neu yn ymwneud â'r flwyddyn;
- adolygiad o gynnydd yn erbyn Cynllun y Cyngor;
- adolygu adborth gan Estyn ac AGC a'r panelau sgritini cysylltiedig ar y gwaith gwella sy'n gysylltiedig ag Addysg a'r Gwasanaethau Cymdeithasol;
- cyfres o gyfweiliadau gyda swyddogion allweddol;
- trafodaeth a derbyn sylwadau gan grwpiau o swyddogion ac aelodau gan gynnwys yr Tîm Arweinyddiaeth a'r Pwyllgor Gwaith.

Yn ogystal, mae adolygiadau a monitro rheolaidd yn cynnwys:-

- gweithgarwch rheoli risg ffurfiol, gan gynnwys ystyriaeth benodol i'r risgiau hynny sy'n gysylltiedig â phrosesau llywodraethu;
- archwilio mewnol, y mae eu gwaith yn cynnwys archwilio'r risgiau uchaf a nodwyd yn y Gofrestr Risg Strategol, gan gynnwys rheoli risg, a hynny'n unol â'r strategaeth archwilio mewnol flynyddol ac yn cynnwys gwaith 'dilyn-i-fyny' i sicrhau fod uwch swyddogion yn gweithredu'r argymhellion sydd wedi eu cytuno;
- gwaith Pwyllgorau Sgritini a phwyllgorau eraill y Cyngor gan gynnwys ei bwyllgorau Safonau a Llywodraethu ac Archwilio;
- barn ac argymhellion archwilwyr allanol y Cyngor ynghyd ag asiantaethau adolygu ac arolygwyr eraill;
- monitro cyson gan aelodau ac uwch-reolwyr o welliant a pherfformiad yn erbyn Cynllun y Cyngor a'r cynlluniau a'r strategaethau cefnogol.

Adolygiad Blynyddol o Effeithiolrwydd Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor

Casgliad yr Asesiad

Mae'r tabl isod yn darparu casgliad yr asesiad ar gyfer 2022/23

Egwyddorion Craidd y Fframwaith	Casgliad yr asesiad
Egwyddor A: Ymddwyn yn ddidwyll, gan ddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol a pharchu'r rheol gyfreithiol	Mae gan y Cyngor Sir brosesau gwneud penderfyniadau clir a thryloyw sy'n ymgorffori gwerthoedd moesegol cryf ac sy'n gyfreithlon. Mae'r codau ymddygiad yn nodi'r disgwyliadau ar gyfer ymddwyn yn onest.
Egwyddor B: Sicrhau natur agored ac ymgysylltiad cynhwysfawr â rhanddeiliaid	Mae'r Cyngor yn bodoli i wasanaethu ei drigolion ac mae'n ddibynol ar amrywiaeth eang o randdeiliaid i weithio'n effeithiol mewn partneriaeth. Mae mecanweithiau ymgysylltu ac ymgynghori ar waith.
Egwyddor C: Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd cynaliadwy, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol	Mae'r Cyngor Sir yn gweithio gyda chymunedau i gynllunio canlyniadau. Wrth bennu polisïau a strategaethau, mae'r Cyngor Sir yn edrych ar ganlyniadau yn y tymor hir, gan ystyried manteision economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol cynaliadwy.
Egwyddor D: Pennu'r ymyriadau sy'n angenrheidiol i sicrhau ein bod yn cyflawni'r canlyniadau a fwriedir hyd eithaf ein gallu	Mae'r Cyngor Sir yn gwneud penderfyniadau ar ymyriadau yn seiliedig ar ei weledigaeth glir ar gyfer gwasanaethau, gan ymgysylltu â chymunedau, rheoleiddwyr ac arbenigedd ymarferol swyddogion gwasanaeth proffesiynol. Mae'r cyfuniad hwn yn arwain at optimeiddio cyflawniad y deilliannau a fwriedir
Egwyddor E: Datblygu capasiti'r endid, ynghyd â gallu ei arweinyddion a'r unigolion ynddo	Mae'r Cyngor Sir â'r strwythurau a'r arweinyddiaeth briodol yn ei lle a phobl a chanddynt y sgiliau a'r cymwysterau cywir i sicrhau ei fod yn gweithredu'n effeithlon ac yn effeithlon er mwyn cyflawni'r canlyniadau a ddeisyfir. Bod polisïau a strategaethau clir yn eu lle i brofi bod ganddo'r capasiti i gyflawni'r hyn sy'n ofynnol ohono ynghyd â'r capasiti gweithredol.
Egwyddor F: Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref	Mae gan y Cyngor system rheoli perfformiad effeithiol sy'n hwyluso cyflawniad effeithiol ac effeithlon ei wasanaethu. Mae rheoli risg a rheolaethau mewnol yn rhannau hanfodol a phwysig o'r system rheoli perfformiad ac maent wedi eu datblygu ymhellach yn ystod y flwyddyn. Maent yn angenrheidiol ar gyfer cyflawni'r canlyniadau sydd yng Nghynllun y Cyngor. Mae'r Cyngor yn cydymffurfio gyda Côd Rheolaeth Ariannol CIPFA .
Egwyddor G: Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio	Mae Aelodau Etholedig y Cyngor a'r Uwch Reolwyr yn atebol am wneud penderfyniadau a darparu gwasanaethau sy'n cael eu cefnogi gan archwiliadau mewnol ac allanol. Mae gweithgareddau'n cael eu hymgyrdd â nhw mewn dulliau tryloyw a chlr y gall cydranddeiliaid eu deall ac ymateb iddynt. Ni nodwyd unrhyw faterion llywodraethiant sylweddol yn ystod y flwyddyn.

Datganiadau'r Swyddogion Statudol

Head of Paid Service

Dylan Williams
Prif Weithredwr

"Fel Prif Weithredwr Cyngor Sir Ynys Môn, rydw i'n ymfalchïo yn y ffaith ein bod ni'n sicrhau bod gennym drefniadau llywodraethu effeithiol ar waith er mwyn cynnal tryloywder, atebolrwydd a darparu gwasanaeth cyhoeddus o'r radd flaenaf. Mae fy rôl yn cynnwys darparu arweiniad a chyfarwyddyd strategol i'r sefydliad, gan weithio'n agos â'r aelodau etholedig, swyddogion a phartneriaid.

Rwyf yn fodlon bod gennym drefniadau llywodraethu cadarn a chynhwysfawr, gan eu bod wedi cael eu datblygu a'u mireinio dros gyfnod o amser i gwrdd ag anghenion y sefydliad, y gymuned a'n rhanddeiliaid wrth iddynt esblygu. Trwy ymgysylltu'n rheolaidd â phob math o randdeiliaid mewnol ac allanol, rydym wedi meithrin diwylliant o rannu gwybodaeth, cyfathrebu a chydweithio agored, sy'n cryfhau'n harferion llywodraethu.

Rydym yn mynd ati'n weithgar i fonitro a chymryd camau priodol i ddatrys materion sy'n codi, gan sicrhau bod ein trefniadau llywodraethu'n parhau i fod yn effeithiol ac yn ymateb i unrhyw newidiadau.

Rwyf yn ffyddiog bod ein fframwaith llywodraethu'n hyrwyddo penderfyniadau cadarn, ymddygiad moesegol, a darparu gwasanaethau effeithiol, er mwyn ein galluogi i gyflawni ein cyfrifoldebau i drigolion Ynys Môn."

Swyddog Adran 151

Marc Jones
Cyfarwyddwr
Swyddogaeth
(Adnoddau)

"Fel Swyddog Adran 151 Cyngor Sir Ynys Môn, mae gennyf gyfrifoldeb hollbwysig dros sicrhau bod cyllid cyhoeddus yn cael ei reoli a'i ddefnyddio'n briodol.

Rydw i'n fodlon bod y trefniadau llywodraethu sydd ar waith yn darparu fframwaith cadarn ar gyfer rheolaeth ac atebolrwydd ariannol. Trwy gynllunio ariannol diwyd, rheolaeth gyllidebol, a rheolaeth risg effeithiol, rydym yn ymdrechu i sicrhau cynaliadwyedd ariannol y cyngor.

Mae ein trefniadau wedi'u tanategu gan bolisïau a gweithdrefnau ariannol a dulliau rheoli mewnol cadarn sy'n cael eu hadolygu a'u diweddarau'n rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn cyd-fynd ag arferion gorau a gofynion statudol.

Mae adroddiadau a gwaith craffu ariannol gan archwilywyr mewnol ac allanol yn rhoi sicrwydd annibynnol, ac rydym yn mynd i'r afael ag unrhyw feysydd gwella a nodir ar unwaith.

Rwyf yn ffyddiog bod ein trefniadau llywodraethu yn cefnogi dulliau rheoli ariannol darbodus, diogelu adnoddau'r cyngor a'n galluogi i ddarparu gwasanaethau o ansawdd i'r gymuned."

Swyddog Monitro

Lynn Ball
Cyfarwyddwr
Swyddogaeth
(Busnes y Cyngor)

“Fel Swyddog Monitro Cyngor Sir Ynys Môn, mae fy rôl yn golygu sicrhau bod aelodau etholedig a swyddogion yn glynu wrth y safonau ymddygiad uchaf yn gwbl unol â'r gyfraith. Rwyf wedi ymrwmo i gynnal uniondeb ein proses lywodraethu a meithrin diwylliant o ymddygiad moesegol o fewn y sefydliad.

Rwyf yn fodlon bod trefniadau llywodraethu ar waith i feithrin diwylliant o uniondeb, tryloywder ac atebolrwydd.

Trwy weithio'n agos ag aelodau etholedig, swyddogion a phartneriaid, rydym wedi sefydlu polisiau a gweithdrefnau clir i sicrhau cydymffurfiaeth â'r gofynion cyfreithiol a rheoleiddiol.

Rwyf yn ffyddiog bod ein hymrwymiad i lywodraethiant dda yn ein galluogi i gynnal ymddiriedaeth y cyhoedd ym mhroses benderfyniadau'r cyngor.

DRAFT

Materion Llywodraethiant a nodwyd

Cynnydd mewn perthynas â'r Materion Llywodraethiant a Nodwyd Llynedd

Mae'r tabl isod yn amlinellu'r materion llywodraethiant a nodwyd llynedd ac yn cynnwys diweddariad ar gynnydd:

Camau gweithredu a nodwyd i fynd i'r afael â gwendidau	Swyddog / Gwasanaeth / Bwrdd Arweiniol	Diweddariad ar gynnydd
1. Datblygu a chyflawni cynllun gweithredu recriwtio a chadw	Pennaeth Proffesiwn AD a Thrawsnewid	Mae strategaeth recriwtio a chadw wedi'i datblygu ar gyfer y Cyngor a'i weithredu. Mae'r strategaeth yn canolbwyntio ar recriwtio'n effeithiol, profiad y cwsmer, a delwedd a phroffil y Cyngor. Mae cadw staff yn parhau i fod yn flaenoriaeth. 8% oedd y gyfradd trosiant staff yn 2022/23 sef y gyfradd isaf ers nifer o flynyddoedd.
2. Bod y Cyngor y datblygu a mabwysiadu strategaeth gyfalaf sy'n cyd-fynd â Chynllun Newydd y Cyngor (2023-28)	Prif Weithredwr	Mabwysiadwyd Cynllun newydd y Cyngor ym mis Mawrth 2023 ac felly nid oedd yn bosib i'r strategaeth gyfalaf ar gyfer 2022/23 fod yn gydnaws ag o. Bydd y gwaith hwn yn cael ei gyflawni yn ystod 2022/23.
3. Gweithredu materion yn ymwneud â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn briodol	Swyddog Monitro	Daeth Archwilio Cymru i'r casgliad ym mis Tachwedd 2022 bod "y Cyngor yn gwneud cynnydd da wrth ddatblygu ei drefniadau i fodloni gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae gwaith pellach i'w wneud gan gynnwys: <ul style="list-style-type: none"> • cadarnhau a gweithredu ei gynlluniau ar gyfer cwblhau asesiad perfformiad y panel allanol • cwblhau'r broses o baratoi a mabwysiadu Strategaeth Cyfranogi • diwygio ei Gynllun Deisebau • darparu hyfforddiant ac arweiniad i swyddogion ar Bŵer Cymhwysedd Cyffredinol • ar lefel rhanbarthol Gogledd Cymru, cadarnhau'r trefniadau craffu, pwerau benthyg a statws TAW y Cyd-bwyllgor Corfforedig."

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23

4. Adolygu'r Gwaith a gyflawnwyd gan y Cyngor mewn ymateb i'r pandemig Covid-19	Rheolwr Gweithredol (Tîm Arweinyddiaeth)	Cynhaliwyd adolygiad o'r gwaith a gyflawnwyd gan y Cyngor ac mae cofnod o'r gwersi a ddysgwyd wedi cael ei gynhyrchu a'i drafod gan y Tîm Arweinyddiaeth. Rhywbeth i'w ystyried pe byddai pandemig arall yn y dyfodol
5. Cwblhau ymarfer mapio sicrwydd ar gyfer y Cyngor	Trawsnewid / Adnoddau	Cychwynwyd ar y gwaith mapio sicrwydd yn ystod y flwyddyn, fodd bynnag bydd rhaid cwblhau gwaith bellach yn ystod 2023/24 yn cynnwys cynnal trafodaethau ag uwch swyddogion ac aelodau staff perthnasol.

Materion Llywodraethiant a Nodwyd yn 2022/23

Ni nodwyd unrhyw faterion llywodraethiant sylweddol ar gyfer y flwyddyn yn gorffen 31 Mawrth 2023. Fodd bynnag, nodwyd y materion Llywodraethiant a ganlyn yn yr asesiad a byddant yn cael sylw yn 2023/24.

Materion llywodraethu wedi'u nodi	Camau a nodwyd i fynd i'r afael â gwendidau	Swyddog / Gwasanaeth / Bwrdd Arweiniol	Beth fydd yn digwydd os na chyflawnir y rhain?	Erbyn pryd
1. Rhaid i'r Cyngor adolygu a diwygio'r Cerdyn Sgorio Corfforaethol yn dilyn mabwysiadu Cynllun Newydd y Cyngor ar gyfer 2023-2028	<ul style="list-style-type: none"> Adolygu a diwygio'r cerdyn sgorio corfforaethol i nodi dangosyddion perthnasol a'u blaenoriaethu er mwyn eu tracio a'u rheoli yn ystod cyfnod y weinyddiaeth bresennol. 	Trawsnewid	<ul style="list-style-type: none"> Anawsterau wrth fonitro sut y caiff Cynllun y Cyngor ar gyfer 2023-2028ei gyflawni Fe all arwain at ddiffyg cyfeiriad strategol Fe all rwystro penderfyniadau a rheoli perfformiad effeithiol 	Medi 2023

Materion llywodraethu wedi'u nodi	Camau a nodwyd i fynd i'r afael â gwendidau	Swyddog / Gwasanaeth / Bwrdd Arweiniol	Beth fydd yn digwydd os na chyflawnir y rhain?	Erbyn pryd
2. Rhoi materion yn ymwneud â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ar waith yn briodol	<ul style="list-style-type: none"> Adolygu a diwygio'r broses adolygu gwasanaeth a gwneud yn siŵr ei fod yn cyd-fynd â disgwyliadau'r Hunanasesiad Corfforaethol Cwblhau'r broses o baratoi a mabwysiadu Strategaeth Cyfranogi Darparu hyfforddiant a chanllawiau i swyddogion ar y Pŵer Cymhwysedd Cyffredinol 	Trawsnewid Swyddog Monitro / Busnes y Cyngor	<ul style="list-style-type: none"> Fe all methiant i gydymffurfio olygu craffu pellach gan Lywodraeth Cymru a cholli'n henw da Methu parhau i wella perfformiad y Cyngor Ni fydd modd gweld pa welliannau sydd eu hangen o ran darparu gwasanaeth Fe all arwain at benderfyniadau anwybodus neu fynd tu hwnt i awdurdod cyfreithiol Risgiau cyfreithiol ac i enw da'r cyngor a pheryglu arferion llywodraethu 	Mawrth 2024
3. Diweddarau fframwaith rheoli risg y Cyngor	<ul style="list-style-type: none"> Mabwysiadu fframwaith rheoli risg newydd a sicrhau y glynir ato 	Adnoddau	<ul style="list-style-type: none"> Dod i gysylltiad â mwy o risgiau a gwendidau Colledion ariannol, rhwymedigaethau cyfreithiol, colli ymddiriedaeth y cyhoedd a heriau o ran cwrdd ag amcanion strategol 	Mawrth 2024
4. Mae'r Cyngor angen nodi ei wariant cyfalaf yn unol â Chynllun newydd y Cyngor	<ul style="list-style-type: none"> Datblygu a mabwysiadu strategaeth gyfalaf ar gfer y Cyngor sy'n cyd-fynd â Chynllun newydd y Cyngor (2023-28) 	Prif Weithredwr	<ul style="list-style-type: none"> Methu blaenoriaethu gwariant cyfalaf yn strategol 	Mawrth 2024
5. Nid yw'r Cyngor yn mapio ei ffynonellau sicrwydd ar hyn o bryd	<ul style="list-style-type: none"> Cwblhau ymarfer mapio sicrwydd ar gyfer y Cyngor 	Trawsnewid / Adnoddau	<ul style="list-style-type: none"> Problemau llywodraethu posib heb eu nodi Methu gwella perfformiad y Cyngor yn barhaus Methiant bosib o ran y gwasanaeth Darpariaeth sicrwydd annigonol neu wedi'i ddyblygu 	Mawrth 2024

Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Rydym wedi ein cyngori ar oblygiadau canlyniad yr adolygiad o effeithlonrwydd y fframwaith llywodraethu gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a bod y trefniadau yn parhau i gael eu hystyried fel rhai sy'n addas i bwrpas yn gyson â'r fframwaith llywodraethu. Mae'r meysydd sydd wedi cael sylw a'r rhai sydd i'w trafod yn benodol trwy weithredu o'r newydd wedi eu hamlinellu yn y ddogfen.

Rydym yn bwriadu cymryd camau priodol i ymdrin â'r gwendidau hyn a'r rhai eraill a nodwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac i wella ymhellach ein trefniadau llywodraethu a sicrwydd yn y flwyddyn sydd i ddod. Fe fyddwn yn monitro gweithrediad y gwelliannau trwy'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Tudalen 44

Ar ran Cyngor Sir Ynys Môn

Llinos Medi
Arweinydd y Cyngor
XXX 2023

Dylan Williams
Prif Weithredwr
XXX 2023

Atodiad 1

Côd Rheolaeth Ariannol CIPFA (2019)

Mae Côd Rheolaeth Ariannol CIPFA wedi'i gynllunio i gefnogi arfer da yn y maes rheolaeth ariannol ac i gynorthwyo awdurdodau lleol i ddangos eu cynaliadwyedd ariannol. Nid yw'r Côd yn rhagnodol ac mae'n seiliedig ar chwe egwyddor sydd wedi eu cefnogi gan safonau penodol yr ystyrir eu bod yn angenrheidiol i sicrhau gwytnwch ariannol parhaus Awdurdodau Lleol. Y chwe egwyddor rheolaeth ariannol sy'n sail i'r Côd yw:

- Arweinyddiaeth
- Atebolrwydd
- Tryloywder
- Safonau Proffesiynol
- Sicrwydd
- Cynaliadwyedd

Trosir y chwe egwyddor yn ddwy ar bymtheg o safonau Rheolaeth Ariannol (FM) (a ddynodir o A-Q), wedi'u grwpio'n saith adran. Roedd yn ofynnol i bob awdurdod lleol ddangos cydymffurfiaeth lawn â'r Cod erbyn 31 Mawrth 2022.

Yn dilyn archwiliad mewnol o cydymffurfiaeth y Cyngor gyda'r cod yn Ebrill 2020, cynhaliwyd archwiliad pellach ar Wydnwch Ariannol ym mis Tachwedd 2022 i geisio ateb y cwestiwn a ganlyn: A oes gan y Cyngor drefniadau digonol ar waith i reoli goblygiadau'r toriadau ariannol gwirioneddol i sicrhau y gall barhau i gyflawni ei flaenoriaethau a darparu gwasanaethau o ansawdd?

Dywed yr adroddiad:

“Daeth ein harchwiliad i'r casgliad bod gan y Cyngor fframwaith o fesurau rheoli effeithiol ar gyfer rheoli goblygiadau'r toriadau ariannol gwirioneddol, a hynny o fewn cwrpas ei reolaeth. Er hyn, mae'n amlwg bod y Cyngor yn wynebu penderfyniadau anodd dros y ddwy flynedd nesaf oherwydd yr hinsawdd economaidd heriol ac anrhagweladwy sydd ohoni.

Codwyd un 'Mater/Risg', a oedd angen sylw rheolwyr er mwyn cryfhau'r trefniadau yn y maes hwn a chytunwyd ar gynllun gweithredu gyda'r rheolwyr.

Materion Llywodraethu Sylweddol

Daeth ein hadroddiad Archwilio Mewnol ein hunain ar gyfer 2022/23 i'r casgliad canlynol –

“Am y 12 mis a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023, barn y Pennaeth Archwilio a Risg yng Nghyngor Sir Ynys Môn yw bod gan y sefydliad fframwaith digonol ac effeithiol ar gyfer rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol.

Er nad ydw i'n ystyried unrhyw feysydd o bryder corfforaethol, mae angen cyflwyno neu wella rheolaethau mewnol mewn rhai meysydd er mwyn sicrhau bod amcanion yn cael eu cyflawni, a'u bod yn cael eu monitro.

Nid oes unrhyw amodau ar y farn hon..”

DRAFT

CYNGOR SIR YNYS MÔN

ADRODDIAD I:	PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO	
DYDDIAD:	27 GORFFENNAF 2023	
PWNC:	DATGANIAD CYFRIFON DRAFFT 2022/23	
AELOD(AU) PORTFFOLIO:	Y CYNGHORYDD ROBIN W WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD / DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID	
PENNAETH GWASANAETH:	MARC JONES	
AWDUR YR ADRODDIAD:	CLAIRE KLIMASZEWSKI	
FFÔN:	01248 752133	
E-BOST:	ClaireKlimaszewski@ynysmon.llyw.cymru	
AELODAU LLEOL:	Amherthnasol	
A - Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau		
<p>Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r Datganiad Cyfrifon drafft ar gyfer 2022/23.</p> <p>Mae'n bwysig nodi nad yw'r ffigyrau hyn wedi cael eu harchwilio ac, felly, gallent newid. Cyflwynir adroddiad i'r Cyngor ar ôl cwblhau'r Archwiliad Allanol.</p> <p>Argymhelliad:-</p> <p>1) Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'n craffu ar y prif ddatganiadau ariannol drafft ar gyfer 2022/23 ac yn eu nodi.</p>		
B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau am eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?		
Amherthnasol		
C - Am ba reswm y mae hwn yn fater i'r Pwyllgor Gwaith		
Mae'r mater hwn wedi'i ddirprwyo i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio graffu arno.		
CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Ydi		
D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Ydi		
DD - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / TA (TA) (gorfodol)	
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol / eraill	

E - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yw'n berthnasol)	
1	Economaidd
2	Atal Tlodi
3	Trosedd ac Anhrefn
4	Amgylcheddol
5	Cydraddoldeb
6	Cytundebau Canlyniad
7	Arall
F - Atodiadau:	
<ul style="list-style-type: none"> • Atodiad 1 – Adroddiad yn crynhoi'r prif ddatganiadau ariannol a'r effaith ar gronfeydd wrth gefn. • Atodiad 2 – Datganiad Cyfrifon Drafft 2022/23. 	
FF – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):	
<ul style="list-style-type: none"> • Adroddiad Alldro Cyllideb Refeniw 2022/23, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 27 Mehefin 2023. 	

1. PWRPAS

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno Datganiad Cyfrifon drafft Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer blwyddyn ariannol 2022/23.

2. CEFNDIR

- 2.1** Mae Rheoliad 10 Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018, yn nodi bod rhaid i'r prif swyddog ariannol cyfrifol lofnodi a dyddio'r datganiad cyfrifon a thystio ei fod yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol y Cyngor erbyn dim hwyrach na 31 Mai yn union ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol. Yna mae'n rhaid i'r Cyngor gymeradwyo a chyhoeddi ei ddatganiadau ariannol archwiliedig erbyn 31 Gorffennaf yn union ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol. Cafodd y dyddiadau hyn eu hystod blynedd ariannol 2019/20 i 2021/22 oherwydd effaith Covid-19 ar adnoddau staff.
- 2.2** Serch hynny, ar gyfer 2022/23, er bod Llywodraeth Cymru wedi cydnabod y gallai'r pandemig barhau i effeithio ar adnoddau staff awdurdodau lleol, cafwyd problemau technegol yn 2021/22 ac, felly, roedd cyfrifon terfynol pob cyngor yng Nghymru yn hwyr. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymestyn y dyddiad cau i 31 Gorffennaf 2023 ar gyfer y cyfrifon drafft a 31 Rhagfyr 2023 ar gyfer y cyfrifon terfynol archwiliedig. Rhaid i bob cyngor gyhoeddi y bydd oedi wrth gyhoeddi'r cyfrifon drafft gan nodi'r rhesymau pam ar ôl 31 Mai 2023.
- 2.3** Llofnodwyd y Datganiad Cyfrifon drafft ar gyfer 2022/23 gan Swyddog Ariannol Cyfrifol y Cyngor, y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 ar 30 Mehefin 2023, a bydd y gwaith o archwilio'r cyfrifon yn dechrau ym mis Awst 2023. Y bwriad yw y bydd yr archwiliad yn cael ei gwblhau yn ystod yr haf ac y bydd y cyfrifon archwiliedig terfynol yn cael eu cymeradwyo erbyn y 30 Tachwedd 2023.

3. Y DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR DRAFFT 2022/23 A'R DATGANIAD AR Y SYMUDIADAU YN Y CRONFEYDD WRTH GEFN 2022/23

- 3.1** Caiff y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES) drafft ar gyfer 2022/23 ei gyflwyno yn Atodiad 2 ar dudalen 11.
- 3.2** Mae'r CIES yn crynhoi'r gost o ddarparu gwasanaethau yn 2022/23, yn unol â'r gofynion cyfrifo statudol ac mae'n cynnwys Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai (CRT) mewn un datganiad ariannol. Mae'r CIES yn cynnwys costau cyfrifo statudol, megis dibrisiant ac addasiadau ar gyfer pensiwn, na chodir amdanynt yn erbyn y Dreth Gyngor ac, felly, maent yn cael eu canslo allan cyn penderfynu ar y sefyllfa derfynol mewn perthynas â balansau cyffredinol, cronfeydd wrth gefn clustnodedig, balans cyfrif y CRT a balansau ysgolion. Felly, nid oes modd tynnu cymhariaeth uniongyrchol rhwng y CIES a'r adroddiadau alldro a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 27 Mehefin 2023.
- 3.3** Mae'r CIES yn dangos mai £179.355m oedd cost net y gwasanaethau, gyda diffyg o £15.993m ar ddarparu gwasanaethau. Yna, gwneir addasiadau ar gyfer ailbrisio asedau ac ail-fesur y rhwymedigaethau pensiwn, a rhydd hynny warged net terfynol ar gyfer y flwyddyn o £132.769m. Yna gwneir addasiadau, fel y dangosir yn Nhabl 1 isod, i benderfynu ar y symudiadau i gronfeydd wrth gefn a balansau. Manylir ar yr addasiadau yn nodyn 6 yn y Datganiad Cyfrifon drafft. Yna caiff y CIES a'r addasiadau yn nodyn 6 eu dwyn ynghyd yn y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn (MIRS), i ddangos beth oedd balansau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2023.

Tabl 1
Cysoni'r CIES i'r Cyfraniad i neu o'r Cronfeydd Wrth Gefn a'r Balansau ar gyfer 2022/23

	£'m	£'m
Cyfanswm Cost / (Gwarged) yn unol â'r CIES tudalen 11	148,762	(132,769)
Gwrthdroi'r gwarged ar Ailbriso Asedau ac Ail Fesur y Rhwymedigaeth Pensiwn (Incwm a gwariant cynhwysfawr arall)	(12,735)	
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Gyllido o dan y Rheoliadau – nodyn 6 ar dudalen 19		136,027
Cyfraniad (i) / o Gronfeydd Wrth Gefn a Balansau Defnyddiadwy		3,258

Dangosir y symudiadau yng nghronfeydd wrth gefn a balansau'r Cyngor yn Nhabl 2 a 3 isod:-

Tabl 2
Crynodeb o'r Symudiadau yng Nghronfeydd Wrth Gefn a Balansau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2023

	Cronfa Wrth Gefn Gyffredinol Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig Cronfa'r Cyngor	Cronfa Wrth Gefn y Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	Cronfeydd Wrth Gefn Ysgolion	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	Cronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy
	£'m	£'m	£'m	£'m	£'m	£'m	£'m
Balans Agoriadol Cronfa Wrth Gefn Gyffredinol y Cyngor ar 1 Ebrill 2022	(12.278)	(23.181)	(12.333)	(7.827)	(2.381)	-	(58.000)
Gorwariant / (Tan) wariant Net 2022/23	(1.212)	-	0.226	-	-	-	(0.986)
Balans y Cyngor ar ôl y Gor / (Tan) wariant	(13.490)	(23.181)	(12.107)	(7.827)	(2.381)	-	(58.986)
Trosglwyddiadau net o/(i) gronfeydd Wrth Gefn ar gyfer cyllid a gymeradwywyd	(0.477)	3.544	-	1.111	0.473	(0.407)	4.244
Balans y Gronfa Wrth Gefn Gyffredinol ar 31 Mawrth 2023	(13.967)	(19.637)	(12.107)	(6.716)	(1.908)	(0.407)	(54.742)

Tabl 3 - Symudiadau yng Nghronfa'r Cyngor a Chronfeydd Wrth Gefn CRT

Dadansoddiad o Symudiadau yng Chronfa'r Cyngor a Chronfeydd Wrth Gefn CRT 2022/23	Cronfa'r Cyngor £m	CRT £m	Cyfanswm £m
Cronfa wrth gefn cyffredinol agoriadol ar 1 Ebrill 2023	(12.278)	(12.333)	(24.611)
Diffyg net ar ddarparu gwasanaethau (CIES, Datganiad Cyfrifon, tudalen 11)	17.421	(1.428)	15.993
Addasiadau cyfrifo statudol wedi eu canslo allan yn y MIRS (tudalen 13 a Nodyn 6 tudalen 19) – ac eithrio £0.488m cronfa wrth gefn derbyniadau cyfalaf	(14.837)	1.654	(13.183)
Balans net cyn trosglwyddiadau o gronfeydd wrth gefn clustnodedig i gyllido costau clustnodedig yn y costau gwasanaeth	2.584	0.226	2.810
Defnyddio cronfeydd wrth gefn clustnodedig i gyllido costau clustnodedig yn y costau gwasanaeth (ac eithrio symudiadau rhwng y gronfa wrth gefn gyffredinol a'r cronfeydd wrth gefn clustnodedig a nodir uchod)	(4.273)	-	(4.273)
Balans Cronfa y Cyngor a Chronfa WRth Gefn cyffredinol CRT ar 31 Mawrth 2023	(13.967)	(12.107)	(26.074)
Balansau sy'n weddill yn y cronfeydd wrth gefn clustnodedig a balansau ysgolion	(28.668)	-	(28.668)
Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn defnyddiadwy sydd ar gael i'r Cyngor ar 31 Mawrth 2023	(42.635)	(12.107)	(54.742)

- 3.4** Roedd Balans Cronfa Gyffredinol ddrafft y Cyngor ar 31 Mawrth 2023 yn £13.967m, sydd yn cyfateb i 8.8% o'r gyllideb refeniw net ar gyfer 2022/23. Mae hyn yn seiliedig ar y cyfrifon drafft a gallent newid ar ôl cwblhau'r archwiliad a'r cyfrifon terfynol. Roedd y Pwyllgor Gwaith wedi pennu isafswm o 5% o'r gyllideb refeniw net ar gyfer Balans y Gronfa Gyffredinol, a byddai hyn yn cyfateb i £7.9m. O ganlyniad, mae Balans y Gronfa Gyffredinol £6.067m yn uwch na'r lleiafswm hwn. Mae hyn yn cynnwys y symiau a drosglwyddwyd yn ôl o gronfeydd wrth gefn y gwasanaethau, fel y nodir yn 5.1 isod. Mae hyn yn rhoi'r Cyngor mewn sefyllfa well i ymdopi â'r cyd-destun ariannol cyfredol yn cynnwys chwyddiant uchel a phwysau sylweddol o ran costau. Balansau drafft yw'r rhain ac fe allant newid ar ôl cael eu harchwilio.
- 3.5** Yn 2019/20, cymeradwyodd y Pwyllgor Gwaith bolisi newydd ar gyfer cronfeydd wrth gefn gwasanaethau. Roedd hyn yn caniatáu i wasanaethau roi eu tanwariant net, sef hyd at yr uchaf o 2.5% o gyllideb refeniw net y gwasanaeth neu £75k, mewn cronfa wrth gefn penodol i'w gwasanaeth. Fodd bynnag, yn ystod y flwyddyn, trosglwyddwyd cyfanswm o £1.365m o falansau gweddilliol y cronfeydd wrth gefn gwasanaethau yn ôl i'r Gronfa Wrth Gefn Gyffredinol er mwyn rhoi mwy o hyblygrwydd a gwydnwch ariannol i'r Cyngor wrth i'r argyfwng chwyddiant fynd rhagddo. Mae disgwyl i'r argyfwng costau byw a wynebwr gan deuluoedd achosi cynnydd posib yn y galw am wasanaethau a fyddai'n achosi cynnydd pellach mewn costau.

4. MANTOLEN DDRAFFT FEL AG YR OEDD AR 31 MAWRTH 2023

- 4.1** Cyflwynir y Fantolen ddrafft, fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2023, ar dudalen 14 yn Atodiad 2.
- 4.2** Bu cynnydd o £132.769m yng ngwerth asedau net y Cyngor, o £272.233m y llynedd i £405.002m ar 31 Mawrth 2023. Bu cynnydd o £20.918m yng ngwerth asedau tymor hir y Cyngor, oherwydd gwariant cyfalaf ar eiddo, offer a chyfarpar y Cyngor ac ailbrisió'r asedau cyfredol. Roedd gostyngiad o £13.392m mewn asedau cyfredol o ganlyniad i ostyngiad o £9.738m ym malansau arian y Cyngor. Cafwyd gostyngiad hefyd o £4.142m mewn dyledwyr tymor byr.
- 4.3** Roedd gostyngiad o £7.356m, i £43.901m yn y rhwymedigaethau cyfredol, sydd yn galonogol gan fod yr asedau cyfredol wedi gostwng hefyd. Mae benthyca tymor byr, credydwyr a darpariaethau yn debyg iawn i'r llynedd ac, felly, mae'r gostyngiad oherwydd bod llai o lawer o grantiau tymor byr wedi'u derbyn ymlaen llaw. Mae rhwymedigaethau tymor hir hefyd wedi gostwng, o £249.337m i £131.450m. Mae credydwyr tymor hir a darpariaethau tymor hir yn debyg iawn i'r llynedd. Mae benthyca tymor hir wedi lleihau o £1.1m fel ag yr oedd pethau 31 Mawrth 2023 wrth i fenthyciadau a oedd yn aeddfedu yn ystod y flwyddyn gael eu had-dalu. Mae grantiau tymor hir a dderbyniwyd ymlaen llaw wedi cynyddu o £888k i £5.4m yn 2022/23, mae hyn yn gysylltiedig â Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (NWEAB). Mae'r newid sylweddol o ganlyniad i ailbennu gwerth y Gronfa Bensiwn at ddibenion cyfrifo, a oedd gan rwymedigaeth o £121.199m yn 2021/22. Mae hyn wedi newid i ased o £19.815m, sef gostyngiad o £141.014m oherwydd effaith y cynnydd yn y cyfraddau llog a bondiau y mae'r ffactor disgownt yn seiliedig arnynt, ac y mae'n rhaid i'r Actiwari eu defnyddio wrth ddisgowntio rhwymedigaethau'r gronfa pensiwn yn y dyfodol gyda gwerth presennol asedau'r gronfa pensiwn. Nid yw hyn yn effeithio ar falansau Cronfa'r Cyngor gan ei fod yn addasiad cyfrifo statudol. Ni chaiff ei gofnodi fel ased ar fantolen y Cyngor yn unol â'r safonau cyfrifo, sydd ddim yn caniatáu cofnodi asedau pensiwn net ar y fantolen yn achos y rhan fwyaf o gronfeydd pensiwn. Mae'r rhwymedigaeth pensiwn wedi'i nodi fel £0 ar y fantolen o ganlyniad i'r sefyllfa o ran yr ased net.

5. CRONFEYDD WRTH GEFN CLUSTNODEDIG

- 5.1** Mae cronfeydd wrth gefn clustnodedig yn rhan hanfodol o gyllido'r Cyngor ac maent yn sicrhau fod cronfeydd penodol yn cael eu dyrannu i gwrdd ag ymrwymadau hysbys neu bosib yn y dyfodol, cyllido prosiectau tymor hirach sy'n pontio mwy nag un flwyddyn ariannol a dal grantiau a dderbyniwyd na chafodd eu gwario, a allai gael eu hawlio'n ôl rhywbryd yn y dyfodol. Mae'r symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig i'w weld yn Nhabl 4 isod:-

Tabl 4 – Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig yn 2022/23

	Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig
	£'m
Balans ar 1 Ebrill 2022	23.181
Symudiad net yn y cronfeydd wrth gefn	(3.544)
Balans ar 31 Mawrth 2023	19.637

6. BALANSAU YSGOLION

- 6.1 Mae lefel balansau Ysgolion wedi gostwng o £7.827m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol i £6.716m ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae gan bob ysgol warged, yn cynnwys y tair ysgol oedd â diffyg y llynedd. Mae Tabl 5 isod yn crynhoi'r balansau fesul sector:-

Tabl 5 – Crynodeb o Falansau Ysgolion

Sector	Balans ar 1 Ebrill 2022 £'000	Symudiad yn ystod y Flwyddyn £'000	Balans Cau ar 31 Mawrth 2023 £'000
Cynradd	4,940	(1,247)	3,693
Uwchradd	2,789	(27)	2,762
Arbennig	98	163	261
CYFANSWM	7,827	(1,111)	6,716

7. CRONFA WRTH GEFN GRANTIAU CYFALAF HEB EU CYMHWYSO

- 7.1 Crëwyd y gronfa wrth gefn grantiau cyfalaf heb eu cymhwyso ar gyfer cario £407k ymlaen o'r gronfa grantiau cyfalaf cyffredinol ar gyfer 2022/23. Mae'r llythyr cynnig grant yn caniatáu cario unrhyw grantiau cyfalaf cyffredinol sydd heb eu gwario o 2022/23 i 2023/24. Nid yw hon yn gronfa wrth gefn glustnodedig ac mae'n gronfa wrth gefn benodol ar gyfer grantiau cyfalaf heb amodau, er enghraifft, nid yw Llywodraeth Cymru wedi nodi pa brosiect cyfalaf y bydd yn ei gyllido. Maent yn grantiau heb eu cymhwyso gan na fyddant wedi cael eu gwario'n llawn erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

8. BALANS Y CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

- 8.1 Balans agoriadol y Cyfrif CRT ar 1 Ebrill 2022 oedd £12.333m. Y gwarged ar ddiwedd y flwyddyn yng nghyllideb refeniw'r CRT yw £1.374m. Yn ystod y flwyddyn mae'r gwasanaeth wedi bwrw ymlaen â'i raglen i adeiladu anheddau newydd ac mae wedi prynu sawl eiddo, yn cynnwys cyn dai Cyngor a thai o'r sector breifat, ac maent i gyd yn cael eu hadnewyddu. Bydd hyn yn cynyddu anheddau'r Cyngor ac yn darparu mwy o dai cymdeithasol er mwyn lleihau'r rhestr aros am gartrefi y mae mawr eu hangen. Mae'r gwasanaeth hefyd yn parhau i wella ei stoc dai presennol. Cyllidwyd gwaith cyfalaf gwerth £7.398m drwy refeniw'r CRT. £11.180m oedd cyfanswm y gwariant cyfalaf yn ystod y flwyddyn, a oedd yn cynnwys cyllid grant gan Lywodraeth Cymru. £226k oedd y gostyngiad net refeniw a chyfalaf ar gyfer y flwyddyn ac, ar 31 Mawrth 2023, £12.107m oedd balans y CRT.

9. CASGLIAD

- 9.1** Mae'r Datganiad Cyfrifon Drafft ar gyfer 2022/23 ar gael isod. Mae'r CIES yn nodi holl gostau ac incwm y Cyngor ar gyfer y flwyddyn. Yn ogystal â chostau ac incwm gwirioneddol y Cyngor, mae'r CIES hefyd yn cynnwys yr addasiadau cyfrifo statudol fel sy'n ofynnol gan CIFPA a'r safonau adrodd ariannol gorfodol. Mae'r addasiadau hyn yn cynnwys dibrisiant sy'n gost dybiannol i adlewyrchu effaith defnyddio asedau'r Cyngor am flwyddyn, ac addasiadau cyfrifo pensiwn, sy'n adlewyrchu'r effaith gwaelodol ar rwymedigaethau / asedau tymor hir y gronfa bensiwn yn hytrach na'r costau pensiwn gwirioneddol ar gyfer y flwyddyn. Nid oes modd dwyn cymhariaeth rhwng hyn a dychweliad alldro'r Cyngor.
- 9.2** Mae Tabl 2 yn dangos effaith yr alldro ar Falansau'r Cyngor a'r defnydd a wnaed o gronfeydd wrth gefn i gyllido costau yn ystod y flwyddyn. Er bod cronfa wrth gefn gyffredinol y Cyngor wedi cynyddu £1.689m, yn bennaf oherwydd ei fod wedi derbyn mwy o log ar ei adneuron yn sgil y cyfraddau llog uwch a'r cynnydd net yn y gronfa wrth gefn gyffredinol oherwydd bod cronfeydd wrth gefn clustnodedig wedi cael eu dychwelyd, mae cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy'r Cyngor wedi gostwng o £58m i £54.742m, sy'n golygu gostyngiad o £3.258m yng nghronfeydd wrth gefn defnyddiadwy'r Cyngor. Mae'r tanwariant o £1.212m yng Nghronfa'r Cyngor wedi helpu i liniau'r gostyngiad ym malansau'r Cyngor. Felly, er bod tanwariant yn y gyllideb refeniw net, y gwir amdani yw bod y Cyngor wedi defnyddio cronfeydd wrth gefn i gyllido costau sylweddol ac oni bai ei fod wedi gwneud hyn, byddai wedi gorwario'n sylweddol. Mae Tabl 3 yn nodi sut y caiff balansau'r Cyngor eu cyfrifo yng nghyd-destun y datganiadau ariannol yn hytrach nag alldro'r Cyngor. Mae Tabl 2 a 3 yn dangos bod gan y Cyngor gronfa wrth gefn gyffredinol ddrafft o £13.967m a balansau defnyddiadwy gwerth cyfanswm o £54.742m. Er bod y tablau hyn yn defnyddio gwahanol ffigurau ac yn rhoi gwahanol bersbectif, maent yn rhoi sicrwydd bod y ffigurau'n gywir gan eu bod yn darparu dwy ffynhonnell i ddilysu'r wybodaeth.
- 9.3** Y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn (MIRS) (tudalen 13) ydi'r datganiad mwyaf defnyddiol i nodi gwir effaith y trafodion ariannol ar falansau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn, yn cynnwys y CRT. Mae nodyn 6 ar dudalen 19 yn rhestru'r holl addasiadau cyfrifo, megis dibrisio, sydd naill ai'n gallu cael eu canslo neu eu hychwanegu er mwyn cyfrifo'r costau ac incwm gwirioneddol sy'n effeithio ar gronfeydd y Cyngor. Mae'n dangos y ffigurau yn y CIES (sail gyfrifo) a hefyd y symiau yn nodyn 6 (sail gyllido) sy'n cael eu didynnu neu eu hychwanegu yn unol â deddfwriaeth Llywodraeth Cymru i gyfrifo balansau gwirioneddol y Cyngor. Mae Tabl 3 uchod yn rhoi crynodeb o'r MIRS.

Ynys Môn

THE ISLE OF Anglesey

Datganiad o'r Cyfrifon Drafft
2022/23

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

www.ynysmon.llyw.cymru

www.anglesey.gov.wales

cyngormon
ioacc Tudalen 54

@cyngormon
@angleseycouncil

Cynnwys

Cyfeirnod	Disgrifiad	Tudalen
	Adroddiad Naratif	1
	Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon	9
	Addroddiad Archwilio	10
	Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	11
	Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	12
	Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn	13
	Y Fantolen	14
	Datganiad Llif Arian	15
	Nodiadau i'r Cyfrifon	16
Nodyn 1	Nodyn ar y Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	16
Nodyn 2	Safonau Cyfrifo sydd wedi eu cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu hyd yma	17
Nodyn 3	Barnau Allweddol wrth weithredu'r Polisiau Cyfrifo	17
Nodyn 4	Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch ansicrwydd yn y dyfodol ac amcangyfrifon a ffynonellau eraill o ansicrwydd	17
Nodyn 5	Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen	18
Nodyn 6	Addasiadau rhwng Sail Gyfrifo a Sail Cyllido dan Reoliadau	19
Nodyn 7	Cronfeydd Wrth Gefn a Clustnodedig	20
Nodyn 8	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	23
Nodyn 9	Cronfeydd wrth Gefn Na Ellir Eu Defnyddio	23
Nodyn 10	Gwariant Gweithredol Arall	26
Nodyn 11	Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi	26
Nodyn 12	Trethiant ac Incwm Grantiau Amhenodol	26
Nodyn 13	Asedau anghyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar	27
Nodyn 14	Ymrwymadau Cyfalaf Sylweddol	30
Nodyn 15	Asedau Treftadaeth	30
Nodyn 16	Eiddo Buddsoddiad	31
Nodyn 17	Gwariant a Cyllido Cyfalaf	33
Nodyn 18	Dyledwyr	33
Nodyn 19	Arian Parod a Chywerthoedd Arian	34
Nodyn 20	Credydwyr	34
Nodyn 21	Darpariaethau	34
Nodyn 22	Llif Arian o Weithgareddau Gweithredol	35
Nodyn 23	Llif Arian o Weithgareddau Buddsoddi	35
Nodyn 24	Llif Arian o Weithgareddau Cyllido	35
Nodyn 25a	Dadansoddiad o Natur Gwariant ac Incwm	36

Cyfeirnod	Disgrifiad	Tudalen
Nodyn 25b	Incwm Cylchrannol	36
Nodyn 26	Lwfansau Aelodau	37
Nodyn 27	Cydnabyddiaeth Ariannol i Swyddogion	37
Nodyn 28	Pecynnau Ymadael	39
Nodyn 29	Ffioedd Archwilio Allanol	40
Nodyn 30	Incwm Grantiau	41
Nodyn 31	Partïon Cysylltiedig	43
Nodyn 32	Cronfeydd Ymddiriedol	47
Nodyn 33	Cynllun Pensiwn Athrawon	47
Nodyn 34	Cynllun Pensiwn Buddiannau Diffiniedig Llywodraeth Leol	48
Nodyn 35	Offerynnau Ariannol	53
Nodyn 36	Natur a maint y risgiau sy'n deillio o offerynnau ariannol	58
Nodyn 37	Cyd-bwyllgorau a Chyllidebau Cyfun	62
Nodyn 38	Trefniadau Asiantaeth	65
Nodyn 39	Y Dreth Gyngor	66
Nodyn 40	Trethi Annomestig (TA)	67
Nodyn 41	Polisiâu Cyfrifyddu	69
Cyfrif CRT	Cyfrif Refeniw Tai (CRT) - Datganiad Incwm a Gwariant - Datganiad Symudiadau ar Falans y CRT Nodiadau ar y CRT	93
Atodiad 1	Datgeliad Parti Cysylltiedig – Cynrychiolaeth Cydranddeiliaid gyda Sefydliadau Trydydd Parti	97
Atodiad 2	Geirfa	99

Adroddiad Naratif

Cynhyrchir y Datganiad Cyfrifon yn flynyddol i roi gwybodaeth glir am gyllid y Cyngor i etholwyr, trethdalwyr lleol, Aelodau'r Cyngor, gweithwyr a phartïon eraill sydd â diddordeb.

Nod yr adroddiad naratif hwn, sy'n adran allweddol o'r cyfrifon, yw darparu canllaw effeithiol i'r materion mwyaf arwyddocaol a nodir yn y cyfrifon. Mae hyn er mwyn darparu esboniad teg, cytbwys, a hawdd ei ddeall o sefyllfa ariannol y Cyngor ac i helpu i ddehongli'r datganiadau ariannol.

Daeth Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 i rym ar 31 Mawrth 2015, fel y cawsant eu diwygio gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygiad) 2018. Yn unol â'r rheoliadau hyn, rhaid i Awdurdodau Lleol yng Nghymru baratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â'r rheoliadau hyn ac arferion priodol.

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys: -

Datganiadau Ariannol Craidd: -

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys y datganiadau ariannol craidd, sef:-

1. **Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES)** – sy'n dangos y gost cyfrifo o ddarparu gwasanaethau yn ystod y flwyddyn, gan ddefnyddio arferion cyfrifo a dderbynnir, yn hytrach na'r swm fydd yn cael ei gyllido o'r trethi.
2. **Dadansoddiad Gwariant a Chyllido (EFA)** – sy'n dangos y wybodaeth yn y CIES ond, yn ogystal, mae'n darparu addasiadau cyfrifo sydd yn cael eu canslo allan yn Nodyn 7 er mwyn sicrhau nad yw'r addasiadau yma'n cael ei cyllido gan Drethdalwyr y Dreth Gyngor. Mae'r golofn gyntaf o'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllido yn darparu gwir effaith perfformiad ariannol y flwyddyn ar falansau a chronfeydd wrth gefn y Cyngor a'r CRT.
3. **Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn (MIRS)** – sy'n dangos y symudiad yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, wedi ei ddadansoddi yn ôl cronfeydd wrth gefn y gellir eu ddefnyddio a'r rhai na ellir eu defnyddio. Mae'r datganiad yn dangos cost wirioneddol darparu gwasanaethau'r Awdurdod a'r modd y caiff y costau hyn eu cyllido o'r gwahanol gronfeydd wrth gefn.
4. **Y Fantolen** – sy'n dangos gwerth yr asedau a'r rhwymediaethau a gydnabyddir gan yr Awdurdod ar ddyddiad y Fantolen. Caiff asedau net eu cyfatebu gan y cronfeydd wrth gefn sydd gan yr Awdurdod.
5. **Datganiad Llif Arian** – sy'n dangos y newidiadau o ran arian a chywerthoedd arian y Cyngor yn ystod cyfnod yr adroddir arno.

Gweledigaeth a Blaenoriaethau Cyngor Sir Ynys Môn

Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn awdurdod unedol sy'n gwasanaethu poblogaeth o oddeutu 69,000, mae wedi'i leoli ar arfordir gogleddol Cymru ac mae'n ardal sy'n 276 milltir sgwâr. Ynys Môn yw'r ynys fwyaf yng Nghymru o bell ffordd, a'r seithfed ynys fwyaf ym Mhrydain. Ynys Môn hefyd yw'r ynys fwyaf ym Môr Iwerddon o ran maint, a'r ail ynys fwyaf poblog ym Mhrydain.

Mae'r Cyngor yn sefydliad sy'n cael ei arwain gan wleidyddiaeth ac mae wedi mabwysiadu model Arweinydd a Chabinet. Roedd gan y Cyngor 35 o Aelodau etholedig yn cynrychioli 14 ward aml-Aelod ar 31 Mawrth 2023. Cynhaliwyd etholiadau ar 5 Mai 2022 ar gyfer holl seddi'r Cyngor, ac ar ôl hynny ffurfiodd yr ymgeiswyr llwyddiannus y Cyngor llawn, a fyddent yn parhau i fod mewn lle tan ddechrau mis Mai 2027. Plaid Cymru yw'r blaid sy'n rheoli yn y Cyngor gyda mwy o Gynghorwyr Plaid Cymru nag unrhyw grŵp neu blaid arall.

Cynllun y Cyngor 2022/23

Cyhoeddwyd Cynllun y Cyngor 2022/23 i helpu'r Cyngor i gynllunio ar gyfer pontio i ddysgu byw gyda Covid-19. Mae'r cynllun yn llywio'r broses o wneud penderfyniadau ar bob lefel yn y Cyngor, a;

- Gosod y fframwaith a ddefnyddiwn i gynllunio, gyrru, a darparu ein gwasanaethau;
- Dylanwadu ar sut a'r ffordd yr ydym yn llunio ein cyllideb yn flynyddol; ac mae'n
- Helpu i fonitro cynnydd ac asesu'r hyn rydym yn ei gyflawni'n flynyddol.

Y thema allweddol drwy gydol y cynllun yw'r uchelgais i gydweithio â'n cyd-ddinasyddion, cymunedau a phartneriaid i sicrhau gwasanaethau o ansawdd uchel a fydd yn gwella ansawdd bywyd pawb ar yr Ynys.

Y blaenoriaethau y mae'r Awdurdod wedi'u pennu ei hun yn ystod 2022/23 yw: -

- Ailfywigo'r economi leol a sefydlu newid economaidd cadarnhaol;
- Galluogi'r sectorau ymwelwyr a lletygarwch i fanteisio ar boblogrwydd cynyddol yr Ynys, tra'n diogelu ein hasedau a'n cymunedau;
- Cynnal a moderneiddio gwasanaethau cymunedol hanfodol, megis gofal ac addysg, ar draws yr Ynys.

Mae'r cynllun yn crynhoi'r camau a gymerwyd gan y Cyngor mewn ymateb i'r Pandemig, ac yn cydnabod y bydd addasu ar gyfer y cam nesaf yn yr ymateb i'r feirws gyda llai o gyfyngiadau a mwy o ansicrwydd yn parhau i fod yn heriol, a datblygwyd y blaenoriaethau uchod gyda hyn mewn golwg. Mae'r cynllun hefyd yn tynnu sylw at ymrwymiad parhaus y Cyngor i gyflawni amcanion llesiant a nodau cenedlaethol y Cyngor a fydd yn helpu'r Cyngor i gyflawni ei weledigaeth o "Ynys Môn sy'n iach ac yn ffyniannus lle gall teuluoedd ffynnu".

Mae Cynllun y Cyngor 2023/28 wedi'i gwblhau'n ddiweddar yn dilyn ymgynghoriad eang. Mae'r cynllun yn amlygu bod gweledigaeth hirdymor y Cyngor yn parhau fel "Creu Ynys Môn sy'n iach a llewyrchus lle gall pobl ffynnu". Amcanion strategol cynllun newydd y Cyngor yw:

- Cynyddu cyfleoedd i ddysgu a defnyddio'r Gymraeg;
- Amddiffyn a chefnogi'r rhai sy'n agored i niwed;
- Cynyddu cyrhaeddiad a chyflawniad addysgol;
- Gweithio gyda phartneriaid i gynyddu cartrefi o ansawdd, fforddiadwy a hygyrch;
- Hyrwyddo cyfleoedd i ddatblygu economi'r ynys;
- Ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd, mynd i'r afael â newid a gweithio tuag at fod yn sefydliad sero net erbyn 2030.

Gellir gweld Cynllun y Cyngor 2023/28 ar y wefan yn y cyfeiriad gwe:

[Cynllun y Cyngor a pherfformiad \(llyw.cymru\)](http://llyw.cymru)

Senario Ariannol

Cafodd pob un o'r 22 Cyngor yng Nghymru setliad cyllido gwell na'r disgwyl gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2022/23, ar gynnydd gyfartaledd Cymru gyfan o 9.4%, gydag Ynys Môn yn derbyn cynnydd o 9.2%. Helpodd hyn y Cyngor i gynyddu'r cyllid ar gyfer gwasanaethau a arweinir gan alw, fel gofal cymdeithasol, ac i gynyddu capasiti mewn gwasanaethau a oedd wedi bod yn destun bron i ddegawd o doriadau yn y gyllideb. Yn ogystal, i ariannu penderfyniadau polisi penodol y mae Llywodraeth Cymru am i Gynghorau eu gweithredu, y prif un yw ariannu'r cyflog byw go iawn i staff gofal.

Cadarnhawyd yr arian hwn cyn y rhyfel yn yr Wcrain, sydd wedi arwain at godiadau prisiau eang sylweddol oherwydd effaith y rhyfel ar ynni, bwyd a phrisiau materol. Mae'r cynnydd hwn wedyn wedi arwain at gynnydd yn lefel gyffredinol chwyddiant ac wedi hynny mae wedi cynyddu setliadau cyflog uwchlaw'r hyn a oedd wedi'i gynnwys yng nghyllideb refeniw a chyfalaf 2022/23. Mae'r costau ychwanegol hyn wedi rhoi straen ychwanegol ar adnoddau ariannol y Cyngor. Mae'r setliad terfynol ar gyfer 2023/24 yn adlewyrchu'r pwysau cost a wynebir gan y Cyngor, gyda'r Cyllid Allanol Cyfanredol a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru yn codi 7.9% Mae'r Cyngor wedi cyllidebu i ddefnyddio rhan o'i falansau cyngor i ariannu cyllideb 2023/24 ond ni fydd hyn yn gostau cynaliadwy ac mae'r galw am wasanaethau'r Cyngor yn parhau i godi ar gyfradd uwch na'r cynnydd mewn cyllid. Mae risgiau sylweddol i'r Cyngor o hyd yn 2023/24 oherwydd prisiau uchel parhaus a'r ffaith nad yw'r dyfarniad cyflog ar gyfer staff y Cyngor ac ysgolion nad ydynt yn addysgu wedi'i gytuno eto.

Bydd y Cyngor yn parhau i chwilio am ffyrdd o wella gwasanaethau, gan eu gwneud yn fwy effeithlon ac o'r ansawdd gorau. Mae'r gwelliannau hyn yn cynnwys parhau i foderneiddio'r ffordd rydym yn gweithio.

Mae llawer o heriau o'n blaenau, gyda'r heriau mwyaf i'r Awdurdod, ei bartneriaid yn ogystal â chymunedau, yn parhau i ddal i fyny ar gyfer iechyd, lles ac effaith economaidd pellgyrhaeddol y Coronafeirws. Mae costau byw yn codi a phwysau chwyddiant sylweddol yn creu argyfwng mawr arall ar adeg pan oedd y Cyngor a rhanddeiliaid gan gynnwys trigolion Ynys Môn yn dechrau adfer o effeithiau'r Pandemig.

Y Gyllideb

Mabwysiadwyd Cyllideb a Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Cyngor ar gyfer 2022/23 gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 10 Mawrth 2022, ac mae'n rhoi darlun cyffredinol o sefyllfa ariannol y Cyngor ac yn sicrhau bod cyllid y Cyngor yn cael ei ddyrannu i gyflawni ei flaenoriaethau. Mae'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ar gael yn:-

[-Y Strategaeth Ariannol Tymor Canol a Chyllideb 202223.pdf \(ynysmon.gov.uk\) - eitem 10](#)

Roedd y setliad yn well na'r disgwyl yn ystod y rhan fwyaf o'r cam cynllunio'r gyllideb ac roedd yn rhoi £114.551m i'r Cyngor, a oedd yn gynydd o £9.679m mewn arian parod (9.2%). Penderfynodd y Cyngor gynyddu Treth Gyngor Band D 2%, a chynyddodd y tâl am eiddo Band D i £1,367.46.

Gosodwyd y gyllideb refeniw ar £158.367m. Penderfynodd y Cyngor hefyd gymeradwyo Strategaeth Gyfalaf 2022/23 a Rhaglen Gyfalaf Gychwynnol 2022/23 o £35.961m, yn ogystal â Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys ar gyfer 2022/23.

Monitro'r Gyllideb

Mae gan y Cyngor weithdrefn sefydledig ar gyfer monitro'r cyllidebau. Mae hyn yn galluogi'r Cyngor i liniaru unrhyw orwariant a darparu cyllid ychwanegol o'r cronfeydd wrth gefn ar gyfer achosion lle mae galw am wasanaeth. Mae'r wybodaeth am Refeniw a Chyfalaf, ochr yn ochr â'r CRT, yn cael eu hadrodd i'r Is-grŵp Craffu Cyllid, y Pwyllgor Craffu ac yna'r Pwyllgor Gwaith bob chwarter, sy'n hwyluso lefel o her yn ogystal â gallu liniaru unrhyw effeithiau debygol o ddigwydd ar gyfer gwasanaethau.

Perfformiad

<https://democratiaeth.ynysmon.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=134&MIId=4025&Ver=4&LLL=1>

Eitem 5 ar y agenda

Gwariant Refeniw 2022/23

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn nodi gwariant a chyllid y Cyngor yn unol â gofynion cyfrifyddu. Mae'r Cyngor yn mesur perfformiad ariannol yn erbyn gweithgarwch a gynlluniwyd ar ffurf cyfrifon rheoli'r Cyngor. Yn 2022/23, nododd y Cyngor danwariant o £1.212m yn erbyn gweithgaredd arfaethedig o £158.367m (cyllideb net).

Mae'r tabl isod yn adlewyrchu'r gyllideb derfynol ar gyfer 2022/23 ac incwm a gwariant gwirioneddol yn ei erbyn: -

Gwasanaethau	Cyllideb Blynyddol £'000	Alldro £'000	Amrywiant £'000
Addysg, Pobl Ifanc a Sgiliau	58,088	57,882	206
Gwasanaethau Oedolion	30,583	30,530	53
Gwasanaethau Plant	12,342	13,331	(989)
Tai	1,970	1,970	-
Prifffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	17,727	15,758	1,969
Rheoleiddio	4,972	4,841	131
Trawsnewid	6,621	6,280	341
Adnoddau	3,622	3,506	116
Busnes y Cyngor a Chyllid Corfforaethol	22,442	23,057	(615)
Cyfanswm Cronfa'r Cyngor	158,367	157,155	1,212

Mae effaith tanwariant yn golygu bod y Cyngor wedi cynyddu ei gronfeydd wrth gefn cyffredinol o £1.212m. Yn ogystal â hyn, roedd effaith net y cyllid a ryddhawyd o falansau cyffredinol yn ystod y flwyddyn a rhyddhau cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi yn ôl i falansau cyffredinol yn gynydd o £477k yn lefel y balansau cyffredinol. Ar 31 Mawrth 2023, roedd lefel y balansau cyffredinol yn £13.967m, cynnydd o £1.689m (12%).

Crynodeb o Symudiadau yng Nghronfeydd Wrth Gefn y Cyngor 2022/23

	Cronfa Wrth Gefn Gyffredino l Cronfa'r Cyngor	Cronfa Wrth Gefn a Glustnodwy d - Cronfa'r Cyngor	Cronfa Wrth Gefn Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	Cronfa Wrth Gefn Ysgolion	Cronfa Wrth Gefn Derbyniada u Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn Na Ddefnydd wyd	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn Gellir eu Defnyddio
Eitemau sy'n effeithio ar Gronfeydd Wrth Gefn y Cyngor 2022/23	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans Agoriadol Cronfa Gyffredinol y Cyngor ar 1 Ebrill 2022	(12,278)	(23,181)	(12,333)	(7,827)	(2,381)	-	(58,000)
Net Gor/(tan) wariant 2022/23	(1,212)	-	226	-	-	-	(986)
Balans y Cyngor ar ôl gor/(tan) wariant	(13,490)	(23,181)	(12,107)	(7,827)	(2,381)	-	(58,986)
Trosglwyddiadau net i/(o) Cronfeydd Wrth Gefn a Gymeradwywyd	(477)	3,544	-	1,111	473	(407)	4,244
Balans Cronfa Wrth Gefn Cyffredinol ar 31 Mawrth 2023	(13,967)	(19,637)	(12,107)	(6,716)	(1,908)	(407)	(54,742)

Gwariant Cyfalaf

Mae'r rhaglen gyfalaf yn cefnogi amcan ehangach y Cyngor i ddarparu gwasanaethau ac i gefnogi twf economaidd.

Ym mis Mawrth 2022, cymeradwyodd y Cyngor Raglen Gyfalaf ar gyfer gwasanaethau heblaw tai o £17.177m ar gyfer 2022/23, a Rhaglen Gyfalaf o £18.784m ar gyfer y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Yn ogystal, ym mis Mehefin 2022, cymeradwyodd y Pwyllgor Gwaith lithriad cyfalaf o £11.242m i'w gyflwyno o 2021/22, gan ddod â'r Rhaglen Gyfalaf ar gyfer gwasanaethau heblaw tai i £28.419m, a £18.784m ar gyfer y Cyfrif Refeniw Tai (HRA). Ers y broses o bennu'r gyllideb, ychwanegwyd cynlluniau ychwanegol at y rhaglen, y mae'r rhan fwyaf ohonynt yn cael eu hariannu gan grant, sef cyfanswm o £11.111m. ynghyd â chyllideb HRA yn cael ei lleihau £3.750m. Mae hyn yn dod â chyfanswm cyllideb y Brifddinas ar gyfer 2022/23 i £54.564m.

Mae'r rhaglen wedi gwneud cynnydd cyson yn ystod y flwyddyn, gan gyflawni cyfradd gyflawni o 75%. Disgwylir y bydd y rhan fwyaf o'r cynlluniau sy'n weddill yn cael eu cyflawni yn y flwyddyn ariannol nesaf. O'r cyfanswm gwariant hwn o £40.690m, cyfalafwyd £26.595m a'i ychwanegu at werth asedau yn Nhalen Fantoli'r Cyngor. Codwyd y gweddill ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, gan ei fod naill ai i gefnogi asedau nad ydynt o dan berchnogaeth uniongyrchol y Cyngor (£2.214m) neu nad oedd yn cynyddu gwerth yr asedau cyfalaf (£11.881m).

Mae'r tabl isod yn manylu ar y gwariant sydd wedi'i gyfalafu, fesul gwasanaeth: -

Gwasanaethau	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Addysg, Pobl Ifanc a Sgiliau	12,799	8,833
Gwasanaethau Oedolion	403	923
Tai	700	1,019
Tai CRT	11,180	9,723
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	7,264	9,700
Rheoleiddio	7,321	2,465
Trawsnewid	1,023	794
Cyfanswm Cronfa'r Cyngor	40,690	33,457

Nodyn ynghylch cyfleusterau benthyca cyfredol a benthyca cyfalaf yr Awdurdod:-

Cyllidir Gan	2022/23 £'000	Canran %
Benthyca Digefnogaeth	4,009	9.90%
Benthyca a Chefnogaeth	2,757	6.80%
Grantiau Cyfalaf	22,656	55.70%
Derbyniadau Cyfalaf	822	2.00%
Cyfraniad Refeniw	7,398	18.20%
Benthyciad	995	2.40%
Cronfa Wrth Gefn Cyfalaf	2,053	5.00%
Cyfanswm	40,690	100%

Ar 31 Mawrth 2023, roedd gan yr Awdurdod £123.8m o Fenthyciadau Allanol (ac eithrio llog cronedig o £1.868m). Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, Gofyniad Ariannu Cyfalaf yr Awdurdod (CFR), sydd yn ei hanfod yn fesur o angen benthyca sylfaenol y Cyngor, oedd £144.112m, sy'n nodi bod y Cyngor wedi defnyddio £20.312m o'i falansau arian dros ben ei hun i ariannu gwariant cyfalaf. Yn Natganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys ar gyfer 2022/23, y Terfyn Benthyca Awdurdodedig a gymeradwywyd gan y Cyngor oedd £185m, felly, mae'r Awdurdod ymhell o fewn ei derfyn benthyca.

Cronfeydd wrth gefn, perfformiad ariannol a sefyllfa ariannol

Roedd balans Cronfa Gyffredinol y Cyngor ar 31 Mawrth 2023 yn £13.967m, sy'n cyfateb i 8.8% o'r gyllideb referniw net ar gyfer 2022/23. Nod strategaeth ariannol y Cyngor yw cadw o leiaf 5% o'r gyllideb referniw net fel Balansau Cyffredinol (£7.918m). O ganlyniad, mae Balans Cyffredinol y Cyngor yn uwch na'r targed. Fodd bynnag, gyda'r pwysau chwyddiant presennol yn achosi argyfwng costau byw a chostau uwch sy'n wynebu'r Cyngor, mae'r gwarged hwn yn rhoi mwy o sefydlogrwydd ariannol i'r Cyngor.

Dangosodd y perfformiad ariannol ar gyfer 2022/23 danwariant net o £1.212m. Mae hyn yn cynnwys gorwariant o rai gwasanaethau megis gorwariant o £989k yn y Gwasanaethau Plant sydd wedi profi mwy o alw. Tanwariodd y Gwasanaeth Prifffyrdd, Gwastraff ac Eiddo £1.969m. Roedd y rhan fwyaf o hyn gan y Gwasanaeth Gwastraff oherwydd incwm dros ben sy'n cynnwys incwm ychwanegol o werthu deunydd ailgylchadwy sydd hefyd yn cael effaith gadarnhaol ar yr amgylchedd. Mae'r cynnydd yng nghyfradd llog Banc Lloegr o fudd i'r Cyngor gan fod y llog y gellir ei dderbyn o'i fuddsoddiad o arian dros ben yn cynhyrchu lefelau llog sylweddol uwch nag mewn blynyddoedd blaenorol. Fodd bynnag, bydd cyfraddau llog cynyddol yn effeithio'n negyddol ar y Cyngor wrth fenthycia yn y dyfodol ar gyfer prosiectau cyfalaf. Ni chymerwyd benthyciad allan yn 2022/23 a bydd y Cyngor yn defnyddio balansau arian parod cyhyd â phosibl i arbed costau benthycia er bod hyn yn lleihau'r swm sydd ar gael i'w fuddsoddi.

Cyfrif Refeniw Tai

Roedd balans Cyfrif Refeniw Tai'r Cyngor yn £12.107m ar 31 Mawrth 2023. Mae'r warchodfa wedi'i chlustnodi i ariannu cost datblygu eiddo newydd fel y nodir yng Nghynllun Busnes HRA 30 mlynedd y Cyngor. Bydd y cydbwysedd hwn yn oedi'r angen i'r CRT fenthycia ar gyfer adnewyddu neu adeiladu anheddau cyngor newydd.

Coronafirws

Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu grantiau a chymorth ariannol sylweddol drwy gydol y pandemig ers mis Mawrth 2020. Mae costau cysylltiedig â Covid-19 y Cyngor wedi gostwng yn sylweddol yn 2022/23 gan nad oes angen y mesurau atal mwyach wrth i'r risgiau o'r feirws gael eu lleihau. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu £2.247m o grant yn 2022/23 drwy ei Chronfa Galedi o'i gymharu â £6.153m yn 2021/22 gan wahanol grantiau sy'n gysylltiedig â Covid-19 Llywodraeth Cymru. Mae'r costau sy'n gysylltiedig â Covid a'r grant wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES) ar dudalen 11 yn y symiau ar gyfer y gwahanol wasanaethau sy'n dal i wynebu costau cysylltiedig â Covid-19.

Darpariaethau

Cyfanswm y darpariaethau a oedd gan y Cyngor oedd £4.915m ar 1 Ebrill 2022. Yn ystod y flwyddyn, cynyddodd y balans o £122k i £5.037m. Gostynodd y ddarpariaeth yswiriant i £380k yn unol â'r angen amcangyfrifedig. Cyfanswm y darpariaethau tymor byr oedd £702k, i ddarparu ar gyfer costau disgwylidig yn y dyfodol a allai godi o rwymedigaethau'r gorffennol. Yn ogystal, cafodd cyfanswm y ddarpariaeth ar gyfer Safle Gwastraff Penhesgyn ei leihau gan £76k oherwydd yr argymhelliad mewn adroddiad ymgynghori diwygiedig ar gyflwr y safle tirlenwi a'r amcangyfrif o'r costau i gynnal a thrin y safle.

Dangosir manylion y symudiadau mewn darpariaethau yn Nodyn 21 i'r Cyfrifon - Darpariaethau .

Pensiynau

Cynllun Pensiwn Athrawon - Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoi buddion penodol i athrawon ar ôl iddynt ymddeol ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y costau drwy wneud cyfraniadau yn seiliedig ar ganran o gyflogau pensiynadwy aelodau.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol - Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion a gweithwyr eraill, mae'r Cyngor yn cynnig buddion ymddeol drwy gymryd rhan yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae hwn yn gynllun a gyllidir, sy'n golygu bod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i'r gronfa, wedi ei gyfrifo ar lefel a fwriedir i gydbwysu rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddi. Ni fydd buddion yn daladwy hyd nes y bydd gweithwyr yn ymddeol, ond mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau i'r Gronfa Bensiwn y mae angen eu datgelu ar yr adeg y mae'r gweithwyr yn ennill eu hawl yn y dyfodol.

Mae dau brisiad wedi'u cwblhau ar gyfer y gronfa bensiwn. Mae'r rhain yn cael eu cwblhau gan Actiwari sy'n arbenigwr prisio pensiwn Y cyntaf yw'r prisiad cyllido sy'n cael ei gwblhau bob tair blynedd. Mae hyn yn bwysig gan ei fod yn ystyried yr asedau gwirioneddol y buddsoddir y gronfa ynddynt ar y dyddiad prisio ac yn asesu a fydd yr enillion ar yr asedau yn ariannu gwerth yr holl daliadau yn y dyfodol yn llawn i aelodau yn seiliedig ar yr holl fudd-daliadau a enillir hyd at y dyddiad prisio. Yna gostyngir gwerth presennol y rhwymedigaethau, fel bod y gwerth yn cael ei drosi i'w gwerth fel ar y dyddiad prisio. Os yw'r prisiad yn cyfrifo nad yw'r gronfa bensiwn yn cael ei hariannu'n llawn, yna bydd cyfraddau cyfraniadau'r Cyngor yn cynyddu i symud tuag at gyllid o 100% dros gyfnod o amser y cytunwyd arno. Os yw'r prisiad yn dangos bod y cynllun yn fwy na 100% wedi'i ariannu, yna gall cyfraniadau i'r gronfa bensiwn leihau.

Yr ail brisiad yw'r prisiad cyfrifeg (a ddefnyddir at ddibenion y cyfrifon hyn) sy'n fwy damcaniaethol ac yn rhagweld beth fyddai atebolrwydd neu ased y Cyngor pe bai'r gronfa bensiwn yn peidio â bodoli. Mae'r prisiad hwn yn seiliedig ar asedau a rhwymedigaethau ar ddyddiad y fantolen. Mae'n ddamcaniaethol oherwydd y rheolau a'r rheoliadau i ddiogelu'r gronfa bensiwn i sicrhau ei bod yn bodoli cyhyd ag y mae rhwymedigaethau'r gronfa bensiwn yn gofyn ac oherwydd y rhagdybiaethau y mae'n ofynnol i'r Actiwari eu gwneud. Mae hyn yn seiliedig ar ofynion cyfrifyddu nad ydynt yn effeithio ar gronfeydd gwirioneddol y Cyngor. Mae canlyniadau'r prisiad cyllid yn effeithio ar arian y cyngor yn unig.

Y prisiad cyfrifeg pensiwn yw'r gwerth a adroddir bob blwyddyn yn natganiad cyfrifon y Cyngor. Mae rhai taliadau yn effeithio ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, CIES ac adroddir y prisiad ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn y fantolen. Fodd bynnag, mae'r rhain yn cael eu gwrthbwysu gan addasiadau yn natganiad y mudiad mewn cronfeydd wrth gefn i'w canslo fel nad oes angen i'r dreth gyngor ariannu'r addasiadau cyfrifeg statudol hyn.

Yn hanesyddol, mae mantolen y Cyngor wedi dangos bod gwerth y Gronfa Bensiwn fel atebolrwydd sylweddol Mae gwerth teg holl fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiwnau yn cael ei wrthbwysu yn erbyn gwerth presennol rhwymedigaethau'r Gronfa Bensiwn ond fel arfer nid yw'n ddigon i dalu am holl werth presennol amcangyfrifedig y rhwymedigaethau pensiwn. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ddiwethaf ar 31 Mawrth 2022 roedd yr atebolrwydd pensiwn net yn £121.199m

Contrary to previous years, the Actuary's accounting valuation has determined that the value of the assets exceeds the value of the liabilities and that the Pension Fund is in a net asset position. In drawing up the valuation, the Actuary uses the yield rate on Government Gilts as the discount rate for future liabilities. As this rate increases, the discount rate increases, which has the overall effect of reducing the current value of future liabilities. Ar gyfer 2022/23 y ffactor disgownt sy'n gysylltiedig â bondiau corfforaethol ansawdd y DU yw 4.75%. Yna caiff hyn ei gymharu â gwerth teg (gwerth marchnad yn aml) asedau'r gronfa. O ganlyniad, mae'r sefyllfa gloi ar 31 Mawrth 2023 wedi symud o atebolrwydd o £121.199m ar 31 Mawrth 2022 i ased/gwarged o £19.815m, gwelliant o £141.014m.

Fodd bynnag, nid yw'r safon cyfrifo pensiwnau SCRh19 a ddiweddarwyd gan IFRIC14 yn caniatáu rhoi gwybod am ased net pensiwn ar gyfer pensiwnau buddion wedi'u diffinio fel Cronfa Bensiwn Gwynedd, gan na all y Cyngor sylweddoli gwerth yr ased ar hyn o bryd. Wrth benderfynu ar werth cario ar y fantolen, mae'r Cyngor wedi cymhwyso'r cysyniad doeth ac wedi addasu gwerth yr ased i £0. Fodd bynnag, adroddir canlyniadau'r prisiad cyfrifeg yn y nodyn Pensiwnau Llywodraeth Leol 34 ar dudalen 48.

Busnes Gweithredol

Paratoir y cyfrifon ar sail 'busnes gweithredol'. Mae hyn yn golygu bod y cyfrifon wedi'u paratoi ar sail bod y Cyngor yn parhau ar ei ffurf bresennol i'r dyfodol. Crëwyd Cyngor Sir Ynys Môn drwy statud / cyfraith yn 1996 a bydd yn parhau ar ei ffurf bresennol hyd nes y caiff ei newid drwy statud.

Newidiadau i'r Polisi Cyfrifo

Yn ystod y flwyddyn, yn dilyn adroddiad gan ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor, Derbyniodd y Pwyllgor Gwaith adroddiad am newidiadau arfaethedig i'r Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP) o 1 Ebrill 2022. Argymhellodd y Pwyllgor Gwaith bod y Cyngor yn cymeradwyo'r Polisi MRP diwygiedig o 1 Ebrill 2022, sydd wedi ei gynnwys o fewn Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2023/24 a gymeradwywyd ar 9 Mawrth 2023. Newidiodd hyn bolisi MRP a'r dull o gyfrifo MRP o'r dull llinell syth bywyd asedau, i fywyd asedau, dull blwydd-dal ar gyfer benthyca â chefnogaeth a digefnogaeth ar gyfer Cronfa'r Cyngor a'r CRT. Mae'r dull hwn yn cael ei ystyried yn fesur mwy darbodus gyda'r tâl MRP yn adlewyrchu'n agosach y newid mewn gwerthoedd asedau. Mae'r dull yn lleihau taliadau MRP yn y tymor agos ond byddant yn uwch yn y tymor hir. Fodd bynnag, mae'r dull blwydd-dal bywyd asedau, pan gaiff ei ostwng yn ôl i'w Werth Presennol Net (NPV) yn arwain at gost gyffredinol is na'r dull blaenorol. h.y. ni fydd costau MRP yn cael cymaint o effaith yn y dyfodol ag y byddent yn y presennol. Mae taliadau MRP hefyd yn creu gallu ariannol i ad-dalu benthyciadau. Bydd y rhan fwyaf o fenthyciadau'r Cyngor yn cael eu had-dalu ymhell i'r dyfodol. Mae hyn yn cyfateb i'r taliadau MRP gyda phryd y bydd yr ad-daliadau yn ddyledus fel bod y gallu i ad-dalu ar yr adeg iawn.

Ategir y Datganiad Cyfrifon gyda'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (AGS) 2022/23. Mae'r AGS yn rhoi trosolwg o fframwaith llywodraethu'r Cyngor. Mae hefyd yn darparu crynodeb o adroddiadau ac adolygiadau sy'n rhoi sylwadau ar faterion llywodraethu a pherfformiad sy'n ymwneud â'r Cyngor ac sy'n cael ei gyflwyno ochr yn ochr â'r Datganiad Cyfrifon.

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD CYFRIFON

Cyfrifoldebau Cyngor Sir Ynys Môn

Mae'n ofynnol i Gyngor Sir Ynys Môn:-

- wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau fod gan un o'i swyddogion y cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yn y Cyngor hwn, y swyddog yw'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) sydd hefyd wedi'i ddynodi'n Swyddog Adran 151;
- reoli ei faterion er mwyn sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau ac i ddiogelu ei asedau;
- gymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Adran 151

Y Swyddog Adran 151 sydd yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r ymarferion priodol fel y gosodir yn y Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ("Y Côt").

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon hwn, mae'r Swyddog Adran 151 wedi:-

- dewis polisïau cyfrifo priodol ac yna eu defnyddio'n gyson;
- ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus;
- cydymffurfio â Chôt Ymarfer Awdurdod Lleol CIPFA.

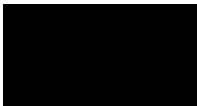
Hefyd, mae'r Swyddog Adran 151 wedi:-

- cadw cofnodion cyfrifo priodol ac amserol;
- cymeryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

Tystysgrif

Tystiaf fod y Datganiad Cyfrifon yma yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ynys Môn ar y dyddiad cyfrifo a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023:-

Llofnodwyd:

Richard Marc Jones FCPFA

CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151

Llofnodwyd:

Cynghorydd Margaret Murley Roberts

CADEIRYDD CYNGOR SIR YNYS MÔN

Dyddiedig: 30/06/2023

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau Cyngor Sir Ynys Môn

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN AR 31 MAWRTH 2023

Dengys y datganiad hwn gostau cyfrifo yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â darparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifo a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r symiau a gyllidir o'r trethi. Mae'r Gwasanaethau yr adroddir arnynt isod yn seiliedig ar strwythur sefydliadol y Cyngor. Mae'r Cyngor yn codi trethi i gwrdd â gwariant yn unol â rheoliadau, gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Ceir darlun o'r sefyllfa o ran trethi yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Tudalen 67

2022/23			Gwasanaethau	Nodyn	2021/22		
Gwariant Gros £'000	Incwm Gros £'000	Gwariant Net £'000			Gwariant Gros £'000	Incwm Gros £'000	Gwariant Net £'000
87,060	(16,529)	70,531	Cyfarwyddwr Addysg, Pobl Ifanc a Sgiliau		77,543	(18,415)	59,128
48,488	(13,242)	35,246	Gwasanaethau Oedolion		46,593	(16,887)	29,706
22,165	(7,088)	15,077	Gwasanaethau Plant		18,826	(6,201)	12,625
8,162	(7,186)	976	Tai		8,214	(6,484)	1,730
33,982	(9,829)	24,153	Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff		31,252	(9,192)	22,060
17,196	(9,520)	7,676	Rheoleiddio a Economaidd		14,734	(9,333)	5,401
7,481	(340)	7,141	Trawsnewid		6,653	(291)	6,362
27,808	(16,802)	11,006	Adnoddau		31,969	(22,723)	9,246
2,337	(217)	2,120	Busnes y Cyngor		2,337	(427)	1,910
4,458	(722)	3,736	Costau Corfforaethol a Democraidaidd		2,996	(781)	2,215
671	-	671	Rheolaeth Corfforaethol		588	-	588
93	-	93	Costau heb eu ddsbarthu		26	-	26
20,871	(19,942)	929	Cyfrif Refeniw Tai (CRT)		16,029	(19,457)	(3,428)
280,772	(101,417)	179,355	Diffyg ar weithrediadau sy'n parhau		257,760	(110,191)	147,569
		15,570	Gwariant gweithredu arall	10			17,076
		10,990	Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi	11a			9,559
		(189,922)	Trethiant ac incwm grant amhenodol	12			(180,266)
		15,993	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau				(6,062)
		-	Colledion amhariad ar asedau anghyfredol sydd wedi eu rhoi yn erbyn y Gronfa Ailbriso wrth Gefn	9b			1,924
		(12,306)	Gwarged ar ailbriso asedau anghyfredol	9b			(31,870)
		(136,456)	Ailfesur y rhwymedigaeth Pensiwn Net	9c & 34			(72,063)
		(148,762)	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall				(102,009)
		(132,769)	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				(108,071)

DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO

Nod y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid (DGaC) yw dangos gwir effaith perfformiad ariannol y flwyddyn ar falansau'r Cyngor. Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DIGC) yn cynnwys llawer o addasiadau cyfrifyddu megis dibrisiant ac addasiadau pensiwn, na chaniateir iddynt, yn ôl y gyfraith, gael eu cyllido gan y Dreth Gyngor. Nid yw'r rhain yn gostau gwirioneddol sy'n effeithio ar falansau defnyddiadwy'r Cyngor. Er mwyn sicrhau nad yw'r costau cyfrifyddu hyn yn effeithio ar dalwyr y dreth gyngor a chronfeydd y Cyngor, caiff y costau hyn eu canslo yn yr DGaC ac fe'u dangosir hefyd yn y Datganiad Symud mewn Cronfeydd Wrth Gefn (DSCWG) a Nodyn 6.

Tudalen 68

2022/23			Gwasanaethau	2021/22		
Gwariant Net a godir i'r Gronfa Cyffredinol a Balansau'r CRT - A = C - B £'000	Addasiadau rhwng Sail Cyllido a Sail Cyfrifo - B £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - C £'000		Gwariant Net a godir i'r Gronfa Cyffredinol a Balansau'r CRT - A = C - B £'000	Addasiadau rhwng Sail Cyllido a Sail Cyfrifo - B £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - C £'000
60,296	10,235	70,531	Cyfarwyddwr Addysg, Pobl Ifanc a Sgiliau	49,554	9,574	59,128
31,719	3,527	35,246	Gwasanaethau Oedolion	26,279	3,427	29,706
13,389	1,688	15,077	Gwasanaethau Plant	10,899	1,726	12,625
354	622	976	Tai	1,144	586	1,730
16,304	7,849	24,153	Priffydd, Eiddo a Gwastraff	14,505	7,555	22,060
4,918	2,758	7,676	Rheoleiddio a Economaidd	2,954	2,447	5,401
5,882	1,259	7,141	Trawsnewid	5,123	1,239	6,362
10,354	652	11,006	Adnoddau	8,437	809	9,246
1,853	267	2,120	Busnes y Cyngor	1,558	352	1,910
3,503	233	3,736	Costau Corfforaethol a Democraataidd	2,219	(4)	2,215
695	(24)	671	Rheolaeth Corfforaethol	567	21	588
-	93	93	Costau heb eu dosbarthu	-	26	26
(1,199)	2,128	929	Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	357	(3,785)	(3,428)
148,068	31,287	179,355	Cost Net Gwasanaethau	123,596	23,973	147,569
(144,810)	(18,552)	(163,362)	Incwm a Gwariant Arall	(141,616)	(12,015)	(153,631)
3,258	12,735	15,993	(Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	(18,020)	11,958	(6,062)
(58,000)			Balans agoriadol y Gronfa Cyffredinol a'r CRT ar 1 Ebrill	(39,980)		
3,258			Llai Gwarged ar falans y Gronfa Cyffredinol a'r CRT yn y flwyddyn	(18,020)		
(54,742)			Balans cau y Gronfa Cyffredinol a'r CRT ar 31 Mawrth	(58,000)		
(42,635)	Yn cynnwys:			(45,667)	Yn cynnwys:	
(12,107)	Cronfa'r Cyngor			(12,333)	Cronfa'r Cyngor	
(54,742)	CRT			(58,000)	CRT	

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN AR 31 MAWRTH 2023

Dengys y Datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol gronfeydd wrth gefn a ddelir gan y Cyngor, wedi eu dadansoddi'n 'Gronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd wrth gefn eraill. Mae'r llinell (Diffyg) / Gwarged ar ddarparu gwasanaethau'n dangos y gwir gost economaidd o ddarparu gwasanaethau'r Cyngor, gyda manylion pellach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hwn yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n rhaid eu codi ar Falans Cronfa'r Cyngor i bwrpas pennu'r Dreth Gyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai i bwrpas pennu rhenti. Mae'r llinell '(Gostyngiad)/Cynnydd Net cyn Trosglwyddiadau i gronfeydd wrth gefn' clustnodedig yn dangos y symudiad yn y flwyddyn o falansau Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai cyn i'r Cyngor wneud unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd wrth gefn clustnodedig.

Tudalen 69

	Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig Cronfa'r Cyngor (Nodyn 7) £'000	Balans CRT (Datganiadau Ariannol Atodol) £'000	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf (Nodyn 8) £'000	Cronfa wrth Gefn Grantiau Cyfalaf	Balansau Ysgolion £'000	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy £'000	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn Na ellir eu defnyddio (Nodyn 9) £'000	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn (y Cyngor) £'000
Balans ar 1 Ebrill 2021	11,437	14,079	9,723	767	-	3,974	39,980	124,182	164,162
Symudiad mewn cronfeydd wrth gefn yn ystod y flwyddyn									
Addasiad i'r balans agoriadol							-		-
Gwarged / (Diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	(1,068)	-	7,130	-	-	-	6,062	-	6,062
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	-	-	-	-	-	-	-	102,009	102,009
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(1,068)	-	7,130	-	-	-	6,062	102,009	108,071
Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido yn unol â'r rheoliadau (Nodyn 6)	14,129	-	(3,785)	1,614	-	-	11,958	(11,958)	-
Cynnydd / (Gostyngiad) Net cyn trosglwyddiadau i'r Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	13,061	-	3,345	1,614	-	-	18,020	90,051	108,071
Trosglwyddiadau i(o) Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig (Nodyn 7)	(12,220)	9,102	(735)	-	-	3,853	-	-	-
(Gostyngiad) / Cynnydd yn ystod y flwyddyn	841	9,102	2,610	1,614	-	3,853	18,020	90,051	108,071
Balans ar 31 Mawrth 2022	12,278	23,181	12,333	2,381	-	7,827	58,000	214,233	272,233
Symudiad mewn cronfeydd wrth gefn yn ystod y flwyddyn									
Gwarged / (Diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	(17,421)	-	1,428	-	-	-	(15,993)	-	(15,993)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	-	-	-	-	-	-	-	148,762	148,762
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(17,421)	-	1,428	-	-	-	(15,993)	148,762	132,769
Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido yn unol â'r rheoliadau (Nodyn 6)	14,837	-	(1,654)	(448)	-	-	12,735	(12,735)	-
Cynnydd / (Gostyngiad) Net cyn trosglwyddiadau i'r Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	(2,584)	-	(226)	(448)	-	-	(3,258)	136,027	132,769
Trosglwyddiadau i(o) Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	4,273	(3,544)	-	(25)	407	(1,111)	-	-	-
(Gostyngiad) / Cynnydd yn ystod y flwyddyn	1,689	(3,544)	(226)	(473)	407	(1,111)	(3,258)	136,027	132,769
Balans ar Mawrth 2023	13,967	19,637	12,107	1,908	407	6,716	54,742	350,260	405,002

Y FANTOLEN AR 31 MAWRTH 2023

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau a gydnabyddir gan y Cyngor ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai rhwymedigaethau) yn cyd-fynd â'r cronfeydd wrth gefn sy'n cael eu dal gan y Cyngor. Adroddir ar gronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn gronfeydd wrth gefn y mae modd eu defnyddio, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y gall y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o gronfeydd wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn y gellir ond ei defnyddio ar gyfer gwariant cyfalaf neu i dalu dyledion). Yr ail gategori o gronfeydd wrth gefn yw'r rheini na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion heb eu gwireddu, lle byddai'r arian ond ar gael i ddarparu gwasanaethau petai'r asedau'n cael eu gwerthu (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio wrth Gefn) a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a ddangosir yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn, llinell 'Addasiadau rhwng Sail Gyfrifo A Sail Gyllido Dan y Rheoliadau'.

	Nodyn	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Eiddo, offer a chyfarpar	13	487,355	466,935
Asedau Treftadaeth	15	2,277	2,283
Eiddo Buddsoddi	16	6,579	6,117
Asedau Anniriaethol		356	472
Dyledwyr tymor hir	18	1,234	1,076
Asedau tymor hir		497,801	476,883
Asedau a ddelir i'w gwerthu	-	1,065	672
Rhestrau stoc	-	392	297
Dyledwyr tymor byr	18	38,855	42,997
Buddsoddiadau tymor byr	35a	10,000	7,500
Arian a chywerthoedd arian	19	32,240	44,478
Asedau Cyfredol		82,552	95,944
Benthyca tymor byr	35b	(4,110)	(4,564)
Credydwyr tymor byr	20	(34,354)	(34,573)
Darpariaethau tymor byr	21	(702)	(505)
Derbyniadau grantiau ymlaen llaw	30	(4,735)	(11,615)
Rhwymedigaethau Cyfredol		(43,901)	(51,257)
Credydwyr tymor hir	20	(158)	(162)
Darpariaethau tymor hir	21	(4,335)	(4,411)
Benthyca tymor hir	35b	(121,557)	(122,677)
Derbyniadau grantiau tymor hir ymlaen llaw	30	(5,400)	(888)
Rhwymedigaethau tymor hir eraill	34	-	(121,199)
Rhwymedigaethau tymor hir		(131,450)	(249,337)
Asedau net		405,002	272,233
Cronfeydd wrth gefn y mae modd eu defnyddio	MIRS	54,742	58,000
Cronfeydd wrth gefn nad na ellir eu defnyddio	9	350,260	214,233
Cyfanswm Cronfeydd wrth gefn		405,002	272,233

DATGANIAD LLIF ARIAN – AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN 31 MAWRTH 2023

Dengys y Datganiad Llif Arian newidiadau mewn arian parod a chywerthoedd arian y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol. Dengys y datganiad sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu a defnyddio arian parod a chywerthoedd arian trwy ddsbarthu llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Cyngor a gyllidir trwy drethiant ac incwm grant neu gan dderbynwyr y gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor. Mae'r gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r all-lif arian ar gyfer adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarparu gwasanaethau'r Cyngor yn y dyfodol. Mae'r llif arian sy'n codi o weithgareddau cyllido'n ddefnyddiol i ragweld yr hawl a fydd gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) ar lif arian y Cyngor yn y dyfodol.

		Nodyn	2022/23	2021/22
			£'000	£'000
Gwarged /(Diffyg) Net ar Ddarparu Gwasanaethau			(15,993)	6,062
Tudalen 71	Eitemau di-arian a godir ar gyfrifon Incwm a Gwariant	22	56,274	52,531
	Eitemau arian ni chodir ar gyfrif Incwm a Gwariant	22	(11,388)	(10,283)
	Symudiad mewn Asedau Cyfredol net	22	1,419	5,770
	Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwaged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu cyllido	22	(20,815)	(22,633)
	Llif arian net o Weithgareddau Gweithredu		9,497	31,447
	Llif arian net o Weithgareddau Buddsoddi	23	(20,161)	(16,534)
	Llif arian net o Weithgareddau Cyllido	24	(1,574)	825
(Gostyngiad)/Cynnydd Net mewn Arian Parod a Chywerthoedd Arian			(12,238)	15,738
Arian Parod a Chywerthoedd Arian ar gychwyn y flwyddyn ariannol			44,478	28,740
Arian Parod a Chywerthoedd Arian ar ddiwedd y flwyddyn ariannol		19	32,240	44,478

NODIADAU I'R CYFRIFON**NODYN 1 – NODYN AR Y DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO****2022/23**

Addasiadau o'r Gronfa Cyffredinol i gael Symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau Ar Gyfer Dibenion Cyfalaf	Newid Net Ar Gyfer yr Addasiadau Pensiwn	Gwahaniaethau statudol eraill	Cyfanswm Addasiadau
	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg, Pobl ifanc a Sgiliau	7,110	2,783	342	10,235
Gwasanaethau Oedolion	845	2,674	8	3,527
Gwasanaethau Plant	322	1,387	(21)	1,688
Tai	125	501	(4)	622
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff	6,554	1,355	(60)	7,849
Rheoleiddio a Economaidd	1,539	1,271	(52)	2,758
Trawsnewid	446	839	(26)	1,259
Adnoddau	16	709	(73)	652
Busnes y Cyngor	-	286	(19)	267
Costau Corfforaethol a Democrataidd	1,003	(770)	-	233
Rheolaeth gorfforaethol	-	-	(24)	(24)
Costau Na Ddosbarthwyd	-	93	-	93
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	1,454	701	(27)	2,128
Cost net Gwasanaethau	19,414	11,829	44	31,287
Incwm a Gwariant arall o'r Dadansoddiad Cyllido	(21,980)	3,428	-	(18,552)
Gwahaniaeth rhwng y Gronfa Cyffredinol a'r CRT (Gwarged) neu Ddiffyg a'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Gwarged) neu Ddiffyg	(2,566)	15,257	44	12,735

2021/22

Addasiadau o'r Gronfa Cyffredinol i gael Symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau Ar Gyfer Dibenion Cyfalaf	Newid Net Ar Gyfer yr Addasiadau Pensiwn	Gwahaniaethau statudol eraill	Cyfanswm Addasiadau
	£'000	£'000	£'000	£'000
Dysgu Gydol Oes	6,372	3,064	138	9,574
Gwasanaethau Oedolion	550	2,931	(54)	3,427
Gwasanaethau Plant	145	1,527	54	1,726
Tai	58	526	2	586
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff	5,957	1,502	96	7,555
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	942	1,602	(97)	2,447
Trawsnewid	455	774	10	1,239
Adnoddau	16	797	(4)	809
Busnes y Cyngor	-	355	(3)	352
Costau Corfforaethol a Democrataidd	531	(535)	-	(4)
Rheoli Corfforaethol	-	-	21	21
Costau Na Ddosbarthwyd	-	26	-	26
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	(4,571)	777	9	(3,785)
Cost net Gwasanaethau	10,455	13,346	172	23,973
Incwm a Gwariant arall o'r Dadansoddiad Cyllido	(15,669)	3,654	-	(12,015)
Gwahaniaeth rhwng y Gronfa Cyffredinol a'r CRT (Gwarged) neu Ddiffyg a'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Gwarged) neu Ddiffyg	(5,214)	17,000	172	11,958

NODYN 2 – SAFONAU CYFRIFO SYDD WEDI EU CYHOEDDI OND NAD YDYNT WEDI EU MABWYSIADU HYD YMA

Yn unol â'r Côt Ymarfer ar Gadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022/23 (y Côt), mae'n rhaid datgelu effaith ddisgwyliedig unrhyw safonau cyfrifyddu sydd wedi'u cyhoeddi ond nad ydynt wedi eu mabwysiadu hyd yma.

Y safonau newydd neu ddiwygiedig sydd wedi'u cyhoeddi ond nad ydynt wedi eu mabwysiadu hyd yma yw: -

- Diffiniad o amcangyfrifon cyfrifeg (diwygiadau i SCRh8) a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2021;
- Datgelu polisiâu cyfrifeg (diwygiadau i ddatganiad ymarfer SCRh1 ac SAARh 2), Chwefror 2021.

Ni ddisgwylir i unrhyw un o'r safonau newydd neu ddiwygiedig o fewn Cod 2022/23 gael effaith sylweddol ar y wybodaeth a ddarperir yn y datganiadau ariannol. Fodd bynnag, bydd yr uchod yn arwain at adroddiadau gwell.

Mae gweithredu SAARh 16 – Prydlesi, wedi'i ohirio hyd at y flwyddyn ariannol 2024/25. Bydd SAARh 16 yn cyflwyno newidiadau sylweddol i gyfrifyddu ar gyfer prydlesi. Yn benodol, ar gyfer eiddo, a chyfarpar, offer ac asedau tebyg a brydlesir gan awdurdodau lleol. Bydd yn ofynnol i awdurdodau lleol nodi'r holl asedau sylweddol a brydlesir a'u cynnwys ar fantolenni pob awdurdod fel pe bai pob Cyngor yn berchen arno o 1 Ebrill 2024.

NODYN 3 – BARNAU ALLWEDDOL WRTH WEITHREDU'R POLISIÂU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisiâu cyfrifo a restrir yn Nodyn 41, mae'r Cyngor wedi gorfod gwneud barnau penodol ynglŷn â thrafodion cymhleth neu rheini sydd yn cynnwys ansicrwydd am ddirwyddiadau yn y dyfodol. Y barnau allweddol sydd wedi eu gwneud yn y Datganiad Cyfrifon yw:-

- Mae'r Cyfrifon wedi cael eu paratoi mewn modd sy'n tybio y bydd y swyddogaethau a'r gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor yn parhau i fod yn weithredol am y dyfodol rhagweladwy. Corff llywodraeth leol yw'r Cyngor a grëwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994. Mae'r Cyngor yn gweithredu o fewn hinsawdd ariannol anodd, yr un modd â phob awdurdod lleol yng Nghymru. Fodd bynnag, ni cheir unrhyw arwyddion naill ai o berfformiad ariannol yr Awdurdod na chynlluniau Llywodraeth Cymru sy'n tanseilio'r farn y bydd y Cyngor yn parhau i weithredu fel sefydliad hyfyw yn y dyfodol.
- Mae'r Cyngor wedi penderfynu nad yw nifer o asedau a ddefnyddir i ddibenion cymdeithasol neu ddatblygu economaidd, stad tyddynnod Cyngor yw'r un mwyaf nodedig yn cael eu dal i bwrpas creu incwm neu gynyddu cyfalaf yn unig ac, o'r herwydd, nid ydynt yn cael eu hystyried fel eiddo buddsoddiad. O ganlyniad, caiff yr asedau hyn eu nodi fel Asedau Anghfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen.

NODYN 4 – RHAGDYBIAETHAU A WNAED YNGHYLCH ANSICRWYDD YN Y DYFODOL AC AMCANGYFRIFON A FFYNONELLAU ERAILL O ANSICRWYDD

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcang

yfrif yn seiliedig ar ragdybiaethau wedi eu gwneud gan y Cyngor am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Gwneir amcangyfrifon drwy ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir bennu balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r rhagdybiaethau ac amcangyfrifon.

Gellir ystyried yr eitemau canlynol ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2023 fel rhai sydd fwyaf agored i risg o gamgymeriad amcangyfrif yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod: -

Asedau Anghyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar (PPE) - Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol ag arferion safonol cyfrifo. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 13 a nodyn 13b Asedau Seilwaith. Gwerth asedau PPE y Cyngor ar 31 Mawrth 2023 oedd £487.355m (£466.935m at 31 Mawrth 2022).

Darpariaethau – Mae'r Cyngor wedi gwneud darpariaethau sy'n cyfateb i £5.037m (£4.915m ar 31 Mawrth 2022) ar gyfer materion ansicr all arwain at gostau sylweddol mewn blynyddoedd i ddod. Mae'r rhain yn ymwneud yn bennaf â chostau ôl-ofal ar gyfer safle tirlenwi Penhesgyn a rhwymedigaethau posibl sy'n deillio o hawliadau yswiriant. Ceir manylion llawn yn Nodyn 21.

Rhwymedigaeth Pensiynau – Mae Actiwari'r Cyngor wedi prasio'r Gronfa Bensiwn fel ased o £19.814m. Mae hyn oherwydd newid yn y rhagdybiaethau y mae'r Actiwari wedi'u defnyddio mewn perthynas â'r ffactor disgownt a ddefnyddir i gyfrifo faint fydd rhwymedigaethau pensiwn y dyfodol ar brisiau heddiw fel y gellir ei gymharu â gwerth cyfredol/gwerth y farchnad buddsoddiadau ac asedau. (adroddwyd ar atebolrwydd o £121.199m am y gwerth ar 31 Mawrth 2022). Mae prisiad cyfrifeg y pensiwn yn seiliedig ar nifer o asesiadau a dyfarniadau cymhleth sy'n ymwneud â chyfraddau disgownt, codiadau cyflog rhagamcanol, newidiadau mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marwolaethau ac enillion disgwylidig ar asedau pensiwn. Mae cwmni o actiwariâu ymgynghorol yn cael ei gyflogi gan y Cyngor gweinyddu i roi cyngor arbenigol ar y rhagdybiaethau sydd i'w cymhwyso. Ceir rhagor o fanylion yn Nodyn 34 a'r adroddiad naratif. Mae'r nodyn yn cynnwys y gwarged, fodd bynnag, fel yr amlinellir yn yr adroddiad naratif, nid yw hyn wedi'i gynnwys yn y fantolen oherwydd cyfyngiadau a ragnodir gan SCRh19 ac IFRIC14 ar gyfrifo pensiynau.

Lwfans Colli Nam a darpariaethau Dyledion Gwael – Ar 31 Mawrth 2023, roedd gan y Cyngor falans o £40.089m o ran dyledion net. Awgrymodd adolygiad o'r balans dyledion fod swm amhariad o £8.149m yn briodol ar gyfer dyledion amheus. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng lefel yr amhariad a ddefnyddiwyd a'r gwir sefyllfa ôl-ddyledion ei adlewyrchu ym mhatrwm gwariant y dyfodol. Mae'r ffigwr lwfans colledion amhariad / darpariaeth ar gyfer drwgddyledion wedi ei gynnwys yn y ffigyrau Dyledwyr Tymor Byr yn Nodyn 18.

Mesur Gwerth Teg – Mae y mwyafrif o asedau anghyfredol y Cyngor yn cael eu mesur ar Werth Teg, gyda'r eithriad o isadeiledd sydd werth £68,806k, asedau cymunedol gwerth £259k, asedau sy'n cael eu hadeiladu werth £29,034k ac offer, cerbydau a chyfarpar sydd werth £11,737k. Mae'r rhain i gyd yn cael eu prasio ar gost hanesyddol wedi'i ddibrisio. Mae Nodyn 41 adrannau 7 ac 8 yn darparu mwy o wybodaeth ar hyn.

NODYN 4b – ADDASIADAU CYFNOD BLAENOROL, NEWIDIADAU MEWN POLISIÂU CYFRIFYDDU AC AMCANGYFRIFON A GWALLAU

Nid oedd yna addasiadau cyfnod blaenorol. Mae newidiadau mewn polisiâu cyfrifo neu acamgyfrifon wedi eu nodi ar wahân uchod.

NODYN 5 – DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Ni chynhaliwyd unrhyw ddigwyddiadau arwyddocaol rhwng 31 Mawrth 2023 a 30 Mehefin 2023 awdurdodwyd y Datganiad Cyfrifon terfynol i'w gyhoeddi.

NODYN 6 – ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFO A SAIL CYLLIDO DAN REOLIADAU

2022/23	Cronfeydd wrth Gefn y mae modd eu ddefnyddio			Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn nad oes modd eu defnyddio £'000
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cvfalaf	
	£'000	£'000	£'000	
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:				
<i>Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</i>				
Taliadau am dibrisiant, amhariad ac amorteiddio asedau anghyfredol	18,893	8,989	-	(27,882)
Colledion aibrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	(933)	-	-	933
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad colled / (ennill)	2,568	-	-	(2,568)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghynwysedig a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(16,659)	(3,782)	-	20,441
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	-	-	-	-
Dadgydnabod	3	-	-	(3)
Swm a gludir o asedau anghyfredol a werthwyd	109	-	-	(109)
<i>Cynnwys eitemau na ddebydwyd ac na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</i>				
Darpariaeth Refeniw Isaf ar gyfer Cyllido Cyfalaf	(1,325)	(129)	-	1,454
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn balansau'r Cronfa'r Cyngor a CRT	(2,053)	(7,398)	-	9,451
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:				
Elw o werthu asedau anghyfredol	(374)	-	374	-
Defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf	-	-	(822)	822
Addasiadau'n ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:				
Swm ble mae'r costau cyllido yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau cyllido priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(19)	(8)	-	27
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn:				
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 34)	25,944	701	-	(26,645)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(11,388)	-	-	11,388
Addasiad yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol				
Addasiadau mewn perthynas ag absenoldebau digolledol tymor byr	71	(27)	-	(44)
Cyfanswm Addasiadau	14,837	(1,654)	(448)	(12,735)

2021/22	Cronfeydd wrth Gefn y mae modd eu ddefnyddio			Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn nad oes modd eu defnyddio £'000
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	
	£'000	£'000	£'000	
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:				
Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Taliadau am dibrisiant, amhariad ac amorteiddio asedau anghyfredol	15,589	6,088	-	(21,677)
Colledion aibrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	(573)	-	-	573
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad colled / (ennill)	94	-	-	(94)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghynwysedig a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(15,326)	(5,380)	-	20,706
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	10	-	-	(10)
Dadgydnabod	3,246	-	-	(3,246)
Swm a gludir o asedau anghyfredol a werthwyd	804	-	-	(804)
Cynnwys eitemau na ddebydwyd ac na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Darpariaeth Refeniw Isaf ar gyfer Cyllido Cyfalaf	(2,752)	(784)	-	3,536
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn balansau'r Cronfa'r Cyngor a CRT	(1,395)	(4,484)	-	5,879
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:				
Elw o werthu asedau anghyfredol	(1,927)	-	1,927	-
Defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf	-	-	(313)	313
Addasiadau'n ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:				
Swm ble mae'r costau cyllido yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau cyllido priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(27)	(11)	-	38
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn:				
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 34)	26,506	777	-	(27,283)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(10,283)	-	-	10,283
Addasiad yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol				
Addasiadau mewn perthynas ag absenoldebau digolledol tymor byr	163	9	-	(172)
Cyfanswm Addasiadau	14,129	(3,785)	1,614	(11,958)

NODYN 7 – CRONFEYDD WRTH GEFN A GLUSTNODEDIG

	Balans ar 31/03/2021 £'000	Trosglwyd diadau Mewn 2021/22 £'000	Trosglwyd diadau Allan 2021/22 £'000	Balans ar 31/03/2022 £'000	Trosglwyd diadau Mewn 2022/23 £'000	Trosglwyd diadau Allan 2022/23 £'000	Balans ar 31/03/2023 £'000
Cronfeydd wrth gefn cyfyngedig gwasanaethau llai - llai na £500k*	6,752	4,163	(3,737)	7,178	2,780	(3,636)	6,322
Cronfeydd wrth gefn cyfyngedig gwasanaethau mwy - £500k neu fwy:-							
Cronfa wrth gefn Gwastraff / Ailgylchu**	500	-	-	500	-	(400)	100
Incwm Proses Ailgylchu i'w fuddsoddi mewn costau a phrosiectau ailgylchu yn y dyfodol	635	-	-	635	-	(380)	255
Cronfa wrth gefn Yswiriant	1,250	163	(72)	1,341	164	(255)	1,250
Cyfraniadau refeniw tuag at Gyfalaf nas defnyddiwyd	1,207	2,225	(1,325)	2,107	3,077	(2,210)	2,974
Cyfraniadau A106 Datblygwyr Tai	-	-	-	-	808	-	808
Tai Fforddiadwy	454	-	(32)	422	1,099	(904)	617
Gwaith Archeolegol yn Wylfa	625	-	-	625	-	(103)	522
Adferiad Economaidd Covid NWREF	-	764	-	764	-	(764)	-
Gweinyddu Cefnogi Pobl	560	137	(141)	556	-	(144)	412
Gwelliannau Hamdden	762	-	-	762	-	-	762
Cynlluniau Adfer Covid	565	-	-	565	-	(565)	-
Cyllid Caledi Covid - Casglu'r Dreth Gyngor	769	371	(356)	784	-	(418)	366
Setliad Refeniw Ychwanegol - Ymateb i Gynnydd mewn Chwyddiant	-	2,256	-	2,256	2,065	(1,144)	3,177
Pwysau Gofal Cymdeithasol	-	1,110	-	1,110	196	(1,163)	143
Taliadau Yn ôl Disgresiwn Cynllun Costau Byw	-	585	-	585	-	(585)	-
Addysg Allsirol	-	500	-	500	-	-	500
Canolfan Addysg y Bont Gwaith Toi Sylweddol	-	3,000	(509)	2,491	-	(2,491)	-
Cyllid o'r Gronfa wrth gefn Cyffredinol ar gyfer Cronfeydd wrth Gefn Cyfalaf	-	-	-	-	1,821	(392)	1,429
Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn a glustnodwyd	14,079	15,274	(6,172)	23,181	12,010	(15,554)	19,637
Balansau Ysgolion	3,974	7,904	(4,051)	7,827	6,487	(7,598)	6,716
Cyfanswm	18,053	23,178	(10,223)	31,008	18,497	(23,152)	26,353

* Mae'r ffigwr ar gyfer 2021/22 wedi ei ailddatgan fel nad yw'n cynnwys cronfeydd wrth gefn sydd gyda £500k neu fwy erbyn diwedd 2022/23.

**Mae'r teitl ar gyfer y gronfa wrth gefn yma wedi ei gywiro ers Datganiad o Gyfrifon 2021/22

Y cronfeydd wrth gefn mwyaf arwyddocaol yw:

Cronfa wrth gefn Gwastraff / Ailgylchu – defnyddir i gyllido prosiectau rheoli gwastraff yn y dyfodol.

Incwm Proses Ailgylchu – cronfa a glustnodwyd i'w ddefnyddio i ariannu costau a phrosiectau ailgylchu yn y dyfodol.

Cronfa wrth Gefn Yswiriant – ar gyfer ariannu colledion nad oes yswiriant ar eu cyfer a thaliadau dros ben polisïau yswiriant.

Cyfraniadau Refeniw nas Defnyddiwyd ar gyfer Cyfalaf – cronfa wrth gefn yw hon sydd yn cynnwys cyfraniadau refeniw tuag at brosiectau nad ydynt wedi cael eu cwblhau, neu sydd wedi cael eu cyllido gan grant cyffredinol, er mwyn gostwng costau cyllido cyfalaf. Lle mae prosiectau wedi derbyn cyllid arall, mae'n rhyddhau'r cyfraniad refeniw i gyllido prosiect arall yn y dyfodol, unwaith eto i ostwng costau cyllido cyfalaf.

Cyfraniadau A106 Datblygwyr Tai – cyfraniadau a dderbyniwyd gan ddatblygwyr a fydd ync ael ei ddefnyddio i gyllido prosiectau o fewn termau'r cytundeb.

Tai Fforddiadwy – mae'r gronfa wrth gefn hon ar gyfer ariannu prosiectau fydd yn cynyddu'r stoc o dai fforddiadwy ar Ynys Môn.

Gwaith Archeolegol yn Wylfa – mae hon yn gronfa a sefydlwyd i gwblhau gwaith archeolegol ar y safle, a oedd cyn hynny'n cael ei ddatblygu ar gyfer gorsaf bŵer niwclear newydd gan Horizon Nuclear Power Ltd. Cyfyngir hyn i waith y cytunwyd arno rhwng y Cyngor a Horizon.

Adferiad Economaidd Covid NWREF – mae hon yn gronfa sy'n helpu i gyflawni'r economi yng Ngogledd Cymru. Derbyniwyd yr arian yn hwyr yn y flwyddyn ariannol 2021/22 gan Lywodraeth Cymru.

Gweinyddu Cefnogi Pobl – defnyddir y gronfa hon i gyllido costau gweinyddu a rheoli prosiectau cefnogi pobl a gwasanaethau a ddarperir.

Gwelliannau Hamdden – cyllidir y gronfa wrth gefn hon o daliad annisgwyl a dderbyniwyd gan CThEM ar ôl i CThEM gollu achos llys a oedd yn dadlau na ddylai CThEM gasglu TAW ar wasanaethau hamdden. Derbyniodd y Cyngor ad-daliad o bron i £900k gan CThEM. Defnyddir y balans cyfredol o £762k i gyllido gwelliannau i gyfleusterau Hamdden y Cyngor ar Ynys Môn.

Cynlluniau Adfer Covid – defnyddiwyd y gronfa hon i gyfrannu at y cyfnod adfer fel rhan o ymateb y Cyngor i effaith parhaus y pandemig Covid-19.

Cyllid Caledi Covid – Casglu'r Dreth Gyngor – mae'n debyg y bydd effaith ariannol Covid-19 yn effeithio ar drigolion Ynys Môn yn y tymor canolig. Bydd y gronfa wrth gefn hon o £366k yn helpu i gyllido budd-daliadau Treth Gyngor ychwanegol ac yn cynorthwyo gydag unrhyw ddiffyg posib wrth gasglu'r Dreth Gyngor.

Setliad Refeniw Ychwanegol – mae hwn i ariannu pwysau annisgwyl o ganlyniad i chwyddiant yn ystod y flwyddyn ariannol.

Pwysau Gofal Cymdeithasol – diben y gronfa oedd cefnogi awdurdodau lleol â phwysau gofal cymdeithasol o ganlyniad i orwario a phwysau'r gaeaf. Bydd y gronfa hon a glustnodwyd yn ariannu unrhyw orwariant yn y dyfodol yn unol â thelerau'r llythyr cynnig grant

Costau Byw Taliadau Yn ôl Disgresiwn – mae'r gronfa hon yn elfen ddewisol grant llawer mwy. O dan y cynllun dewisol, gall pob awdurdod lleol ddefnyddio'r cyllid i ddarparu cymorth i aelwydydd y mae o'r farn bod angen cymorth arnynt gyda'u costau byw. Gall y cymorth hwn fod ar ffurf taliad i aelwydydd nad ydynt eisoes wedi'u cynnwys yn y prif gynllun, neu gall dalu cost gwasanaethau hanfodol a ddarperir i aelwydydd.

Addysg Allsirol – defnyddir y gronfa hon i leihau'r risg sy'n gysylltiedig â'r gyllideb a arweinir gan y galw ac ariannu cynnydd annisgwyl yn ystod y flwyddyn.

Canolfan Addysg y Bont Gwaith Toi Sylweddol – Cronfa a grëwyd yn ystod 2021/22 yn dilyn cymeradwyaeth i ddefnyddio £3m o'r Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol gan y Cyngor i Ariannu gwaith sydd ei angen i atgyweirio'r to yng Nghanolfan Addysg y Bont. Cwblhawyd y gwaith yn ystod 2022/23.

Cyllid o'r Gronfa wrth gefn Cyffredinol ar gyfer Cronfeydd wrth Gefn Cyfalaf - defnyddir gyllideb sydd heb wi wario i gefnogi prosiectau cyfalaf yn unol â gofynion grant.

Balansau Ysgolion - Cedwir y balansau hyn ar gyfer defnydd pob ysgol yn unol â'u hamcanion addysgol. Ar 31 Mawrth 2023, nid oedd yr un o'r pedwardeg ysgol gynradd gyda balansau mewn diffyg (dim ar 31 Mawrth 2022). Nid oedd yr un o'r pum ysgol uwchradd mewn sefyllfa ddiffygiol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol (dim ar 31 Mawrth 2022), nid yw'r ysgol arbennig mewn sefyllfa ddiffygiol ar 31 Mawrth 2023. Gwerth cyfunol yr ysgolion mewn diffyg yw £0k (£0k ar 31 Mawrth 2022). Gellir cael copïau o'r Datganiadau Adran 52, y mae'n ofynnol i bob Cyngor ei baratoi ar ôl diwedd pob blwyddyn ariannol o dan Adran 52(2) o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, gan yr Adain Gyfrifeg, Swyddogaeth Adnoddau, Swyddfeydd y Sir, Llangefni, Ynys Môn, LL77 7TW.

NODYN 8 – CRONFA WRTH GEFN DERBYNIADAU CYFALAF

Dyma dderbyniadau arian parod o werthu asedau'r Cyngor. Defnyddir rhain i gyllido gwariant cyfalaf yn y flwyddyn neu i ddwyn ymlaen am flynyddoedd yn y dyfodol. Bydd balans o £1.908m yn cael ei ddwyn ymlaen i 2023/24 i helpu cyllido rhaglen gyfalaf flwyddyn nesaf.

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Balans 1 Ebrill	2,381	767
Derbyniadau Cyfalaf yn y Flwyddyn (net o leihad ar gyfer costau gweinyddu)	374	1,927
	2,755	2,694
Llai:		
Derbyniadau a roddwyd o'r neilltu i ad-dalu dyledion	-	-
Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddiwyd i gyllido	(822)	(313)
Eraill	(25)	-
Balans ar 31 Mawrth	1,908	2,381

NODYN 9 - CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

	31/03/2023 £'000	31/03/2022 £'000
a) Cyfrif Addasu Cyfalaf	169,015	162,758
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(329)	(355)
b) Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	184,476	175,887
c) Cronfa Wrth Gefn Pensiwn	-	(121,199)
ch) Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol	(2,902)	(2,858)
Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn na ellir eu Defnyddio	350,260	214,233

NODYN 9a – CYFRIF ADDASU CYFALAF

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo defnydd asedau anghyfredol a chyllido'r broses o gaffael, adeiladu, neu wella'r asedau hynny dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda chostau megis dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddiad sy'n cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a gydag arian a symudwyd o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i drosi ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol.

Credydur y Cyfrif gyda symiau a osodwyd o'r neilltu gan y Cyngor fel cyllid ar gyfer costau caffael, adeiladu, a gwella. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronnus ar Eiddo Buddsoddiad.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisiant cronnus ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i ddal y fath enillion. Mae Nodyn 6 yn rhoi manylion ffynhonnell yr holl drafodion a symudwyd i'r Cyfrif, heblaw am y rheini a oedd yn ymwneud â'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn.

Cyfrif Addasu Cyfalaf	2022/23		2021/22	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill		162,758		153,976
Gwyrddroad eitemau yn ymwneud â gwariant cyfalaf wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Taliadau am ddibrisiant, amhariad ac amorteiddiad asedau anghyfredol	(27,882)		(21,677)	
Asedau sydd wedi eu dad-gydnabod	(3)		(3,246)	
Colledion Ailbrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	933		573	
Gwariant referniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	-		(10)	
Symiau o asedau anghyfredol a ddilëwyd ar waredu neu werthiant (yn cynnwys amhariad) fel rhan o'r enilliad/(colled) ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(109)		(804)	
		(27,061)		(25,164)
Symiau addasiad a ddilëwyd o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn		3,719		3,606
Swm net a ddilëwyd o gost asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn		(23,342)		(21,558)
Cyllido cyfalaf a gymhwyswyd yn y flwyddyn:				
Defnydd y Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd	822		313	
Defnydd y Gronfa Wrth Gefn Cyfalaf	2,053		1,395	
Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau wedi eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sydd wedi ei gymhwyso i gyllido cyfalaf	20,441		20,706	
Darpariaeth statudol ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf a godwyd yn erbyn balansau Cronfa'r Cyngor a CRT	1,453		3,536	
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn balansau Cronfa'r Cyngor a CRT	7,398		4,484	
		32,167		30,434
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad a godwyd yn erbyn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(2,568)		(94)
Balans ar 31 Mawrth		169,015		162,758

NODYN 9b – CRONFA AILBRISANT WRTH GEFN

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion a wnaed gan y Cyngor yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar ac Asedau Treftadaeth.

Mae'r balans yn gostwng pan fo asedau gydag enillion cronnus yn cael eu: -

- hailbrisiu i lawr neu fod amhariad arnynt a'r enillion yn cael eu colli;
- defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu colli trwy ddibrisiant; neu
- gwaredu a gwireddu'r enillion.

Dim ond enillion ailbrisiant a gronnwyd ers 1 Ebrill 2007 sydd yn y Gronfa wrth Gefn, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Wrth Gefn.

Mae enillion cronnus a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw'n cael eu cyfuno i'r balans ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	2022/23	2021/22
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	175,887	149,546
Ailbrisiu asedau a cholledion amhariad na chodwyd ar y Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	12,307	29,946
Gwahaniaeth rhwng dibrisiant werth teg a dibrisiant gost hanesyddol	(3,670)	(3,169)
Balansau ailbrisiu ar asedau wedi eu sgrapio neu eu gwaredu	(48)	(436)
Balans ar 31 Mawrth	184,476	175,887

NODYN 9c – CRONFA WRTH GEFN PENSIYNAU

Mae'r Gronfa Wrth Gefn Pensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo am fuddiannau ôl-gyflogaeth a chyllido buddiannau yn unol â darpariaethau statudol.

Cronfa Wrth Gefn Pensiynau	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Balans ar 1 Ebrill	(121,199)	(176,261)
Ail-fesur rhwymedigaeth net diffinedig	156,270	72,088
Gwyrddroad eitemau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(26,645)	(27,329)
Employers' pension contribution and direct payment to pensioners payable in the year	11,388	10,303
Cyfraniad pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr yn daladwy yn ystod y flwyddyn	(19,814)	-
Balans ar 31 Mawrth	-	(121,199)

Mae'r Cyngor yn rhoi cyfrif am fuddiannau ôl-gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel mae'r buddiannau yn cael eu ennill gan weithwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, rhagdybiaethau sy'n newid a dychweliadau buddsoddiad ar unrhyw adnoddau a osodir o'r neilltu i gwrdd â'r costau. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fuddiannau a enillir gael eu cyllido fel y bo'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau cyflogwr i'r cronfeydd pensiwn neu, yn y diwedd, yn talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly, mae'r balans debyd ar y Gronfa Wrth Gefn Pensiynau yn dangos gwahaniaeth sylweddol yn y buddiannau a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi eu rhoi o'r neilltu i gwrdd â nhw.

Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd cyllid wedi ei roi o'r neilltu erbyn yr amser y daw'n amser i ni dalu'r buddiannau.

NODYN 9ch – CYFRIF ADDASU ABSENOLDEBAU DIGOLLEDOL CRONNOL

Mae'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar Falans Cronfa'r Cyngor o gronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillwyd ond na chymerwyd yn ystod y flwyddyn, e.e., hawliau gwyliau blynyddol a gariwyd drosodd ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Setliad neu ddiddymu'r cronniad a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	(2,858)	(2,686)
Y gwahaniaeth yn y swm a godir am daliadau swyddogion ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronniadau o'r taliadau sy'n daladwy yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(44)	(172)
Symiau a gronnyd ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol	(2,902)	(2,858)

NODYN 10 – GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

	2022/23	2021/22
	£'000	£'000
Praesept a delir i'r Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	10,151	9,639
Praesept a delir i'r Cynghorau Cymuned	1,722	1,607
(Enillion)/Colledion ar warediad asedau anghyfredol (Yn cynnwys dad-gydnabyddiaeth)	(262)	2,136
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	3,915	3,690
Cyd-Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru	36	-
Bwrdd Gofalwyr Towyn Trewan	4	-
Cyfoeth Naturiol Cymru	4	4
Cyfanswm	15,570	17,076

NODYN 11 – INCWM A GWARIANT CYLLIDO A BUDDSODDI

	2022/23	2021/22
	£'000	£'000
Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	5,699	5,591
Llog net ar y rhwymedigaeth diffinedig	3,428	3,654
Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(963)	(19)
Incwm a Gwariant mewn perthynas ag eiddo buddsoddiad a newidiadau yn eu gwerth teg	2,227	(83)
Dadgydnabod ac amhariad ar asedau ariannol	599	416
Cyfanswm	10,990	9,559

NODYN 12 – TRETHIANT AC INCWM GRANTIAU AMHENODOL

	2022/23	2021/22
	£'000	£'000
Incwm y Dreth Gyngor	54,929	53,346
Ailddyrannu Trethi Annomestig	25,493	23,480
Grant Cynnal Refeniw	89,058	82,734
Grantiau Cyfalaf ddefnyddir i gyllido Gwariant Cyfalaf	20,441	20,706
Cyfanswm	189,921	180,266

NODYN 13a – ASEDau ANGHYFREDOL – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

Tudalen 83

2022/23	Eiddo, Offer a Chyfarpar						
	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Asedau sy'n cael eu hadeiladau	Asedau Dros Ben	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiant							
Ar 1 Ebrill 2022	167,761	205,744	18,055	259	19,294	1,364	412,477
Ychwanegiadau (Nodyn 17)	5,919	7,901	1,883	-	19,789	-	35,492
Cynnydd /(gostyngiad) ailbrisiant i'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	(5,080)	9,075	-	-	-	-	3,995
Cynnydd /(gostyngiad) ailbrisiant i (Gwarged) / Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	629	-	-	-	-	629
Dadgydnabod - Gwarediadau	-	-	(93)	-	-	-	(93)
Dadgydnabod - Eraill	(1,616)	(4,139)	-	-	-	-	(5,755)
Ailddosbarthu	6,428	590	-	-	(7,018)	-	-
Ailddosbarthu (i) / o Asedau a ddelir i'w gwerthu	-	(584)	-	-	-	88	(496)
Ailddosbarthu (i) / o Eiddo Buddsoddiad	-	-	-	-	(3,031)	-	(3,031)
Ailddosbarthu (i) / o Asedau Treftadaeth	-	-	-	-	-	-	-
Balans ar 31 Mawrth 2023	173,412	219,216	19,845	259	29,034	1,452	443,218
Dibrisiant ac Amhariad							
Ar 1 Ebrill 2022	1,616	7,599	6,183	-	-	4	15,402
Tâl Dibrisiant	2,658	7,174	2,012	-	-	5	11,849
Amhariad - Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	5,919	5,961	-	-	-	-	11,880
Amhariad - Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	-	(1,925)	-	-	-	-	(1,925)
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Ailbrisiant wrth Gefn	-	(6,383)	-	-	-	(5)	(6,388)
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(305)	-	-	-	-	(305)
Dadgydnabod - Gwarediadau	-	-	(88)	-	-	-	(88)
Dadgydnabod - Eraill	(1,616)	(4,139)	-	-	-	-	(5,755)
Balans ar 31 Mawrth 2023	8,577	7,982	8,107	-	-	4	24,670
Gwerth Llyfr Net							
Balans ar 31 Mawrth 2023	164,835	211,234	11,738	259	29,034	1,448	418,548
Balans ar 31 Mawrth 2022	166,145	198,145	11,872	259	19,294	1,360	397,075

2021/22	Eiddo, Offer a Chyfarpar						
	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael eu hadeiladu	Asedau Dros Ben	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiant							
Ar 1 Ebrill 2021	156,797	204,382	18,004	259	15,065	1,970	396,477
Addasiad balans agoriadol	-	-	-	-	-	-	-
Ychwanegiadau (Nodyn 17)	6,141	4,648	5,094	-	11,511	-	27,394
Cynnydd /(gostyngiad) ailbrisiant i Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	7,335	3,624	-	-	-	286	11,245
Cynnydd /(gostyngiad) ailbrisiant i (Gwarged) / Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	271	-	-	-	(17)	254
Dadgydnabod - Gwarediadau	-	(92)	(214)	-	-	(490)	(796)
Dadgydnabod - Eraill	(5,654)	(7,311)	(4,829)	-	(8)	-	(17,802)
Dadgydnabod - rhannau newidiol	-	-	-	-	-	-	-
Aiddosbarthu	3,142	280	-	-	(3,517)	95	-
Aiddosbarthu (i) / o Asedau a ddelir i'w gwerthu	-	-	-	-	-	(480)	(480)
Aiddosbarthu (i) / o Eiddo Buddsoddiad	-	(58)	-	-	(3,757)	-	(3,815)
Aiddosbarthu (i) / o Asedau Treftadaeth	-	-	-	-	-	-	-
Balans ar 31 Mawrth 2022	167,761	205,744	18,055	259	19,294	1,364	412,477
Dibrisiant ac Amhariad							
Ar 1 Ebrill 2021	16,830	8,077	9,768	-	-	4	34,679
Cost Addasiad a Dibrisiant	4,079	6,434	1,458	-	-	31	12,002
Tâl Dibrisiant	1,616	4,139	-	-	-	-	5,755
Amhariad	-	1,925	-	-	-	-	1,925
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Ailbrisiant wrth Gefn	(15,255)	(5,342)	-	-	-	(4)	(20,601)
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i (Gwarged) neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(316)	-	-	-	(2)	(318)
Dadgydnabod - Gwarediadau	-	(7)	(214)	-	-	(25)	(246)
Dadgydnabod - Eraill	(5,654)	(7,311)	(4,829)	-	-	-	(17,794)
Balans ar 31 Mawrth 2022	1,616	7,599	6,183	-	-	4	15,402
Gwerth Llyfr Net							
Balans ar 31 Mawrth 2022	166,145	198,145	11,872	259	19,294	1,360	397,075
Balans ar 31 Mawrth 2021	139,967	196,305	8,236	259	15,065	1,966	361,798

Ailbrisio

Mae gan y Cyngor £489.632m wedi'i gydnabod fel Eiddo, Offer a Chyfarpar (PPE) ac Asedau Treftadaeth ar ei Fantolen ar y dyddiad prisio, sef 31 Mawrth 2023. Mae hyn yn cynnwys £68.807m o asedau isadeiledd, megis ffyrdd a goleuadau stryd. Nid yw'r gwerth hwn ar gyfer isadeiledd wedi'i gynnwys yn Nodyn 13a uchod ar gyfer PPE ond, yn hytrach, adroddir isod yn Nodyn 13b. Mae'r Cyngor yn mabwysiadu rhaglen dreigl bum mlynedd ar gyfer prisio'i dir a'i eiddo. Caiff y rhaglen ei chreu mewn modd sy'n sicrhau bod dosbarthiadau cyfan o asedau o fewn ei bortffolio tir ac eiddo yn cael eu hailbrisio o leiaf bob pum mlynedd, gyda'r prisiad yn weithredol ar 31 Mawrth bob blwyddyn. Yn ogystal, er mwyn sicrhau bod y prisiadau'n gywir yn faterol, bydd holl asedau eiddo'r Cyngor sy'n werth £500k neu'n uwch yn cael eu prisio'n flynyddol a bydd Anheddau'r Cyngor yn cael eu prisio bob tair blynedd. Cynhelir y prisiadau gan dîm prisio mewnol y Cyngor, sy'n aelodau o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Mae'r prisiadau wedi'u cwblhau yn unol ag SAARh 13. Nid yw asedau nad ydynt yn eiddo wedi'u hailbrisio gan fod y Cyngor wedi barnu bod gwerth cario'r asedau hyn o gwmpasgwerth teg, o ystyried eu bywydau economaidd defnyddiol cymharol fyr a gwerth cymharol yr asedau hyn. Mae gwybodaeth ychwanegol am bolisi'r Cyngor ar fesur a phrisio asedau anghyfredol wedi'i chynnwys yn adrannau 7 i 10 o Bolisiau Cyfrifyddu Nodyn 41.

NODYN 13b – ASEDAU ISADEILEDD

Yn unol â'r Rhyddhad Dros Dro a gynigir gan y Diweddariad i'r Côd am asedau isadeiledd. Nid yw'r nodyn isod angen datgan cost gros a dibrisiad cronedig ar gyfer asedau isadeiledd gan fod ymarferion adrodd hanesyddol a diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu na fydd hyn yn portreadu sefyllfa'r ased yn gywir i ddefnyddwyr y datganiadau o'r cyfrifon.

Mae'r Cyngor wedi dewis peidio datgan y wybodaeth yma gan nad oedd yr ymarferion adrodd blaenorol a diffygion gwybodaeth canlyniadol wedi mesur yn gywir y cost gros a'r dibrisiant cronedig ac ni fydd yn rhoi sail i ddefnyddwyr y datganiadau o'r cyfrifon i wneud penderfyniadau economaidd neu benderfyniadau eraill yn ymwneud ag isadeiledd.

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Gwerth Llyfr Net ar 1 Ebrill	69,857	69,465
Ychwanegiadau	2,984	4,175
Dadgydnabod	0	-
Amhariad	(4,034)	(3,783)
Gwerth Llyfr Net ar 31 Mawrth	68,807	69,857

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Asedau Isadeiledd	68,807	69,857
Assedau Eiddo, Offer a Chyfarpar eraill (PPE)	418,548	397,078
Cyfanswm Asedau PPE	487,355	466,935

NODYN 14 – YMRWYMIADAU CYFALAF SYLWEDDOL

Ar 31 Mawrth 2023, roedd y Cyngor wedi sefydlu nifer o contractau ar gyfer adeiladu neu wella Eiddo, Offer a Chyfarpar, gan olygu ymrwymiad cyfalaf sylweddol o £11.951m yn 2023/24 a blynyddoedd yn y dyfodol, fel a welir yn y tabl isod:-

	Ymrwymiad yn 2023/24 a Blynyddoedd y Dyfodol ar 31 Mawrth 2023 £'000
Contractau Cynnal a Chadw Cynlluniedig - CRT	272
Datblygu Eiddo Newydd - CRT	852
Ysgol Corn Hir Newydd	187
Uned Cyfnod Sylfaen newydd yn Ysgol Y Graig	8,759
Gosod Pwmp Gwres	24
Prosiectiau Ynni	1,857
Cyfanswm	11,951

NODYN 15 – ASED AU TREFTADAETH

2022/23

	Casgliad Celf a Regalia Dinesia £'000	Tir ac Adeiladau Treftadaeth £'000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £'000
Cost neu Brisiant ar 1 Ebrill 2022	2,145	144	2,289
Ar 31 Mawrth 2023	2,145	144	2,289
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 1 Ebrill 2022	-	6	6
Cost Dibrisiant	-	7	7
Ar 31 Mawrth 2023	-	13	13
Gwerth Llyfr Net			
Ar 31 Mawrth 2023	2,145	131	2,276
Ar 31 Mawrth 2022	2,145	138	2,283

2021/22

	Casgliad Celf a Regalia Dinesia £'000	Tir ac Adeiladau Treftadaeth £'000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £'000
Cost neu Brisiant ar 1 Ebrill 2021	2,121	144	2,265
Cynnydd /(gostyngiad) ailbriso i'r Cronfa Ailbriso wrth Gefn	24	-	24
Ar 31 Mawrth 2022	2,145	144	2,289
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig ar 1 Ebrill 2021	-	-	-
Cost Dibrisiant	-	6	6
Ar 31 Mawrth 2022	-	6	6
Gwerth Llyfr Net			
Ar 31 Mawrth 2022	2,145	138	2,283
Ar 31 Mawrth 2021	2,121	144	2,265

Ailbriso Asedau Treftadaeth (Tir ac Adeiladau)

Mae nifer fach o asedau Tir ac Adeiladau wedi eu hadnabod sy'n bodloni'r diffiniad o Asedau Treftadaeth. Cafodd yr Asedau Treftadaeth (Tir ac Adeiladau) eu hailbriso ddiwethaf yn 2021/22, yn unol â gweithdrefnau ailbriso'r Cyngor. Yr asedau treftadaeth mwyaf nodedig yw:

Melin Llynnon

Mae ail brisiad yr ased hwn yn dilyn gweithdrefnau ailbriso safonol y Cyngor ar gyfer tir ac eiddo. Mae'r felin a'i thir yn cael eu prydlesu ar sail prydles weithredu.

Felin Y Graig

Trosglwyddwyd yr ased hwn yn ystod y flwyddyn 2020/21 o Eiddo Buddsoddi i Asedau Treftadaeth i adlewyrchu ei ddsbarthiad yn fwy cywir.

Ailbriso Asedau Treftadaeth (Casgliadau Celf)

Cafwyd prisiad ar gyfer y Casgliadau Celf yn ystod 2017/18 ac adlewyrchwyd y gwerth a ddeilliodd o hynny yng Nghyfrifon 2017/18. Roedd y prisiad yn seiliedig ar sampl gynrychioliadol o'r casgliadau. Cynhaliwyd y prisiad gan Bonhams o Lundain, cwmni o Arwerthwyr a Phrisiwyr Celf rhyngwladol. Nid yw ailbriso'r casgliadau celf wedi'i gwblhau fel y cynlluniwyd oherwydd prinder arbenigwyr yn y maes hwn a phrinder staff yn y sefydliad a gomisiynwyd i gwblhau hyn. Y gobaith yw y bydd y casgliadau'n cael eu hailbriso ar gyfer y datganiad cyfrifon terfynol ym mis Rhagfyr 2023.

Yn ogystal, gwiriwyd y mynegai celfyddydau byd-eang sy'n cynnwys y DU. Dangosodd hyn gynnydd o lai na 3% rhwng 2022 a 2023. Mae'n annhebygol y bydd y cynnydd yng ngwerth y casgliad yn faterol.

Ailbriso Asedau Treftadaeth (Regalia Dinesig)

Mae'r Asedau Treftadaeth (Regalia Dinesig) wedi'u hailbriso yn 2021/22 yn unol â gweithdrefnau ailbriso'r Cyngor ac yn unol â'r rhaglen dreigl bum mlynedd a fabwysiadwyd ar gyfer Eiddo, Offer a Chyfarpar (PPE) ac Asedau Treftadaeth.

NODYN 16 – EIDDO BUDDSODDI

a) Eiddo Buddsoddi

	2022/23	2021/22
	£'000	£'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	6,117	5,619
Gwarediadau	-	(68)
Enillion / (Colledion) net o addasiadau gwerth teg	(2,568)	(93)
Dadgydnabod	-	(3,156)
Trosglwyddiadau:		
- (i)/o Eiddo, Offer a Chyfarpar	3,030	3,815
- (i)/o Asedau Treftadaeth	-	-
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	6,579	6,117

Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar allu'r Cyngor i wireddu'r gwerth cynhenid yn ei eiddo buddsoddiad neu ar hawl y Cyngor i daliad o incwm ac elw gwarediad.

Fodd bynnag, yn ystod y flwyddyn, cwblhawyd y gwaith o adeiladu Unedau 17 i 26, Unedau Diwydiannol Penrhos, Caergybi. Mae'r prosiect hwn yn fenter ar y cyd gyda Llywodraeth Cymru, ac mae siâr y Cyngor yn yr eiddo yn 16% a siâr Llywodraeth Cymru yn 84% oherwydd cyfraniad Llywodraeth Cymru tuag at y costau adeiladu. Mae'r Cyngor yn derbyn 16% o'r incwm ac mae'n dal 16% o werth yr eiddo a gwneir cyfrif amdano yn y fantolen o dan eiddo buddsoddi (£191k), sydd wedi ei gynnwys yn nodyn 16a ac 16b. Mae cyfyngiad ar hyd y fenter ar y cyd hefyd. Mae'r Cyngor a Llywodraeth Cymru wedi ymestyn y fenter ar y cyd ar Stad Ddiwydiannol Penrhos, Caergybi, er mwyn adeiladu unedau diwydiannol ychwanegol, fel cam 2 o'r prosiect a fydd yn cael ei cwblhau yn 2023/24.

Mae'r Cyngor hefyd yn gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru a Chronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop (ERDF) er mwyn adeiladu chwe uned fusnes eco-gyfeillgar yn Llangefni. Mae costau'r datblygiadau hyn a cham 2 Stad Ddiwydiannol Penrhos wedi'u cynnwys o dan Asedau sy'n cael eu Hadeiladu o dan y pennawd Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar (nodyn 13a).

b) Mesur Gwerth Teg o Eiddo Buddsoddiad Hierarchaeth Gwerth Teg 2022/23

Mesurau rheolaidd gwerth teg yn defnyddio:	Prisiau a ddyfynnir yn y marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau yr un fath (lefel 1) £'000	Mewnbynnau sylweddol arall y gellir eu harsylwi (lefel 2) £'000	Mewnbynnau sylweddol ni ellir eu harsylwi (lefel 3) £'000	Gwerth teg ar 31 Mawrth 2022 £'000
Eiddo manwerthu	-	823	-	823
Unedau swyddfa	-	701	-	701
Unedau masnachol	-	5,055	-	5,055
Cyfanswm	-	6,579	-	6,579

Hierarchaeth Gwerth Teg 2021/22

Mesurau rheolaidd gwerth teg yn defnyddio:	Prisiau a ddyfynnir yn y marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau yr un fath (lefel 1) £'000	Mewnbynnau sylweddol arall y gellir eu harsylwi (lefel 2) £'000	Mewnbynnau sylweddol ni ellir eu harsylwi (lefel 3) £'000	Gwerth teg ar 31 Mawrth 2021 £'000
Eiddo manwerthu	-	788	-	788
Unedau swyddfa	-	709	-	709
Unedau masnachol	-	4,620	-	4,620
Cyfanswm	-	6,117	-	6,117

NODYN 17 – GWARIANT A CHYLLIDO CYFALAF

Gweler y cyfanswm o wariant cyfalaf yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn yn y tabl isod, ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w gyllido. Pan mae angen cyllido gwariant cyfalaf mewn blynyddoedd i ddod trwy daliadau i referniw fel mae asedau'n cael eu defnyddio gan y Cyngor, mae'r gwariant yn arwain at gynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), mesur o'r gwariant cyfalaf yr eir iddo'n hanesyddol sydd eto i'w gyllido. Mae'r symudiad net yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf yn dangos y newid yn yr angen gwaelodol i'r Cyngor fenthycu yn ystod y flwyddyn i gyllido buddsoddiad cyfalaf nad yw wedi ei gyllido'n syth o adnoddau fel grantiau, derbyniadau cyfalaf a cyllido uniongyrchol o referniw.

Gwariant a Chyllido Cyfalaf	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	137,804	136,560
Cyfalaf a fuddsoddiwyd yn y Flwyddyn		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	38,476	31,570
Asedau Annirweddol	-	97
Asedau Treftadaeth	-	-
Gwariant referniw a gyllidir o gyfalaf dan statud (REFCUS)	2,214	1,790
Cyfanswm	40,690	33,457
Ffynhonnell Cyllid		
Derbyniadau Cyfalaf	(822)	(312)
Cronfa Wrth Gefn	(2,053)	(1,395)
Grantiau a Chyfraniadau Llywodraeth	(20,442)	(20,706)
Darpariaethau referniw	(7,398)	(4,484)
Grantiau REFCUS	(2,214)	(1,780)
Darpariaeth Referniw Isaf a Gosod o'r Neilltu	(1,453)	(3,536)
Cyfanswm	(34,382)	(32,213)
Cynnydd / (Gostyngiad) Net mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	6,308	1,244
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Cau	144,112	137,804
Esboniad o symudiad yn y Flwyddyn		
Cynnydd mewn angen gwaelodol i fenthycu a gefnogir gan gymorth Llywodraeth	2,757	1,764
Cynnydd mewn angen gwaelodol i fynthycu na chefnogir gan gymorth Llywodraeth	4,009	2,485
Benthycu	995	531
Darpariaeth Referniw Isaf a Gosod o'r Neilltu Gwirfoddol	(1,453)	(3,536)
Cynnydd / (Gostyngiad) Net mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	6,308	1,244

NODYN 18 – DYLEDWYR

	Dyledwyr Tymor Hir		Dyledwyr Tymor Byr	
	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2022 £'000	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Symiau Masnach Derbyniadwy	-	-	3,656	5,823
Rhagdaliadau	-	-	-	1,086
Symiau Derbyniadwy Eraill	1,234	1,076	35,199	36,089
Cyfanswm	1,234	1,076	38,855	42,997

Mae'r ffigwr dyledwyr uchod yn net o ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg o £8.149m yn 2022/23 (£7.077m yn 2021/22).

Gellir dadansoddi'r dyddiad dyledus diwethaf ond heb amharu ar y swm ar gyfer y Dreth Gyngor yn ôl oedran fel a ganlyn: -

	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Llai nac un blwyddyn	2,530	1,453
Mwy nac un blwyddyn	3,431	2,629
Cyfanswm	5,961	4,082

NODYN 19 – ARIAN PAROD A CHYWERTHOEDD ARIAN

Gellir cysoni arian parod a chywerthoedd arian ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, fel y dangosir yn y Datganiad Llif Arian, i'r eitemau cysylltiedig yn y Fantolen fel a ganlyn:-

	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Arian mewn llaw gan yr Awdurdod	125	230
Cyfrifon banc cyfredol	593	5,630
Adnau tymor byr	31,522	38,618
Cyfanswm	32,240	44,478

NODYN 20 – CREDYDWYR

	Credydwy'r Tymor-Hir		Credydwy'r Tymor-Byr	
	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2022 £'000	31 Mawrth 2023 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Credydwy'r Masnach	-	-	(12,494)	(12,382)
Symiau Taladwy Eraill	(158)	(162)	(21,859)	(22,191)
Cyfanswm	(158)	(162)	(34,354)	(34,573)

NODYN 21 – DARPARIAETHAU

	Balans ar 1 Ebrill 2021 £'000	Cynnydd / (Lleihad) mewn Darpariaethau vn vstod v £'000	Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2022 £'000	Cynnydd / (Lleihad) mewn Darpariaethau vn vstod v £'000	Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2023 £'000
Darpariaeth Hawliadau Yswiriant	290	350	(253)	387	200	(207)	380
Safle Gwastraff Penhesgyn	4,684	(228)	(45)	4,411	(76)	-	4,335
Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiant Gwynedd ac Ynys Môn	73	44	-	117	205	-	322
Cyfanswm	5,047	166	(298)	4,915	329	(207)	5,037
Darpariaethau Tymor-byr	408	394	(298)	504	405	(207)	702
Darpariaethau Tymor-hir	4,639	(228)	-	4,411	(76)	-	4,335
Cyfanswm	5,047	166	(298)	4,915	329	(207)	5,037

Pwrpas y Prif Ddarpariaethau - Safle Gwastraff Penhesgyn

Mae'r ddarpariaeth hon ar gyfer ôl-ofalu am yr ardaloedd hynny o'r safle a oedd yn cael eu defnyddio'n flaenorol ar gyfer tirlenwi. Nid oes unrhyw amserlen benodol wedi cael ei phennu ar gyfer cwblhau'r gwaith hwn er, i ddibenion rheoli, mae cyfnod o 30 blynedd wedi cael ei bennu ar sail barhaus hyd oni cheir tystiolaeth y byddai cyfnod byrrach yn ddigonol. Mae hwn yn cyllido gwaith dadlygru blynyddol ym Mhenhesgyn ac yn darparu ar gyfer y risg y bydd y geuffos ar y safle'n methu.

NODYN 22 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU GWEITHREDOL

	2022/23 £'000	2020/21 £'000
Addasiad i warged neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau ar symudiadau nad ydynt yn arian parod		
Dibrisiant, Amhariad ac amorteiddio	27,882	21,677
Ailbrisiadau at i lawr/(i fyny) a dadgydnabyddiaethau nad ydynt yn ymwneud â gwerthiannau (Cynnydd)/gostyngiad mewn stoc	(930)	2,673
(Cynnydd)/gostyngiad mewn dyledwyr	(95)	42
Cynnydd/(gostyngiad) mewn amhariad ar gyfer dyledion drwg	3,984	(9,679)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn credydwyr	-	-
Cynnydd/(gostyngiad) mewn grantiau a dderbyniwyd ymlaen llaw	(224)	9,771
Trafodion yn y CIES yn ymwneud â buddiannau ymddeol	(2,367)	5,767
Swm cario asedau anghyfredol a rhai a delir i'w gwerthu, a werthwyd neu eu dadgydnabod	15,257	17,000
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Darpariaethau	109	804
Symudiad mewn gwerth o Eiddo Buddsoddi - Amhariad ac ailbrisiadau i lawr (a dadgydnabodaethau nad ydynt yn werthiant)	121	(131)
	2,568	94
Cyfanswm	46,305	48,018
Addasiad ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi a chyllido		
Elw o werthu Eiddo, Offer a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau y delir i'w gwerthu	(374)	(1,927)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau a dderbyniwyd	(20,441)	(20,706)
Cyfanswm	(20,815)	(22,633)

NODYN 23 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU BUDDSODDI

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Prynu Buddsoddiad tymor byr a hir	(2,500)	(7,500)
Prynu Eiddo, Offer a Chyfarpar, Asedau Treftadaeth, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau Annirweddol	(38,476)	(31,667)
Enillion o werthu Eiddo, Offer a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau y delir i'w gwerthu	374	1,927
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau a dderbyniwyd	20,441	20,706
Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	(20,161)	(16,534)

NODYN 24 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU CYLLIDO

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Symudiad mewn Benthycia		
Benthycia Tymor Byr	(454)	2,406
Benthycia Tymor Hir	(1,120)	(1,581)
Llif arian net o weithgareddau cyllido	(1,574)	825

NODYN 25a – DADANSODDIAD O NATUR GWARIANT AC INCWM

Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn rhoi gwybodaeth ariannol mewn perthynas â gwariant ac incwm bob gwasanaeth. Mae'r nodyn yma ar natur y gwariant hwn yn rhoi gwybodaeth ariannol ar y math o wariant, yn hytrach na fesul gwasanaeth.

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Gwariant		
Buddiannau Gweithwyr	119,764	111,624
Gwasanaethau Eraill	133,127	124,460
Dibrisiant, amorteiddio, amhariad a symud mewn gwerth y farchnad eiddo buddsoddiad	30,451	21,771
Taliadau Llog	9,127	9,245
Dadgydnabod ac Amhariad Asedau Ariannol	599	416
Praeseptau ac Ardollau	15,832	14,940
Enillion ar waredu asedau	(262)	2,136
Cyfanswm Gwariant	308,638	284,592
Incwm		
Ffioedd, Taliadau ac incwm gwasanaeth eraill	(35,292)	(33,257)
Incwm Llog a Buddsoddi	(1,304)	(196)
Incwm o'r Dreth Gyngor, Trethi Annomestig	(80,422)	(76,826)
Grantiau a Chyfraniadau Llywodraeth	(175,627)	(180,375)
Cyfanswm Incwm	(292,645)	(290,654)
Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	15,993	(6,062)

NODYN 25b – INCWM CYLCHRANNOL

Mae'r tabl isod yn dangos cyfanswm incwm y Cyngor gan ffioedd, taliadau a rhenti ar gyfer darparu gwasanaethau. Mae hyn yn eithrio incwm grant ac incwm gan y Dreth Gyngor.

Gwasanaethau	2022/23 Incwm o Wasanaethau £'000	2021/22 Incwm o Wasanaethau £'000
Dysgu Gydol Oes	(939)	(964)
Gwasanaethau Oedolion	(6,333)	(5,514)
Tai	(386)	(203)
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff	(4,513)	(4,013)
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	(2,843)	(2,485)
Trawsnewid	(42)	(49)
Adnoddau	(167)	(181)
Busnes y Cyngor	(203)	(422)
Costau Corfforaethol a Democraidd	(148)	(115)
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	(19,719)	(19,311)
Cyfanswm Incwm	(35,293)	(33,257)

Mae'r rhan fwyaf o'r trafodion y mae'r Cyngor yn eu sefydlu gyda derbynwyr gwasanaethau yn syml. Mae prisiau'r holl drafodion yn seiliedig ar lyfryn Ffioedd a Thaliadau'r Cyngor a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ac sydd wedi eu hamlinellu ar wefan y Cyngor drwy'r linc/cyfeiriad gwefan canlynol: -

<https://www.ynysmon.llyw.cymru/cy/Cyngor/Cyllideb-y-Cyngor/Ffioedd-a-thaliadau-y-Cyngor.aspx>

Fel arfer, caiff derbynwyr gwasanaethau 14 diwrnod i dalu'r ffioedd a'r taliadau sy'n ddyledus i'r Cyngor. Nid yw hyn yn cynnwys ffioedd a thaliadau sy'n daladwy wrth bwynt darparu'r nwyddau/gwasanaethau.

Gall contractau ymwneud â'r flwyddyn ariannol rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023. Bydd unrhyw incwm nad yw wedi ei dderbyn erbyn diwedd mis Mawrth yn cael ei gronni er mwyn ei gyfatebu gyda'r gwasanaethau a ddarparwyd. Caiff rhywfaint o incwm ei dderbyn ar yr adeg y caiff y gwasanaeth/nwyddau eu darparu, er enghraifft, rhoddion a werthir yn siop yr Oriol, tâl mynediad i sesiwn nofio yn y Canolfannau Hamdden. Mae un o'r mathau mwyaf cymhleth o incwm yn ymwneud â ffioedd a thaliadau ar gyfer lleoliadau Gofal Cymdeithasol Oedolion cymhleth. Gall y taliadau yma gael eu gohirio hyd nes daw incwm ar gael o werthu eiddo. Nid yw Gwasanaethau Oedolion yn cydnabod yr incwm hwn bob blwyddyn ariannol, er gwaethaf y ffaith ei fod yn cael ei ohirio er mwyn ei gyfatebu â'r cyfnod y darparwyd y gofal.

NODYN 26 – LWFANSAU AELODAU

Talwyd cyfanswm o £918k (£717k yn 2021/22) o ran lwfansau i Aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn, fel a ganlyn: -

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Lwfansau sylfaenol a chyfrifoldeb arbennig	754	596
Lwfansau'r Cadeirydd a Dirprwy Gadeirydd	12	13
Costau pensiwn	75	57
Costau Yswiriant Cenedlaethol	65	48
Costau teithio	3	-
Cynhaliaeth	-	-
Amrywiol	9	3
Cyfanswm	918	717

Yn ychwanegol at hyn, gwariodd y Cyngor £33,070 ar dreuliau i aelodau lleyg (£25,531 yn 2021/22).

NODYN 27 – CYDNABYDDIAETH ARIANNOL i SWYDDOGION

Roedd y nifer o weithwyr (yn cynnwys uwch swyddogion) yr oedd eu cydnabyddiaeth ariannol a dalwyd yn 2022/23, ac eithrio cyfraniadau pensiwn ond yn cynnwys tâl diswyddo, yn fwy na £60k ond dim yn fwy na £150k yn: -

Cydnabyddiaeth Ariannol i Swyddogion	Heb fod yn Ysgolion 2022/23	Heb fod yn Ysgolion 2021/22	Ysgolion 2022/23	Ysgolion 2021/22
	Nifer o weithwyr	Nifer o weithwyr	Nifer o weithwyr	Nifer o weithwyr
£60,000 i £64,999	10	6	27	25
£65,000 i £69,999	-	3	16	6
£70,000 i £74,999	-	1	5	2
£75,000 i £79,999	-	-	4	3
£80,000 i £84,999	3	6	4	2
£85,000 i £89,999	3	-	1	2
£90,000 i £94,999	3	3	1	-
£95,000 i £99,999	-	-	1	1
£100,000 i £104,999	1	1	-	-
£105,000 i £109,999	-	-	1	-
£110,000 i £114,999	-	-	-	1
£115,000 i £119,999	-	-	-	-
£120,000 i £124,999	-	-	-	-
£125,000 i £129,999	-	1	-	-
£130,000 i £134,999	1	-	-	-
Cyfanswm	21	21	60	42

Mae'r tabl canlynol yn nodi'r gydnabyddiaeth ariannol a dalwyd i uwch swyddogion sy'n cael eu cyflogi ar sail barhaol ac y mae eu cyflogau blynyddol a buddion eraill yn uwch na £60k y flwyddyn. Mae uwch swyddogion sy'n ennill mwy na £150k y flwyddyn yn cael eu henwi'n unigol hefyd er mwyn cydymffurfio gyda gofynion statudol: -

Cydnabyddiaeth Ariannol i Uwch Swyddogion 2022/23	Nodyn	Cyflog, Ffioedd a Lwfansau £	Lwfansau Costau £	Cyfraniad Pensiwn £	Cyfanswm £
Prif Weithredwr	1	124,259	-	26,591	150,850
Dirprwy Brif Weithredwr		102,983	-	22,038	125,021
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro		87,840	-	17,905	105,745
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro (Dros Dro)	2	20,917	-	4,373	25,290
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog 151		92,345	-	19,762	112,107
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol		92,345	-	19,762	112,107
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc	3	53,868	-	11,528	65,396
Pennaeth Proffesiwn: AD a Thrawsnewid		82,219	-	17,595	99,814
Pennaeth Gwasanaeth: Tai		82,516	-	17,658	100,174
Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd		85,373	-	17,595	102,968
Pennaeth Gwasanaeth: Oedolion		82,219	-	17,595	99,814
Pennaeth Gwasanaeth: Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo		88,526	-	17,595	106,121
Cyfanswm		995,410	-	209,997	1,205,407

¹ Elfen Swyddog Canlyniadau o'r cyflog yw £7,885 ac nid yw wedi ei gynnwys yn y ffigyrau uchod.

² Roedd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro (Dros Dro) yn y swydd hyd at 30/06/2022.

³ Gwnaeth y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc ddechrau yn ei swydd ar 01/09/2022, roedd y swydd yn wag cyn hyn.

Mae cymhareb taliad cyflog y Prif Weithredwr fel canolrif o gyflogau'r holl weithwyr eraill yn 5.17:1 ar gyfer 2022/23 (5.53:1 yn 2021/22). Y canolrif cyflog ar gyfer holl weithwyr yn 2022/23 yw £24,054 (£22,129 yn 2021/2022). Dyma'r cyflog ar y pwynt canol holl gyflogau gweithwyr, o'r isaf i'r uchaf.

Ceir ffigyrau cymharol ar gyfer 2021/22 yn y tabl isod: -

Cydnabyddiaeth Ariannol i Uwch Swyddogion 2021/22	Nodyn	Cyflog, Ffioedd a Lwfansau	Lwfansau Costau	Cyfraniad Pensiwn	Cyfanswm
		£	£	£	£
Prif Weithredwr	1	122,940	-	25,405	148,345
Prif Weithredwr	1	3,617	-	774	4,391
Dirprwy Brif Weithredwr	1	98,070	-	20,987	119,057
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro	2	81,943	-	17,493	99,436
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro (Dros Dro)	2	29,972	-	6,414	36,386
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog 151		90,420	-	19,350	109,770
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol	4	91,155	-	19,507	110,662
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc		90,420	-	19,350	109,770
Pennaeth Proffesiwn: AD a Thrawsnewid	4	80,532	-	17,234	97,766
Pennaeth Gwasanaeth: Tai	4	81,956	-	17,539	99,495
Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	5	80,294	-	17,183	97,477
Pennaeth Gwasanaeth: Oedolion	3	45,723	-	9,785	55,508
Pennaeth Gwasanaeth: Oedolion (Dros Dro)	3	34,191	-	7,317	41,508
Pennaeth Gwasanaeth: Priffridd, Gwastraff ac Eiddo		80,294	-	17,183	97,477
Cyfanswm		1,011,527	-	215,521	1,227,048

1 Gadawodd y Prif Weithredwr ei swydd ar 20/03/2022 a dechreuodd y Prif Weithredwr newydd ar 21/03/2022.

2 Mae'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro (Dros Dro) wedi ei benodi ers 19/11/2021, yn dilyn absenoldeb hirdymor deiliad gwreiddiol y swydd.

3 Gadawodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion ei swydd ar 31/08/2021 a gwnaeth y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion newydd gychwyn yn ei swydd ar 06/09/2021. Yn ogystal, gwnaeth y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Pennaeth Gwasanaeth Oedolion dderbyn taliad arbennig o £735 a oedd yn cael ei roi i weithwyr gofal cymdeithasol i adnabod, ac fel cydnabyddiaeth o waith caled staff gofal cymdeithasol wnaeth ddarparu gofal angenrheidiol i'r dinasyddion mwyaf bregus yn ystod pandemig Covid-19.

4 Derbyniodd y Pennaeth Gwasanaeth Adran Tai honorariwm o £1,662 ar gyfer dyletswyddau ychwanegol rhwng 1 Ebrill 2021 a 30 Medi 2021. Derbyniodd y Pennaeth Proffesiwn, AD a Thrawsnewid honorariwm o £238 ar gyfer dyletswyddau ychwanegol rhwng 1 Rhagfyr 2021 a 31 Mawrth 2022.

5 Penodwyd Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd yn barhaol ar 27/04/2021.

Nodyn: Elfen Swyddog Canlyniadau o gyflog y Prif Weithredwr yw £6,410 ac nid yw wedi ei gynnwys yn y ffigyrau uchod. Mae'r swydd Cyfarwyddwr Lle a Llesiant Cymunedol bellach wedi ei dynnu o'r strwythur

NODYN 28 – TALIADAU YMADAEL

Mae'r nifer o becynnau ymadael gyda chyfanswm cost fesul band a chyfanswm cost diswyddiadau gorfodol a diswyddiadau eraill wedi eu nodi yn y tabl isod: -

Band cost ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer o ddiswyddiadau gorfodol		Nifer o ymadawiadau eraill a gytunwyd		Cyfanswm y nifer o becynnau ymadael fesul band cost		Cyfanswm cost pecynnau ymadael	
	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22
							£'000	£'000
£0 - £20,000	1	5	1	3	2	8	20	71
£20,001 - £40,000	-	-	1	1	1	1	38	37
£40,001 - £60,000	1	-	-	-	1	-	46	-
£60,001 - £80,000	-	-	-	-	-	-	-	-
£80,001 - £100,000	1	-	-	-	1	-	81	-
£100,001 - £250,000	-	-	-	-	-	-	-	-
Cyfanswm	3	5	2	4	5	9	185	108

Yn unol â'r gofynion, mae costau ymadael a oedd y Cyngor wedi ymrwymo i'w talu fel ar 31 Mawrth, ond a dalwyd ar ôl y dyddiad hwn, wedi eu cynnwys yn yr uchod. Mae'r cyfansymiau a ddatgelwyd yn cynnwys taliadau a wnaed i'r unigolyn ac unrhyw daliadau a wnaed gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn pan fydd gweithiwr yn ymddeol yn gynnwys heb ostyngiad actiwaraid yn eu pensiwn yn unol â Pholisi lawndal drwy Ddisgresiwn y Cyngor Sir. Yn ychwanegol at y costau terfynu a nodir yn y tabl uchod, bu'r Cyngor hefyd gyfrif am gyfran o'r costau terfynu ar gyfer 25 o weithwyr fel rhan o'r trefniant cynllun cydweithio Profi, Orlhain, Diogelu a arweiniwyd gan Gyngor Sir y Fflint ac a ariannwyd drwy incwm grant gan Lywodraeth Cymru.

NODYN 29 – FFFIOEDD ARCHWILIO ALLANOL

Codwyd y ffioedd canlynol ar y Cyngor mewn perthynas ag archwilio allanol ac arolygiaeth: -

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Fffioedd yn daladwy i Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol gan yr archwilydd apwyntiedig am y flwyddyn	201	193
Fffioedd yn daladwy i Archwilio Cymru mewn perthynas ag arolygon statudol	104	100
Fffioedd yn daladwy i Archwilio Cymru ar gyfer ardystio hawliadau a dychweliadau grant am y flwyddyn	(116)	45
Cyfanswm	189	338

NODYN 30 – INCWM GRANTIAU

Mae'r Cyngor wedi credydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2022/23 a 2021/22: -

	Nodyn	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Credydwyd i Drethiant ac Incwm grant Amhenodol			
Grant Cynnal Refeniw (Grantiau Llywodraeth sydd heb eu neilltuo)	12	89,058	82,734
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	12	16,659	15,326
AEF Trethi Annomestig (TA)	12	25,493	23,480
Grant – CRT (Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf)	12	3,782	5,380
Cyfanswm		134,992	126,920
Credydwyd i'r Gwasanaethau			
Grantiau:			
Grant Ôl 16 (Addysg)		3,372	3,066
Grant Gwella Addysg (Addysg)		2,865	2,878
Grant Datblygu Disgyblion (Addysg)		1,956	1,880
Grant Plant a Chymunedau* (Gwasanaethau Plant)		3,577	3,423
Grant Tocynnau Rhatach		541	793
Cymhorthdal Budd-daliadau Tai		13,270	14,272
Grant Cymorth Tai**		3,721	3,502
Grant yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy		464	649
Cronfa Codi'r Gwastad		129	48
Cronfa Adfywio Cymunedol		2,351	248
Cronfa Gofal Integredig		1,961	1,578
Cyfanswm		34,207	32,337
Grantiau sy'n ymwneud â Covid			
Cronfa Caledi Brys Sengl Llywodraeth Leol Covid:			
Dysgu Gydol Oes		620	1,006
Gwasanaethau Oedolion		15	1,643
Gwasanaethau Plant		-	310
Tai		-	564
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff		-	338
Datblygu Economaidd a Rheoleiddio		-	463
Adnoddau		37	220
Cyfrif Refeniw Tai		-	8
Grant Rhyddhad Trethi Annomestig		1,437	6,819
Cyfanswm		2,109	11,371
Grantiau Eraill Covid:			
Dysgu Gydol Oes		914	2,244
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff		-	2
Datblygu Economaidd a Rheoleiddio		-	4
Cyfanswm		914	2,250
Grantiau Eraill:			
Dysgu Gydol Oes		3,992	4,751
Gwasanaethau Oedolion		1,308	4,136
Gwasanaethau Plant		3,360	3,032
Tai		2,551	1,340
Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff		3,840	3,127
Datblygu Economaidd a Rheoleiddio		3,358	4,955
Trawsnewid Corfforaethol		293	239
Adnoddau		1,770	1,170
Busnes y Cyngor		14	5
Costau Corfforaethol a Democrataidd		-	396
Cyfrif Refeniw Tai		116	-
Cyfanswm		20,602	23,151
Cyfraniadau:		8,295	7,827
Cyfanswm grantiau a chyfraniadau a gredydwyd i'r gwasanaethau		66,127	76,936
Cyfanswm		201,119	203,856

Grantiau Refeniw a Dderbyniwyd Ymlaen Llaw

Grantiau refeniw a dderbyniwyd ymlaen llaw	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Dysgu Gydol Oes	47	198
Datblygu Economaidd a Rheoleiddio	441	1,984
Tai	21	4
Gwasanaethau Cymdeithasol	155	257
Trawsnewid Corfforaethol	14	21
Rhyddhad Ardrethi	447	192
Cyfanswm	1,125	2,656

Grantiau Cyfalaf a Dderbyniwyd Ymlaen Llaw

Derbyniwyd y grantiau cyfalaf canlynol o flaen llaw ac nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr: -

Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd ymlaen llaw	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf Llywodraeth Cymru a Dderbyniwyd ymlaen llaw:		
Tymor Hir		
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	5,401	888
Cyfraniad Llywodraeth Cymru at adeiladu ym Mhenrhos Cam III	612	-
Cyfraniad Llywodraeth Cymru at adeiladu ym Mhenrhos Cam II	-	1,987
Cyfraniad Llywodraeth Cymru at adeiladu yn Llangefni	22	-
Tir wedi'i Halogi	17	17
Unedau Porth	-	261
Ysgolion yr 21ain Ganrif	50	50
Cynllun Grant Bach Gofal Plant	-	43
Grant Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol	-	-
Grant Hwb Anabl Cymunedol	10	10
Grant Hwb Isadeiledd TG	99	139
Grant Adfer Gwyrdd	71	71
Grant Economi Gylchol	-	6
Tirweddau Cynaliadwy, Lleoedd Cynaliadwy Ynys Môn	-	-
Prosiect Asgwrn Cefn Gwyrdd Ynys Môn	-	-
Isadeiledd Cerbydau Trydan	189	276
Grant Cyfalaf Cyffredinol	-	1,701
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	1,425	3,624
Seilwaith bysiau'r Gronfa Trafnidiaeth Leol	28	-
Rhaglen Ôl-ffitio Optimeiddiedig Cam 3	371	-
Grant Cyfalaf Adfer Canolig a Chodiad Uchel Sector Cymdeithasol	269	-
Arall	19	-
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf a Dderbyniwyd ymlaen llaw gan Sefydliadau eraill:		
Symiau Cymudo Tai	-	676
Cae 3G Amlwch	-	75
Chwaraeon Cymru	329	-
Arall	100	22
Cyfanswm	9,012	9,846

NODYN 31 – PARTIÖN CYSYLLTIEDIG

Mae gofyn i'r Cyngor ddatgelu gwybodaeth mewn perthynas â thrafodion a balansau dyledus yr Awdurdod gyda'i bartïon cysylltiedig. Mae materoldeb y trafodion unigol sy'n codi trwy bartïon cysylltiedig a'r datgeliadau canlynol yn ymwneud â thrafodion rhwng y Cyngor a'i bartïon cysylltiedig. Caiff manylion am gyd-bwyllgorau a gweithrediadau ar y cyd eu gweld o fewn Nodyn 37 Cyd-Bwyllgorau a Chyllidebau Cyfun.

Aelodau

Mae'r Aelodau'n gyfrifol am reolaeth uniongyrchol o bolisiau'r Cyngor. Mae'r cyfanswm o lwfansau Aelodau a dalwyd yn ystod 2022/23 i'w weld yn Nodyn 26. Penodir Aelodau gan y Cyngor i rai cyrff cyhoeddus, elusennol a gwirfoddol, sy'n annibynnol i'r Cyngor ond sy'n cael effaith ar ei feysydd gwasanaeth. Fel bod y Cyngor yn gallu cynnal perthnasau effeithiol gyda nifer o'r sefydliadau hyn, mae cynrychiolwyr o'r Cyngor, sef Cyngorwyr etholedig fel arfer, yn eistedd ar y gwahanol bwyllgorau a fforymau sy'n gyfrifol amdanynt. Mae dadansoddiad o'r trafodion gyda'r cyrff o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Taliadau a wnaed	3,555	4,138
Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	11	3,610
Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor	3,473	669

Dyma grynodedb o'r sefydliadau unigol (lle nad ydynt wedi'u datgelu'n unrhyw le arall) sydd gan drafodion gyda'r Cyngor o dros £20k:-

Corff	Cysylltiad	Taliadau a Wnaed £'000	Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor £'000	Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor £'000
2022/23				
Grŵp Llandrillo Menai	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	761	4	19
Medrwn Môn	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	310	-	-
Prifysgol Bangor	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	81	-	26
Cyngor ar Bopeth Ynys Môn	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	168	-	-
Cyfanswm 2022/23		1,320	4	45
2021/22				
Grŵp Llandrillo Menai	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	340	-	19
Medrwn Môn	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	306	-	-
Tai Gogledd Cymru	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	29	-	-
Cyngor ar Bopeth Ynys Môn	Aelod wedi apwyntio gan y Cyngor i fod yn gynrychiolydd	204	-	-
Cyfanswm 2021/22		879	-	19

Mae'r Cyngor yn aelod o Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, a thalwyd tanysgrifiadau o £129k i'r Gymdeithas yn 2022/23 (£100k yn 2021/22).

Mae Aelodau wedi datgan diddordebau mewn contractau neu mewn sefydliadau a all fod yn delio gyda'r Cyngor yn y Gofrestr Statudol o Ddiddordebau'r Aelodau. O'r wyth Aelod a wasanaethodd am y cyfnod 1 Ebrill 2022 i 5 Mai 2022, ni wnaeth tri gwblhau datganiad. Mae dadansoddiad o'r taliadau i'r cwmnïau yma fel a ganlyn:

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Taliadau a wnaed	444	1,043

Mae taliadau sy'n £20k neu fwy, a heb eu cynnwys unrhyw le arall o fewn y nodyn yma, i'w gweld isod:

Sefydliad	Taliadau a wnaed £'000	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor £'000	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor £'000
2022/23			
Age Cymru Gwynedd a Môn	121	-	-
Cymell Ltd	137	-	2
Seiriol Community Centre	20	-	-
Bwyd Da Môn CBC	37	-	-
Cyngor Bro Llanfairpwll	11	-	-
2021/22			
Ffermwyr Ifanc Ynys Môn	38	-	-
Cyngor Tref Caergybi	102	-	14

Uwch Swyddogion

Mae'n ofynnol i Uwch Swyddogion gwblhau datganiad o fuddiant personol, gan nodi unrhyw fuddiannau sydd ganddynt gydag unrhyw sefydliad a allai dderbyn taliadau gan y Cyngor. Gellir gweld cyfansymiau cydnabyddiaeth ariannol Uwch Swyddogion o fewn Nodyn 27. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaethpwyd i'r cwmnïau yma fel a ganlyn:

Diddordeb	2022/23	2021/22
	Taliadau a wnaed £'000	Taliadau a wnaed £'000
Pennaeth Tai gyda diddordeb mewn tafarndy cymunedol	9	17
Cyfarwyddwr Gwas. Cymdeithasol yn gyfarwyddwr cymdeithas gelfyddyd	4	6

Ni wnaethant gymryd rhan mewn unrhyw benderfyniad neu drefniadau gweinyddol o'r grantiau.

Llywodraeth

Mae gan Llywodraeth Cymru reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor gan ei fod yn darparu'r fframwaith statudol i'r Cyngor ei weithredu. Mae hefyd yn darparu'r mwyafrif o gyllid y Cyngor drwy grantiau ac mae'n pennu termau nifer o drafodion sydd gan y Cyngor gyda phartion eraill (e.e. treth cyngor, budd-daliadau tai). Ceir manylion Incwm Grantiau yn Nodyn 30 ac mae cyfansymiau ar gyfer Trethi a Threthi Amhenodol wedi eu cynnwys yn Nodyn 12.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC)

Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, trwy reolaeth gyffredin gan Lywodraeth ganolog, yn barti cysylltiedig i'r Cyngor. Mae dadansoddiad o'r trafodion fel a ganlyn:

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Taliadau a wnaed	1,317	1,536
Taliadau a dderbyniwyd	5,338	6,585
Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	490	380
Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor	3,224	2,428

DIDDORDEBAU MEWN CWMNIAU

Mae gan y Cyngor ddiddordeb yn y cwmnïau canlynol, a Chyngor Gwynedd yw'r aelod arall, ond nid oes ganddo ddylanwad sylweddol dros y cwmni:-

Cwmni Cynnal Cyf

Sefydlwyd y cwmni hwn ar y cyd gan Gyngorau Sir Ynys Môn a Gwynedd ar adeg ad-drefnu llywodraeth leol. Mae'n darparu gwasanaethau cefnogaeth addysg o dan contract i ysgolion sy'n cael eu cynnal gan yr Awdurdod ac i'r awdurdodau addysg lleol, ac mae'n darparu gwasanaethau arolygu ysgolion i Estyn. Ni ellir ond defnyddio incwm y cwmni er mwyn hyrwyddo ei amcanion. Mae'r cwmni yn gyfyngedig trwy warant, nid oes ganddo gyfalaf cyfranddaliad, ac mae ymrwymiad y Cyngor wedi'i gyfyngu i £1.

Mae taliadau i Cwmni Cynnal Cyf fel a ganlyn:

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Taliadau a wnaed	30	843
Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	-	3
Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor	-	-

Gweler rhan o'u datganiadau ariannol isod:

	(Colled) / Ennillion Net cyn treth £'000	Trosiant £'000	(Rhwymedigae thau) / Asedau Net £'000
31 Mawrth 2022	164	30	843
31 Mawrth 2021	113	-	-

Penododd y cwmni hwn Ieuan Williams fel eu Prif Swyddog Gweithredol yn 2017. Mae Ieuan Williams yn gynghorydd i'r Awdurdod ac yn flaenorol bu'n gweithio fel Dirprwy Arweinydd. Roedd Dirprwy Brif Swyddog Gweithredol y Cyngor, Mr Rhys Howard Hughes hefyd yn Gyfarwyddwr y cwmni.

Daeth y cwmni i ben ar 31 Mawrth 2022 a throsglwyddwyd y staff i Gyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd o dan reolau TUPE ar 1 Ebrill 2022. Trosglwyddodd contractau'r Cwmni drosodd hefyd, a thalodd y Cyngor £12.5k am y contractau a gafodd. Bydd asedau net y cwmni'n cael eu trosglwyddo i elusen sydd â dibenion elusennol tebyg ar ôl eu diddymu. Dechreuodd dirwyn y cwmni i ben ar 13 Medi 2022 ac mae'r broses hon yn parhau.

Mae gan y Cyngor ddiddordebau yn y cwmnïau canlynol hefyd:-

Sefydliad	2022/23 Taliadau a wnaed £'000	2021/22 Taliadau a wnaed £'000
WJEC CBAC LTD	473	229
Menter Môn Cyf	677	453

Cyd-bwyllgor Addysg Cymru - WJEC CBAC Cyf

Mae'r Cyngor yn aelod o WJEC CBAC Cyf, cwmni elusennol lle mai'r aelodau yw'r 22 awdurdod unedol yng Nghymru, a'u hamcanion yw darparu gwasanaethau arholi a darparu a hyrwyddo gwasanaethau addysgol a diwylliannol eraill. Mae'r cwmni yn gyfyngedig trwy warant, nid oes ganddo gyfalaf cyfranddaliad, ac mae ymrwymiad y Cyngor wedi'i gyfyngu i £1.

Mae rhan o'r datganiad fel a ganlyn:

	Incwm net am y flwyddyn £'000	Trosiant £'000	(Rhwymedigae thau) / Asedau Net £'000
30 Medi 2021	1,370	31,385	56,077
30 Medi 2020	2,044	36,495	38,964

Gellir cael copïau o gyfrifon y cwmni gan WJEC CBAC Cyf, 245 Rhodfa'r Gorllewin, Llandaf, Caerdydd, CF5 2YX. Mae adroddiad yr archwilydd ar gyfrifon y flwyddyn ariannol sy'n diweddu 30 Medi 2021 yn un heb amodau.

Menter Môn Cyfyngedig

Mae'r Cyngor yn aelod o Menter Môn Cyf. Amcan y cwmni yw hyrwyddo twf economaidd yn Ynys Môn wledig. Mae'r cwmni yn gyfyngedig trwy warant, nid oes ganddo gyfalaf cyfranddaliad, ac mae ymrwymiad y Cyngor wedi'i gyfyngu i £1.

Mae cyfrifon y cwmni'n dangos y canlynol:

	(Colled) / Ennillion Net cyn treth £'000	Trosiant £'000	(Rhwymedigae thau) / Asedau Net £'000
31 Rhagfyr 2021	(753)	5,963	(2,541)
31 Rhagfyr 2020	(306)	5,283	(3,240)

Gellir cael copïau o gyfrifon y cwmni gan Menter Môn, Neuadd y Dref Llangefni, Sgwâr Buckley, Llangefni, Ynys Môn, LL77 7LR. Mae adroddiad yr Archwilydd ar gyfrifon y flwyddyn ariannol sy'n diweddu 31 Rhagfyr 2021 yn un heb amodau.

Ysgol Sefydledig Caergeiliog

Mae'r balansau ar gyfer asedau ac ymrwymadau cyfredol a reolir gan Ysgol Sefydledig Caergeiliog wedi eu cynnwys yn y cyfrifon hyn ac, felly, mae cronfeydd wrth gefn yr ysgol, fel y nodir yn y Fantolen yma, yn cynrychioli'r asedau cyfredol net yn unig. Mae gan yr ysgol hefyd asedau anghyfredol sydd wedi eu nodi ar Fantolen yr ysgol, sef £687k ar 31 Mawrth 2023 (£730k ar 31 Mawrth 2022), ar gyfuniad o brisant a chost hanesyddol, llai dibrisiant. Mae'r asedau anghyfredol wedi eu breinio yng Nghorff Llywodraethu'r ysgol ac nid ydynt wedi'u cyfuno ym Mantolen y Cyngor hwn.

NODYN 32 – CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETH A CHRONFEYDD ERAILL A WEINYDDIR GAN Y CYNGOR

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel ymddiriedolwr i nifer o gronfeydd ymddiriedol. Mae eu cyfrifon ar gael gan yr Adain Gyfrifeg, Swyddogaeth Adnoddau, Swyddfeydd y Cyngor, Cyngor Sir Ynys Môn, Llangefni, Ynys Môn, LL77 7TW. Yn ychwanegol at gymynroddion i bethau megis gwobrau mewn ysgolion a chysuron a gwelliannau yn sefydliadau'r Gwasanaethau Cymdeithasol, mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am gronfeydd Ymddiriedol fel a ganlyn.

Yn ystod 2022/23, roedd gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 gyfrifoldeb ariannol am nifer o elusennau. Er fod eu gweinyddiaeth ariannol wedi cael eu hintegreiddio gyda gwaith y Cyngor, mae'r elusennau yn gyfreithiol arwahân ac fe gynhyrchir datganiadau ariannol arwahân, sydd yn unol â safonau cyfrifo cymwys a'r Datganiad o'r Arfer a Argymhellir ar Gyfrifo gan Elusennau, a gyhoeddwyd gan y Comisiynwyr Elusennau. Fe rheolir yr elusennau ac fe cymeradwyir y gwariant yn unol â'r meini prawf a nodir yn nogfennau llywodraethu pob un: -

Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn (Rhif 525254)

Mae 75% o'r incwm net o Stad Elusennol David Hughes yn ffurfio rhan o Gronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn - sef Cronfa y mae'r Cyngor yn Ymddiriedolwr iddi. Defnyddir yr incwm i ddibenion addysgol penodol. Telir y 25% arall i "Elusen David Hughes er Lles y Tlodion", elusen nad yw'n cael ei gweinyddu gan y Cyngor.

Ar 31 Mawrth 2023, roedd balansau amcangyfrifedig y Cronfeydd Ymddiriedol hyn (yn ôl gwerth yr asedau ar y farchnad) yn: -

Crynodebau datganiad cyn eu harchwilio	2022/23 Incwm £'000	2022/23 Gwariant £'000	2022/23 Asedau £'000	2022/23 Rhwymedigaethau £'000
Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn	702	242	4906	22

Crynodebau datganiad wedi eu harchwilio	2021/22 Incwm £'000	2021/22 Gwariant £'000	2021/22 Asedau £'000	2021/22 Rhwymedigaethau £'000
Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn	137	113	4737	22

Cronfeydd eraill a weinyddir gan y Cyngor

Mae'r Cyngor fel rhan o'i gylch gwaith diogelu a chefnogi pobl agored i niwed hefyd yn gweinyddu nifer o gyfrifon banc cleientiaid y mae'r Cyngor wedi'u penodi i'w rheoli gan yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) fel Penodai Corfforaethol neu'r Llys Gwarchod fel sy'n berthnasol. Mae hyn ar ran unigolion nad oes ganddynt y gallu i reoli eu materion ariannol eu hunain. Rheolir y rhain gan dîm mewn gwasanaethau Oedolion ac fe'u monitror ddwywaith y flwyddyn gan y Llys Gwarchod. Cyfanswm gwerth y cyfrifon hyn ar 31 Mawrth 2023 oedd £842k (£698k yn 2021/22). Nid yw'r gwerth hwn wedi'i gynnwys yn mantolen y Cyngor gan nad yw'r arian yn perthyn i'r Cyngor.

NODYN 33 – CYNLLUN PENSIWN ATHRAWON

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar ganran o dâl pensiynadwy aelodau.

Yn dechnegol, cynllun buddiannau diffiniedig yw'r cynllun. Fodd bynnag, mae'r cynllun heb ei gyllido ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w thalu gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Cyngor yn gallu adnabod ei gyfran o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad Cyfrifon yma maent, felly, yn cael eu cyfrifo ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2022/23, talodd y Cyngor £6.332m i Bensiynau Athrawon yn ymwneud â buddiannau ymddeol athrawon, a oedd yn cynrychioli 23.63% o dâl pensiynadwy (£5.838m a 23.68% yn 2021/22).

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfernir ar gyfer ymddeoliad cynnar y tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig a manylir arnynt yn Nodyn 34 isod.

NODYN 34 – CYNLLUN PENSIWN BUDDIANNAU DIFFINIEDIG LLYWODRAETH LEOL

Buddiannau Ymddeoliad Cyfranogiad yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith ei swyddogion a'i weithwyr eraill, mae'r Cyngor yn cynnig buddiannau ymddeoliad. Er nad yw'r buddiannau yma yn cael eu talu hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan y Cyngor rwymedigaeth i wneud y taliadau sydd raid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau i'r dyfodol. Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae hwn yn gynllun a gyllidir, gan olygu fod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, a gyfrifir ar lefel y bwriedir iddi gydbwyso rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddiad. Yn ogystal, mae cyfran y Cyngor o'r incwm pensiwn, costau, asedau ac atebolrwydd sy'n ymwneud â Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru wedi'u cynnwys yn y ffigurau hyn.

a) Trafodion yn ymwneud â buddiannau ôl-gyflogaeth

Mae'r Cyngor yn adnabod cost y buddiannau ymddeol yn yr adroddiadau ar gostau'r gwasanaethau pan mae'r gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan mae'r buddiannau yn cael eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r gost sydd raid ei dangos yn erbyn Cronfa'r Cyngor yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn ac, felly, mae gwir gost buddiannau ôl-gyflogaeth / ymddeoliad yn cael eu gwyrddroi o'r Gronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Yn ystod y flwyddyn, mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn: -

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Cost y gwasanaeth yn cynnwys:		
Costau cyfredol y gwasanaeth	23,124	23,603
Colledion ar setliadau neu gwtogiadau	93	26
Cyfanswm cost y Gwasanaeth	23,217	23,629
Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi		
Cost llog ar yr ymrwymiad budd diffiniedig	14,201	10,841
Incwm llog ar Asedau'r Cynllun	(10,773)	(7,187)
Cyfanswm y buddiannau Ôl-Gyflogaeth a godwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaeth	26,645	27,283
Elw ar Asedau'r Cynllun (ac eithrio symiau sydd wedi eu cynnwys yn y gwariant llog net)	16,664	(29,399)
(Elw) a cholledion actiwariad yn codi oherwydd newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	(11,417)	(2,832)
(Elw) a cholledion actiwariad yn codi oherwydd newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	(211,308)	(39,585)
Arall	49,790	(273)
Cyfanswm Ailfesur y rhwymedigaeth o ran buddiannau net diffiniedig	(156,270)	(72,089)
Cyfanswm y buddiannau Ôl-gyflogaeth a godwyd ar Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(129,625)	(44,806)
Gwyrddroi'r taliadau net a wnaed ar gyfer buddiannau ymddeoliad yn unol â'r còd	16,179	17,000
Swm gwirioneddol a godwyd yn erbyn balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn ystod y flwyddyn:		
Cyfraniad y cyflogwyr sy'n daladwy i'r cynllun	10,466	10,283
Cyfanswm y buddiannau Ôl-gyflogaeth a godwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	26,645	27,283

b) Asedau a Rhwymedigaethau Pensiwn a gydnabyddir yn y Fantolen

Mae rhwymedigaethau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull credyd uned rhagdybiedig, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y blynyddoedd i ddod yn seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, lefelau cyflogau ac ati. Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a'r rhwymedigaethau o ran Buddiannau Dewisol wedi cael eu hasesu gan Hymans Robertson LLP, cwmni annibynnol o actiwariaid, ac mae'r amcangyfrifon yn seiliedig ar y prisiad llawn diweddaraf o'r Cynllun ar 31 Mawrth 2023.

Mae'r symiau sydd wedi eu cynnwys yn y Fantolen yn codi o ymrwymiad yr Awdurdod mewn perthynas â'i gynllun buddiannau diffiniedig fel a ganlyn:	31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2022
	£'000	£'000
Gwerth Presennol Asedau'r Cynllun	383,797	397,766
Gwerth Presennol Ymrwymadau'r Cynllun	(363,983)	(518,965)
Rhwymedigaeth net yn codi o'r Rhwymedigaethau diffiniedig	19,814	(121,199)

Cysoni Gwerth Presennol Rhwymedigaethau'r Cynllun

	2022/23	2021/22
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	518,965	534,438
Cost gwasanaeth cyfedrol	23,124	23,537
Cost llog	14,201	10,842
Cyfraniadau gan cyfranogwyr y cynllun	3,144	2,804
(Elw) / colledion Ailfesur	(183,988)	(42,690)
Costau gwasanaeth blaenorol	93	26
Amcangyfrif o'r buddiannau a dalwyd nad oeddynt yn cael eu cyllido	(923)	(911)
Amcangyfrif o'r buddiannau a dalwyd	(10,632)	(9,081)
Balans ar 31 Mawrth	363,983	518,965

Cysoni Gwerth Presennol Asedau'r Cynllun

	2022/23	2021/22
	£'000	£'000
Gwerth Teg Agoriadol Asedau'r Cynllun ar 1 Ebrill	397,766	358,065
Incwm Llog	10,773	7,187
Elw ar asedau cynllun (heb gynnwys gwariant llog net)	(16,664)	29,399
Arall	(11,055)	-
Cyfraniadau gan aelodau	3,143	2,804
Cyfraniadau gan y cyflogwr	10,466	9,392
Cyfraniadau mewn perthynas â buddiannau nad oeddynt yn cael eu cyllido	923	911
Buddiannau a dalwyd nad oeddynt yn cael eu cyllido	(923)	(911)
Buddiannau a dalwyd	(10,632)	(9,081)
Balans ar 31 Mawrth	383,797	397,766

c) Gwerth Teg Asedau'r Cynllun

Mae'r tabl isod yn dangos y gwahaniaeth rhwng 2021/22 a 2022/23 yn y categori ecwiti a buddsoddiadau eraill rhwng y Prisiau a Ddyfynnir mewn Marchnadoedd Gweithredol a Phrisiau nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn Marchnadoedd Gweithredol. Ers 2018/19, mae rheolwyr y cronfeydd Pensiwn wedi dechrau symud buddsoddiadau o'r rhai a ddyfynnir yn y marchnadoedd gweithredol i ddwy gronfa byd-eang ar y cyd ym Mhartneriaeth Pensiynau Cymru (WPP). Mae'r buddsoddiadau hyn yn cael eu dangos o fewn Cronfeydd Buddsoddi ac Unedau Ymddiriedolaeth nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn marchnadoedd agored. Mae rhagor o wybodaeth am Gronfa Bensiwn Gwynedd yn ei chyfanrwydd ar gael drwy ddilyn y ddolen a ganlyn: <https://www.cronfabensiwngwynedd.cymru/cy/Cartref.aspx>

Cyfran y Cyngor o Asedau'r Cynllun Pensiwn yw: -

	2022/23 Prisiau a Ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithredol £'000	2022/23 Prisiau nas dyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithredol £'000	2021/22 Prisiau a Ddyfynnwyd mewn Marchnadoedd £'000	2021/22 Prisiau nas dyfynnwyd mewn Marchnadoedd Gweithredol £'000
Arian a chywerthoedd arian	1,197	-	2,084	-
Ecwiti preifat	-	24,150	-	22,734
Cronfeydd Buddsoddi ac Unedau Ymddiriedolaeth				
Ecwiti	-	238,805	-	248,081
Isadeiledd	-	10,891	-	9,657
Arall	-	77,139	-	79,038
Eiddo Tiriog				
Eiddo yn y DU	-	31,615	-	36,172
Eiddo Tramor	-	-	-	-
Cyfanswm Gwerth yr holl Asedau	1,197	382,600	2,084	395,682
Cyfanswm Gwerth yr Asedau Gweithredol ac Anweithredol		383,797		397,766

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd yn cynnwys y categorïau canlynol, yn ôl y gyfran o'r asedau cyfan a ddelir: -

	31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2022
Arian a chywerthoedd arian	0%	0%
Buddsoddiad Ecwiti (yn ôl math o ddiwydiant)		
Ecwiti Preifat	6%	6%
Cronfeydd Buddsoddi ac Unedau Ymddiriedolaethol		
Ecwiti	62%	64%
Isadeiledd	3%	2%
Arall	21%	20%
Eiddo Tiriog		
Eiddo yn y DU	8%	8%
Cyfanswm	100%	100%

ch) Hanes y Cynllun

Dadansoddiad o asedau a rhwymedigaethau'r cynllun: -

	31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2022	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2019
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth Teg Asedau'r Cynllun Pensiwn	383,797	397,766	357,955	274,492	312,536
Gwerth Presennol Rhwymedigaeth Budd Diffinedig y Cynllun	(363,983)	(518,965)	(534,216)	(399,012)	(443,266)
(Diffyg)/Asedau yn y Cynllun	19,814	(121,199)	(176,261)	(124,520)	(130,730)

Mae'r dadansoddiad o asedau a rhwymedigaethau'r cynllun yn dangos yr ymrwymadau sylfaenol sydd gan y Cyngor yn y tymor hir i dalu buddion ymddeol. Gwerth presennol rhwymedigaethau buddion wedi'u diffinio o £363.983m sy'n sylweddol is na'r gwerth arferol oherwydd y ffactor disgownt uwch a ragnodir gan safonau cyfrifeg ac a ddefnyddir gan yr Actiwari. Mae hyn fel y soniwyd yn yr adroddiad naratif yn gysylltiedig â'r gyfradd sylfaenol banc uwch a gwerth bondiau corfforaethol y DU y mae'r ffactor disgownt yn seiliedig arnynt. Gwerth teg asedau yn y cynllun pensiwn yw £383.797m sy'n uwch na'r rhwymedigaethau.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau statudol ar gyfer cyllido'r diffyg yn golygu bod sefyllfa ariannol y Cyngor yn parhau i fod yn iach. Bydd y diffyg yng Nghynllun Pensiwn Gwynedd yn cael ei adennill drwy gynyddu'r cyfraniadau, fel yr asesir gan actwari'r cynllun, dros weddill oes waith y gweithwyr.

d) Prif Ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr Actiwari oedd: -

	2022/23	2021/22
Rhagdybiaethau Marwolaeth:		
<i>Hirhoedledd yn 65 bensiynwyr presennol:</i>		
Dynion	20.9 mlynedd	21.3 mlynedd
Merched	23.7 mlynedd	23.7 mlynedd
<i>Hirhoedledd yn 65 bensiynwyr dyfodol:</i>		
Dynion	22.1 mlynedd	22.4 mlynedd
Merched	25.5 mlynedd	25.7 mlynedd
Graddfa Cynnydd Chwyddiant / Pensiwn	2.95%	3.20%
Gradda cynnydd mewn cyflogau	3.45%	3.50%
Dychweliad disgwylidig ar yr asedau	-1.50%	10.20%
Graddfa ddisgownt ar rhwymedigaethau'r cynllun	4.75%	2.70%
Defnyddio'r opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeoliad:		
Gwasaneath i Ebrill 2008	50.00%	50.00%
Gwasaneath ar ol Ebrill 2008	65.00%	75.00%

dd) Dadansoddiad Sensitifrwydd

Newid Mewn Tybiaethau fel ar 31 Mawrth 2023	% y Cynnydd yn fras i'r Cyflogwr	Swm Ariannol Bras £'000
Lleihad o 0.1% yn y gyfradd ddisgownt real	2%	6,939
Cynnydd 1 blwyddyn yn nisgwyliad oes aelodau	4%	14,554
Cynnydd o 0.1 % yn y gyfradd cynnydd cyflog	0%	935
Cynnydd o 0.1 % yn y gyfradd cynnydd pensiwn	2%	6,106

Mae'r dadansoddiad sensitifrwydd isod yn seiliedig ar newidiadau posibl i'r rhagdybiaethau a all, yn rhesymol, ddigwydd ar ddiwedd y cyfnod adrodd. Ar gyfer pob newid mewn rhagdybiaeth, mae'n cymryd yn ganiataol bod yr holl ragdybiaethau eraill yn parhau'n gyson. Mae'r dadansoddiad o sensitifrwydd yn dangos cynnydd 0.1% yn y gyfradd ddisgownt real oherwydd newidiadau posibl yn y farchnad, a all ostwng rhwymedigaethau'r gronfa o £6.939m. Gall cynnydd 0.1% yn y gyfradd cynnydd cyflogau, olygu cynnydd o £935k yng nghostau'r gronfa. Gall cynnydd 0.1% yn y gyfradd bensiynau, olygu cynnydd o £6.106m mewn rhwymedigaethau. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrwydd wedi cael eu cyfrifo yn unol â thybiaethau actiwaraid proffesiynol, SCRh 19 a SAARh 102.

Mae hyn yn golygu bod y defnydd o'r rhagdybiaethau 0.1% isod wedi cael eu dewis gan yr actiwari arbenigol yn unol â'i farn/barn broffesiynol ef/hi. Byddai'r Actiwari wedi cymryd i ystyriaeth wybodaeth gyfredol a blaenorol. Byddai gwybodaeth ynghylch hyd oes pobl a gwybodaeth ddemograffig hefyd wedi dylanwadu ar hyn.

e) Yr Effaith ar Lif Arian yr Awdurdod

Amcan y cynllun yw cadw cyfraniadau'r cyflogwr ar gyfradd sydd mor gyson a phosib Mae gan y Cyngor strategaeth gydag actiwari'r cynllun i sicrhau lefel gyllido o 100% yn ystod yr 20 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro'n flynyddol. Caiff y prisiad tairblwyddol nesaf ei gwblhau erbyn 31 Mawrth 2023.

Bydd angen i'r cynllun gymryd i ystyriaeth y newidiadau cenedlaethol i'r cynllun dan Ddeddf Gwasanaethau Pensiynau Cyhoeddus 2013.

Yn unol â'r Ddeddf, efallai na fydd y CPLIL yn Lloegr a Chymru, a'r prif gynlluniau cyfredol eraill ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus, yn darparu buddiannau ar gyfer gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2014 (neu Wasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2015 yn achos y prif gynlluniau pensiwn eraill ar gyfer gwasanaeth cyhoeddus yn Lloegr a Chymru). Mae'r Ddeddf yn cynnwys darpariaeth ar gyfer rheoleiddio'r cynlluniau mewn fframwaith cyffredinol er mwyn sefydlu cynlluniau yn seiliedig ar yr enillion cyfartalog yn ystod gyrfa wedi eu hailbrisio er mwyn talu pensiynau a buddiannau eraill.

Mae'r ased / atebolrwydd net yn dangos ymrwymadau sylfaenol sydd gan y Cyngor yn y tymor hir i dalu budd-daliadau ôl-gyflogaeth (ymddeol). Mae'r ased net o £19.814m yn cael effaith sylweddol ar werth net y Cyngor fel y'i cofnodwyd yn y fantolen. Mae hwn yn ased cyfrifyddu statudol nad yw'n effeithio ar balansau'r Cyngor. Fodd bynnag, mae'r safon cyfrifyddu ar gyfer Pensiynau SCRh19 ac IFRIC14 yn ei gwneud yn ofynnol na ellir cynnwys ased pensiwn net fel ased ar y fantolen, felly mae hyn wedi'i eithrio ac mae gan yr atebolrwydd pensiwn a'r gronfa bensiwn na ellir ei defnyddio hefyd balansau o ddim.

f) Amcangyfrif o'r cyfraniadau i'w talu i Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2023/24

Mae'r Cyngor yn rhagweld y bydd yn talu cyfraniad o £9,830m i'r cynllun yn 2023/24. Y swm sy'n ddyledus i Gyngor Gwynedd mewn perthynas â chyfraniadau CPLIL am 2021/22 ar 31 Mawrth 2023 yw £1.147m ac mae wedi ei gynnwys yn y nodyn datgelu o ran credydwy'r tymor byr.

NODYN 35 – OFFERYNNAU ARIANNOL

Cytundebau contractiol rhwng dau neu fwy o bartïon yw offerynnau ariannol yn ymwneud â hawl i dderbyn tâl o ariannol. Byddai gan un parti ased ariannol lle mae arian neu ased ariannol arall yn cael ei roi i'r parti arall, yn gyfnewid am ddychwelyd yr arian neu'r offeryn ariannol, yn aml gyda llog neu enillion ffafriol ar y buddsoddiad. Byddai'r trafodiad yn rhwymedigaeth ariannol i'r parti neu'r partiïon eraill. Y cytundeb i ad-dalu'r arian ar yr amser y cytunwyd arno ac i ddychwelyd yr arian yn unol â'r cytundeb fyddai hynny. Er enghraifft, prif asedau ariannol y Cyngor yw ei fuddsoddiadau mewn adneuron banc.

Mae enghreifftiau o asedau ariannol yn cynnwys arian parod, adneuron banc, symiau sy'n ddyledus drwy fasnach (dyledwyr), ecwitiau, bondiau a deilliadau. Mae enghreifftiau o rwymedigaethau ariannol yn cynnwys benthyciadau, symiau sy'n daladwy drwy fasnach (credydwyr) ac unrhyw rwymedigaeth contractiol i ddarparu arian parod neu ased ariannol i endid arall.

NODYN 35a – ASED AU ARIANNOL

Mae'r nodyn yma'n dangos y categorïau gwahanol o asedau ariannol sy'n ofynnol o dan SAARh 9 a gwerth asedau ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2023. Mae'n rhoi gwerth asedau anariannol hefyd, sydd yn cynnwys gwerth Tir ac Eiddo ac asedau eraill. Ni all y Cyngor ond ymrwymo i asedau a rhwymedigaethau ariannol yn unol â Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor. Mae'r Strategaeth yn gosod meini prawf caeth, felly, ni all y Cyngor ond buddsoddi mewn asedau ariannol sydd yn hynod o ddiogel ac y gellir cael mynediad atynt pan fydd y Cyngor angen yr arian.

Adneuron banciau yn y DU sy'n bodloni meini prawf statws credyd y Cyngor yw'r rhan fwyaf o fuddsoddiadau, neu fenthyciadau i awdurdodau lleol eraill. Daw'r cyfan ohonynt o dan ddsbarthiad SAARh 9 Asedau Ariannol a fesurir yn ôl cost wedi'i amorteiddio, fel yr amlygir yn Nodyn 35a.

Mae'r tabl isod yn dangos swm cario'r asedau ariannol. Dyma werth yr asedau ariannol yn y fantolen yn seiliedig ar gost wedi ei amorteiddio. Darperir y gwerth teg hefyd; Mae hwn yn werth mwy cyfredol, sef y pris i werthu'r asedau ariannol ar 31 Mawrth 2023. Cyfrifwyd hyn gan Link Asset Services, Ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor. Roedd y prisiad yn seiliedig ar gymhariaeth o'r adneuron gyda buddsoddiad tebyg gyda'r un darparwr / darparwr tebyg.

Asedau Ariannol	Tymor Byr				Tymor Hir				Cyfanswm			
	31/03/2023		31/03/2022		31/03/23		31/03/2022		31/03/2023		31/03/2022	
	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i amorteiddio												
Arian a chywerthoedd arian												
Arian a chywerthoedd arian - adneuron	26,522	26,522	38,616	38,618	-	-	-	-	26,522	26,522	38,616	38,618
Arian a chywerthoedd arian eraill	718	718	5,862	5,862	-	-	-	-	718	718	5,862	5,862
Benthyciadau i Awdurdodau Lleol arall	5,000	5,000	-	-	-	-	-	-	5,000	5,000	-	-
Buddsoddiadau tymor byr eraill	10,000	10,000	7,500	7,501	-	-	-	-	10,000	10,000	7,500	7,501
Cyfanswm Buddsoddiadau	42,240	42,240	51,978	51,981	-	-	-	-	42,240	42,240	51,978	51,981
Dyledwyr												
Rhenti	317	317	648	648	-	-	-	-	317	317	648	648
Benthyciadau i weithwyr	131	131	159	159	14	14	95	95	145	145	254	254
Dyledwyr Masnach	2,327	2,327	3,242	3,242	-	-	-	-	2,327	2,327	3,242	3,242
Incwm gohiriedig	-	-	-	-	1,220	1,220	967	967	1,220	1,220	967	967
Gordaliadau budd-daliadau tai	170	170	950	950	-	-	-	-	170	170	950	950
Dyledwyr Eraill	637	637	59	59	-	-	-	-	637	637	59	59
Cyfanswm Dyledwr	3,582	3,582	4,940	4,940	1,234	1,234	1,062	1,062	4,816	4,816	6,002	6,002
Cyfanswm Offerynnau Ariannol	45,822	45,822	56,918	56,921	1,234	1,234	1,062	1,062	47,056	47,056	57,980	57,983
Asedau heb eu diffinio fel Offerynnau Ariannol	36,730	36,730	39,028	39,028	496,567	496,567	475,820	475,820	533,297	533,297	514,848	514,848
Cyfanswm Asedau	82,552	82,552	95,946	95,949	497,801	497,801	476,882	476,882	580,353	580,353	572,828	572,831

Mae'r asedau ariannol wedi eu rhannu rhwng buddsoddiadau a dyledwyr. Y buddsoddiadau yw adneuon arian parod i mewn i fanciau y DU ynghyd â'r arian parod ac chywerthoedd arian eraill yn ymwneud â'r symiau a ddelir ar gyfer bancio gweithredol a thalu costau o ddydd i ddydd. Buddsoddodd y Cyngor £10.000m hefyd mewn adneuon cyfnod penodol ar gyfradd llog uwch. Mae'r symiau a ddelir fel arian parod a chywerthoedd arian yng nghyfrifon adneuon banc y DU dros anghenion dydd i ddydd ond bydd eu hangen yn y dyfodol. Mae'r rhain yn ennill llog am y cyfnod a fuddsoddiwyd. Y categori arall o asedau ariannol yw dyledwyr.

Mae'r rhain yn ymwneud â sefydliadau neu unigolion sy'n ddyledus i'r Cyngor. Y mwyaf sylweddol yw dyledwyr masnach sy'n ymwneud â symiau sy'n ddyledus am wasanaethau a dderbynnir. Dangosir benthyciadau cyflogaion hefyd; benthyciadau meddal yw'r rhain sy'n ymwneud yn bennaf â benthyciadau ceir i aelodau o staff sy'n teithio'n fwy helaeth ar fusnes y Cyngor. Darparwyd y benthyciadau ar gyfradd is na gwerth y farchnad oherwydd yr angen am deithio sy'n gysylltiedig â gwaith. Nid yw dyledwyr yn cynnwys trafodion gydag adrannau'r llywodraeth, ac incwm a thaliadau sy'n deillio o drethiant, gan gynnwys y Dreth Gyngor a threthi annomestig.

NODYN 35b – RHWYMEDIGAETHAU ARIANNOL A DDELIR GAN Y CYNGOR

Mae holl Rwymedigaethau Ariannol y Cyngor yn cael eu dosbarthu fel Rhwymedigaethau Ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio. Dangosir hyn yn Nodyn 35b. Mae'r nodyn hefyd yn dangos gwerth rhwymedigaethau anariannol.

Cyfanswm rhwymedigaethau benthycia'r Cyngor oedd £125.668m ar 31 Mawrth 2023. Dyma'r benthyciad a gymerwyd dros y blynyddoedd i gyllido gwariant cyfalaf ar adeiladu neu adnewyddu asedau'r Cyngor. Y benthyciadau tymor byr yw'r symiau sydd i'w had-dalu erbyn 31 Mawrth 2024. Disgwylir i'r benthyciadau hirdymor gael eu talu ymhen mwy na blwyddyn. Prif ddarparwr benthyciadau i'r Cyngor yw'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB), sy'n rhan o Adran Trysorlys y Llywodraeth Ganolog.

Cyfrifwyd gwerth teg benthycia'r Cyngor gan ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor, Gwasanaethau Asedau Cyswllt. Cyfanswm gwerth teg benthycia'r Cyngor oedd £120.003m, sy'n is na'r gwerth cario ar y fantolen o £125.668m ar 31 Mawrth 2023. Mae gwerth teg yr asedau £5.665m yn is na'r swm cario oherwydd bod y Bwrdd Benthyciadau Cyfalaf yn cynnig gostyngiad net os yw'r Cyngor yn disodli'r benthyciadau hyn gyda benthyciadau newydd. Mae'r Cyngor wedi elwa o fenthyciadau llog is tra bod y gyfradd llog sylfaenol wedi bod yn isel. Mae hyn wedi helpu i sicrhau bod llog ad-daladwy bob blwyddyn yn is na'r blynyddoedd blaenorol pan oedd cyfraddau llog yn uwch. Byddai cynnydd mewn cost llog ad-daladwy blyddynol yn uwch na gwerth cyfanswm gostyngiad PWLB ac ni fyddai'r gost llog flynyddol ar y benthyciadau newydd yn fforddiadwy.

Rhwymedigaethau Ariannol	Tymor Byr				Tymor Hir				Cyfanswm			
	31/03/2023		31/03/2022		31/03/2023		31/03/2022		31/03/2023		31/03/2022	
	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg	Swm Cario	Gwerth Teg
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau ariannol a ddelir ar gost wedi'i amorteiddio												
Benthyciadau												
PWLB	3,738	3,811	4,191	4,261	117,708	112,664	119,578	162,447	121,446	116,475	123,769	166,708
Salix	373	373	373	456	3,849	3,155	3,099	2,410	4,222	3,528	3,472	2,866
Cyfanswm Rhwymedigaethau Ariannol - Benthyciadau	4,111	4,184	4,564	4,717	121,557	115,819	122,677	164,857	125,668	120,003	127,241	169,574
Credydwy												
Masnach	11,650	11,650	3,037	3,037	-	-	-	-	11,650	11,650	3,037	3,037
Credydwy Eraill	1,177	1,177	2,642	2,642	-	-	163	163	1,177	1,177	2,805	2,805
Cyfanswm Rhwymedigaethau Ariannol - Credydwy	12,827	12,827	5,679	5,679	-	-	163	163	12,827	12,827	5,842	5,842
Cyfanswm Rhwymedigaethau Ariannol	16,938	17,011	10,243	10,396	121,557	115,819	122,840	165,020	138,495	132,830	133,083	175,416
Cyfanswm Rhwymedigaethau nad ydynt wedi'u diffinio fel Rhwymedigaethau Ariannol	26,963	26,963	41,901	41,901	9,893	9,893	125,610	125,838	36,856	36,856	167,511	167,739
Cyfanswm Rhwymedigaethau	43,901	43,974	52,144	52,297	131,450	125,712	248,450	290,858	175,351	169,686	300,594	343,155

NODYN 35c – INCWM, GWARIANT, ENILLION A CHOLLEDION

Mae'r tabl isod yn dangos effaith offerynnau ariannol y Cyngor a ddelir ar gyfrif refeniw blynyddol y Cyngor ar gyfer 2022/23.

Mae'r tabl yn dangos y codwyd £599k (£416k yn 2021/22) ar y Cyngor am amhariad a dadgydnabyddiaeth o'r asedau ariannol a nodir uchod yn Nodyn 35a. Dangosir taliadau amhariad a dadgydnabyddiaeth yn fanylach yn Nodyn 36a. Mae ased y dyledwyr yn cael ei amharu i ystyried y risg na fydd yr holl ddyledion sy'n weddill yn cael eu talu. Codir tâl am ddad-gydnabod incwm sy'n ddyledus sy'n annhebygol o gael ei dalu. Mae hyn yn lleihau gwerth yr asedau yn ôl y swm hwn ac yn cael ei godi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES).

Derbyniodd y Cyngor £963k (£19k yn 2021/22) mewn llog o'i adneuon mewn banciau yn y DU a benthyciadau i awdurdodau lleol eraill. Mae'r llog ar fuddsoddiadau wedi gostwng oherwydd effaith y gyfradd sylfaenol hanesyddol isel a ostyngwyd oherwydd y Pandemig. Mae cyfraddau llog wedi cynyddu ers hynny ac mae'n debygol y byddant yn parhau i gael eu cynyddu ymhellach. Bydd hyn yn cynyddu'r llog sy'n dderbyniadwy ar gyfer 2023/24. Y llog a oedd yn daladwy ar fenthyciadau yn ymwneud â 2022/23 oedd £5.699m (£5.591m yn 2021/22).

Incwm, Gwariant, Enillion a Cholledion	2022/23		2021/22	
	Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau £'000	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall £'000	Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau £'000	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall £'000
(Enillion)/colledion net ar:				
Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio (lwfans amhariad a dadgydnabod)	599	-	416	-
Cyfanswm yr enillion/colledion net	599	-	416	-
Refeniw llog:				
Asedau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio	(963)	-	(19)	-
Cyfanswm Refeniw Llog	(963)	-	(19)	-
Cost llog:				
Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio	5,699	-	5,591	-
Cyfanswm Cost Llog	5,699	-	5,591	-

NODYN 36 – NATUR A MAINT Y RISGIAU SY’N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gwaith y Cyngor yn golygu ei fod yn agored i sawl risg ariannol: -

Risg Credyd – y posibilrwydd bod partïon eraill yn methu â thalu'r symiau sy'n dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd – y posibilrwydd na fydd cyllid gan y Cyngor i gwrdd â'i ymrwymïadau yng nghyswllt taliadau.

Risg y Farchnad – y posibilrwydd y bydd y Cyngor yn wynebu colled ariannol oherwydd newidiadau mewn mesurau megis cyfraddau llog. Mae'r rheolaeth gyffredinol dros risgiau sylweddol sy'n codi o'r Offerynnau Ariannol yn cael cefnogaeth gan Ddatganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys y Cyngor a hefyd y Strategaeth Buddsoddi Blynyddol sydd wedi ei chymeradwyo gan y Cyngor Llawn. Mae'r Cyngor ond wedi buddsoddi mewn banciau DU ac awdurdodau lleol eraill yn ystod y flwyddyn.

Risg Credyd – Mae Risg Credyd yn deillio o adneuron gyda banciau a sefydliadau ariannol, yn ogystal ag amlygiad credyd i gwsmeriaid y Cyngor (dyledwyr ar y Fantolen). Mae'r safon yn ei wneud yn ofynnol i'r Cyngor ddarparu ar gyfer colledion credyd posibl o beidio â thalu incwm dyledus i'r Cyngor. Gelwir hyn yn lwfans colli amhariad (ILA). Yn hytrach na seilio colledion posibl ar wybodaeth hanesyddol yn unig, y ma'r Cyngor yn ystyried colledion credyd posibl yn y dyfodol yn gynharach ac mae wedi diwygio'r polisi amhariad i amharu ar golledion credyd posibl ar ddyledwyr mwy cyfredol. Mae'r polisi diwygiedig i'w weld yn Nodyn 41 Polisiâu Cyfrifyddu.

Mae'r Cyngor wedi asesu'r risg credyd o adneuron banc ar y tebygolrwydd o'r banc yn diffygio wrth ad-dalu'r buddsoddiad. Mae risg uwch i'r sector bancio gan Brexi, effaith y Pandemig ac, yn fwy diweddar, effaith y rhyfel yn yr Wcrain. Fodd bynnag, parheir i ystyried y risg o ddiffyg i fod yn isel. Mae hyn o ganlyniad i wytnwch ariannol uwch gan y banciau yn dilyn deddfwriaeth newydd a gyflwynwyd yn dilyn argyfwng bancio 2008. Nid yw'r adneuron banc, felly, wedi eu hamharu. Nid ydym yn trefnu adneuron gyda banciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod, ar ôl cael eu graddio'n annibynnol, wedi cael graddfa credyd digonol neu lefel o warant llywodraeth, a phenderfynir ar uchafsymiau credyd i bob gwrthbarti. Gosododd y Cyngor nifer o uchafsymiau yn seiliedig ar ansawdd credyd ar gyfer gwahanol math o sefydliadau, gwahanol gyfnodau a symiau, ac mae ganddo bolisi o beidio â benthycu mwy na £10m i unrhyw un sefydliad heblaw am lywodraeth y DU. Mae'r Cyngor yn monitro cyfraddau credyd yn gyson a chaiff rhybudd o unrhyw newidiadau gan ei ymgynghorwyr Rheoli'r Trysorlys. Cymerir camau priodol yn sgil unrhyw newid gan ddilyn y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Paratwir Adroddiad Trysorlys Blynyddol sy'n manylu ar y gwaith buddsoddi.

Ni aethwyd tu draw i unrhyw uchafswm credydd yn ystod y flwyddyn ariannol ac ni thorwyd unrhyw feini prawf gwrthbariton. Nid yw'r Cyngor yn disgwyl y bydd unrhyw golledion o ganlyniad i unrhyw un o'i wrthbartïon fethu â pherfformio yng nghyswllt adneuron.

Nid yw'r Cyngor fel rheol yn caniatáu credyd i gwsmeriaid; mae ganddo weithdrefnau casglu rhagnodedig ar gyfer symiau dyledus gan gwsmeriaid a gwneir darpariaethau priodol ar gyfer dyledion a allai fod yn rhai drwg. Mewn rhai amgylchiadau, mae'r Cyngor yn cael pridiant cyfreithiol ar eiddo ar gyfer rhai dyledion gohiriedig, megis hunan gyllidwyr mewn cartrefi gofal. Yn ogystal, mae gan y Cyngor nifer o ddyledwyr tymor hirach, sy'n bennaf yn fenthyciadau car i staff a morgeisi gweddilliol o gynllun caeëdig yn cynnig benthyciadau cartrefi i denantiaid ac i aelodau'r cyhoedd. Mae'r morgeisi gweddilliol yn rhai risg isel oherwydd bod y Cyngor yn diogelu'r hawl gyntaf ar yr eiddo morgeisiedig. Ystyrir bod y benthyciadau ceir yn rhai risg isel oherwydd bod modd tynnu ad-daliadau am y benthyciadau ceir o gyflogau'r gweithwyr, mae trefniadau dwyochrog gydag awdurdodau lleol eraill ar gyfer staff sy'n trosglwyddo gyda dyledion ar eu benthyciadau ceir, yswiriant ar gyfer benthyciadau heb eu had-dalu oherwydd marwolaeth mewn gwasanaeth a hefyd trefniadau arferol i ad-ennill dyledion yng nghyswllt gweithwyr sy'n gadael eu swyddi mewn llywodraeth leol.

NODYN 36a - AMHARIAD A DAD-GYDNABOD ASED AU ARIANNOL

Er mwyn sicrhau nad yw incwm y Cyngor yn cael ei orbwysleisio yn y cyfrifon hyn, mae balansau dyledwyr yn cael eu amharu i gyfrif am y risg credyd o dderbyn llai o incwm nag sy'n ddyledus. Mae'r amhariad hwn yn ystyried mwy o ddyledwyr cyfredol yn ogystal â dyledion sy'n ddyledus dros gyfnod hwy o amser. Er mwyn sicrhau nad yw'r Cyngor yn cydnabod unrhyw incwm na ellid byth ei adennill, ystyrir dileu y dyledion yma, a mae'n rhaid cymeradwyo hyn yn unol â chyfansoddiad y Cyngor. Mae'r rhai a gymeradwywyd i'w dileu yn cael eu tynnu o falans y dyledwyr a'u codi yn erbyn refeniw yn adran Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant y CIES.

Mae'r newidiadau yn y lwfans amhariad a'r swm sydd wedi'i ddad-gydnabod i'w weld isod: -

Dosbarth yr Asedau (cost wedi ei hamorteiddio)	2022/23	2021/22
	Colledion credyd disgwylidig dros oes yr ased - heb amhariad credyd £'000	Colledion credyd disgwylidig dros oes yr ased - heb amhariad credyd £'000
Balans Agoriadol ar 1 Ebrill 2021	4,121	3,743
Adneuron mewn banciau'r DU	-	-
Dyledwyr Masnachol (ac eithrio'r sector cyhoeddus a threthi)	441	389
Benthyciadau Meddal	-	(21)
Gordaliadau budd-dal Tai	34	(34)
Rhenti	9	44
Cyfanswm y lwfans amhariad 31 Mawrth 2022	4,605	4,121
Asedau Ariannol sydd wedi cael eu dad-adnabod	39	39
Cyfanswm Amhariad a Dad-gydnabod	523	417

NODYN 36b – Risg credyd o fuddsoddiadau

Mae'r meini prawf isod yn darparu'r statws credyd isaf ar gyfer sefydliadau y mae'r Cyngor yn buddsoddi ynddynt. Yn ymarferol, mae'r Cyngor yn buddsoddi mewn banciau a chymdeithasau adeiladu yn y DU ac awdurdodau lleol eraill y DU ar ôl asesu eu gwybodaeth ariannol. Mae'r meini prawf hefyd yn caniatáu ar gyfer offerynnau ariannol Llywodraeth Ganolog y DU a chronfeydd marchnad arian A triphlyg. Mae'r meini prawf hyn wedi'u cynnwys yn Natganiad Blynnyddol Strategaeth Rheoli'r Trysorlys ac mae wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor Llawn.

Categori	Statws Credyd Tymor Byr (Fitch)	Statws Credyd Tymor Byr (Moody's)	Statws Credyd Tymor Byr (Safon a Gwael)	Statws Credyd Hirdymor (Fitch)	Statws Credyd Hirdymor (Moody's)	Statws Credyd Hirdymor (Safon a Gwael)	Uchafswm Arian Parod	Terfyn Amser
Cymdeithasau Banc ac Adeiladu (heb eu gwladoli neu eu gwladoli'n rhannol)	F1+	P-1	A-1+	AAA	Aaa	AAA	£10m	5 blwyddyn
	F1+	P-1	A-1+	AA	Aa2	AA	£10m	3 blwyddyn
	F1+	P-1	A-1+	AA-	Aa3	AA-	£10m	364 diwrnod
	F1	P-1	A-1	A	A2	A	£7.5m	6 mis
Banciau'r DU wedi'u Gwladoli / Yn rhannol	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	£10m	364 diwrnod
Banc NatWest (Wedi'i Wladoli'n Rhannol)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	£30m	364 diwrnod
Llywodraeth Ganolog y DU (waeth beth fo statws credyd)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	Dim uwchafswm	Dim uwchafswm
Awdurdodau Lleol y DU*	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	£10m	364 diwrnod
Cronfeydd y Farchnad Arian	n/a	n/a	n/a	AAA	AAA	AAA	£5m	6 mis

Mae'r tabl isod yn manylu ar yr holl buddsoddiadau a waned gan y Cyngor fel ar 31 Mawrth, a chyfraddau credyd y sefydliadau sy'n cwrdd â gofynion isaf meini prawf y Cyngor. Yn 2022 dechreuodd y Cyngor osod buddsoddiadau mewn cyfrifon cyfnod penodol gyda llog sefydlog sydd yn ddiogel, ond gyda chyfraddau llog uwch. Bydd hyn yn parhau trwy 2022/23 tra mae balansau arian parod yn ddigonol i ganiatau buddsoddiadau ar gyfer cyfnodau penodol.

Gwrthbarti (Banc)	Statws Credyd Tymor Byr (Fitch)	Statws Credyd Tymor Byr (Moody's)	Statws Credyd Tymor Byr (Safon)	Statws Credyd Hirdymor (Fitch)	Statws Credyd Hirdymor	Statws Credyd Hirdymor (Standard & Poor's)	Gwerth Teg Buddsoddiadau 31.03.23 £'000	Gwerth Teg Buddsoddiadau 31.03.22 £'000
Goldman Sachs International Bank	F1	P-1	A-1	A+	A1	A+	7,500	7,501
Bank of Scotland	F1	P-1	A-1	A+	A1	A+	-	7,207
Natwest Cash Fixed Term Deposit	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	10,000	-
Natwest Cash Manager Call Account	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	11,518	24,001
Santander	F1	P-1	A-1	A+	A1	A	7,500	7,408
Royal Bank of Scotland	F1	P-1	A-1	A+	A1	A	2	2
Cyngor Bwrdeistrefol Sir Wrecsam	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	5,000	-
							41,520	46,119

NODYN 36c - PROFFIL O BA BRYD Y MAE'R CYNGOR I FOD I AD-DALU BENTHYCIADAU

Mae Risg Hylifedd yn isel am nad yw'r Cyngor yn y gorffennol wedi cael unrhyw broblem cael cyllid ac mae'n rhydd i fynd at y Bwrdd Benthycia ar gyfer Gwaith Cyhoeddus (PWLB) fel corff i fenthycia oddi arno ar ôl methu fel arall. Prif nodau'r Strategaeth Rheoli Trysorlys yw i sicrhau bod yr Awdurdod yn agored i risg isel ac i sicrhau hylifedd. Mae'r rhan fwyaf o fuddsoddiadau'r Cyngor mewn cyfrifon adneuoedd mynediad yn syth. Felly, mae llai o risg y bydd yn methu â chodi'r cyllid i gwrdd â'i ymrwymadau dan yr offerynnau ariannol.

Fodd bynnag, yn aml mae risg y bydd y Cyngor yn gorfod adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg pan fo'r cyfraddau llog yn uchel. Byddai'r cyfraddau llog isel cyfredol yn gostwng cyfraddau llog ar fenthyciadau newydd a gymerir i ad-dalu'r ddyled sy'n aeddfedu. I gynorthwyo i gyflawni'r nod hwn, mae'r Cyngor yn defnyddio cynghorwyr rheoli'r trysorlys allanol.

Dangosir dadansoddiad aeddfedu benthyciadau sy'n sefyll yn Nodyn 36c isod. Mae holl daliadau masnachol a thaliadau eraill yn daladwy mewn llai nablwyddyn.

	2022/23 Prifswm Gweddillol £'000	2022/23 Llog wedi Cronni £'000	2022/23 Costio llai amorteiddiad cronedig £'000	2021/22 Prifswm Gweddillol £'000	2021/22 Llog wedi Cronni £'000	2021/22 Costio llai amorteiddiad cronedig £'000
>50 blwyddyn	-	-	-	-	-	-
34-50 blwyddyn	41,476	-	41,476	49,976	-	49,976
23-33 blwyddyn	41,738	-	41,738	45,712	-	45,712
15-22 blwyddyn	23,219	-	23,219	11,932	-	11,932
11-14 blwyddyn	2,422	-	2,422	2,194	-	2,194
7-10 blwyddyn	3,816	-	3,816	4,938	-	4,938
4-6 blwyddyn	5,620	-	5,620	4,523	-	4,523
1-3 blwyddyn	3,266	-	3,266	3,401	-	3,401
Cyfanswm y Benthyciadau Tymor Hir	121,557	-	121,557	122,676	-	122,676
Cyfanswm Benthyciadau Tymor Byr (< 1 blwyddyn)	2,243	1,868	4,111	2,672	1,892	4,564
Cyfanswm	123,800	1,868	125,668	125,348	1,892	127,240

NODYN 36ch – RISG Y FARCHNAD AC AMCANGYFRIF O EFFAITH CYNNYDD UN Y CANT MEWN CYFRADDAU LLOG AR ASED AU ARIANNOL

Risg Cyfraddau Llog – Mae'r Cyngor yn gwynebu risg posibl pan fo symudiadau ymhlith cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae unrhyw symudiad yn y cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar y Cyngor.

Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn cael yr effaith a ganlyn: -

- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiol – byddai cynnydd yn y treuliau llog a godir ar y Gwarged neu Ddiffyg ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gostyngiad yn rhwymedigaethau gwerth teg y benthyciadau;
- Buddsoddiadau ar gyfraddau amrywiol – byddai cynnydd yn yr incwm llog wedi'u gredydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr; a
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog - bydd gostyngiad yng ngwerth teg yr asedau.

Nid yw benthyciadau'n cael eu cario ar werth teg gan fod y rhain yn cael eu cario ar Gost Wedi'i Amorteiddio yn unol â chod CIPFA. Felly, ni fyddai enillion a cholledion nominal ar fenthyciadau cyfradd sefydlog yn effeithio ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau nac Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau mewn llog sy'n daladwy ac sy'n dderbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfradd amrywiol yn cael eu postio i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ac yn effeithio ar Gydbwysedd Cronfa'r Cyngor.

Mae gan y Cyngor nifer o strategaethau ar gyfer rheoli risg cyfradd llog. Polisi'r Cyngor yw benthycu'n bennaf ar gyfraddau sefydlog, gan gael sicrwydd o ran llog sy'n daladwy dros gyfnod y benthyciadau. Mae'r Cyngor, gyda chefnogaeth ei gynghorwyr trysorlys, yn monitro'n barhaus y cyfraddau llog sy'n bodoli a rhagolygon y farchnad. Pe bai risg sylweddol o gynnydd sydyn mewn cyfraddau tymor hir a thymor byr, yna byddai sefyllfa'r portffolio yn cael ei hail-arfarnu a'r canlyniad tebygol fyddai y byddai cyllid cyfradd sefydlog yn cael ei dynnu i lawr tra bod cyfraddau llog yn dal i fod yn gymharol rad. Pe bai risg sylweddol o ostyngiad sydyn mewn cyfraddau tymor hir a thymor byr, yna byddai benthyciadau hirdymor yn cael eu gohirio a byddai unrhyw aildrefnu priodol o gyllid cyfradd sefydlog i gyllid cyfradd fer yn cael ei wneud.

Cedwir holl fenthyciadau cyfredol a hir dymor y Cyngor ar gyfraddau sefydlog. Mae hyn yn gymorth i leihau effaith newidiadau i gyfraddau banc ar y Cyngor. Mae Nodyn 36ch yn dangos effaith cynnydd o 1% yn y gyfradd llog ar werth teg Offerynnau Ariannol y Cyngor. Byddai gwerth y benthyciadau yn y Fantolen yn aros yr un fath oherwydd bod y cyfraddau llog yn cael eu pennu. Fodd bynnag, byddai'r gwerth teg yn gostwng. Byddai'r cynnydd yn y gyfradd yn cael effaith gadarnhaol ar adneuo'n y Cyngor gan y byddai llog ychwanegol o £115k yn cael ei dderbyn pe bai cynnydd o 1% mewn cyfraddau llog. Fodd bynnag, gan fod buddsoddiadau'r Cyngor yn dueddol o fan yn rhai term penodol sydd yn cynnig enillion uwch, tydi'r effaith cynnydd o 1% ddim yn cael ei gynnwys yn y ffigwr isod.

Effaith cynnydd o 1% mewn cyfraddau llog	£000
Cynnydd yn y llog sy'n dderbyniadwy o fuddsoddiadau	115
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	115
Gostyngiad yng ngwerth teg ymrwymadau benthyciadau cyfradd sefydlog (dim effaith ar y Gwarged neu'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau neu Incwm Cynhwysfawr arall)	15,393

Mae'r Cyngor yn derbyn gwybodaeth a chyngor rheolaidd am y farchnad, Brexit, Covid-19 ac yn fwy diweddar, y rhyfel yn yr Wcraïn gan ei ymgynghorwyr rheoli trysorlys.

Mae gan y Cyngor falansau arian parod digonol ac nid yw wedi cymryd unrhyw fenthyciadau PWLB yn ystod y flwyddyn. Fodd bynnag, mi wnaeth y Cyngor gymryd dau fenthyciad Salix a oedd yn benodol ar gyfer defnydd mwy effeithiol o ynni.

NODYN 37 – CYD-BWYLLGORAU A CHYLLIDEBAU CYFUN

NODYN 37a – CYD-BWYLLGORAU

Pwyllgor Cynllunio ar y Cyd

Mae Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd yn rhan o'r Pwyllgor Cynllunio ar y Cyd.

Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am redeg y pwyllgor hwn, ac mae'r balansau diwedd blwyddyn wedi eu cynnwys yn eu Mantolen. Gellir edrych ar gyfrifon y pwyllgor drwy'r ddolen ganlynol:-

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Cyllidebau-a-gwariant/Datganiad-or-cyfrifon/Pwyllgor-Polisi-Cynllunio-Ar-y-Cyd.aspx>

GwE

Mae Cyngor Sir Ynys Môn a Chynghorau Gwynedd, Conwy, Sir Y Fflint, Wrecsam a Sir Ddinbych yn ran o gyd-bwyllgor GwE (Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol).

Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am redeg y pwyllgor hwn, ac mae'r balansau diwedd blwyddyn wedi eu cynnwys yn eu Mantolen. Gellir edrych ar gyfrifon y pwyllgor drwy'r ddolen ganlynol: -

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Cyllidebau-a-gwariant/Datganiad-or-cyfrifon/Cyd-bwyllgor-GwE.aspx>

Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru

Mae'r Cyngor yn rhan o Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru sy'n cynnwys cynrychiolwyr o bob un o chwe awdurdod lleol Gogledd Cymru. Un o rolau allweddol y pwyllgor hwn yw cydgysylltu'r gwaith o gynllunio a chyflawni'r weledigaeth ar gyfer twf yng Ngogledd Cymru, gan roi pwyslais cychwynnol ar y Fargen Dwf. Mae'r Fargen Dwf yn becyn cyllid gan y Llywodraeth Ganolog a Llywodraeth Cymru, gyda chyllideb o £240m i gyflawni prosiectau ledled Cymru i sicrhau twf cynaliadwy ac economaidd.

Gellir dod o hyd i wybodaeth ychwanegol am y Cydbwyllgor ar wefan Cyngor Gwynedd yn y cyfeiriad/dolen ganlynol ar y we: -

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Cyllidebau-a-gwariant/Datganiad-or-cyfrifon/Bwrdd-Uchelgais-Economaidd-Gogledd-Cymru.aspx>

Parc Adfer (Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru)

Daeth Parc Adfer yn weithredol yn llawn yn ystod 2019/20. Mae'r costau gwasanaeth i'w gweld yn rhan Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Cyngor Sir y Fflint sy'n gweithredu fel yr awdurdod arweiniol ar y prosiect yma. Gellir gweld copi o gyfrifon 2021/22 gan ddefnyddio'r isod:-

<https://committeemeetings.flintshire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=300&MIId=5127&Ver=4&LLL=0>

Cydbwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru (CBC Gogledd Cymru)

Sefydlwyd CBC Gogledd Cymru yn ystod 2021/22 ac yn cynnwys y chwe Awdurdod Lleol Gogledd Cymru ynghyd â Pharc Cenedlaethol Eryri. Mae'r cydbwyllgor yma'n gyfrifol am waith cynllunio datblygu strategol, gwaith cynllunio trafndiaeth ranbarthol a hyrwyddo llesiant economaidd Gogledd Cymru. Nid oedd cyllideb wedi ei sefydlu ar gyfer 2021/22. Cyfran Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer 2022/23 yw £36k. Gellir gweld Datganiad o'r Cyfrifon yma:

Cyd-Bwyllgor Corfforedig y Gogledd (Ilyw.cymru)

Mae Cyngor Sir Ynys Môn hefyd yn rhan o amryfal drefniadau ar y cyd gyda Chynghorau cyfagos yng Ngogledd Cymru a Llywodraeth Cymru'r Bwrdd Iechyd fel a ganlyn:-

- Gwasanaeth Mabwysiadu Gogledd Cymru (Arweinydd: Wrecsam. Partïon: Sir Y Fflint, Sir Ddinbych, Conwy, Gwynedd);
- Gwasanaeth Mwynau a Gwastraff (Arweinydd: Sir Y Fflint. Partïon: Sir Ddinbych, Conwy, Gwynedd);
- Gwasanaeth Cynllunio Argyfwng Rhanbarthol (Arweinydd: Sir Y Fflint, Partion Wrecsam, Sir Ddinbych, Conwy, Gwynedd);
- Galw Gofal (Arweinydd: Conwy. Partion: Gwynedd, Sir y Fflint);
- O dan reoliad 19 (1) o Reoliadau Trefniadau Partneriaeth (Cymru) 2015, cytunwyd ar drefniant cyllideb gyfun rhwng awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (gweler Nodyn 37b);
- Stâd Diwydiannol Penrhos - Trefniant ar y cyd ers 2020/21 gyda Llywodraeth Cymru, lle mae 16% o'r incwm rhent net yn cael ei gadw gan y Cyngor a'r gweddill yn cael ei drosglwyddo i Lywodraeth Cymru. Mae'r cam cyntaf wedi'i gwblhau ac mae camau 2 a 3 ar y gweill ar hyn o bryd;
- Tregarnedd - trefniant ar y cyd newydd gyda Llywodraeth Cymru i adeiladu unedau diwydiannol yn Llangefni. Mae'r gwaith adeiladau ar y gweill ar hyn o bryd. Bydd incwm cyfalaf yn deillio o'r unedau hyn yn cael ei rannu gyda Llywodraeth Cymru.

Y gweithrediadau ar y cyd sy'n ymwneud ag Ynys Môn yn 2022/23, o ganlyniad i argyfwng Covid19, yw: -

- Rhaglen Profi, Olrhain a Diogelu - olrhain cysylltiadau unigolion sydd wedi dal coronafirws i allu ymyrryd â'r lledaeniad o Covid 19 drwy sicrhau bod achosion a'u cysylltiadau yn hunanynysu. Cyngor Sir y Fflint yw'r arweinydd ar gyfer y chwe awdurdod lleol yng Ngogledd Cymru. Rhan Cyngor Sir Ynys Môn o'r gwariant ar gyfer 2022/23 yw £364k;
- Cynllun Argyfwng Bysiau - wedi ei gyllido gan Lywodraeth Cymru i gefnogi gweithredwyr bysiau rhanbarthol. Cyngor Sir y Fflint yw'r asiant ar gyfer y chwe awdurdod lleol yng Ngogledd Cymru. Caiff yr incwm a gwariant eu rhannu rhwng y chwe awdurdod lleol Gogledd Cymru ar sail y Grant Cefnogi Gwasanaethau Bws. Derbyniodd Cyngor Sir Ynys Môn £852k yn ystod 2022/23 i'w dyrannu i'r gweithredwyr bysiau.

NODYN 37b CYLLIDEBAU CYFUN AR GYFER IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL

O dan reoliad 19(1) o Reoliadau Trefniadau Partneriaeth (Cymru) 2015, cytunwyd ar drefniant cyllideb cyfun rhwng chwe awdurdod lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr mewn perthynas â darparu llety cartrefi gofal i bobl hŷn. Daeth y trefniant i rym ar 1 Ebrill 2019. Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gweithredu fel awdurdod lletyol yn ystod tymor cychwynnol y cytundeb

Mae'r trafodion ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn yn unig, sef £5.708m (£5.209m 2021/22), wedi'u cynnwys yn llinell Gwasanaethau Oedolion y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae incwm a gwariant ar gyfer y trefniadau cyllideb gyfun hyn fel a ganlyn. Mae'r cyfraniadau ar gyfer chwarter 4 wedi eu cynnwys er gwybodaeth yn unig a heb eu cronni yn y cyfrifon. Yn unol â'r Cytundeb Partneriaeth, bydd y taliadau hyn yn cael eu gwneud mewn ôl-ddyled yn ystod 2023/24: -

Cyllideb Gyfun Gogledd Cymru ar gyfer Cartrefi Gofal i Bobl Hŷn	2022/23	2021/22
	£'000	£'000
Gwariant		
Costau Cartrefi Gofal	111,032	98,982
Cyfanswm gwariant	111,032	98,982
Cyllido		
Cyngor Sir Ynys Môn	(5,708)	(5,209)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	(15,864)	(14,221)
Cyngor Sir Ddinbych	(10,236)	(9,340)
Cyngor Sir y Fflint	(10,556)	(10,095)
Cyngor Gwynedd	(11,214)	(9,143)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	(14,434)	(15,317)
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(43,020)	(35,657)
Cyfanswm a Gyllidwyd	(111,032)	(98,982)
(Gwarged)/Diffyg a drosglwyddwyd i'r gronfa wrth gefn	-	-

NODYN 38 – TREFNIADAU ASIANTAETH

Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn gweithredu fel asiant ar gyfer gwahanol gynlluniau ar ran Llywodraeth Cymru.

Troi Tai'n Gartrefi

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant i Lywodraeth Cymru ar gyfer darparu benthyciadau i unigolion i atgyweirio cartrefi gwag er mwyn lleihau y nifer o gartrefi gweigion ar Ynys Môn a chynyddu'r cyfleoedd tai: -

Tai'n Gartrefi £715k (£715k 2021/22);

Gwelliannau i'r Cartref, Cartrefi Gwag £108k (£108k 2021/22);

Cynllun Canol Tref £810k (£875k 2021/22);

Cynllun Adnewyddu Cartrefi Gwag £333k (£333k 2021/22);

Y Pandemig Covid

Yn ystod 2022/23, mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi gweithredu ar ran Llywodraeth Cymru drwy weinyddu ycefnogaeth gwahanol ar gael i breswylwyr a busnesau Ynys Môn yn ystod y pandemig ac yn y cyfnod adfer ar ôl y pandemig.

Mae'r Cyngor wedi parhau i ddarparu gwasanaethau craidd drwy gyfnod y pandemig, yn ogystal ag ymrîn â gwaith ychwanegol yn ymwneud â'r amgylchiadau, yn benodol trwy weinyddu'r grantiau Covid canlynol:-

- Grantiau Cefnogi Busnes – Grantiau i gefnogi busnesau yn ystod y cyfnodau clo;
- Grantiau Hunan-Ynysu – Taliadau i unigolion oedd yn hunan-ynysu o ganlyniad i fod mewn cyswllt / cyswllt posib i Covid;
- Taliadau Tanwydd Gaeaf – Taliadau i gartrefi cymwys i ddarparu cefnogaeth i dalu eu biliau tanwydd yn ystod y gaeaf;
- Cynllun Gwella'r Taliadau Salwch Statudol (SSP) – Ychwanegu at y SSP i gyflog llawn i weithwyr gofal na na all weithio oherwydd Covid19.
- Taliadau Gofal Cymdeithasol – taliad bonws i weithwyr gofal cymdeithasol fel cydnabyddiaeth o'u gwaith yn ystod y pandemig.

Teitl y Grant	2022/23		2021/22	
	Taliadau a Wnaed £'000	Ffi Gweinyddu a Dderbyniwyd £'000	Taliadau a Wnaed £'000	Ffi Gweinyddu a Dderbyniwyd £'000
Grantiau Busnes	-	-	1,119	179
Cynllun Hunan-ynysu	416	23	522	92
Taliadau Tanwydd Gaeaf	1,262	46	609	28
Ychwanegiad Tâl Salwch Statudol	137	-	80	-
Cynllun Cymorth Costau Byw	-	-	3,557	-
Cynllun Cymorth Biliau Egni	3	-	-	-
Taliadau Gofal Cymdeithasol	2,890	-	1,582	-
Cartrefi i Wcrain	103	-	-	-
Cyfanswm	4,811	69	7,469	299

Nodyn – Mae'r tabl yn nodi'r taliadau a wnaed i unigolion a busnesau yn ystod y flwyddyn, nid y symiau grant a hawliwyd.

Cynllun Cymorth Costau Byw

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru becyn o fesurau i helpu pobl gyda'r argyfwng costau byw. Bwriad y cynlluniau yw darparu cymorth ar unwaith wrth i Gymru adfer o'r pandemig a chefnogi aelwydydd i ddelio ag effaith cynnydd mewn ynni a chostau eraill.

Cynllun Cymorth Biliau Ynni

Cynllun yw hwn i helpu i leihau effaith y cynnydd mewn costau ynni lle darperir £400 i bob cartref tuag at eu biliau ynni.

Cartrefi ar gyfer Wcráin

Roedd elfen asiantaeth y cynllun hwn yn cynnwys taliad diolch o £350 y mis i'r rhai sy'n cynnal teuluoedd sy'n ffoi o'r Wcráin, cododd hyn i £500 ar ôl 12 mis, hyd at uchafswm o ddwy flynedd. Elfenn arall y cynllun hwn yw taliad o £200 i deuluoedd Wcrain i'w helpu i ddechrau bywyd yng Nghymru.

Bwriad y cynlluniau yw i roi cymorth uniongyrchol tra mae Cymru yn adfer o'r pandemig ac i gynorthwyo cartrefi i ymdrin ag effaith cynnydd mewn costau egni a chostau eraill.

NODYN 39 – Y DRETH GYNGOR

Mae incwm y Dreth Gyngor yn deillio o godi ar werth eiddo preswyl, ac mae'r gwerth hwnnw wedi ei rannu'n naw band yr amcangyfrifwyd eu gwerth ar 1 Ebrill 2003 i'r pwrpas penodol hwn. Penderfynir ar y taliadau trwy amcangyfrif faint o incwm y bydd raid i'r Cyngor ac Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru ei gael dros y flwyddyn nesaf ac wedyn rhennir y swm gyda'r sylfaen y Dreth Gyngor. Sylfaen y Dreth Gyngor yw cyfanswm nifer yr eiddo ym mhob band prisio gan addasu trwy gyfran a throsi'r nifer i'r hyn sy'n cyfateb i fand D ac addasu ar gyfer disgownt. Sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer 2022/23 oedd £32,042.00 (£31,548.20 yn 2021/22).

Wedyn, mae'r swm i eiddo band D yn 2022/23, £1,738.01 (£1,697.14 yn 2021/22), yn cael ei luosi gan y gyfran a benodir i'r band penodol er mwyn rhoi'r swm dyledus fesul band. Cyfrifir am symiau unigol sy'n ddyledus gan ganiatáu disgownt a budd-dal i'r swm dyledus fesul band.

Roedd biliau'r Dreth Gyngor yn seiliedig ar y lluosyddion isod i fandiau A i I: -

Band	Cyfanswm Anheddau	Lluosydd	Band "D" Cyfatebol
A*	12	5/9	6.39
A	4,218	6/9	2,812.00
B	6,135	7/9	4,771.47
C	6,324	8/9	5,621.11
D	6,822	9/9	6,822.00
E	5,248	11/9	6,414.53
F	2,573	13/9	3,716.56
G	1,072	15/9	1,787.08
H	159	18/9	318.50
I	53	21/9	122.50
Cyfanswm			32,392.14

Cyfrifir Sylfaen Treth y Cyngor fel a ganlyn:-

	2022/23	2021/22
Band D cyfatebol fel yr uchod	32,392.14	31,880.58
Cyfradd Gasglu	98.50%	98.50%
Band D cyfatebol diwygiedig	31,906.26	31,402.37
Eiddo'r Weinyddiaeth Amddiffyn – Band D cyfatebol	135.74	145.83
Sylfaen y Dreth Gyngor	32,042.00	31,548.20

Dadansoddiad o'r enillion net o'r Dreth Gyngor:	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Y Dreth Gyngor Gros	55,595	53,931
Ychwanegu / Llai: darpariaeth ar gyfer diffyg-dalu nid oedd ei angen neu cyfrifwyd amdano o'r blaen	(666)	(585)
Y Dreth Gyngor sy'n Gasgladwy	54,929	53,346
Llai Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a roddwyd i breswylwyr	(6,236)	(6,294)
Enillion Net o'r Dreth Gyngor	48,693	47,052

Yn 2013/14, cyflwynodd Llywodraeth Cynulliad Cymru Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i gymryd lle'r cynllun budd-daliadau'r Dreth Gyngor. Dyfarnwyd £6.236m o ostyngiadau'r dreth gyngor yn 2022/23 (£6.294m yn 2021/22).

NODYN 40 – TRETHI ANNOMESTIG (TA)

Fel arfer, asesir eiddo annomestig bob pum mlynedd at ddibenion cyfrifo atebolrwydd ar gyfer NDR. Daeth y rhestr ddiweddaraf i rym ar 1 Ebrill 2017, mae rhestr newydd yn dod i rym ar 1 Ebrill 2023, a fydd yn effeithio ar 2023/24 ymlaen. Nid yw ailbrisiu yn codi refeniw ychwanegol yn gyffredinol ond maent yn adlewyrchu newidiadau yng ngwerthoedd y farchnad eiddo ledled y wlad, gan ailddosbarthu'r un cyfanswm atebolrwydd treth ar gyfer NDR. Bydd rhai biliau ardrethi yn codi a bydd rhai yn gostwng ond dim ond gyda chwyddiant y bydd y bil cenedlaethol cyfartalog yn newid.

Mae Llywodraeth Cymru yn pennu swm ar gyfer y gyfradd - 53.5c yn 2022/23 (53.5c yn 2021/22), a threthi cyflogau busnesau lleol a gyfrifir drwy luosi eu gwerth ardrethol â'r swm hwnnw. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gasglu cyfraddau sy'n ddyledus gan drethdalwyr yn ei ardal ond mae'n talu'r elw i'r gronfa NDR a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Yna mae Llywodraeth Cymru yn ailddosbarthu'r symiau a dalwyd i'r gronfa yn ôl i awdurdodau lleol ar sail swm sefydlog fesul pen o'r boblogaeth.

Cyfanswm incwm NDR, ar ôl rhyddhad a darpariaethau (gan gynnwys Rhyddhad Ardrethi Busnesau Bach a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru), oedd £14.061m ar gyfer 2022/23 (£8.207m yn 2021/22) ac roedd yn seiliedig ar werth ardrethol ar ddiwedd y flwyddyn o £41.428m (£40.998m yn 2021/22).

Dadansoddiad o'r enillion net o drethi annomestig:	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Trethi annomestig casgladwy	14,061	8,207
Cost lwfans casglu	(184)	(179)
Llog dalwyd ar ordaliadau	-	-
Darpariaeth ar gyfer dyledion drwg	(169)	(1)
Cyfraniad i gost rhyddhad trethi elusenol/gwledig	72	74
Cynllun Rhyddhad Ardrethi Busnes Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch wedi'i fodloni o'r grant	1,578	6,853
Rhyddhad Manwerthu a'r Stryd Fawr y talwyd trwy grant	-	1
Taliadau i mewn i'r gronfa genedlaethol	15,358	14,955
Aiddosbarthu o'r gronfa genedlaethol	25,493	23,480

NODYN 41 – POLISIĀU CYFRIFO

Yn yr adran hon, ceir manylion am y polisiāu cyfrifo penodol a fabwysiadwyd gan y Cyngor ar gyfer cwblhau'r cyfrifon.

Cyfeirnod Polisi	Teitl Polisi
1	Egwyddorion Cyffredinol
2	Cronni Incwm a Gwariant
3	Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen
4	Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd
5	Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau Mewn Polisiāu Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau
6	Treth ar Werth (TAW)
7	Mesur Gwerth Teg
8	Asedau Anghyfredol (Eiddo, Offer a Chyfarpar)
9	Eiddo Buddsoddiad
10	Asedau Anniriaethol
11	Rhestrau Stoc a Chontractau Tymor Hir
12	Arian Parod a Chywerthoedd Arian
13	Offerynnau Ariannol
14	Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn
15	Cronfeydd Wrth Gefn
16	Cydnabyddiaeth Refeniw
17	Llog Mewnol
18	Prydlesau
19	Taliadau i Refeniw ar gyfer Asedau Anghyfredol - Darpariaeth Refeniw Isaf (MRP)
20	Grantiau a Chyfraniadau gan y Llywodraeth
21	Gwariant Refeniw a Gyllidir gyda Chyfalaf Dan Statud (REFCUS)
22	Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogol
23	Arian Tramor
24	Buddiannau'r Gweithwyr
25	Eitemau Eithriadol
26	Cyfrifo am TA (Trethi Annomestig)
27	Incwm a Gwariant Asiantaeth

1. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor am flwyddyn ariannol 2022/23 a'i sefyllfa ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2023. Mae'n rhaid i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon blynyddol dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) a Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygiad) 2018, a than y Rheoliadau rhaid eu paratoi'n unol ag arferion cyfrifo priodol. Yr arferion hyn, yn bennaf, yw Côt Ymarfer CIPFA ar Gyfrifo Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2022/23 a Chôt Ymarfer CIPFA ar gyfer Adroddiadau Gwasanaeth 2022/23, ac a ategir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r holl brif bolisiâu cyfrifo wedi cael eu defnyddio'n gyson drwy gydol y flwyddyn. Paratowyd y Datganiad Cyfrifon ar sail "busnes hyfyw".

2. Cronni Incwm a Gwariant

Rhoddir cyfrif am drafodion yn y flwyddyn pryd y digwyddodd, nid pan fydd yr arian yn cael ei dalu neu ei dderbyn. Mae'r dull hwn o gyfrifo croniadau yn darparu sylfaen fwy cyflawn ar gyfer adrodd ar berfformiad ariannol y Cyngor oherwydd mae'n cynnwys ymrwymiadau'r Cyngor yn y dyfodol i dalu/derbyn arian am nwyddau a gwasanaethau a dderbyniwyd erbyn 31 Mawrth 2023 ond nas talwyd amdanynt. Caiff incwm a gwariant eu cyfrifo amdanynt yn y flwyddyn y digwyddodd y gweithgaredd y mae'n berthnasol iddynt, nid pan fo arian yn cael ei dalu neu ei dderbyn, h.y. ar sail gronol. Mae hyn yn golygu fod incwm yn cael ei gofnodi pan gaiff ei ennill ac nid ar adeg ei dderbyn a gwariant pan mae'n digwydd yn hytrach nag ar adeg ei dalu. Fe gynhwysir incwm am werthu nwyddau yn y cyfrifon pan gwblheir y gwerthiant, nid pan dderbynnir yr arian. Caiff incwm o ddarparu gwasanaethau ei gydnabod pan fedr y Cyngor fesur yn ddibynadwy'r ganran o'r trafodyn a gwblhawyd ac, o ganlyniad i hyn, bydd y Cyngor yn cael incwm yn gyfnewid am y gwasanaethau a ddarparwyd. Yn ychwanegol at hyn:-

- Mae cyflenwadau'n cael eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwlch rhwng dyddiad derbyn cyflenwadau a'u defnyddio, cânt eu cario fel rhestrau stoc ar y Fantolen;
- Mae treuliau yng nghyswllt gwasanaethau a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarparwyd gan weithwyr) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fo'r gwasanaethau'n cael eu derbyn yn hytrach na phan fo taliadau'n cael eu gwneud;
- Mae'r llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac adneuron banc ac sy'n daladwy ar fenthyciadau (gan gynnwys gorddrafftiau banc) yn cael ei gyfrifo fel incwm a gwariant yn seiliedig ar y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach nag fel llif arian parod sy'n cael ei bennu neu ei sefydlu dan y contract; a
- Pan fo refeniw a gwariant wedi'i gydnabod ond dim arian parod wedi'i dalu na'i dderbyn, mae dyledwr neu gredydwr i'r swm perthnasol yn cael ei gofnodi ar y Fantolen. Pan na fydd dyledion o bosib yn cael eu setlo, mae balans y ddyled yn cael ei nodi a chodir ar refeniw am yr incwm na chaiff, o bosib, ei gasglu.

3. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Gall pethau ddigwydd ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol a all gael effaith sylweddol ar ganlyniadau ariannol y flwyddyn honno. Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y flwyddyn ariannol a'r dyddiad pan fo'r Datganiad Cyfrifon wedi ei awdurdodi i'w gyhoeddi. Caiff y Datganiad Cyfrifon ei awdurdodi i'w gyhoeddi pan fydd y Swyddog Adran 151 wedi llofnodi'r cyfrifon terfynol wedi eu harchwilio, ar ôl i'r cyfrifon gael eu cymeradwyo gan y Cyngor llawn. Yn unol â'r gyfraith, rhaid cwblhau'r cyfrifon terfynol wedi eu harchwilio a'u hawdurdodi erbyn 31 Gorffennaf ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol. Gellir dynodi dau fath o ddigwyddiad:-

- y rheini sy'n rhoi tystiolaeth o'r amgylchiadau oedd yn bodoli ar ddiwedd y flwyddyn ariannol – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau; a
- y rheini sy'n arwydd o amgylchiadau a gododd ar ôl y flwyddyn ariannol – nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau ond, lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith sylweddol, gwneir datgeliad yn y nodiadau ar natur y digwyddiadau a'r effaith y disgwylir iddynt eu cael o safbwynt ariannol.

Nid yw digwyddiadau ar ôl dyddiad awdurdodi'r datganiad ar gyfer ei gyhoeddi yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

4. Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd

Y gweithrediadau a reolir ar y cyd yw'r gwaith hwnnw a wna'r Cyngor ar y cyd â mentrau eraill pan fo defnydd yn cael ei wneud o asedau ac o adnoddau'r mentrau yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cydnabod ar ei Fantolen ei gyfran o'r asedau a'r rhwymedigaethau y mae'n eu hwynebu. Caiff y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ei ddebydu gyda'r gwariant hwnnw a'i gredydu gyda'r gyfran o'r incwm y mae'n ei ennill o ganlyniad i weithrediad y fenter.

Asedau a reolir ar y cyd yw eitemau o eiddo, offer neu gyfarpar sydd yn cael eu cydreoli gan y Cyngor a mentrau eraill a phan fo'r asedau'n cael eu defnyddio i sicrhau buddiannau i'r mentrwyr. Nid yw'r fenter ar y cyd yn golygu sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cadw cyfrif am ei gyfran ei hun yn unig o'r asedau a reolir ar y cyd, am y rhwymedigaethau a'r treuliau a gaiff ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill yng nghyswllt ei fuddiannau yn y fenter ar y cyd a'r incwm a ddaw iddo o'r fenter.

5. Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau Mewn Polisiâu Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau

Gall addasiadau ar gyfer cyfnod blaenorol ddeillio o newid mewn polisiâu cyfrifo neu o gywiro camgymeriad materol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol ac yn ystod y blynyddoedd i ddod a fydd yn cael eu heffeithio gan y newid ac nid ydynt yn achosi addasiad cyfnod blaenorol.

Ni fydd newidiadau i bolisiâu cyfrifo ond yn cael eu gwneud pan mae hynny'n ofynnol dan arferion cyfrifo cywir neu pan fo'r newid yn rhoi gwybodaeth sy'n fwy dibynadwy neu berthnasol o safbwynt effeithiau trafodion, digwyddiadau eraill a'r amodau mewn perthynas â sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol y Cyngor. Pan wneir newid, caiff ei ddefnyddio'n ôl-weithredol (oni ddywedir fel arall) trwy addasu'r balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi ei ddefnyddio erioed.

Mae camgymeriadau materol a ganfyddir yn ffigyrau'r cyfnod blaenorol yn cael eu cywiro'n ôl- weithredol trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

6. Treth ar Werth (TAW)

Mae TAW sy'n daladwy ond yn cael ei gynnwys fel traul i'r graddau nad oes modd ei hawlio oddi ar Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi yn unig. Mae'r TAW derbyniadwy yn cael ei eithrio o incwm.Mesur Gwerth Teg

7. Mesur Gwerth Teg

Mae Mesur Gwerth Teg SAARh13 yn golygu bod rhaid i'r rhan fwyaf o'r asedau, rhwymedigaethau ac offerynnau ariannol nad ydynt yn gyfredol gael eu prisio ar werth teg, yn aml yn ôl cyfraddau marchnad actif lle mae un ar gael. O safbwynt asedau gweithredol, mae'r safon yn cyflwyno'r cysyniad o werth teg yn seiliedig ar werth cyfredol (yn aml, gwerth mewn defnydd) ar gyfer ailbrizio Eiddo, Offer a Chyfarpar. Mae hyn yn golygu y dylai'r mesur adlewyrchu amodau'r farchnad ar gyfer y gwasanaeth neu'r swyddogaeth ar

ddyddiad cyflwyno'r adroddiad. Mae'r safon yn darparu gwahanol ddulliau prisio teg ar gyfer mathau o asedau gwahanol. Yn achos asedau nad ydynt yn rhai gweithredol, h.y. asedau buddsoddi, asedau a ddelir i'w gwerthu ac asedau nad oes mwyach eu hangen, caiff y rhain eu prisio ar eu huchaf ac yn ôl y defnydd gorau y gellir ei wneud ohonynt. Mewn achos lle gellid gwneud defnydd arall ohonynt a fyddai o werth teg uwch, dyna'r gwerth teg a fyddai'n cael ei ddefnyddio ar gyfer prisio asedau nad ydynt yn rhai gweithredol. O dan y côd hwn, nid oes angen ailbriso asedau isadeiledd yn ôl eu gwerth cyfredol. Yn lle hynny, caiff asedau isadeiledd eu prisio yn ôl y gost hanesyddol dibrisiedig.

Mae'r Awdurdod yn mesur gwerth teg ased neu rwymedigaeth drwy ddefnyddio'r rhagdybiaethau y byddai'r sawl sy'n weithredol yn y farchnad yn eu defnyddio wrth briso ased neu rwymedigaeth, gan dybio y byddai'r rheini yn gweithredu er eu budd economaidd gorau.

8. Asedau nad ydynt yn Gyfredol (Eiddo, Offer a Chyfarpar)

8.1 Cydnabyddiaeth

Mae asedau anghyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar - yn asedau ffisegol sy'n para am flwyddyn neu ragor ac sy'n cael eu defnyddio gan y Cyngor i gefnogi'r ddarpariaeth o nwyddau a gwasanaethau. Mae'r Cyngor wedi pennu isafswm ar gyfer gwariant ar asedau a fydd yn cael ei gategoreiddio fel gwariant cyfalaf. Y swm de-minimus hwn yw £10k. Caiff gwariant ar brynu, creu neu wella asedau anghyfredol ac sy'n costio £10k neu fwy ei gyfalafu ar sail cronïadau ar yr amod ei fod yn cwrdd â'r diffiniad uchod o ased anghyfredol. Byddai Eiddo, Offer a Chyfarpar yn cynnwys asedau megis peiriannau, ni fyddai fel arfer yn cynnwys asedau a ddelir i'w gwerthu oherwydd, fel arfer, byddid yn disgwyl cael gwared ar y rhain o fewn 12 mis.

Gall costau'r asedau hyn gynnwys costau cychwynnol eu prynu a'u hadeiladu a chostau dilynol i wella neu i adnewyddu rhan o'r ased. Caiff unrhyw wariant arall a gyfyd yn sgil gynnal a chadw asedau o ddydd i ddydd, yn cynnwys atgyweiriadau a chynnal a chadw, ei gydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth i'r costau hynny godi.

8.2 Mesur

Caiff asedau eu mesur yn y lle cyntaf ar gost, yn cynnwys:-

- y pris prynu;
- unrhyw gostau a briodolir i ddod ag ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol i bwrpas ei weithredu yn y dull a fwriadwyd gan reolwyr; ac
- amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae'r eitem arno mewn achosion lle mae'n rhaid, er mwyn defnyddio'r ased, ei hail-leoli.

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a geir tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Tybir bod cost asedau a gafaelir mewn modd ac eithrio drwy eu prynu yn gost gwerth teg, ac eithrio pan nad oes sylwedd masnachol i'r pryniant (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan afaelir ased drwy gyfnwid, cost y pryniant yw swm cario'r ased a roddir i fyny gan y Cyngor.

Yna mae'r asedau'n cael eu cario yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:-

- Isadeiledd, asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost dibrisiant hanesyddol;
- Tai Cyngor – gwerth teg, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd presennol ar gyfer tai cymdeithasol (EUV-SH);
- Swyddfeydd y Cyngor – gwerth cyfredol, a bennir gan y swm a delir am yr ased yn ei ddefnydd presennol;
- Adeiladau ysgolion – byddent yn cael eu prisio yn ôl eu gwerth cyfredol wrth gael eu defnyddio ond, oherwydd eu natur arbenigol, fe'u mesurir yn ôl cost amnewid dibrisiant;
- Asedau dros ben – y mesur gwerth cyfredol yw gwerth teg, amcangyfrifir ar y defnydd uchaf a gorau o bersbectif rhai sy'n weithgar ar y farchnad;
- Mae'r holl asedau gweithredol eraill wedi cael eu mesur yn unol â'u gwerth presennol yn seiliedig ar eu gwerth defnydd presennol (EUV). Mae hyn yn golygu mai gwerth cyfredol tir ac adeiladau fyddai'r swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased yn ei ddefnydd presennol. Os nad oes marchnad amlwg ar gyfer ased oherwydd ei natur arbenigol neu os nad yw'r math hwnnw o ased yn cael ei werthu'n aml, bydd yr Awdurdod yn amcangyfrif ei werth cyfredol gan ddefnyddio'r dull cost amnewidiol dibrisiedig. Er enghraifft, yn achos eiddo sy'n cynnwys tir ac adeiladau, y gost ddibrisiedig o'i amnewid byddai gwerth marchnad y tir y mae'r adeilad arno ar gyfer ei ddefnydd cyfredol ynghyd â chost gros amnewid yr adeilad llai lwfansau ar gyfer dirywiad ffisegol, darfodedigrwydd ac optimeiddio;
- Caiff asedau a dderbynnir fel rhoddion eu mesur yn y lle cyntaf yn ôl eu gwerth teg. Caiff y gwahaniaeth rhwng gwerth teg ac unrhyw bris a dalwyd ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Trethiant a Grant Amhenodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Lle mae amodau ynghlwm wrth unrhyw asedau a gafwyd yn rhodd, caiff yr enillion eu credydu i'r Cyfrif Asedau a gafwyd yn rhodd. Lle mae enillion yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu symud allan o falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn;
- Lle mae rhan neu gydran o ased yn cael ei amnewid, caiff gwerth cario'r hen ran neu gydran ei ddad-gydnabod er mwyn osgoi cyfrif dwbl. Caiff gwerth y gydran newydd ei hychwanegu at y swm sy'n cario. Os nad yw'n ymarferol gwneud penderfyniad ynghylch gwerth cario'r rhan sydd wedi ei amnewid, defnyddir cost y rhan newydd fel arwydd o gost y rhan sydd wedi cael ei amnewid; a
- Os nad yw ased yn cael ei ddal i bwrpas cynhyrchu llif arian, tybir bod gwerth mewn defnydd o leiaf yn gyfartal i gost amnewid gwasanaeth potensial o'r ased.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo oes ddefnyddiol fer neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel procsi ar gyfer gwerth teg. Fel arfer, mae 'oes defnyddiol byr' yn golygu 7 mlynedd neu lai, er gall fod yn hirach am eitemau arbenigol o offer a chyfarpar.

Mae'r asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar werth teg yn cael eu hailbrisio yn ddigon aml i sicrhau nad yw eu swm cario'n faterol wahanol i'w gwerth teg ar ddiwedd y flwyddyn, ond ailbrisio o leiaf bob pum mlynedd. Yn ymarferol, mae'r Cyngor yn prisio ei asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar ar sail rhaglen dreigl pum mlynedd. Fodd bynnag, caiff asedau sydd â gwerth cario o dros £500k eu hailbrisio bob blwyddyn. Mae cynnydd mewn gwerthoedd asedau'n cydweddu â chredydau i'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i gydnabod enillion heb eu gwireddu. Mewn achosion eithriadol, gellir credydu enillion ailbrisiant i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fônt yn codi o wyrddroi colled a godwyd yn flaenorol ar wasanaeth.

Pan ddynodir lleihad mewn gwerth, cyfrifir amdano trwy:-

- pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm cario'r ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion sydd wedi cronni); a
- pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm cario'r ased i lawr yn erbyn llinell(au) y wasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisiant a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad ei weithredu'n ffurfiol. Mae'r enillion a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi eu hymgorffori yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

8.3 Amhariad

Mae gwerth asedau'n cael eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn am arwydd o amhariad ar werth.

Mae enghreifftiau o ddigwyddiadau a newidiadau mewn amgylchiadau sy'n rhoi arwydd y gallai amhariad fod wedi digwydd yn cynnwys:-

- dirywiad sylweddol (h.y. mwy na'r disgwyl o ganlyniad i dreigl amser neu ddefnydd cyffredin) yn swm cario'r ased yn ystod y cyfnod, sy'n benodol i'r ased;
- tystiolaeth o ddarfodiad neu niwed ffisegol i ased;
- ymrwymiad gan y Cyngor i ymgymryd ag ad-drefnu sylweddol; a
- newid andwyol sylweddol yn yr amgylchedd statudol neu reoleiddiol arall y mae'r Cyngor yn gweithredu ynddo.

Pan fo arwyddion, ac amcangyfrifir bod gwahaniaethau posib yn faterol, yna amcangyfrifir swm adferadwy'r ased ac, mewn achos lle mae'r swm hwn yn llai na swm cario'r ased, cydnabyddir colled amhariad ar gyfer y diffyg.

Pan ddynodir colledion amhariad ar asedau a gawsant eu hailbrisio, cyfrifir amdanynt trwy:-

- pan mae balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm yr amhariad yn erbyn yr ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion cronnus);

- pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm yr amhariad yn erbyn yr ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Pan fo colled amhariad yn cael ei wrthdroi wedyn, credydir y gwyrddroad i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, i fyny at swm y golled wreiddiol, wedi ei addasu ar gyfer dibrisiant y byddid wedi ei godi pe na fyddai'r golled wedi ei chydabod. Nodir unrhyw beth dros ben yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn.

Pan mae'r amhariad yn ymwneud ag ased na chafodd ei hailbriso (h.y. ased â gwerth cario yn seiliedig ar gost hanesyddol), caiff yr amhariad ei gydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

8.4 Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant yr holl asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar er mwyn dyrannu eu symiau dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb oes ddefnyddiol benodol (h.y. tir rhydd-ddaliadol) ac asedau nad ydynt eto ar gael i'w defnyddio (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant ar y seiliau canlynol:-

- anheddau ac adeiladau eraill – dyraniad llinell syth dros gyfnodau hyd at 75 mlynedd, fel yr amcangyfrifir gan y Prisiwr;
- isadeiledd – dyraniad llinell syth dros gyfnodau hyd at 45 mlynedd
- cerbydau, offer, dodrefn a chyfarpar – dyraniad llinell syth dros 5 i 15 mlynedd.

Mewn achos lle mae gan eitem o ased Eiddo, Offer a Chyfarpar cydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn cysylltiad â chost gyfan yr eitem, dibrisir y cydrannau ar wahân.

Mae enillion ailbrisiant hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth presennol dibrisiant a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi ei godi yn seiliedig ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Ni chodir dibrisiant yn y flwyddyn y prynir yr ased.

Pan fo gan eitem o Eiddo, Peiriannau ac Offer (Ased Nad yw'n Gyfredol) gydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn perthynas â chyfanswm cost yr eitem, mae'r cydrannau'n cael eu dibrisio ar wahân.

Mae cymhwyso hyn yn ymarferol yn gofyn am asesiad yn erbyn y meini prawf isod, er mwyn canfod a yw:-

- Mae'r bywyd defnyddiol economaidd yn wahanol iawn i elfennau eraill yr ased h.y. 15 mlynedd neu fwy;
- Mae gwerth yr ased yn £2m neu'n fwy ac mae'r gydran dros 25% o gyfanswm gwerth yr ased;
- Mae'r bywyd defnyddiol economaidd yn wahanol iawn ond mae'r gwerth yn cynrychioli llai na 25% o gyfanswm gwerth yr ased; bydd y gydran yn cael ei nodi ar wahân os bernir, ym marn y Prisiwr, ei bod yn berthnasol, e.e. lle mae gwerth cydran, dyweder, yn £3m (10%) o'r ased dibrisio sydd â chyfanswm gwerth o £30m.

Os yw'r ased dibrisio yn rhan o grŵp ehangach a ddelir at yr un diben, er enghraifft, canolfannau hamdden, bydd y polisi a argymhellir hwn ar gydrannau yn cael ei gymhwyso i gyfanswm y grŵp ehangach hwn ac nid i bob unigolyn sy'n dibrisio ased o fewn y grŵp.

8.5 Asedau y ceir gwared arnynt ac Asedau Anghyfredol a delir i'w Gwerthu

Mae'r asedau hyn yn cael eu marchnata'n rhagweithiol ar gyfer eu gwerthu ac mewn achosion ble y mae'r Cyngor yn disgwyl iddynt gael eu gwerthu yn y 12 mis nesaf. Fe nodir yr asedau yma ar wahân oherwydd bydd y gwerth ar y Fantolen yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na pharhau i'w ddefnyddio yn y dyfodol. Mae'r ased yn cael ei ailbriso yn union cyn ei ail-gategoreiddio ac yna ei gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu. Caiff gwerth teg asedau anghyfredol a delir i'w gwerthu, eu mesur yn unol â'u lefel uchaf a gorau o ddefnydd. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, mae'r golled yn cael ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwaged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Ni chodir dibrisiant ar Asedau a delir i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau bellach yn cwrdd â'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau a delir i'w Gwerthu, yna cânt eu hailddosbarthu'n ôl i asedau anghyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu fel rhai y delir i'w gwerthu, addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod petaent ddim wedi cael eu dosbarthu fel rhai a Delir i'w Gwerthu, a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio gwerthu.

Nid yw asedau fydd yn cael eu gadael neu eu sgrapio yn cael eu hailddosbarthu fel Asedau a delir i'w Gwerthu.

8.6 Cael Gwared ar Asedau Anghyfredol

Pan ceir gwared ag ased neu pan gaiff ei ddigomisiynu, dilëir swm cario'r ased yn y Fantolen (os yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu Asedau a delir i'w Gwerthu) i linell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r budd neu'r golled ar adeg gwaredu. Caiff y gost hon ei drosglwyddo wedyn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Mae derbyniadau o warediadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r budd neu golled ar waredu (h.y. wedi ei netio i ffwrdd yn erbyn gwerth cario'r ased adeg cael gwared arno). Mae unrhyw enillion ailbrisiad a gronnwyd i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiad Wrth Gefn yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Mae symiau uwch na £10k a dderbynnir ar gyfer eitem a waredwyd yn cael eu categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf ac ni feddir ond eu defnyddio wedyn ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd neu eu gosod o'r neilltu i leihau angen gwaelodol y Cyngor i fentyca (y gofyniad Cyllido Cyfalaf). Mae derbyniadau yn cael eu neilltuo i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Nid yw gwerth dileu gwarediadau'n cael ei godi yn erbyn y Dreth Gyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer asedau anghyfredol dan drefniadau ar wahân ar gyfer Cyllido Cyfalaf. Mae symiau'n cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

8.7 Asedau nad oes eu hangen mwyach

Gwerth teg asedau nad oes eu hangen mwyach yw'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn i werthu ased neu ei dalu i drosglwyddo rhwymedigaeth mewn trafodiad trefnus rhwng rhai sy'n weithgar yn y farchnad ar adeg mesur. Bydd hyn yn seiliedig ar y defnydd uchaf a gorau a amcangyfrifir gan ddefnyddio mewnbynnau Lefel 1 yn seiliedig ar ddull marchnad / dull prisio tebyg.

8.8 Asedau Treftadaeth

Asedau Treftadaeth yw'r rheini y bwriedir eu cadw mewn ymddiriedolaeth i genedlaethau'r dyfodol oherwydd eu cysylltiadau diwydiannol, amgylcheddol neu hanesyddol. Maent yn cael eu dal gan y Cyngor yn unol â'i amcanion cyffredinol i warchod treftadaeth Ynys Môn. Mae'r Cyngor yn berchen ar nifer o asedau treftadaeth diriaethol megis adeiladau hanesyddol a gwaith celf.

Rhoddir gwerth ar Asedau Treftadaeth weithredol (h.y. rheini sydd, ynghyd â chael eu dal am eu nodweddion treftadaeth, hefyd yn cael eu defnyddio gan y Cyngor am weithgareddau arall neu i ddarparu gwasanaethau arall) a chyfrif amdanynt fel asedau gweithredol, yn yr un modd ag asedau arall o'r math cyffredinol yna (e.e. adeiladau gweithredol).

Rhoddir gwerth ar Asedau Treftadaeth ar y sail fwyaf priodol a pherthnasol i'r ased unigol neu ddsbarth yr asedau. Lle nad yw'n ymarferol i gael prisiad ar gost sy'n gymesur â'r buddiannau i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol, mesurir yr Asedau Treftadaeth ar gost hanesyddol (llai unrhyw dibrisiant cronedig, amorteiddio a cholledion amhariad fel sy'n briodol). Lle mesurir Asedau Treftadaeth ar brisiad, fe fesurir y swm cario yn ddigon aml i sicrhau fod y prisiadau yn parhau i fod yn gyfredol, ac ar gyfnodau dim mwy na phum mlynedd. Mewn achos lle na fedrir penderfynu ar gost neu werth Ased Treftadaeth heb fynd i gost anghymesur, ni fydd yr asedau'n cael eu cydnabod yn y Fantolen. Yn lle hynny, bydd yr ased yn cael ei datgelu yn y nodiadau i'r cyfrifon.

Pan fo Ased Treftadaeth ag oes benodol, darperir dibrisiant ar yr un sail â chategoriâu eraill o asedau (am fanylion, gweler y Polisi Cyfrifo am Ddibrisiant, 8.4 uchod).

Ni ddarperir dibrisiant ar Asedau Treftadaeth sydd ag oes amhenodol a gwerth gweddilliol uchel. Dylid adolygu swm cario Ased Treftadaeth pan fo tystiolaeth o amhariad, er enghraifft, pan mae wedi dioddef dirywiad ffisegol neu wedi cael ei dorri neu pan fo amheuon newydd yn codi ynglŷn â'i ddilysrwydd. Adnabyddir unrhyw amhariad ar yr un sail â dosbarthiadau arall o ased (am fanylion gweler Polisi Cyfrifo 8.3, Amhariad). Ar hyn o bryd, nid yw'r Cyngor yn mynd ati'n weithredol i gaffael mwy o Asedau Treftadaeth, ond mae'n ymateb i gyfleoedd i wella ei bortffolio fel maent yn codi. Cedwir y casgliadau celf yn Oriel Ynys Môn, gyda gwaith cynnal a chadw'n cael ei wneud pan fo'r angen. Rhannau o'r casgliad sy'n cael ei arddangos ar unrhyw adeg, tra gellir trefnu i gael mynediad i'r gweddill. Mae'r Eiddo Treftadaeth yn cael eu rheoli a'u cynnal a'u cadw, wrth ystyried eu nodweddion treftadaeth, fel rhan o bortffolio cyffredinol y Cyngor o dir ac adeiladau.

8.9 Trin Asedau Ysgol

Cymerir yn ganiataol mai awdurdodau lleol sy'n rheoli'r ysgolion y maent yn eu cynnal. O ganlyniad, caiff asedau, rhwymedigaethau, cronfeydd wrth gefn a llif arian yr ysgolion a gynhelir gan yr Awdurdod eu cynnwys yn natganiadau ariannol y Cyngor.

Ymddiriedolwyr yr ysgol neu'r corff sefydledig sy'n berchen ar, ac yn rheoli, tir ac adeiladau ysgolion a gynorthwyr yn wirfoddol ac ysgolion sefydledig ac, o'r herwydd, ni chânt eu cynnwys ar Fantolen y Cyngor.

Caiff gwariant cyfalaf ar ysgolion cymunedol ei ychwanegu at falansau'r ysgolion hynny. Caiff balansau ysgolion unigol ar 31 Mawrth 2022 eu cynnwys ym Mantolen y Cyngor oherwydd eiddo'r Cyngor fydd unrhyw gyllidebau datganoledig i'r ysgolion sydd heb eu gwario.

I bwrpas cyfrifo, mae asedau ysgolion dan reolaeth wirfoddol ac ysgolion a gynorthwyir yn wirfoddol fel a ganlyn:-

- Ysgolion Dan Reolaeth Wirfoddol: mae'r tir wedi ei gynnwys ar y Fantolen ond nid yr adeiladau;
- Ysgolion a Gynorthwyir yn Wirfoddol: nid yw'r tir na'r adeiladau wedi eu cynnwys ar y Fantolen; ac
- Yn ychwanegol, nid yw'r tir na'r adeiladau yn Ysgol Sefydledig Caergeiliog wedi eu cynnwys ar y Fantolen oherwydd mae'r asedau hyn wedi eu breinio gydag ymddiriedolwyr yr ysgol.

9. Eiddo Buddsoddiad

Eiddo buddsoddiad yw'r tir a'r adeiladau hynny a ddefnyddir i bwrpas cynhyrchu rhent a/neu ar gyfer cynnydd cyfalaf yn unig. Nid yw'r diffiniad yn cael ei fodloni os ydyw'r eiddo'n cael ei ddefnyddio mewn unrhyw ffordd i hwyluso darparu gwasanaethau neu i gynhyrchu nwyddau neu pan fo'n cael ei ddal i'w werthu.

Mae eiddo buddsoddiad yn cael eu cydnabod pan mae'n debygol y bydd buddion economaidd cynlluniedig ar gyfer y dyfodol yn llifo i'r Awdurdod ac y gellir mesur mewn modd dibynadwy gost neu werth teg yr eiddo buddsoddiad hwnnw. Caiff eiddo buddsoddiad eu mesur yn ôl cost yn y lle cyntaf ac, wedyn, yn ôl gwerth teg, gan ddibynnu ar faint y gellid ffeirio'r ased rhwng partïon gwybodus hyd braich. Yn unol â'r Côt, rhaid prisio Eiddo Buddsoddiad yn ôl y defnydd mwyaf a gorau y gellir ei wneud ohonynt, waeth beth fo bwriadau'r Cyngor ar eu cyfer. Mae hyn yn golygu bod defnydd amgen wedi cael ei ystyried ar gyfer pob eiddo buddsoddiad ac, os byddai modd defnyddio'r eiddo i bwrpas arall a hynny'n codi ei werth teg, yna dylid defnyddio'r gwerth teg hwnnw. Nid yw'r eiddo'n cael ei ddibrisio, yn hytrach caiff eu hailbriso'n flynyddol yn unol â SAARh13 yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddyddiad y Fantolen. Mae enillion a cholledion adeg ailbriso'n cael eu symud i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yr un driniaeth yn union a roddir i enillion a cholledion wrth gael gwared ohonynt.

Mae rhent a dderbynnir am eiddo buddsoddiad yn cael ei gredu i'r llinell Incwm Cyllido a Buddsoddiad ac yn arwain at gynnydd ym malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, dan drefniadau statudol, ni chaniateir i enillion a cholledion a geir yn sgil ailbriso a gwerthu gael effaith ar falans Cronfa'r Cyngor. Felly, mae'r enillion a'r colledion yn cael eu symud allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i mewn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10k) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

10. Asedau Anniriaethol

Mae asedau anniriaethol yn asedau nad ydynt yn gyfredol, nac yn ariannol, y gellir eu hadnabod ar wahân ond nid oes ganddynt sylwedd ffisegol (er enghraifft, meddalwedd cyfrifiadurol). Caiff y rhain eu rheoli gan y Cyngor oherwydd digwyddiadau yn y gorffennol. Nid yw gwariant ar ddatblygu gwefannau'n cael ei gyfalafu pan fo'r wefan yn cael ei defnyddio'n llwyr neu'n bennaf i hyrwyddo neu i hysbysebu nwyddau'r Cyngor neu ei wasanaethau. Caiff gwariant ar asedau anniriaethol eu cyfalafu pan dybir y bydd buddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth posib yn llifo o'r ased anniriaethol i'r Cyngor. Mae oes economaidd defnyddiol asedau anniriaethol yn cael ei benderfynu gan y gweithiwr proffesiynol perthnasol sy'n arwain ar brynu/datblygu'r ased anniriaethol. Mae oes economaidd ddefnyddiol ased anniriaethol yn fyrrach nag asedau dirweddol, er enghraifft, rhwng pump a saith mlynedd. Mae asedau anniriaethol yn cael eu hamorteiddio ar sail llinell syth dros fywyd economaidd defnyddiol yr ased.

Yn y lle cyntaf, mesurir asedau anniriaethol yn ôl y gost. Nid yw'r symiau'n cael eu hailbrisio oni bai fod modd pennu gwerth yr asedau y mae'r Cyngor yn eu dal drwy droi at y farchnad weithredol. Yn ymarferol, nid oes ased anniriaethol y mae'r Cyngor yn ei ddal yn bodloni'r maen prawf hwn ac, felly, cawn eu cario yn ôl ar gost llai amorteiddio cronedig. Mae swm dibrisiannol ased anniriaethol yn cael ei amorteiddio dros ei oes ddefnyddiol i linell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Rhoddir prawf amhariad ar asedau anniriaethol yn flynyddol a phryd bynnag y ceir arwydd bod amhariad ar yr ased. Mae unrhyw golledion a ganfyddir yn cael eu nodi yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Bydd unrhyw enillion neu golledion wrth gael gwared ag ased n anniriaethol eu wrth roi'r gorau iddo yn cael ei nodi yn erbyn y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo gwariant ar asedau anniriaethol yn gymwys i'w ystyried fel gwariant cyfalaf i ddibenion statudol, ni chaniateir i amorteiddio, colledion amhariad nag enillion a cholledion cael gwared â'r asedau gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly, mae'r enillion a'r colledion yn cael eu symud allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i mewn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10k) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

11. Rhestrau Stoc a Chontractau Tymor Hir

Cynhwysir rhestrau stoc yn y Fantolen yn ôl y gost neu'n ôl y gwerth gwerthu net - pa un bynnag o'r ddau sydd isaf. Mae cost rhestrau stoc yn cael ei aseinio trwy ddefnyddio fformiwla gostio 'Cyntaf i Mewn, Cyntaf Allan' (FIFO).

Rhoddir cyfrif am gontractau tymor hir trwy godi ar y Gwarged neu ar y Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn seiliedig ar werth y gwaith neu'r gwasanaeth a dderbynnir dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol.

Mae gwaith sydd yn y broses o gael ei wneud yn cael ei gynnwys yn y Fantolen yn ôl y gost.

12. Arian Parod a Chywerthoedd Arian

Cynrychiolir arian parod gan arian mewn llaw ac adneuon gyda sefydliadau ariannol sy'n ad-daladwy heb gosb ar rybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae cywerthoedd arian yn fuddsoddiadau hynod o hylifol sy'n aeddfedu ymhen tri mis neu lai o'r dyddiad prynu ac yn rhai y gellir eu trosi'n hawdd i symiau hysbys o arian parod heb beri unrhyw risg o bwys yn sgil newid mewn gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian, dangosir arian parod a chywerthoedd arian net o'r gorddrafftiau banc sy'n daladwy ar alw ac maent yn rhan hanfodol o reolaeth arian parod y Cyngor.

13. Offerynnau Ariannol

13.1 Ymrwymadau Ariannol

Mae ymrwymadau ariannol yn cael eu hadnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i'r darpariaethau cytundebol mewn offeryn ariannol, cânt eu mesur i gychwyn ar werth teg, a'u cario ar eu cost wedi'i amorteiddio. Mae costau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES) ar gyfer llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd llog effeithiol yw'r gyfradd sy'n disgowntio'n union y taliadau arian parod a amcangyfrifir yn y dyfodol dros oes yr offeryn i'r swm y cafodd ei gydnabod arno'n wreiddiol.

Ar gyfer y mwyafrif o'r benthyciadau sydd gan yr Awdurdod, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm yn weddill sy'n daladwy (a llog wedi cronni); a'r llog a godir i'r CIES yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthycyca.

Pan fo premiymau a disgowntiau wedi eu codi i'r CIES, mae'r rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei thaenu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan yr Awdurdod bolisi o daenu'r enillion neu'r colledion dros y tymor oedd yn weddill ar y benthyciad yr oedd y premiwm yn daladwy yn ei erbyn, neu yr oedd y disgownt i'w dderbyn pan gafodd ei ad-dalu. Mae cysoniad y symiau a godir i'r CIES i'r taliad net sydd ei angen yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei reoli trwy drosglwyddo i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn.

13.2 Asedau Ariannol

Caiff asedau ariannol eu dosbarthu yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae tri phrif ddsbarth o asedau ariannol sef:-

- cost wedi'i amorteiddio;
- gwerth teg trwy elw neu golled (FVPL); a
- gwerth teg trwy incwm cynhwysfawr arall (FVOCI).

Model busnes yr Awdurdod yw dal buddsoddiadau er mwyn casglu llifoedd arian cytundebol.

Felly, mae asedau ariannol yn cael eu dosbarthu fel cost wedi'i amorteiddio, heblaw am y rheini nad yw eu taliadau cytundebol ar ffurf talu'r prifswm a llog yn unig (h.y. lle nad yw'r llifoedd arian ar ffurf offeryn dyled sylfaenol).

Asedau Ariannol wedi eu Mesur ar Gost wedi'i Amorteiddio

Mae asedau ariannol wedi eu mesur ar gost wedi'i amorteiddio yn cael eu hadnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i'r darpariaethau cytundebol mewn offeryn ariannol, a chânt eu mesur i gychwyn ar werth teg. Wedyn cânt eu mesur ar eu cost wedi'i amorteiddio. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES) ar gyfer llog sy'n dderbyniadwy yn seiliedig ar swm cario yr ased wedi'i luosi â'r gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y mwyafrif o'r asedau ariannol y mae'r Awdurdod yn eu dal, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm yn weddill y gellir ei dderbyn (ynghyd â llog wedi cronni) a'r llog a gaiff ei gredydu i'r CIES yw'r swm sydd i'w dderbyn am y flwyddyn yn y cytundeb benthycia.

Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi gwneud nifer o fenthyciadau i weithwyr ar lai na chyfraddau'r farchnad (benthyciadau meddal). Mae'r Cyngor yn defnyddio cyfradd CThEM ar gyfer benthyciadau buddiol i weithwyr fel procsi ar gyfer gwerth y farchnad/cyfradd llog effeithiol. Os yw'r gwahaniaeth rhwng y gyfradd ostyngedig a'r gyfradd llog effeithiol yn fwy na £100k, caiff colled ei gofnodi ar y CIES am werth presennol y llog a fydd yn cael ei ildio dros oes yr offeryn, gan arwain at gost wedi'i amorteiddio is na'r prifswm sy'n weddill.

Caiff llog ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y CIES ar gyfradd llog effeithiol fymryn yn uwch na'r gyfradd a dderbynnir gan y gweithwyr, ac effaith y gwahaniaeth yw cynyddu cost wedi'i amorteiddio'r benthyciad yn y Fantolen. Mae'n ofynnol yn y darpariaethau statudol mai effaith benthyciadau meddal ar Falans y Gronfa Gyffredinol yw'r llog sy'n dderbyniadwy am y flwyddyn ariannol - mae cysoniad y symiau a gaiff eu debydu neu eu credydu i'r CIES i'r enillion net sydd ei angen yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei reoli trwy drosglwyddo i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn.

Mae unrhyw enillion a cholledion sy'n codi pan fo ased yn cael ei ddad-gydnabod, yn cael eu credydu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y CIES.

13.3 Model Colled Credyd Disgwyliedig

Mae'r Awdurdod yn cydnabod colledion credyd disgwyliedig ar bob un o'i asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i amorteiddio [neu FVOCI pan fo'n berthnasol], naill ai ar sail 12 mis neu sail oes. Mae'r model colled credyd disgwyliedig ar sail oes (model symledig) hefyd yn gymwys i symiau les sy'n dderbyniadwy ac asedau contract. Dim ond colledion oes sy'n cael eu cydnabod ar gyfer symiau masnach derbyniadwy (dyledwyr) a ddelir gan yr Awdurdod.

Bydd y Cyngor hefyd yn ymestyn y drefn symledig i symiau derbyniadwy ar les a masnach ac asedau contract os oes cydran gyllido sylweddol.

Mae colledion amhariad yn cael eu cyfrifo i adlewyrchu'r disgwyliad efallai na fydd y llifoedd arian yn y dyfodol yn digwydd oherwydd gallai'r benthyciwr fethu talu ei rwymedigaethau. Mae risg credyd yn chwarae rhan hollbwysig wrth asesu colledion. Os yw risg wedi cynyddu'n sylweddol ers i offeryn gael ei gydnabod i gychwyn, caiff colledion eu hasesu ar sail oes. Os yw'r risg heb gynyddu'n sylweddol, neu os yw parhau yn isel, caiff colledion eu hasesu ar y sail colledion disgwyliedig dros 12 mis.

Ar gyfer 2022/23, yng nghyswllt Mân Ddyledwyr roedd y canrannau drwg dyledion canlynol yn berthnasol:-

6 mis i 1 flwyddyn: 50%;
1 flwyddyn i 2 flynedd: 75%;
Dros 2 flynedd: 100%.

Byddai canrannau uwch yn berthnasol ar gyfer rhai dyledwyr penodol, gan ddwyn i gof amgylchiadau, wedi eu gohirio h.y. ffioedd preswyl Gwasanaethau Cymdeithasol oedd wedi eu gohirio tra'n aros i eiddo werthu (lle'r oedd pridiant ar yr eiddo), roedd darpariaeth o 10% yn berthnasol waeth beth yw'r oedran - er y byddai darpariaeth uwch yn berthnasol mewn rhai amgylchiadau e.e. cyflwr presennol yr eiddo neu werth yr eiddo neu anghydfod.

Mae SAARh yn ei gwneud yn ofynnol i adnabod dyledion yn gynt (nid yw'r arfer cyfredol yn darparu ar gyfer dyledion yn gynt na chwe mis oed, er y byddai darpariaeth yn cael ei wneud ar gyfer amgylchiadau dyledwyr unigol sy'n hysbys e.e. methdalwr, oedran llai na hyn) ac mae'n rhaid eithrio dyledion sector cyhoeddus (ar hyn o bryd mae dyledion ar gyfer y bwrdd iechyd lleol, praeseptwyr mawr a lleol (cynghorau)/cyrff sy'n codi trethi ac ati, a gweinyddiaethau canolog/datganoledig ac ati wedi eu cynnwys). Gan roi ystyriaeth i SAARh9, mae angen lwfansau amharu colledion diwygiedig ac fe wneir yr ystyriaethau canlynol i gyrraedd y lwfansau diwygiedig:-

Nid yw SAARh9 yn diffinio diffyg ar ddyled, ond mae'n ofynnol i sefydliad ddarparu diffiniad o'r fath sy'n gyson â'i ddibenion rheoli credyd. Defnyddir y diffiniad canlynol at ddibenion y gofyniad lwfans amharu colledion ar gyfer Mân Ddyledion, sy'n ddigon syml ac sy'n gyson â rheolaeth credyd yr Awdurdod –

Mae dyledwyr wedi diffygio ar ddyled (at ddibenion lwfans amharu colledion yng nghyswllt Mân Ddyledwyr) os nad oes taliad wedi'i dderbyn yn erbyn dyled yn y system Dyledwyr Civica (erbyn 31 Mawrth bob blwyddyn) pan fo oedran y ddyled yn fwy nag 14 diwrnod calendr o'r dyddiad pwynt treth.

Cynigir y lwfansau canlynol ar gyfer cyfnodau o hyd at chwe mis:-

- Diwrnod 1 i 14 niwrnod ar ôl codi'r anfoneb – 2%;
- 1 - 30 diwrnod ar ôl y diwrnod dyledus h.y. 15 diwrnod i 45 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth - 2.5%;
- 31 - 60 diwrnod ar ôl y diwrnod dyledus h.y. 46 diwrnod i 75 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth - 4.5%;

- 61 - 90 diwrnod ar ôl y diwrnod dyledus h.y. 76 diwrnod i 105 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth – 7.5%;
- 91 – 168 diwrnod ar ôl y diwrnod dyledus h.y. 106 diwrnod i 182 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth – 15%.

Byddai'r Cyngor wedyn yn parhau i ddefnyddio'r canrannau cyfredol ar gyfer dyledion hŷn na chwe mis o'r dyddiad pwynt treth h.y.

- 183 – 365 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth – 50%;
- 366 – 730 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth – 75%;
- 731 diwrnod neu fwy o'r dyddiad pwynt treth – 100%.

Taliadau wedi eu gohirio

O 183 diwrnod o'r dyddiad pwynt treth mae'r rhain i gael eu cymhwyso ar 10% YN UNIG ac nid ar y cyfraddau uwch a ddangosir. Dim darpariaeth ar gyfer dyledion gohiriedig sy'n llai na chwech mis oed. Mae gan y Cyngor bridiau cyfreithiol wedi'u sicrhau yn erbyn cartrefi unigolion, felly, mae'r swm ar gyfer amhariad yn is. Yr enillion neu'r golled amhariad flynyddol fydd y newid mewn colledion credyd disgwylidig cydol oes dros y flwyddyn.

Gordaliadau Budd-daliadau Tai

Mae gan y Cyngor lwfans colledion amhariad o 90% o'r gordaliad budd-daliadau tai a waned i'r defnyddiwr gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r lwfans colledion amhariad yn uchel oherwydd bod adnoddau ariannol unigolion sy'n derbyn budd-daliadau fel arfer yn brin ac mae'r risg o fethu ag adennill y gordaliadau budd-daliadau'n yn uchel.

Rhenti

Mae'r lwfans colledion amhariad ar gyfer dyledion rhent yn seiliedig ar y swm o arian sy'n ddyledus, gyda dyledion uwch ar ganrannau uwch oherwydd bod y risg o beidio ag ad-dalu yn cynyddu wrth i'r ddyled gynyddu. Bydd lwfans colledion amhariad yn cael ei gosod ar y symiau dyledus ym mhob band. Mae bandiau a chanrannau'r lwfans colledion amhariad fel a ganlyn:

Tenantiaid Presennol

<u>Gwerth yr Ôl-ddyled</u>	<u>Lwfans Colledion Amhariad</u>
£0.01 i £49.99	10%
£50 i £99.99	20%
£100 i £249.99	30%
£250 i £499.99	45%
£500 i £999.99	60%
>£1,000	85%

Gosodir lwfans colledion amhariad o 90% ar gyfer yr holl dyledion gan gyn-denantiaid gan fod y dyledion hyn yn llai tebygol o gael eu hadennill na chan denantiaid presennol.

13.4 Asedau Ariannol yn cael eu Mesur ar Werth Teg trwy Elw neu Golled (FVPL)

Mae asedau ariannol sy'n cael eu mesur ar werth FVPL yn cael eu hadnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i'r darpariaethau cytundebol mewn offeryn ariannol, a chânt eu mesur i gychwyn a'u cario ar werth teg. Mae enillion neu golledion gwerth teg yn cael eu hadnabod wrth iddynt gyrraedd yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau.

Mae mesuriadau gwerth teg yr asedau ariannol yn seiliedig ar y technegau canlynol:-

Offerynnau gyda phrisiau'r farchnad wedi'u dyfynnu – pris y farchnad offerynnau eraill gyda thaliadau sefydlog a chanfyddadwy – dadansoddiad llif arian gostyngedig.

Mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur wedi eu categoreiddio yn unol â'r tair lefel ganlynol:-

Mewnbynnau Lefel 1 – prisiau wedi'i dyfynnu (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd actif ar gyfer asedau yr un fath y gall yr Awdurdod gael mynediad atynt ar y dyddiad mesur.

Mewnbynnau Lefel 2 – mewnbynnau ar wahân i'r prisiau wedi'u dyfynnu sydd wedi'u cynnwys yn Lefel 1 sy'n ganfyddadwy ar gyfer yr ased, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.

Mewnbynnau Lefel 3 – mewnbynnau anghanfyddadwy ar gyfer yr ased.

13.5 Y Datganiadau Ariannol

Mae unrhyw enillion a cholledion sy'n codi pan fo ased yn cael ei ddad-gydnabod yn cael eu credydu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

13.6 Asedau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu

Nid oes gan y Cyngor asedau ariannol ar gael i'w gwerthu ac yn annhebygol o gael rhai yn y tymor byr gan ni chynhwysir yr asedau ariannol yma yn y Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2022/23.

14. Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn

14.1 Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo rhywbeth wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu ddehongliadol i'r Cyngor sy'n debygol o fod angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu wasanaeth posibl, a phan fo modd darparu amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth. Er enghraifft, efallai bod y Cyngor yn rhan o achos llys fyddai'n debygol o arwain yn y pen draw at wneud setliad neu dalu iawndal.

Codir darpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad y Fantolen o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd i ystyriaeth y risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan fo taliadau'n cael eu cyflwyno, yn y diwedd, rhoddir nhw yn erbyn y ddarpariaeth a gludir yn y Fantolen. Mae setliadau amcangyfrifedig yn cael eu hadolygu ar ddiwedd bob blwyddyn ariannol – pryd y bydd hi'n llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu gwneir setliad llai na'r disgwyl), caiff y ddarpariaeth ei gwrthdroi a'i rhoddi mewn credyd yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl hawlio cyfran neu'r cyfan o'r taliad i setlo'r ddarpariaeth oddi ar barti arall (e.e. oddi ar hawliad yswiriant), caiff ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol ond os oes sicrwydd go bendant y bydd ad-daliad ar gael os ydyw'r Cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth.

14.2 Rhwymedigaethau wrth gefn

Mae rhwymedigaeth wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth bosib ar y Cyngor, ond na fydd cadarnhad hyd oni fydd digwyddiadau nad oes modd eu rhagweld wedi digwydd yn y dyfodol, neu heb ddigwydd, a rheini heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth y Cyngor. Mae rhwymedigaethau wrth gefn hefyd yn codi mewn amgylchiadau ble byddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall ond naill ai nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau neu ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chydabyddir rhwymedigaethau wrth gefn yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon petaent yn codi.

14.3 Asedau wrth gefn

Mae ased wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi ased bosib i'r Cyngor, ond na fydd cadarnhad hyd oni fydd digwyddiadau nad oes modd eu rhagweld wedi digwydd yn y dyfodol, neu heb ddigwydd, a rheini heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth y Cyngor.

Ni chydabyddir asedau wrth gefn yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon ble mae'n debygol y bydd mewnlif o fuddiannau economaidd neu wasanaeth posib.

15. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn cadw amryw o gronfeydd wrth gefn sy'n adlewyrchu i ba raddau y mae ei asedau'n fwy na'i ymrwymadau ac unrhyw gyfyngiadau, statudol neu wirfoddol, a roddir ar y defnydd o'r balansau hyn. Mae gan y Cyngor y disgrisiwn i osod o'r neilltu symiau penodol fel Cronfeydd wrth Gefn y mae'n dymuno eu clustnodi i ddibenion polisi i'r dyfodol, i ymdrin â materion wrth gefn neu i reoli llif arian. Ceir crynodeb o'r rhan yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Caiff Cronfeydd wrth Gefn eu creu drwy drosglwyddo symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn. Pan ceir traul sydd i'w gyllido o gronfa wrth gefn, caiff ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i'w sgorio yn erbyn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Yna trosglwyddir y gronfa wrth gefn yn ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn fel nad oes taliad net yn erbyn y Dreth Gyngor ar gyfer y gwariant. Cedwir rhai Cronfeydd wrth Gefn penodol er mwyn rheoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau nad ydynt yn gyfredol, offerynnau ariannol, buddiannau ymddeoliad a buddiannau gweithwyr ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau y gellir eu defnyddio i'r Cyngor - eglurir y Cronfeydd wrth Gefn hyn yn y polisiau a'r nodiadau perthnasol.

16. Cydnabyddiaeth Refeniw

Caiff refeniw ei gydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y cafodd ei ennill yn hytrach na phan gafodd yr arian ei dderbyn. Mae hyn yn ymwneud ag incwm a geir o werthu nwyddau (a gynhyrchir gan y Cyngor i ddibenion eu gwerthu neu eu prynu i bwrpas ailwerthu), darparu gwasanaethau (ac eithrio gwasanaethau a wnelont yn uniongyrchol â chontractau adeiladu), llog, breindaliadau a difidendau, trafodion nad oes modd eu cyfnewid (h.y. y Dreth Gyngor) a lle cynt yr oedd rhwymedigaeth wedi'i hadnabod (h.y. credydwr) ar ôl bodloni'r meini prawf cydnabyddiaeth refeniw.

Caiff referniw ei gydnabod hefyd ar enillion a all godi neu beidio o weithgareddau cyffredin megis enillion ar ail-brisio asedau anghyfredol, enillion ar werthu asedau anghyfredol ac enillion ar asedau ariannol ar-gael-i'w-gwerthu. Lle mae'r Awdurdod yn gweithredu fel asiant, dim ond yr incwm a delir i'r Cyngor ar gyfer ei rôl fel asiant fydd yn cael ei gydnabod yn y cyfrifon. Ni fydd y swm sy'n gysylltiedig â'r trydydd parti (sef y prif swm) yn cael ei gynnwys yn y cyfrifon.

Mae referniw'n cael ei gydnabod a'i fesur yn ôl gwerth teg y gydnabyddiaeth a dderbynnir. Dyma'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn i werthu ased neu ei dalu i drosglwyddo rhwymedigaeth mewn trafodiad busnes trefnus rhwng y rhai sy'n weithgar yn y farchnad ar y dyddiad mesur. Bydd ad- daliadau a setliadau ariannol, lle'n berthnasol, yn cael eu cymryd i ystyriaeth wrth fesur gwerth teg y gydnabyddiaeth a gafwyd.

Os yw'r taliadau'n cael eu cyflwyno yn ôl telerau gohiriedig, mae'r gydnabyddiaeth a dderbynnir yn cael ei lleihau i'w gwerth presennol er mwyn sicrhau gwerth teg. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm hwn a chyfanswm y taliadau a dderbynnir yn cael ei gydnabod fel referniw llog yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau. Mae derbyniadau tymor byr heb raddfa llog dynodedig yn cael eu mesur yn ôl y swm ar yr anfoneb wreiddiol pan fo effaith disgownt yn amherthnasol. Nid oes gwahaniaeth rhwng dyddiad cyflenwi a dyddiad talu yn achos trafodion digontract a rhai lle nad oes cyfnewid yn digwydd h.y. referniw yng nghyswllt y Dreth Gyngor a threthi cyffredinol ac, felly, mesurir y trafodion hyn yn ôl y symiau llawn a dderbynnir yn eu cylch.

17. Llog Mewnol

Buddsoddir balansau arian gan y Cyngor yn unol â'i pholisïau Rheoli Trysorlys a Buddsoddi ac fe gronnir a chredydir y llog i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Credydir llog i'r cronfeydd ymddiriedol a chronfeydd trydydd parti eraill ar sail y raddfa llog cyfartaleddig a enillwyd gan y Cyngor. Mae rhai cronfeydd wrth gefn yn derbyn llog trwy drosglwyddiad sydd wedi ei glandro ar yr un sail.

18. Prydlesau

Lle mae hynny'n berthnasol ac yn hanfodol, caiff prydlesau eu categorio fel prydlesau ariannol lle mae telerau'r brydles yn trosglwyddo'n sylweddol yr holl risgiau a'r enillion sy'n gysylltiedig â pherchenogaeth yr eiddo, offer neu gyfarpar o'r prydleswr i'r prydlesai. Lle mae prydles yn ymwneud â thir ac adeiladau, caiff y tir a'r adeiladau eu categorio ar wahân. Caiff trefniadau nad ydynt â statws gyfreithiol prydles ond sy'n trosglwyddo hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am daliad eu cyfrif amdanynt dan y polisi hwn lle mae cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol. Mae asedau wedi cael eu hadolygu gan gymryd i ystyriaeth lefel bwysigrwydd y rhenti blynyddol a gwerthoedd cyfalaf ac mae eu cynnwys yn y cyfrifon yn seiliedig ar y lefelau hyn.

18.1 Y Cyngor fel Prydlesai

18.1.1 Prydlesau Ariannol

Os yn berthnasol ac o werth sylweddol, byddai eitemau o Eiddo, Offer a Chyfarpar a ddelir dan brydlesau ariannol yn cael eu cydnabod ar y Fantolen ar gychwyn y brydles yn ôl eu gwerth teg wedi ei fesur ar adeg sefydlu'r brydles (neu yn ôl gwerth cyfredol y taliadau isaf ar y brydles os ydynt yn is na'r gwerth teg). Wrth gydnabod yr ased, gwneir ymrwymiad cyfatebol i dalu i'r prydleswr. Caiff y costau uniongyrchol cychwynnol i'r Cyngor eu hychwanegu at swm cario'r ased. Caiff premïymau a delir ar adeg sefydlu prydles eu defnyddio i ddibrisio ymrwymiad y brydles. Caiff rhenti wrth gefn eu codi fel treuliau yn ystod y cyfnodau y bu iddynt godi.

Caiff taliadau prydles eu rhannu rhwng:-

- taliadau ar gyfer prynu'r budd yn yr eiddo, offer neu gyfarpar – a ddefnyddir i ddibrisio ymrwymiad y brydles; a
- tâl ariannol - sy'n cael ei ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Os yw eiddo, offer a chyfarpar yn cael eu cydnabod dan brydlesau ariannol, yna byddid yn cyfrifo amdanynt drwy ddefnyddio'r polisïau sy'n gyffredinol berthnasol i asedau o'r fath ar yr amod y codir am ddibrisiant dros gyfnod y brydles os yw'r cyfnod hwnnw'n llai na oes ddefnyddiol dybiedig yr ased (lle nad yw perchenogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid oes rhaid i'r Cyngor godi'r Dreth Gyngor i dalu costau dibrisiant neu ailbriso a cholledion amhariad sy'n codi mewn perthynas ag asedau a brydlesir. Yn lle hynny, gwneir cyfraniad blynyddol call o gyllid refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Yn lle dibrisiant ac ailbriso a cholledion amhariad, felly, ceir cyfraniad refeniw ym Malans y Gronfa Gyffredinol a hynny drwy addasiad yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn i gyfrif am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

18.1.2 Prydlesau Gweithredol

Caiff rhent a delir mewn perthynas â phrydlesau gweithredol ei godi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost i'r gwasanaethau sy'n elwa o ddefnyddio'r eiddo, offer neu gyfarpar a brydlesir. Codir tâl ar sail linell syth dros gyfnod oes y brydles, hyd yn oed oes nad yw hyn yn cyfateb i batrymau taliadau (e.e. cyfnod o rent am ddim ar gychwyn y brydles).

18.2 Y Cyngor fel Prydleswr

18.2.1 Prydlesau Ariannol

Os bydd y Cyngor yn caniatáu prydles ariannol ar gyfer eiddo neu eitem o offer neu gyfarpar, yna caiff yr ased berthnasol ei ddibrisio ar y Fantolen fel un y cafwyd gwared arni. Os yn berthnasol, ar gychwyn y brydles bydd swm cario'r ased yn y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu) yn cael ei ddibrisio i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion ar adeg cael gwared arni. Caiff enillion, sy'n cynrychioli buddsoddiad net yr Awdurdod yn y brydles, ei gredu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enillion neu'r colledion ar adeg cael gwared arni (h.y. yn cael ei ddebydu yn erbyn gwerth cario'r ased ar adeg cael gwared arni), gyda chofnod o ased prydles (dyledwr tymor hir) yn y Fantolen. Caiff rhent a geir ar gyfer prydles ei rannu rhwng:-

- Taliadau ar gyfer prynu'r budd yn yr eiddo a ddefnyddir i ddibrisio ymrwymiad y corff a brydlesodd yr ased (ynghyd ag unrhyw bremiymau a dderbyniwyd); ac
- Incwm Cyllido, sy'n cael ei gredu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Yn unol â statud, ni chaniateir defnyddio'r enillion a greddydyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar adeg cael gwared â'r ased i ychwanegu at Falans y Gronfa Gyffredinol a rhaid trin hyn fel derbyniad cyfalaf. Lle derbyniwyd premiwm, rhaid symud hwn allan o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Derbyniadau Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Lle bydd y swm sy'n daladwy mewn perthynas â'r ased a brydlesir yn cael ei setlo drwy dalu rhent yn y blynyddoedd ariannol sydd i ddod, caiff hyn ei symud allan o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Gronfa wrth Gefn ar gyfer Derbyniadau Cyfalaf sydd wedi eu Gohirio yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fydd rhenti'n cael eu derbyn yn y dyfodol, bydd yr elfen ar gyfer y derbyniadau cyfalaf ar ôl cael gwared o'r eiddo yn cael eu defnyddio i ddileu'r swm sy'n ddyledus gan y corff a brydlesodd yr ased. Bryd hynny, bydd y derbyniadau cyfalaf sydd wedi eu gohirio yn cael eu trosglwyddo i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf.

Nid yw gwerth dileu asedau y ceir gwared arnynt yn cael ei godi yn erbyn y dreth gyngor oherwydd gwneir darpariaeth lawn ar gyfer costau asedau anghyfredol mewn trefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Caiff y symiau, felly, eu trosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

18.2.2 Prydlesau Gweithredol

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles weithredol dros eiddo neu eitem o offer neu gyfarpar, cedwir yr ased yn y Fantolen. Mae incwm rhent yn cael ei greddu i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Gwneir credydau ar sail llinell-syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm taliadau (e.e. telir premiwm ar gychwyn y brydles). Mae costau uniongyrchol cychwynnol yr eir iddynt wrth negodi a threfnu prydles yn cael eu hychwanegu at swm cario'r ased perthnasol a'u codi fel traul dros oes y brydles ar yr un sail ag incwm rhent.

19. Taliadau i Refeniw ar gyfer Asedau Anghyfredol

Mae gwasanaethau a gwasanaethau cefnogol yn gyfrifol am y symiau canlynol er mwyn cofnodi gwir gost dal asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn:-

- Dibrisiant asedau a ddefnyddir gan y Gwasanaeth;
- Ailbrisió a cholledion amhariad ar asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Ailbrisió wrth Gefn y gellir dileu'r colledion yn ei herbyn; a
- Amorteiddio asedau anniriaethol sydd i'w priodoli i'r gwasanaeth.

Nid yw'n ofynnol i'r Cyngor godi'r dreth gyngor i dalu am y costau hyn. Fodd bynnag, mae'n ofynnol i neilltuo cyfraniad blynyddol o refeniw tuag at ei ofyniad benthyca cyffredinol. Felly, disodlir y costau hyn gan y Ddarpariaeth Refeniw Isaf (MRP) trwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru reoliadau newydd yn 2008/09 sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol yng Nghymru wneud darpariaeth ddarbodus ar gyfer MRP, gan gynnwys opsiwn i ddarparu MRP dros oes ased. Mae'r polisi hefyd yn caniatáu gohirio'r MRP tan y comisiynir yr ased.

Cyfrifir darpariaeth y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) yn hanesyddol fel 2% o Ofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR) CRT. Yn 2015, newidiodd Llywodraeth Cymru'r penderfyniad i ganiatáu mwy o opsiynau ar sut i gyfrifo cost MRP CRT. Argymhellwyd y bydd defnyddio'r dull oes ased yn rhoi'r NPV uchaf ar gyfer benthyciadau gyda chefnogaeth a digefnogaeth, a'r opsiwn mwyaf fforddiadwy ar gyfer cenedlaethau presennol a'r dyfodol yw'r opsiwn lle mae'r blwydd-dal yn seiliedig ar oes ased 60 mlynedd gan ddefnyddio cyfradd fenthyca ar gyfartaledd y Cyngor o 4.58%. Felly, ar gyfer benthyciadau CRT gyda chefnogaeth a digefnogaeth mae'r dull oes ased dros gyfnod o 60 mlynedd ar gyfradd llog o 4.58% yn cael ei weithredu o 1 Ebrill 2022. Bydd hyn yn caniatáu dull mwy darbodus na'r dull cyfredol gan y bydd CFR yn cymryd 60 mlynedd i leihau i sero yn hytrach na 300.

Cofnodir trafodion mewn perthynas ag eiddo buddsoddi yn erbyn llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsodd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

20. Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth

P'un a ydynt yn cael eu talu ar gyfrif, trwy randaliadau neu fel ôl-ddyledion, cydnabyddir grantiau llywodraeth a chyfraniadau a rhoddion trydydd parti fel rhai sy'n ddyledus i'r Cyngor pan fo sicrwydd rhesymol:-

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm â'r taliadau; ac
- y derbynnir y grantiau neu gyfraniadau.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir fel rhai sy'n ddyledus i'r Cyngor eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes bydd yr amodau sydd ynghlwm i'r grant neu'r cyfraniad yn cael eu bodloni. Amodau grant yw'r gofynion y mae'n rhaid eu diwallu er mwyn bod yn gymwys i dderbyn y grant, er enghraifft, adeiladu ysgol neu allbynnau allweddol a benodir o fewn yr amodau. Mae unrhyw arian a roddwyd fel grantiau a chyfraniadau, a'r amodau perthnasol heb eu bodloni, yn cael eu cario yn y Fantolen fel credydwy. Pan fo'r amodau'n cael eu bodloni, mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei roddi fel credyd yn y llinell gwasanaeth perthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw priodoladwy) neu fel Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (grantiau refeniw heb eu hamgáu a'r holl grantiau cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu gwyrddroi o Balans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fo grant heb ei ddefnyddio eto i gyllido gwariant cyfalaf, mae'n cael ei symud i'r Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn Na Chawsant Eu Defnyddio. Pan fo wedi'i ddefnyddio, mae'n cael ei symud i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae'r symiau yn y Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn Na Chawsant Eu Defnyddio yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf unwaith y cânt eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf.

Mae rhai cyrff sy'n rhoddi grantiau yn gosod cyfyngiadau neu'n pennu i ba bwrpas y gellir defnyddio'r grant ond nid ydynt yn dweud a fydd angen ad-dalu'r grant ai peidio.

21. Gwariant Refeniw a Gyllidir gyda Chyfalaf Dan Statud (REFCUS)

Mae gwariant yr aethpwyd iddo yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu dan ddarpariaethau statudol ond yn wariant nad yw'n creu ased anghyfredol wedi ei godi fel gwariant i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Pan fo'r Cyngor wedi penderfynu cwrdd â chost y gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthyca, mae trosglwyddiad yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yna'n gwyrddroi'r symiau a godwyd fel nad oes effaith ar lefel y Dreth Gyngor.

22. Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogol

Mae costau gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu codi ar y gwasanaethau hynny sy'n cael y buddiant o'r cyflenwad neu o'r gwasanaeth yn unol â threfniadau'r Awdurdod ar gyfer atebolrwydd a pherfformiad ariannol ar gyfer y pwrpas o gyfrifyddu cost llawn ar gyfer dychweliadau ystadegol statudol, er enghraifft, dychweliadau blynyddol RA a RO'r Llywodraeth. Fodd bynnag, ar gyfer monitro'r gyllideb a'r cyfrifon blynyddol statudol, fe eithrir ad-daliadau ac fe adroddir ar wasanaethau corfforaethol a chefnogol fel cylchrannau gwasanaeth ac fe'i delir yn gyfrifol am reolaeth cyllideb.

23. Arian Tramor

Mae gan y Cyngor nifer o gynlluniau a gaiff gymorth grant o Ewrop lle mae'r grantiau efallai'n cael eu dyrannu mewn Ewros (mai nifer y cynlluniau hyn yn lleihau). Agorwyd cyfrif banc Ewro i gefnogi'r cynlluniau hyn. Caiff y balans ar y cyfrif hwn ar ddiwedd y flwyddyn ei drosi yn ôl y cyfraddau cyfnewid fel yr oeddynt ar 31 Mawrth, gyda'r enillion neu'r colledion canlyniadol yn cael eu cydnabod yn y linell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

24. Buddiannau'r Gweithwyr

24.1 Buddiannau sy'n daladwy yn ystod cyflogaeth

Y buddiannau tymor byr i'r gweithwyr yw'r rheini sy'n cael eu talu cyn pen 12 mis i ddiwedd y flwyddyn - buddiannau megis cyflogau wythnosol a misol, gwyliau blynyddol gyda thâl, absenoldeb gwaeledd gyda thâl, taliadau bonws a buddiannau heblaw arian i'r gweithwyr presennol a'r rheini'n cael eu cydnabod fel treuliau i'r gwasanaethau yn ystod y flwyddyn pryd y rhydd y gweithwyr wasanaeth i'r Cyngor. Darperir ffigwr cronos ar gyfer costau hawliadau gwyliau (neu unrhyw fath o absenoldeb, e.e. amser i ffwrdd *in lieu*) a enillwyd gan weithwyr a'r rheini heb eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn a hawl ganddynt i'w cario drosodd i'r flwyddyn ariannol ddilynol.

Mae'r ffigwr cronol yn seiliedig ar y cyfraddau perthnasol i gyflogau wythnosol a misol yn y flwyddyn gyfrifo ddilynol, sef pryd y bydd y gweithiwr yn cymryd y budd. I atal amrywiadau gael effaith ar y Dreth Gyngor, mae'r newidiadau blwyddyn ar flwyddyn yn y gost a gynhyrchir gan y cronni yma'n cael ei godi yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau, ond wedyn caiff ei wrydroi trwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Cronol, fel bod buddiannau gwyliau yn cael eu codi yn erbyn referniw yn ystod y flwyddyn ariannol y mae'r absenoldeb gwyliau'n digwydd ynddi.

Nid yw'r Cyngor yn rhoddi buddiannau tymor hir i weithwyr h.y. y rheini nad oes disgwyl y byddant yn cael eu talu neu eu setlo cyn pen 12 mis i ddyddiad y Fantolen.

24.2 Buddiannau Terfynu

Buddiannau terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol cyffredin neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddo gwirfoddol. Codir y buddiannau hyn ar sail gronol i'r llinell gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan na fedr y Cyngor mwyach dynnu'n ôl y cynnig o'r buddiannau hynny neu mewn achosion lle mae'r Awdurdod yn cydnabod costau ailstrwythuro.

Pan fo buddiannau terfynu'n golygu ychwanegu at bensiynau (fel arfer ar ffurf blynyddoedd ychwanegol), mae darpariaethau statudol yn mynnu bod y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu bensiynwyr yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na'r swm a gyfrifiwyd yn unol â'r safonau cyfrifo perthnasol, yn cael ei godi ar Falans y Gronfa Gyffredinol. Yn y Datganiad o'r Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, mae angen symud arian i mewn ac allan o'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau er mwyn cael gwared â'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer ychwanegiadau pensiwn a dalwyd fel buddiannau ar adeg terfynu cyflogaeth a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian a dalwyd i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

24.3 Buddiannau Ôl-Gyflogaeth

Mae gan weithwyr y Cyngor hawl i fod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn sydd ar wahân i'w gilydd:-

- Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Capita Teachers' Pensions ar ran yr Adran Addysg; a
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddiannau diffiniedig i aelodau (lwmp swm ymddeol a phensiwn), a enillwyd tra oedd gweithwyr yn gweithio i'r Cyngor.

24.4 Cynllun Pensiwn Athrawon

Oherwydd trefniadau cynllun yr athrawon, nid yw'n bosib fel arfer priodoli'r atebolrwydd am y buddiannau hyn i'r Cyngor. Felly, mae cyfrif am y cynllun fel petai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig ac nid oes yn y Fantolen gydnabyddiaeth yng nghyswllt unrhyw atebolrwydd i dalu buddiannau yn y dyfodol. Codir yn erbyn y llinell Gwasanaeth Dysgu Gydol Oes yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yng nghyswllt cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Asiantaeth Pensiwn Athrawon yn y flwyddyn.

24.5 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Gall unrhyw weithwyr (ac eithrio athrawon) a Chynghorwyr, yn amodol ar feini prawf cymhwysio penodol, ymuno gyda'r Cynllun Pensiwn ar gyfer Llywodraeth Leol. Enw'r Cynllun yw Cronfa Bensiwn Gwynedd a chaiff ei gweinyddu gan Gyngor Gwynedd yn unol â Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 2013 ar ran y cyflogwyr sy'n rhan ohono. Yn unol â Safona Cyfrifo Rhyngwladol (SCRh19), mae'r Cynllun ar gyfer Llywodraeth Leol yn cael ei gyfrif fel cynllun buddiannau diffiniedig.

Mae'r rhwymedigaethau i Gynllun Pensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl dull actiwaraid gan ddefnyddio'r dull uned rhagamcanedig - h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y gweithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau yng nghyswllt cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant y gweithwyr, ayyb., a hefyd ar ragamcanion yng nghyswllt enillion rhagamcanedig y gweithwyr presennol.

Rhoddir disgownt yn erbyn y rhwymedigaethau i lawr i'w gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt real, yn seiliedig ar raddfa dychweliad arwyddol ar fondiau Llywodraeth y DU wedi ei addasu ar gyfer ychwanegiad at y cynnyrch sy'n adlewyrchu'r risg ychwanegol sydd ynghlwm wrth ddefnyddio cynnyrch Bondiau Corfforaethol AA - a adwaenir fel taeniad credyd.

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:-

- Stociau a ddyfynnir - pris bid presennol;
- Stociau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol;
- Stociau fesul uned - pris bid bresennol; ac
- Eiddo – eu gwerth ar y farchnad.

Mae'r newid yn y rhwymedigaethau pensiwn net yn cael ei ddadansoddi fesul pedwar rhan:-

a) Costau gwasanaeth cyfredol - cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - wedi ei ddyrannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau y mae'r gweithwyr yn gweithio iddynt.

b) Costau gwasanaeth y gorffennol - y cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd penderfyniadau a wnaed eleni ac effaith y rheini yn ymwneud â nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd ym mlynnyddoedd y gorffennol - debyd i Warged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau na Ddosberthir. Llog net ar yr ymrwymiad net o ran buddiannau diffiniedig, h.y. y costau llog net i'r Cyngor - mae'r newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad net o ran buddiannau diffiniedig sy'n codi o dreigl amser yn cael ei godi i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hyn yn cael ei glandro drwy ddefnyddio'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddiwyd i fesur yr ymrwymiad o ran buddiannau diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod, i'r ymrwymiad net diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod (gan gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad o ran buddiannau diffiniedig net (yr ased) yn ystod y cyfnod fel canlyniad cyfraniadau a thaliadau buddiannau).

c) Ail-fesuriad yn cynnwys:-

- Yr enillion ar asedau'r cynllun (ac eithrio unrhyw symiau sydd eisoes wedi'u cynnwys yn y llog net ar fuddiannau net diffiniedig) sy'n cael ei godi i'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall;
- Enillion a Chollion Actiwaraid - newidiadau yn yr ymrwymadau pensiwn net sy'n codi am nad yw'r digwyddiadau yn cyfateb i'r rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraid diwethaf neu oherwydd bod yr actiwaraid wedi diweddu eu rhagdybiaethau. Mae hyn yn cael ei godi i'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

ch) Cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian parod a dalwyd i mewn fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa pensiwn fel setliad o rwymedigaethau; heb ei gyfrif fel traul.

Mewn perthynas â buddiannau ymddeol, mae darpariaethau statudol yn mynnu bod y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa pensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiwnwyr yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na'r swm a gyfrifwyd yn unol â'r safonau cyfrifo perthnasol, yn cael ei godi ar Falans y Gronfa Gyffredinol. Yn y Datganiad o'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn, mae angen symud arian i mewn ac allan o'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau er mwyn cael gwared â'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeol a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian a dalwyd i'r gronfa pensiwn a phensiwnwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol yn y Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau felly'n fesur o'r manteision i'r Gronfa Gyffredinol yn sgil yr arfer o gyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na phan enillir buddiannau gan weithwyr.

24.6 Buddiannau Dewisol

Yn ogystal, mae gan y Cyngor rai pwerau cyfyngedig i dalu buddiannau ymddeoliad dewisol pan fo gweithwyr yn ymddeol yn gynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau y tybir eu bod am godi yn sgil rhoi dyfarniad i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon) yn cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad a gwneir cyfrif amdanynt gan ddefnyddio'r un polisiâu â'r rheini a ddefnyddir yng nghyswllt Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

25. Eitemau Eithriadol

Lle mae hynny'n berthnasol a lle mae eitemau o incwm a gwariant yn sylweddol yng nghyswllt y cyfrifon yma, caiff natur a swm yr eitemau eu datgelu ar wahân naill ai ar wyneb y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr neu yn y nodiadau ar y cyfrifon, gan ddibynnu ar arwyddocâd yr eitemau o ran cael dealltwriaeth o berfformiad ariannol y Cyngor.

26. Cyfrifo am TA (Trethi Annomestig)

Gan fod y Cyngor yn gweithredu fel asiant ar gyfer casglu incwm TA, nid yw'n cynnwys y sefyllfa ariannol o ran y trethdalwyr ac nid yw ond yn adrodd ar y sefyllfa ariannol net gyda Llywodraeth Cymru yn ei Fantolen. Felly, os ydi'r swm a gesglir gan yr Awdurdod oddi ar drethdalwyr TA (net y gost o lwfans casglu) yn fwy na delir i Llywodraeth Cymru ar 31 Mawrth, mae'r swm sydd heb ei dalu eto i Lywodraeth Cymru in cael ei gynnwys yn y Fantolen fel credydwr. Yn yr un modd, os yw'r arian a dalwyd i Llywodraeth Cymru yn fwy na'r arian a gasglwyd gan drethdalwyr TA (net y gost o lwfans casglu), mae'r swm dros ben yn cael ei gynnwys yn y Fantolen fel dyledwr. Mae'r Cyngor yn cadw cofnod o ddyledion TA, lwfansau amhariad, rhagdaliadau a gordaliadau yn ei gofnodion cyfrifon sylfaenol; fodd bynnag, i ddiben y cyfrifon terfynol, caiff y balansau hyn eu cyfuno'n un cyfrif asiantaeth, gyda'r ffigyrau ar gyfer dyledwyr/credydwyr yn ymddangos fel ffigwr net ar gyfer y gronfa genedlaethol. Cost y lwfans casglu a dderbynnir gan Gyngor Sir Ynys Môn yw incwm y Cyngor sy'n bilio a chaiff ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Nid yw'r arian a gasglwyd gan drethdalwyr TA yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Llif Arian heblaw am yr arian a ddelir yn ôl mewn perthynas â'r lwfans casglu. Mae unrhyw wahaniaeth rhwng yr arian a gasglwyd oddi wrth drethdalwyr TA â'r arian sydd yn cael ei dalu i'r Gronfa Drethi Annomestig yn cael ei gynnwys o fewn y gweithgareddau ariannol yn Natganiad y Llif Arian.

27. Incwm a Gwariant Asiantaeth

Yn unol ag amryfal bwerau statudol, gall Cyngorau gytuno gydag awdurdodau lleol eraill, cwmnïau dŵr ac adrannau'r llywodraeth i wneud gwaith ar eu rhan.

Caiff y corff sy'n gwneud y gwasanaethau asiantaeth ei ad-dalu gan y corff cyfrifol hyd at swm a gymeradwywyd ynghyd ag unrhyw gyfraniad y cytunwyd arno tuag at gostau gweinyddol. Dim ond y symiau sy'n gysylltiedig â'r Cyngor, er enghraifft y ffioedd a gafwyd am ddarparu gwasanaethau'r asiantaeth, fydd yn cael eu cynnwys yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Cyngor.

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi gweithredu yn ystod y flwyddyn fel asiant ar ran:-

Llywodraeth Cymru - casglu Trethi Annomestig (TA) a thalu'r symiau a gasglwyd i Lywodraeth Cymru, llai'r swm a gadwyd yn ôl ar gyfer y lwfans costau casglu;

Llywodraeth Cymru – Benthyciadau Cartrefi Gwag, lle mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant rhwng Llywodraeth Cymru a derbynyddion y Benthyciadau Cartrefi Gwag.

Llywodraeth Cymru - mae'r Cyngor wedi gweithredu fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru wrth dalu Grantiau Busnes Covid i gefnogi busnesau penodedig yn ystod y pandemig yn enwedig i gefnogi busnesau yn ystod y cyfnod clo.

DATGANIAD ARIANNOL ATODOL

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

Datganiad Incwm a Gwariant am y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2023

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
<u>Gwariant</u>		
Rheoli a Chynnal a Chadw - Atgyweirio a Chynnal a Chadw	5,084	4,174
Rheoli a Chynnal a Chadw - Goruchwylio a Rheoli	6,714	5,751
Rhenti, Ardrethi, Trethi a Thaliadau Eraill	22	6
Dibrisiant, Amhariad a Cholledion Ailbrisiio Asedau Anghyfredoll	8,989	6,088
Costau Rheoli Dyled	12	12
Symudiad yn y Ddarpariaeth Amhariad ar gyfer Drwg Dyledion	123	79
Symudiad yng Nghroniad Absenoldebau Cronedig	27	9
Cyfanswm Gwariant	20,971	16,119
<u>Incwm</u>		
Rhenti Preswyl	(19,230)	(18,779)
Rhenti Dibreswyl	(230)	(218)
Taliadau am Wasanaethau a Chyfleusterau	(179)	(228)
Cyfraniadau tuag at Wariant	(166)	(184)
Arall	(116)	(115)
Cyfanswm Incwm	(19,921)	(19,524)
Gwariant Net Gwasanaethau CRT fel yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yr Awdurdod Cyfan	1,050	(3,405)
Cyfran Gwasanaethau CRT o'r Costau Craidd Corfforaethol a Democraidaidd	56	56
Gwariant Net Gwasanaethau CRT	1,106	(3,349)
Cyfran Gwasanaethau CRT o'r Incwm a Gwariant Gweithredol yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yr Awdurdod Cyfan		
Llog Taladwy a Thaliadau Cyffelyb	1,543	1,605
Llog ac Incwm o Fuddsoddiad	(241)	(6)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Derbyniadwy:	-	-
- Lwfans Atgyweiriadau Mawr	(2,688)	(2,685)
- Arall	(1,094)	(2,695)
Diffyg am y Flwyddyn ar Wasanaethau CRT	(1,374)	(7,130)

Datganiad Symudiadau ar Falans y CRT

Eitemau a gynhwysir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant CRT ond a eithriwyd o'r symudiad ar Falans CRT am y flwyddyn

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Balans y CRT ar ddiwedd y Cyfnod Adrodd Blaenorol	(12,333)	(9,723)
Diffyg/(Gwarged) am y Flwyddyn ar Wasanaethau CRT	(1,374)	(7,130)
Addasiadau rhwng Seiliau Cyfrifo ac Cyllido yn ôl Statud	1,600	3,785
Gostyngiad/(Cynnydd) Net cyn Trosglwyddiadau i / o Gronfeydd Wrth Gefn	226	(3,345)
Trosglwyddiadau i / (o) Gronfeydd Wrth Gefn Clwsnodedig	-	-
Gostyngiad/ (Cynnydd) Net yn y Flwyddyn ar y CRT	226	(3,345)
Addasiad i gronfeydd wrth gefn	-	735
Balans y CRT ar ddiwedd y Cyfnod Adrodd Cyfredol	(12,107)	(12,333)

NODIADAU AR Y CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

NODYN 1 – CYFRIF REFENIW TAI

Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn gofnod o wariant ar, ac incwm o, ddarparu tai Cyngor lleol, ac mae ffurf a chynnwys y Cyfrif yn cael ei ragnodi gan statud. Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn cael ei "amgáu" a rhaid iddo fod yn hunangynhaliol. Mae cyfraniadau i ac o'r Cyfrif Refeniw Tai (e.e. o Gronfa'r Cyngor) yn cael eu cyfyngu i amgylchiadau arbennig.

NODYN 2 – STOC TAI

Mae pandemig Covid wedi effeithio ar allu'r Cyngor i brynu hen Dai Cyngor a chomisiynu eiddo sydd newydd ei adeiladu. Ar 31 Mawrth 2023, cyfanswm nifer yr anheddau oedd 3,953, cynnydd o 66 o 2021/22, gyda'r rhaniad yn ôl y math o annedd wedi'i ffurfio fel a ganlyn: -

	31 Mawrth 2023	31 Mawrth 2022
Stoc y Cyngor		
Tai	2,109	2,067
Tai Unllawr	1,068	1,058
Fflatiau	768	754
Fflatiau un ystafell	8	8
Cyfanswm Stoc y Cyngor	3,953	3,887

NODYN 3 – GWARIANT CYFALAF CYFRIF REFENIW TAI

	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Buddsoddiad cyfalaf		
Gwariant Cyfalaf	11,180	9,723
Ffynonellau Cyllido		
Derbyniadau Cyfalaf	-	-
Grantiau llywodraeth a chyfraniadau eraill	(3,782)	(5,379)
Cyllido Refeniw Uniongyrchol	(7,398)	(4,344)
Cyfanswm	(11,180)	(9,723)

Defnyddiwyd y Lwfans Atgyweiriadau Mawr o £2.688m ar gyfer 2022/23 yn llawn yn ystod y flwyddyn (£2.685m yn 2021/22).

NODYN 4 – DIBRSIANT AC AMHARIAD MEWN PERTHYNAS AG EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

	2022/23 Dadgydnabod £'000	2022/23 Dibrsiant £'000	2022/23 Cyfanswm £'000	2021/22 Dadgydnabod £'000	2021/22 Dibrsiant £'000	2021/22 Cyfanswm £'000
Tir	-	-	-	-	-	-
Anheddau	5,919	2,658	8,577	1,616	4,079	5,695
Eiddo Arall – Asedau Gweithredol	-	412	412	-	393	393
	5,919	3,070	8,989	1,616	4,472	6,088

NODYN 5 – ÔL-DDYLEDION RHENT A DRWG DDYLEDION A DYLEDION AMHEUS

Yn ystod 2022/23, gwelwyd cynnydd o £99k yn y dyledion rhenti. Gweler yn y tabl isod grynodeb o ôl-ddyledion rhenti a rhagdaliadau: -

Ôl-ddyledion Rent	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Ôl-ddyledion Tenantiaid Cyfredol	664	553
Ôl-ddyledion Gyn-denantiaid	290	285
Cyfanswm Ôl-ddyledion Rent	954	838
	-	-
Blaendaliadau	(292)	(275)
Cyfanswm Dyled	662	563

Mae darpariaeth yn y Fantolen ar gyfer drwg ddyledion a dyledion amheus. Roedd y rhain yn cynnwys £637k yn erbyn rhenti (£628k yn 2021/22).

NODYN 6 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn cynnig buddiannau ymddeoliad. Er na fydd y buddiannau hyn yn daladwy hyd nes bo'r gweithwyr yn ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau sydd angen eu datgelu ar yr adeg mae gweithwyr yn ennill eu hawl ar gyfer y dyfodol. Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae hyn yn gynllun a gyllidir, sy'n golygu fod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, sydd wedi ei chyfrifo ar lefel a fwriedir i gydbwysu rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddiad.

Cydnabyddir cost buddiannau ymddeoliad yng Nghost Net y Gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan fo'r fath fuddiannau yn cael eu talu yn y pen draw fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae gofyn ei godi yn erbyn y Cyfrif Refeniw Tai wedi ei seilio ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly, mae cost wirioneddol buddiannau ymddeoliad yn cael ei wyrdroi allan o'r Cyfrif Refeniw Tai ar ôl Gwariant Gweithredu Net. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn:-

Cyfrif Incwm a Gwariant CRT	2022/23 £'000	2021/22 £'000
Cost Gwasanaeth Gyfredol	(701)	(777)
Cyfraniadau Cyflogwr a dalwyd yn wirioneddol	701	777
Cyfraniad i'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn	-	-

Ni fu'n bosib pennu faint o gost llogau pensiwn a dychweliad disgwylidig ar yr asedau yn yr adroddiad actiwariad sy'n gysylltiedig â'r Cyfrif Refeniw Tai, felly, mae'r rhain wedi eu dyrannu'n llawn i Gronfa'r Cyngor.

DATGELIAD PARTI CYSYLLTIEDIG – CYNRYCHOLAETH CYDRANDEILIAID GYDA SEFYDLIADAU TRYDYDD PARTI	
Grŵp Mynediad Ynys Môn	Liz Wood
Sioe Amaethyddol Môn	Dafydd Roberts
Partneriaeth Cymunedau Mwy Diogel Gwynedd a Môn	Alun Roberts
Cyngor ar Bopeth Ynys Môn	Alun Roberts
Fforwm Iaith Môn	Llinos Medi, Gwilym O Jones, Arfon Wyn
Cyd-Bwyllgor Ymgynghorol yr Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (Ynys Môn)	Paul Ellis, John Ifan Jones, Pip O'Neill, Gary Pritchard, Dafydd Rhys Thomas
Grŵp Cyfeirio Cydranddeiliaid Betsi Cadwaladr	Alun Roberts
Pencampwr Gofalwyr	Trefor Lloyd Hughes MBE
Pencampwr Diogelu Oedolion	Alun Roberts
Pencampwr Plant Mewn Gofal	Arfon Wyn
Pencampwr Newid Hinsawdd	Geraint ap Ifan Bebb
Pencampwr Amrywiaeth	Nicola Roberts
Pencampwr Cydraddoldeb	Llinos Medi
Pencampwr Aelodau	Dylan Rees
Pencampwr Pobol Hyn	Dylan Rees
Pencampwr Sgriwtini	Dylan Rees
Pencampwr Lluoedd Arfog	Glyn Haynes
Pencampwr Plant a Phobl Ifanc	Llio Angharad Owen
Cwmni Frân Wen	Gary Pritchard
Partneriaeth Cyrchfan Môn	Nevill Evans
Panel Maethu	Gary Pritchard
Pencampwr Oed Gyfeillgar	Gwilym O Jones
Panel Mabwysiadu Gwynedd a Môn	Alun Roberts
Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd a Môn	Gary Pritchard
Pwyllgor Cronfa Bensiynau Gwynedd (Cyngor Gwynedd)	Robin Wyn Williams
Cyngor Cyswllt Cymru WLGA	Carwyn Jones, Robin Wyn Williams
Medrwn Môn	Llinos Medi
Bwrdd Aelodau Consortiwm Awdurdodau Lleol Cymru (CLAW)	Dafydd Rhys Thomas
Menter Môn	Llinos Medi
Cyd-Bwyllgor Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	Dafydd Rhys Thomas
Cyngor Iechyd Cymuned Gogledd Cymru (Pwyllgor Lleol Môn)	Trefor Lloyd Hughes MBE, Non Dafydd, Jeff M Evans
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	Llinos Medi
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	Dylan Rees, Jeff M Evans, Dyfed Wyn Jones
Pwyllgor Archwilio Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	Jeff M Evans
Panel Gweithredol Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	Dyfed Wyn Jones, Dylan Rees
Cymdeithas Tai Gogledd Cymru	Gary Pritchard
Bwrdd Arweinyddiaeth Gogledd Cymru (Gofal a Llesiant)	Llinos Medi
Panel Heddlu a Throsedd Gogledd	Non Dafydd

DATGELIAD PARTI CYSYLLTIEDIG – CYNRYCHOLAETH CYDRANDEILIAID GYDA SEFYDLIADAU TRYDYDD PARTI	
Cymru	
Grŵp Llywio Adolygiad Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru	Dafydd Rhys Thomas
Cydbwyllgor Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru	Nicola Roberts, Dafydd Rhys Thomas
Bwrdd Cymunedau Mwy Diogel Gogledd Cymru	Alun Roberts
Partneriaeth Twristiaeth Gogledd Cymru	Neville Evans
Ymddiriedolaeth Addysgol Owen Lloyd, Penrhoslligwy	Margaret Murley Roberts
Bwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus (Môn & Gwynedd)	Llinos Medi
Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol	Gary Pritchard, Alun Roberts
Partneriaeth Cronfa Datblygu Cynaliadwy	Llinos Medi
Ymddiriedolaeth yr Harbwr, Caernarfon	Dafydd Rhys Thomas
Pwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol	Gwilym O Jones, Jeff M Evans, Jackie Lewis, Keith Roberts, Arfon Wyn
Cymdeithas Awdurdodau Lleol Cymru	Llinos Medi, Robin Wyn Williams
Grŵp Rhanddeiliad y Safle Wylfa	Gwilym O Jones, Aled Morris Jones, Jackie Lewis, Llinos Medi, Llio Angharad Owen, Liz Wood

GEIRFA

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL

Mae Addasiad Blwyddyn Flaenorol yn addasiad perthnasol sy'n ymwneud â'r blynyddoedd blaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu gywiriad i gamgymeriadau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau cylchol arferol neu addasiadau o amcangyfrifon cyfrifo a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol.

ADNODDAU HYLIFOL

Buddsoddiadau ased cyfredol sy'n rhwydd i'w gwaredu gan y Cyngor heb aflonyddu ar ei fusnes ac sydd naill ai:-

- Yn drosglwyddadwy'n hawdd i symiau hysbys o arian parod ar, neu'n agos at, y swm a gludir; neu
- Yn cael eu masnachu mewn marchnad weithredol.

AMHARIAD

Lleihad mewn gwerth ased anghyfredol dan ei swm a gludir yn y Fantolen. Fel arfer, mae hyn oherwydd digwyddiad sydd wedi gostwng gwerth ased yn sylweddol, er enghraifft tân neu os mae ased wedi darfod.

ARIAN A NEILLTUIR (APPROPRIATION)

Y symiau a drosglwyddir rhwng y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r cronfeydd refeniw neu gyfalaf wrth gefn.

ARCHWILIO CYFRIFON

Archwiliad annibynnol o faterion ariannol y Cyngor.

ARIAN A CHYWERTHOEDD ARIAN

Dyma'r arian mewn llaw, arian a ordynnwyd, arian a ddelir mewn cyfrifon banc a buddsoddiadau tymor byr (e.e. 3 mis) ac y gellir eu trosi'n rhwydd i symiau ariannol sy'n hysbys.

ASED

Eitem sydd â gwerth i'r Cyngor mewn termau ariannol. Mae asedau'n cael eu categoreiddio fel rhai cyfredol neu rhai nad ydynt yn gyfredol:-

- Bydd ased cyfredol yn cael ei ddefnyddio neu â gwerth isel iawn yn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Mae asedau anghyfredol yn rhoi buddiannau i'r Cyngor ac i'r gwasanaethau mae'n darparu ar eu cyfer am gyfnod o fwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol (e.e. canolfan gymuned), neu annirweddol (e.e. trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol).

ASED WRTH GEFN

Mae ased wrth gefn yn ased posib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor.

ASEDAU ANNIRIAETHOL

Gellir diffinio eitem anniriaethol (nid un ffisegol) fel ased pan fo'r mynediad at fuddiannau economaidd i'r dyfodol y mae'n ei gynrychioli'n cael ei reoli gan yr endid adrodd. Mae Asedau Anniriaethol y Cyngor hwn yn cynnwys trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL

Asedau mae'r Cyngor yn bwriadu eu dal am byth, nad oes iddynt oes ddefnyddiol benodadwy ac a all fod â chyfyngiadau ar eu gwaredu. Enghreifftiau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU ISADEILEDD

Asedau anghyfredol sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, y mae gwariant yn adferadwy yn unig drwy ddefnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Enghreifftiau yw priffyrdd, llwybrau a phontydd.

ASEDAU GWEITHREDOL

Asedau anghyfredol sy'n cael eu dal a'u meddiannu, defnyddio neu eu treulio gan y Cyngor wrth iddo ddilyn ei strategaeth ac wrth gyflenwi'n uniongyrchol y gwasanaethau hynny y mae ganddo gyfrifoldeb drostynt naill ai'n statudol neu'n ddewisol.

ASEDAU NAD YDYNT YN WEITHREDOL

Asedau anghyfredol a ddelir gan y Cyngor ond nad ydynt yn cael eu meddiannu, defnyddio neu eu treulio'n uniongyrchol wrth gyflenwi gwasanaethau. Enghreifftiau yw eiddo buddsoddiad, asedau yn cael eu hadeiladu neu asedau gwargred i anghenion tra'n disgwyl eu gwerthu neu ailddatblygu.

ASEDAU TREFTADAETH

Ased sydd hefo rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol neu amgylcheddol sydd yn cael ei ddal a'i gynnal yn bennaf am ei gyfraniad at wybodaeth a diwylliant.

BENTHYCA DI-GEFNOGAETH

Gall y Cyngor fenthyca arian ychwanegol i'r benthyca â chefnogaeth y Llywodraeth i gyllido ei wariant cyfalaf cyn belled a'i fod yn fforddiadwy a chynaliadwy. Fe lywodraethir y pŵer yma gan Gôd Pwyllog CIPFA, a mae'r Cyngor yn lwyr gydymffurfio â hwn.

BENTHYCA DROS DRO

Arian a fenthycir am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCA GYDA CHEFNOGAETH

Mae'r Cyngor yn benthyca arian i gyllido rhan o'i raglen cyfalaf. Fe adnabyddir y benthycaid gan Lywodraeth Ganolog yn ei glandriad cyllido ar gyfer y Cyngor.

BUDD-DALIADAU TAI

System o gymorth ariannol i unigolion tuag at gostau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau, gyda chymhorthdal gan lywodraeth ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU)

Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol neu adeiladol i'w dyfarnu, ac sy'n cael eu dyfarnu'n ôl pwerau dewisol y Cyngor fel y Rheoliadau Llywodraeth Leol (Taliadau Dewisol) 1996.

BUDDIANNAU YMDDEOLIAD

Bob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan gyflogwr yn lle gwasanaethau a gyflenwyd gan weithwyr sy'n daladwy ar ôl terfyn y gyflogaeth.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN)

Bydd buddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn cael eu cyfrifo yn natganiadau'r gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar awdurdodau i ddatgelu, fel rhan o ofynion datgelu sy'n ymwneud â buddiannau ymddeoliad, cyfran o asedau'r cynllun pensiwn sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.

BUSNES HYFYW

Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi ar y dybiaeth y bydd y Cyngor yn parhau mewn bodolaeth weithredol am y dyfodol rhagweladwy.

BWRDD BENTHYCIADAU GWEITHIAU CYHOEDDUS (PWLB)

Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n rhoi benthyciadau am flwyddyn a/neu fwy i awdurdodau ar raddfeydd llog sydd ond ychydig yn uwch na'r rheini y gall y llywodraeth fenthycu ei hun.

CIPFA

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo. Y prif gorff proffesiynol a rheoleiddiol ar gyfer cyfrifon llywodraeth leol.

COLLEDION CREDYD

Hwn yw'r gwahaniaeth rhwng y symiau arian sy'n ddyledus i'r Awdurdod yn unol â'r contract a'r holl lif arian ddisgwyllir i'r Awdurdod ei dderbyn, wedi ei ddisgowntio ar y raddfa llog effeithiol gwreiddiol.

COLLEDION CREDYD DISGWYLIEDIG 12 MIS

Hwn yw'r cyfran o golledion credyd disgwyliedig oes gyfan sy'n cynrychioli'r colledion credyd disgwyliedig sy'n deillio o ddiffyg offeryn ariannol sy'n bosib o fewn deuddeng mis ar ôl y dyddiad adrodd.

CONTRACT TYMOR HIR

Contract a ffurfir ar gyfer dylunio, cynhyrchu neu adeiladu ased sylweddol unigol neu ddarpariaeth gwasanaeth (neu gyfuniad o asedau neu wasanaethau sydd, gyda'i gilydd, yn ffurfio prosiect unigol), ble bo'r amser a gymerir i gwblhau'n sylweddol y contract o'r fath fel ei fod yn disgyn i mewn i fwy nag un flwyddyn ariannol.

COST GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU)

Y cynnydd mewn gwerth cyfredol o rwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y disgwyllir iddo ddeillio o wasanaeth gweithiwr yn y flwyddyn bresennol.

COST GWASANAETH YN Y GORFFENNOL (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun sy'n gysylltiedig â gwasanaeth gweithiwr mewn blynyddoedd ariannol blaenorol sy'n deillio yn y flwyddyn ariannol bresennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeoliad.

COSTAU HEB EU DOSBARTHU

Dyma orbenion nad yw unrhyw ddefnyddiwr yn cael budd ohonynt yn awr ac, fel y cyfryw, nid ydynt yn cael eu dosrannu i wasanaethau.

COST LLOG (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig, y cynnydd disgwyliedig yn ystod y flwyddyn ariannol o werth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun oherwydd bod y buddiannau yn un flwyddyn ariannol yn agosach at setliad.

CORFFORAETHOL A DEMOCRATAIDD CRAIDD

Mae'r Corfforaethol a Democrataidd Craidd yn cynnwys yr holl weithgareddau penodol y mae awdurdodau lleol yn ymgymryd â nhw oherwydd eu bod yn awdurdodau etholedig, amlbwrpas. Felly, mae cost y gweithgareddau hyn yn uwch na phe byddai cyfres o gyrff annibynnol, un pwrpas, enwebedig yn rheoli'r un gwasanaethau. Felly, nid oes sail resymol dros ddyrannu'r costau hyn i wasanaethau.

COSTAU CYLLIDO CYFALAF

Costau cyllido cyfalaf yw unrhyw gostau ychwanegol sy'n deillio o fenthycu i gyllido prosiectau cyfalaf. Tuedda rhain i fod y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau a gymerir a'r gost Darparieth Refeniw Isaf (MRP) a godir ar gyllid prosiectau drwy fenthyciadau. Y MRP yw'r isafswm mae'n rhaid codi i'r cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn daparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau arall fenthycwyd gan y Cyngor.

CREDYDWR

Swm sy'n ddyledus i unigolion neu sefydliadau eraill gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y flwyddyn ariannol honno.

CRONFEYDD WRTH GEFN

Croniad gwaged, diffygion a meddiannau dros y blynyddoedd diwethaf. Mae cronfeydd wrth gefn o natur refeniw ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio peth cronfeydd wrth gefn cyfalaf, fel y Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn, i gwrdd â gwariant cyfredol.

CRONFEYDD WRTH GEFN DEFNYDDIADWY

Symiau penodol a osodir o'r neilltu ar gyfer pwrpasau polisi'r dyfodol neu ar gyfer digwyddiadau annisgwyl. Gall eu defnyddio i gyllido gwariant neu i leihau trethi.

CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

Y cronfeydd wrth gefn a ddefnyddir i amsugno'r gwahaniaeth rhwng y canlyniad o ddefnyddio ymarferion cyfrifo cywir â gofyniad trefniadau statudol ar gyfer cyllido gwariant. Mae cronfeydd wrth gefn o'r fath yn cynnwys enillion a cholledion heb eu gwireddu mewn perthynas ag ail-brisio eiddo, offer a chyfarpar ble mae rhaid gwerthu'r ased cyn i'r gwerth fod ar gael.

CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETH

Cronfeydd a weinyddir gan y Cyngor i bwrpasau fel gwobrwyon, elusennau, prosiectau penodol ac ar ran plant dan oed.

CRONIADAU

Symiau a gynhwysir yn y cyfrifon terfynol i gydnabod nwyddau/gwasanaethau a dderbyniwyd yn y flwyddyn neu incwm a gwariant a enillwyd neu yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn ariannol, ond nad oedd taliad gwirioneddol wedi ei dderbyn neu ei wneud ar ei gyfer ar 31 Mawrth.

CYDNABYDDIAETH ARIANNOL

Yr holl symiau a delir i, neu sy'n dderbyniadwy gan, weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (cyn belled ag y mae'r symiau hynny'n daladwy yn nhref incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau eraill a dderbyniwyd heblaw mewn arian parod. Mae cyfraniadau pensiwn sy'n daladwy gan y cyflogwr yn cael eu heithrio.

CYFNOD CYFRIFO

Y cyfnod o amser a gynhwysir yn y cyfrifon, fel arfer cyfnod o ddeuddeng mis yn cychwyn ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y Fantolen, fel arfer 31 Mawrth y flwyddyn ddilynol.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys yr incwm a gwariant sy'n deillio o'r ddarpariaeth llety tai gan y Cyngor.

CYLLIDEB

Datganiad o faint o gyllid y mae'r Cyngor wedi ei neilltuo i bob gwasanaeth a swyddogaeth i'w wario neu ei godi mewn incwm ar gyfer y flwyddyn ariannol.

CYLLIDO CYFALAF

Cyllid sydd ar gael i dalu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd o gyllido gwariant cyfalaf yn cynnwys benthyca, prydlesu, cyllido refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd wrth gefn refeniw a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

CYNLLUN PENSIWN BUDDIANNAU DIFFINIEDIG

Cynlluniau pensiwn ble bo buddiannau a dderbynnir gan y cyfranogwyr yn annibynnol ar y cyfraniadau a dalwyd, ac nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

CYSONDEB

Y cysyniad fod triniaeth gyfrifo o eitemau tebyg o fewn blwyddyn ariannol ac o un flwyddyn i'r nesaf yr un fath.

DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO

Mae'r datganiad yn anelu i ddangos sut defnyddir gwariant blynyddol a sut y'i gyllidiri o adnoddau. Dangosa'r golofn gynta, y gwariant net a godir i'r Gronfa Gyffredinol a balansau'r CRT, y gwir effaith o'r gost o ddarparu gwasanaethau am y flwyddyn, ac eithrio addasiadau cyfrifo.

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN

Dangosir y datganiad y symudiad o gychyn y flwyddyn i'w diwedd ar gyfer yr holl gronfeydd wrth gefn ddefnyddiadwy a ddelir gan y Cyngor ac y gellir eu defnyddio i gyllido costau'r Cyngor neu i leihau trethiant lleol, ynghyd â chronfeydd wrth gefn nad oes modd eu defnyddio.

DARPARIAETH

Swm a osodir o'r neilltu yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n sicr neu'n debygol iawn, o ddigwydd ond bod y symiau neu'r dyddiadau pryd y byddant yn digwydd yn ansicr.

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Un o brif ddatganiadau ariannol y Cyngor sy'n cofnodi'r holl incwm a gwariant ar gyfer y Cyngor wedi ei gategoreiddio'n unol â gofynion safonol CIPFA fel y gellir cymharu awdurdodau.

DATGANIAD LLIF ARIAN

Mae'r datganiad llif arian yn dangos y newidiadau yn yr arian a'r cywerthoedd ariann sydd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol.

DERBYNIADAU CYFALAF

Yr elw o waredu tir neu asedau anghyfredol. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbyniadau cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd, o fewn y rheolau a osodir i lawr gan y llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i gyllido gwariant refeniw.

DIBRISIANT

Mesur o'r gost o wisgo allan, defnyddio neu fel arall leihau oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol, p'un a yw hynny o ddefnydd, treuliad amser neu ddarfodiad trwy newidiadau technegol neu rai eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y Fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon Terfynol.

DYCHWELIAD DISGWYLIEDIG AR ASEDAU PENSIWN

Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig a gyllidir, hwn yw'r raddfa dychweliad ar gyfartaledd, yn cynnwys incwm a newidiadau mewn gwerth teg ond yn net o dreuliau cynllun, a ddisgwylir dros weddill oes y rhwymedigaeth gysylltiedig ar yr asedau gwirioneddol a ddelir gan y cynllun.

DYLED NET

Benthyciadau'r Cyngor llai arian parod ac adnoddau hylifol.

DYLEDWR

Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor gan unigolion neu sefydliadau eraill am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y flwyddyn ariannol.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARIAID

I gynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y newidiadau mewn gwarged neu ddiffyg actiwaraidd sy'n codi oherwydd: -

- Nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r tybiaethau actiwarïaid a wnaethpwyd i'r prisiant diwethaf (enillion a cholledion profiad); neu
- Fod y tybiaethau actiwarïaid wedi newid.

GRANT CYNNAL REFENIW

Grant a delir gan Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, yn cyfrannu tuag at gost gyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH

Grantiau a wneir gan y llywodraeth tuag at naill ai wariant refeniw neu gyfalaf gan ddisgwyl cydymffuriad yn y gorffennol neu i'r dyfodol gyda rhai amodau penodol sy'n ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau hyn fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gall gefnogi gwariant refeniw'r Cyngor yn gyffredinol.

GWAITH YN MYND YN EI FLAEN (WIP)

Cost gwaith a berfformir ar brosiect heb ei offen ar ddyddiad y Fantolen.

GWARIANT CYFALAF

Gwariant ar brynu ased anghyfredol, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau tu draw i'r flwyddyn ariannol gyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at, ac nid cynnal yn unig, werth ased presennol anghyfredol. Mae enghreifftiau'n cynnwys : adeiladu ysgol newydd, prynu offer TG, adnewyddu sylweddol cartref gofal.

GWARIANT REFENIW

Treuliau dydd i ddydd o ddarparu gwasanaethau.

GWARIANT REFENIW A GYLLIDIR O GYFALAF O DAN STATUD (REFCUS)

Gwariant y gellir ei ohirio'n gywir (h.y. ei drin fel cyfalaf o ran natur) ond nad yw'n arwain at, neu'n parhau i gydweddu ag, ased diriaethol. Enghreifftiau o daliadau gohiriedig yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWASANAETHAU ASIANTAETH

Y Gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor i drydydd parti neu ar ran sefydliad arall.

GWERTH GWEDDILLIOL

Gwerth net ased y gellir ei wireddu ar ddiwedd ei oes ddefnyddiol.

GWERTH LLYFR NET

Y swm y mae asedau anghyfredol yn cael eu cynnwys yn y Fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu werth cyfredol llai'r symiau cronus ar gyfer dibrisiant.

GWERTH NET

Gwerth y Cyngor o gyfanswm asedau llai cyfanswm rhwymedigaethau.

GWERTH TEG

Gwerth teg ased yw'r pris y gellid ei gyfnewid amdano mewn trafodion hyd braich, llai, ble bo'n berthnasol, unrhyw grantiau derbyniadwy tuag at brynu neu ddefnyddio'r ased.

GWERTH TRETADWY

Rhent tybiedig blynyddol hereditament, a ddefnyddir i bwrpasau Trethi Annomestig.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW (MRP)

Yr isafswm sydd raid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-daliad benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan y Cyngor.

LLOG A DDERBYNNIR NEU A DELIR

Defnyddir y dull gyfradd log sydd mewn grym gweithredol i fesur beth yw gwerth cludadwy ased ariannol neu rwymedigaethau a fesurir yn ôl y gost lai amorteiddio cronedig, ac i ddyrannu incwm neu dreuliau cysylltiedig i'r cyfnod perthnasol. Y gyfradd log sydd mewn grym yw hwnnw sy'n rhoddi disgownt cysáct ar y taliadau arian parod neu'r derbyniadau amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes ddisgwyledig yr offeryn ariannol yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo'n y lle cyntaf. Mae'r gyfradd log sydd mewn grym yn cael ei diwygio yn ôl y tál llog neu'r derbyniadau gwirioneddol trwy'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn i sicrhau mai dim ond llog gwirioneddol a godir yn erbyn y Dreth Gyngor.

Yn achos asedau a rhywymedigaethau ariannol a gludwyd yn ôl y gost gan fod y llog sydd mewn grym yr un faint â'r llog cludo, mae'r gwerth cludo'n cael ei ddiwygio ar gyfer llog cronus.

MATEROLDEB

Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau y gellid disgwyl iddynt, pe gadewid hwy allan neu eu cam-ddatgan, arwain at lurguniad o'r datganiadau ariannol ac, yn y pen draw, gamarwain defnyddiwr y cyfrifon.

OES ECONOMAIDD DDEFNYDDIOL (UEL)

Y cyfnod dros yr hwn y bydd y Cyngor yn cael buddiannau o ddefnydd ased anghyfredol.

PARTIÖN CYSYLLTIEDIG

Ceir diffiniad manwl o Bartion Cysylltiedig yn SCRh 24. i bwrpasau'r Cyngor, ystyrir fod partion cysylltiedig yn cynnwys Llywodraeth Ganolog, Awdurdodau Lleol a chyrff arall, sy'n codi un ai praeseptau neu ardollau ar y Cyngor. Gall partion cysylltiedig hefyd gynnwys is-gwmnïau a chwmnïau cysylltiedig, a cydfenter a phartion cydfenter ac yn enwedig Aelodau a phrif swyddogion y Cyngor.

Pan yn ystyried pwy sy'n barti cysylltiedig, rhoddir sylw hefyd i drafodion yn gysylltiedig ag aelodau teulu agos neu gartref unrhyw unigolyn a restrir.

PRAESEPT

Yr ardoll a wneir gan awdurdodau praesept ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm y Dreth Gyngor ar eu rhan.

PRYDLES ARIANNOL

Prydles sy'n trosglwyddo'n sylweddol risgiau a gwobrwyon perchnogaeth ased anghyfredol i'r prydleswr.

PRYDLES WEITHREDOL

Prydles ble mae'r berchnogaeth o'r ased anghyfredol yn aros gyda'r prydleswr.

RHAGLEN GYFALAF

Y cynlluniau cyfalaf mae'r Cyngor yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

RHESTRAU STOC

Eitemau o ddeunyddiau crai a deunyddiau mae'r Cyngor wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal gan ddisgwyll defnydd i'r dyfodol. Enghreifftiau yw deunyddiau traul, deunyddiau crai a gwaith sy'n mynd yn ei flaen.

RHWYMEDIGAETH

Rhwymedigaeth yw pan fo gan y Cyngor ddyled i'w thalu i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae rhwymedigaeth gyfredol yn swm a fydd yn dod yn daladwy neu y gellid ei galw i mewn yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf, e.e. credydwyr neu arian parod wedi'u gordynnu.
- Mae rhwymedigaeth ohiriedig yn swm sydd, drwy drefniant, yn daladwy tu draw i'r flwyddyn nesaf ar ryw bwynt yn y dyfodol neu i'w dalu i fwrdd trwy swm blynyddol dros gyfnod o amser.

RHWYMEDIGAETH WRTH GEFN

Mae rhwymedigaeth wrth gefn naill ai'n:-

- Rhwymedigaeth bosib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor; neu'n
- Rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol ble nad yw'n debygol y bydd angen trosglwyddiad o fuddiannau economaidd, neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth gyda dibynadwyedd digonol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN

Rhwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl y dyddiad prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun a fesurir yn ystod y dull uned a ragamcendir yn adlewyrchu'r buddiannau mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu am wasanaeth hyd at y dyddiad prisiant.

TRETHI ANNOMESTIG (TA)

Mae'r Trethi Annomestig yn ardoll ar fusnesau wedi'i seilio ar raddfa genedlaethol yn y bunt a osodir gan y llywodraeth a'i luosi gan werth trethadwy asesedig yr eiddo dan sylw. Caiff ei gasglu gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna ei ailddosbarthu'n ôl i gefnogi cost gwasanaethau.

TRAFODION PARTIÖN CYSYLLTIEDIG

Mae'r Datganiad o Ymarfer a Argymhellir yn gwneud datgeliad o unrhyw drafodion perthnasol rhwng y Cyngor a Phartion Cysylltiedig yn ofynnol er mwyn sicrhau fod cydranddeiliaid yn ymwybodol pryd mae'r trafodion hyn yn digwydd a'r swm a goblygiadau hynny.

Y FANTOLEN

Datganiad o werth cywir a theg o'r asedau, rhwymedigaethau a balansau eraill cofnodedig ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad	27 Gorffennaf 2023
Pwnc	Adolygiad o'r Blaenraglen Waith ar gyfer 2023-24 f2
Pennaeth Gwasanaeth	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd Darparu Blaenraglen Waith ar gyfer 2023-24 i aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.	

1.0 CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae Blaenraglen Waith ynghlwm yn [Atodiad A](#), ynghyd â rhaglen hyfforddiant yn [Atodiad B](#).
- 1.2 Mae'r rhaglen wedi'i datblygu gan ystyried cylch gorchwyl y Pwyllgor a'i gyfrifoldebau o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.
- 1.3 Gwnaed gwelliannau i'r dyddiadau y bydd adroddiadau'n cael eu cyflwyno i gyfarfodydd Medi, Rhagfyr, Chwefror ac Ebrill i ystyried gwaith y Pwyllgor ar adolygu ei effeithiolrwydd.

2.0 ARGYMHELLIAD

- 2.1 Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio:
 - yn ystyried a yw'r Blaenraglen Waith a gynigir ar gyfer 2023-24 yn bodloni cyfrifoldebau'r Pwyllgor yn unol â'i gylch gorchwyl, a
 - nodi'r newidiadau i'r dyddiadau y bydd adroddiadau'n cael eu cyflwyno.

Atodiad A – Blaenraglen Waith 2023-24

	Swyddogaeth Graidd	29 Mehefin 2023	27 Gorffennaf 2023	21 Medi 2023	Tachwedd 2023 ¹	08 Rhagfyr 2023	08 Chwefror 2024	18 Ebrill 2024	
Tudalen 164	Trefniadau Atebolrwydd (3.4.8.3)	Adolygiad o'r Blaen Raglen Waith 2023-24 (3.4.8.3.2) Adroddiad Blynyddol y Cadeirydd 2022-23 (3.4.8.3.1)	Adolygiad o'r Blaen Raglen Waith 2023-24 f2 (3.4.8.3.2)	Adolygiad o'r Blaen Raglen Waith 2023-24 (3.4.8.3.2) Hunan Asesiad y Pwyllgor (3.4.8.3.2)		Adolygiad o'r Blaen Raglen Waith 2023-24 (3.4.8.3.2) Hunan Asesiad y Pwyllgor (3.4.8.3.2)	Adolygiad o'r Blaen Raglen Waith 2023-24 (3.4.8.3.2) Adolygiad Blynyddol o Gylch Gorchwyl y Pwyllgor (3.4.8.3.2)	Adolygiad o'r Blaen Raglen Waith 2024-25 (3.4.8.3.2)	
	Llywodraethiant (3.4.8.4)		Datganiad Llywodraethiant Blynyddol Drafft (3.4.8.4.1/2/3)		Datganiad Llywodraethiant Blynyddol Terfynol (3.4.8.4.1/2/3)	Cod Llywodraethiant Lleol (3.4.8.4.1/3) Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Craffu Partneriaethau ac Adfywio 2022-23 (3.4.8.4.4)			
	Rheoli Trysorlys (3.4.8.5)				Adroddiad Blynyddol 2022-23 (3.4.8.5.1/2/3/4)		Adroddiad Canol Blwyddyn (3.4.8.5.3)	Strategaeth a Dangosyddion Darbodus 2024-25 (3.4.8.5.3/4)	
	Fframwaith Sicrwydd (3.4.8.7)	Adroddiad Yswiriant Blynyddol 2022-23 (3.4.8.7.1/2)			Adroddiad Blynyddol Llywodraethiant Gwybodaeth 2022-23 (3.4.8.7.1/2)		Adroddiad Blynyddol Llywodraethiant mewn ysgolion 2022-23 (3.4.8.7.1/2)	Adroddiad Iechyd a Diogelwch Blynyddol 2022-23 (3.4.8.7.1/2)	

¹ Dyddiad terfynol i'w gadarnhau

Swyddogaeth Graidd	29 Mehefin 2023	27 Gorffennaf 2023	21 Medi 2023	Tachwedd 2023 ¹	08 Rhagfyr 2023	08 Chwefror 2024	18 Ebrill 2024
	Diweddariad Newid Hinsawdd (3.4.8.7.1/2)		Adroddiad Blynyddol Diogelwch TGCh 2022-23 (3.4.8.7.1/2) Adroddiad Iechyd a Diogelwch Blynyddol 2022-23 (3.4.8.7.1/2)		Adroddiad Blynyddol Llywodraethiant Gwybodaeth 2022-23 (3.4.8.7.1/2) Adroddiad Blynyddol Diogelwch TGCh 2022-23 (3.4.8.7.1/2)		
Rheoli Risg (3.4.8.8)			Cofrestr Risg Strategol (3.4.8.7.1/2) (3.4.8.8.1)			Cofrestr Risg Strategol (3.4.8.7.1/2) (3.4.8.8.1)	Adolygiad Blynyddol o Fframwaith Rheoli Risg (3.4.8.7.1/2) (3.4.8.8.1)
Atal Twyll a Llygredd (3.4.8.9)			Adroddiad Blynyddol Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-23 (3.4.8.9.4) Adroddiad Pryderon, Cwynion a Chwythu Chwiban Blynyddol 2022-23 (3.4.8.9.1)		Adolygiad Blynyddol o Strategaeth Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2023-26 (3.4.8.9.2/3) Adroddiad Blynyddol Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-23 (3.4.8.9.4)	Adolygiad Blynyddol o Strategaeth Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2023-26 (3.4.8.9.2/3)	

Swyddogaeth Graidd	29 Mehefin 2023	27 Gorffennaf 2023	21 Medi 2023	Tachwedd 2023 ¹	08 Rhagfyr 2023	08 Chwefror 2024	18 Ebrill 2024
Archwilio Mewnol (3.4.8.10)	Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2022-23 (3.4.8.10.6/7/8/9/12/14/15) (3.4.8.6) Asesiad Ansawdd Allanol o Gydydffurfiaeth gyda Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (3.4.8.10.1/2/9/12/14)		Adroddiad Diweddarau Archwilio Mewnol (3.4.8.10.10/ 11) (3.4.8.6) Materion/ Risgiau sy'n Weddill (3.4.8.10.11)		Adroddiad Diweddarau Archwilio Mewnol (3.4.8.10.10/ 11) (3.4.8.6) Adolygiad o'r Siartr Archwilio Mewnol (3.4.8.10.3/13)	Adroddiad Diweddarau Archwilio Mewnol (3.4.8.10.10/ 11) (3.4.8.6)	Adroddiad Diweddarau Archwilio Mewnol (3.4.8.10.10 /11) (3.4.8.6) Materion/Risgiau sy'n Weddill (3.4.8.10.11) Strategaeth Archwilio Mewnol Blynyddol 2024-25 (3.4.8.10.1/2/5/6) Adolygiad o'r Siartr Archwilio Mewnol (3.4.8.10.3/13)
Archwilio Allanol (3.4.8.11)	Rhaglen Waith ac Amserlen – Diweddariad Chwarterol (Ch4) (3.4.8.11.3) Cynllun Archwilio Blynyddol Amlinellol 2023 (3.4.8.11.1/3)	Cynllun Archwilio Blynyddol Manwl 2023 (3.4.8.11.1/3)		Adroddiad Archwilio Cyfrifon (3.4.8.11.2) (3.4.8.12.3)		Crynodeb Archwilio Blynyddol 2023 (3.4.8.11.3)	
Adrodd Ariannol (3.4.8.12)		Datganiad Cyfrifon Drafft 2022-23 (3.4.8.12.1/2)		Datganiad Cyfrifon Terfynol 2022-23 (3.4.8.12.1/2)			

Swyddogaeth Graidd	29 Mehefin 2023	27 Gorffennaf 2023	21 Medi 2023	Tachwedd 2023 ¹	08 Rhagfyr 2023	08 Chwefror 2024	18 Ebrill 2024
Rheoleiddwyr ac Archwilwyr Eraill (3.4.8.13)					Adolygiadau Cenedlaethol a'u Hargymhellion Cysylltiedig (3.4.8.13.1)		
Delio â Chwynion (3.4.8.14)			Adroddiad Blynyddol Pryderon, Cwynion a Chwythu Chwiban 2022-23 (3.4.8.14.1/2) Llythyr Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2022-23 (3.4.8.14.1/2)				
Adroddiad Hunanasesu (3.4.8.15)	Adolygiad o'r Adroddiad Corfforaethol Hunanasesu Blynyddol Drafft (3.4.8.15.1/2/3)						
Asesiad o berfformiad gan Banel (3.4.8.16) ²							

² O leiaf unwaith yn ystod cylch etholiadol cynhelir asesiad o berfformiad gan banel yn ystod y cyfnod rhwng etholiadau cyffredin ar gyfer cynghorwyr i'r cyngor. Gall y cyngor ddewis comisiynu mwy nag un asesiad gan banel mewn cylch etholiadol, ond nid yw hyn yn ofynnol o dan y ddeddfwriaeth. (Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Rhaid i'r cyngor drefnu bod drafft o'i ymateb i'r asesiad o berfformiad gan banel ar gael i'w bwyllgor llywodraethu ac archwilio, a rhaid i'r pwyllgor hwnnw wedyn adolygu'r ymateb drafft a gall wneud unrhyw argymhellion ynglŷn â newidiadau i'r ymateb i asesiad y panel.

Atodiad B – Rhaglen Hyfforddiant

Hyfforddiant benodol i'r pwyllgor

Maes	Cyfrwng	Darparwr	Dyddiad Darparu / Wedi'i Drefnu	Presenoldeb
Rheoli Risg	Hybrid	Julie Jones, Rheolwr Risg ac Yswiriant	Hydref 2023	
Rheoli Trysorlys	Hybrid	Richard Bason, Cynghorydd Rheoli'r Trysorlys, Link Group	Medi 2023	
Atal Twyll a Llygredd	Hybrid	I'w gadarnhau	Hydref 2023	

Hyfforddiant gorfodol

Tudalen 168

Maes	Cyfrwng	Darparwr	Dyddiad Darparu / Wedi'i Drefnu	Wedi ei Gwblhau
Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR)	eDdysgu	Mewnol	Ar gael unrhyw bryd	
Seiber Ninjas ar gyfer Cynghorwyr	eDdysgu	Mewnol	Ar gael unrhyw bryd	
Ymwybyddiaeth Sylfaenol o Ddiogelu	eDdysgu	Mewnol	Ar gael unrhyw bryd	
Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (dewisol ar gyfer aelodau lleyg)	eDdysgu	Mewnol	Ar gael unrhyw bryd	
Atal/Prevent (dewisol ar gyfer aelodau lleyg)	eDdysgu	Mewnol	Ar gael unrhyw bryd	
Caethwasiaeth Fodern (dewisol ar gyfer aelodau lleyg)	eDdysgu	Mewnol	Ar gael unrhyw bryd	